

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

Srpski dijalektološki zbornik

СРПСКИ
ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ
ЗБОРНИК
XXXII

РАСПРАВЕ И ГРАЂА
Raspriave i građa

Уређивачки одбор

Др Павле Ивић, др Асим Пецо и др Мишар Пешикан

Главни уредник
ПАВЛЕ ИВИЋ

PG
1387
.A2
S77
v.32

БЕОГРАД
1986

САДРЖАЈ

	Стр.
Милан Драгичевић: Говор личких јскаваца	7—241
Миодраг Марковић: Речник народног говора у Црној Реци	243—500
Слободан Реметић: Дијалекатски текстови из Жабара код Тополе ..	501—549

МИОДРАГ МАРКОВИЋ

**РЕЧНИК
НАРОДНОГ ГОВОРА У ЦРНОЈ РЕЦИ**

УВОД

Црну Реку чини валовита котлина, преко које тече истоимена река са својим притокама, и њој нагнуте стране планина и побрђа, који је окружују. На истоку се ова котлина атаром села Звездана отвара према Зајечару и прелази у долину Тимока. На западу се теснацем Честобродице везује за Поморавље.

Очекивало би се да су је, природно ограђену планинама и брдима, у прошлости имала мимоићи померања нашег и других народа и мешања која прате оваква померања, те да је и развојна линија језика у њој једноставна.

Међутим, бурни догађаји који су се по инвазији Турака одиграли од XIV до XVIII века на тлу Вардарске и Моравске долине имали су делимично попрште и на подручју Црне Реке, а многа померања нашег народа која су ови догађаји изазвали прострла су се и на њу, што је било од великог утицаја и на развој народног говора у њој.

Народно језичко благо данас, услед динамичног развоја његове друштвено-економске основе, нестаје брзо: у годинама после другог светског рата у селима Црне Реке већ је нестао значајан део њене некадашње језичке грађе. Данас овде у селима многи старији људи, који нису суштински изменили свој начин живота, неће моћи тачно и без колебања казати значење многих речи свога говора које су само пре тридесетак година биле у употреби. Социјална померања села према граду и утицај града на село вишеструко су се одразили и на језик у селу. Већ одавно жеља је скоро сваког нашег човека у селу да се изражава, да говори, као варошанин, и то не само у општењу са људима из града, већ и са онима из села. У овоме су први били демобилисани војници, ратници и кадровци, који су међу првима из села „прошли свет,” за њима службеници, колико их је било, и радници, којих је из године у годину све више. Тако се у село уносе речи и други језички елементи градског говорног језика, који је донекле једнак у свим градовима и приближава се, мање или више, књижевном српскохрватском језику.

Велики значај за језик имају промене у начину рада и живота. Индустријализација у нашој земљи има, поред осталог, за последицу

и напуштање читавог низа радова у кући, у пољу, код стоке, на читавом плану сеоске привреде и сеоског живота. Ово повлачи и напуштање многих израза који су означавали врсте радова, оруђа за рад, производе, материјал и слично, што су нестали са видика свакодневног живота у селу. Они прелазе у заборав. Отуда неке од њих данас не знају ближе и тачније ни они који још нису доспели у дубоку старост, а њихово непознавање од младих људи је сасвим разумљиво.

Са новим облицима рада, новим средствима за рад и другим појавама које прате измене у раду и животу, уносе се у говорни језик села нови појмови и изрази за означавање делатности и објеката насталих као последица измењеног рада и живота. Настаје противречан процес једновременог осиромашавања и обогаћивања говорног језика.

Изношење говорног материјала прошлости и данашњих језичких посебности има циљ и да пружи делимичну слику нашег човека у прошлости и садашњости, да изнесе неке облике његовог рада, неке стране његовог живота, облике мишљења, нарави, веровања и заблуда, најзад, без којих би његова слика била једнострана и непотпуна. Сакупљање и објављивање језичке грађе ужих рејона може у извесној мери допринети и обогаћењу нашег савременог језика. Објављивање овог рада треба и да покрене што већи број људи на сакупљање језичке грађе читаве Тимочке крајине, које би, ако би се спровело у дело, било од великог научног значаја.

То су само неки од разлога који покрећу на сакупљање и изучавање језичке грађе појединих рејона.

У овом раду износи се речи народног говора у Црној Реци како се он чује у селу Малом Извору (у бољевачкој општини), које се налази на око седам километара северно од Ртња и на око један километар од десне обале Црне реке, тј. у средишту њеног слива. У обзир су узете речи којих нема у „Српском рјечнику” Вука Ст. Караџића. Унет је и мали број речи које су ушле у Вуков речник у истом или сличном облику, али са значењем које се разликује од значења у Вуковом речнику.

Говор Црне Реке припада косовско-ресавском типу говора.

НЕКЕ ФОНЕТСКЕ ОСОБИНЕ ЦРНОРЕЧКОГ ГОВОРА

Г Л А С О В И

Народни говор у Црној Реци има тридесет гласова. То су гласови које има и књижевни српскохрватски језик, изузев гласа х, који се у овом говору не чује, и гласа s, кога у књижевном српскохрватском језику нема, а у црноречком говору постоји.

У одговарајућим речима, у којима књижевни језик има глас х, у овом говору, по правилу, нема никаквог другог гласа: греџа — греџота; ора — орах; стра — страх; или на његовом месту стоји глас ј: гр'еј

— грех; муја — муха; см'еј — смех; снаја — снаха; стрéја — стреха; или глас к: вáздук — ваздух; кожук — кожух.

Гласа х нема ни у аористу: викину́ — викинух; до'о́ћо — доћох; чу́ — чух.

ГЛАС S

Овај глас у црноречком говору чује се у малом броју речи. Изговара се кад се као један глас изговоре гласови д и з: св'ездá — звезда; сид — зид; сипка — скакуће; назирне — навири, погледа; озвркне — одсочи.

САМОГЛАСНИ ДИФТОНЗИ 'Е И 'О

Ови сложени гласови су посебност црноречког говора и веома су чести. Због тога што се у њима мешају по два чиста самогласника — и и е у 'е; у и о у 'о —, могли би се назвати самогласним дифтонзима или помешаним самогласницима.

Дифтонг 'е добија се тако што се као један глас изговоре самогласници и и е — ие: д'етé (диете); мл'екó (млиеко); п'ет (пиет); с'ено (сиено).

Дифтонг 'о добија се кад се као један глас изговоре самогласници у и о — уо: к'оњ (куоњ); њег'óв (његуов); 'он (уон); пл'от (плуот); тв'ој (твуој).

Међутим, у неким изведеним облицима дифтонзи 'е и 'о се редуцирају на своје основне (чисте) самогласнике: 'е на е, 'о на о: л'éd — лёден; к'оњ (коњ) — коњски (коњски); т'орба (торба) — торби́че (торбица).

У овом раду дифтонзи 'е и 'о написани су са тачком испред слова, а ако су наглашени, написани су са тачком испред и знаком ' одозго — 'é, 'ó.

СОНАНТ Л НА КРАЈУ СЛОГА

У црноречком говору л на крају слога задржало се у унутрашњости речи: жáлка — жаока; к'олци́ — кочеви (али: тéоци); м'óлба — моба; ст'éлна — стеона; б'елка́ — бела; мáлко — мало; тóлкује, тóлмачи. У радном глаголском придеву се не појављује: трчаó, платио, видео, дошо; слично и код придева: цеó, беó, кiсо. У неким случајевима се губи: рáник, зáва, сани́це, понед'éник; пéпе.

УМЕКШАВАЊЕ ГЛАСОВА Д И Т

Испред гласова е и и д се понекад умекшава у ђ: појéђен; украђен — украден, т у ћ: завéћина — заветина; пилéћина — пилетина.

У неким речима чују се и т и ћ: тiпа, ћипа — крпа.

ИЗОСТАНАК ГЛАСА Ј

У црноречком говору нема гласа ј у неким речима у којима га у књижевном српскохрватском језику има: едán; едвá; ел (е л') добро?; ел дóшо?

У неким речима нема ни гласа е испред кога у књижевном српскохрватском језику стоји глас ј; у њима је глас е замењен гласом и: идвá — једва; идинáес — једанаест; изи́к — језик.

Гласа ј нема ни у неким демонстративним заменицама: овá — овај, ова; тá — тај, та, и у императиву глагола чија се инфинитивна основа завршава на и: пí, пíte; сашí, сашíte; уби́, убите.

ОТКЛАЊАЊЕ СУГЛАСНИЧКИХ ДОДИРА

Ова појава, која је веома честа, састоји се у отклањању кумулације, додира и сусрета сугласника. До ње долази: на почетку речи — р'еђа — (в)р'еђа — позлеђује; на крају речи — мýлос; рáдос; у простим речима — одé — овде; стáља (трпезу) — ставља (приређује) помен умрломе; при формирању сложених речи префиксима — на граници између префикса и основне речи: прéседник; ицéри (зуби); при формирању деминутива — на додиру између основне речи и суфикса: брече — брег-че; па чак и при сусрету двеју посебних речи: каћеш (кад ћеш); кућеш (куд ћеш); отвоју — о(д) твоју.

Нестајање гласа т иза с дешава се само на крају речи: бýјос — бујност, бес; жáлос; рус — трун; платíчас — плòснат; плóчас; штркљас. Међутим, у другим облицима, кад није на крају речи, т се појављује: од бýјости; од жáлости (генитив плурала); рустић (деминутив од рус); платичаста, платичасто; плóчаста, плóчасто; штркљаста, штркљасто.

ИЗОСТАВЉАЊЕ САМОГЛАСНИКА

До изостављања самогласника долази да би се избегао зев: д'íде; д'íду; з'инáт; н'умém.

СРАСТАЊЕ ПРЕДЛОГА И ИМЕНИЦА

Неки предлози се обједињавају по смислу са именицама и изговарају се као једна реч: не мóже изглаву (из-главу) — боли га глава; не мóже изгрудн (из-грудн) — боле га груди. Понекад је ово срастање тако чврсто да настаје нова целина, прилог: дóзем — до земље, до корена; нáзем; пóзем; úзем; нáдан — дневно; нáноћ — преко ноћи, ноћу.

Ово спајање предлога и именица повлачи и померање нагласка на први слог новог склопа: изглаву, изгрудн, нáглаву, пóглаву, úвојску

(у војску, у војсци), углаву (у главу, у глави), док ван устаљених обрта именица задржава свој нагласак: Г'е га ударио? — По главу (Где га је ударио? — По глави); Г'е му искочи́ле кра́сте? — На главу́.

НАГЛАСАК

У многим речима црноречког говора нагласак је на истом слогу као у књижевном српскохрватском језику. То је најчешће случај код двосложних речи: во́да; др́во; ре́ка; шу́ма. Међутим, има и двосложних речи у којима је нагласак на другом слогу: глава́; глиста́; трава́.

Уколико реч има више слогова, нагласак често одступа од нагласка у књижевном језику: арти́ја; лива́да; водени́ца; водени́чар. Често се налази и на последњем слогу: Драгути́н; Миланка́.

На последњем слогу је и нагласак 1) у множини неких једносложних и двосложних именица мушког рода: ђа́ци; к'олци́; св'еци́; 2) у једнини и множини неких именица које се завршавају на -ар, а означавају а) радника: говедáр — говедари́; коза́р — козари́; овча́р — овчари́; или б) везаност неког лица за одређен простор: појата́р — појатари́ (човек који живи на појати); посела́р — поселари́ (човек који траћи време по селу); или в) густиш, одн. скуп стабала неког растиња: граба́р — грабари́; дуња́р — дуњари́; јесења́р — јесењари́; топоља́р — топољари́ и 3) у једнини и множини именица које се завршавају на -ач и означавају радника: копа́ч — копачи́; коса́ч — косачи́.

На последњем отвореном слогу је и нагласак многих деминутива: кочинка́ (кошчица); кошулка́; паничка́ (зделица); п'ерце́; чарапка́; св'онце́.

У неких речи које у једнини имају нагласак на последњем слогу он је у множини на првом слогу: рана́ (купа цепаница која се о Белим покладама пали „за душу покојника”) — ра́не (номинатив плурала).

Неке именице имају двојак нагласак: грн'енце́ и грн'енце (лонац); дет'енце́ — дет'енце.

У овом раду место нагласка је обележено знаком ' одозго. Наглашени дифтонзи 'е и 'о, као што је већ изнето, обележени су знацима '.

НЕКЕ МОРФОЛОШКЕ ОСОБИНЕ

И М Е Н И Ц Е

Неке једносложне именице књижевног српскохрватског језика у црноречком говору су проширене са а и двосложне су: хлеб — леба; лук — лука.

У овом говору род неких именица не поклапа се са родом истих именица у књижевном српскохрватском језику. Тако су многе именице у црноречком говору мушког рода, док су у књижевном језику женског рода: крв; мас; слас; с'о.

Једну посебност овог говора чине именице које се завршавају на *ор* (или *ор*) и означавају невелике скупове живих бића (људи и животиња), тј. једну множину посебне врсте или један збир: *цигањ'ор* (деца); *Влаш'ор* (Власи, Влашчад); *Цигањ'ор* (Цигани); *прач'ор* (прасад). По значењу то би могла бити и једна врста збирних именица.

Овако настале именице имају благо погрдно значење.

ДЕКЛИНАЦИЈА

У црноречком говору нису подједнако развијени сви падежи српско-хрватског књижевног језика, а махом се и не граде као у књижевном језику.

Генитив једнак са акузативом једнине неких именица гради се као у књижевном српскохрватском језику: *к'оњ* — *коња*; *овч'ар* — *овч'ара*; *п'ас* — *п'ца*; *ч'овек* — *ч'овека*; *Видој* — *Видоја*; *Мил'ан* — *Мил'ана*; а у неких је једнак акузативу: (од) *п'оток*; (од) *п'ут*; (од) *п'оље*; (од) *с'ело*; (од) *ж'ену*; (од) *лив'аду*; (од) *овц'у*; (од) *суд'ију*; (од) *Или'ју*; (од) *Дани'цу*; (од) *Љуби'цу*.

Генитив множине гради се, по правилу, од одговарајућих предлога (и акузатива множине: (од) *коњи*; (од) *овч'ари*; (од) *људи*; (од) *п'отоци*; (од) *п'утови*; (од) *п'оља*; (од) *с'ела*; (од) *ж'ене*; (од) *лив'аде*; (од) *овце*; (од) *суд'ије*).

Сви падежи збирних именица, осим вокатива и акузатива без предлога, граде се од одговарајућих предлога и акузатива: *лис'је*, од *лис'је*, на *лис'је*, у *лис'је*, *лис'је* (лишће!), с *лис'је*, по *лис'је*.

Датив једнине се у неких именица гради као у књижевном српско-хрватском језику, тј. одговарајућим наставцима: *вук* — *в'уку*; *јунак* — *јунаку*; *ч'овек* — *ч'овеку*; *др'во* — *др'вету*; *п'оље* — *п'ољу*, при чему именице женског рода које се завршавају на -а добијају наставак -е, који води порекло од јата: *ж'ене* — *жени*; *краве* — *крави*; *овце* — *овци*.

Међутим, датив множине гради се с предлогом на и номинативом множине односне именице: *Дај* на *људи* да *једу*; *Дај* *воду* на *коњи*; *Дај* *лис'ник* на *овце*; *Дај* на *јаганци* *траву*. Има и облика датива множине и на -има: *Не да* *људима* ни *лети* ни *зими* ни да *пр'ођу* *преко* *његово* *им'ање*.

Акузатив једнине поклапа се са акузативом једнине у књижевном језику: *носи* *воду*; *воли* *д'ете*.

Акузатив множине врло често једнак је номинативу множине: *Видим* *неки* *људи*; *Видим* *овце*; *Јури* *пилићи*.

Шести падеж једнине се најчешће гради од акузатива једнине с предлогом: *Лако* се *ради* с *ч'овека* [*Лако* се *ради* с (*добрим*) *ч'овеком*]; *Довезо* *кола* с *кр'евет*; *Дошо* с *ћ'ерку*; *Милица* *отишла* с *д'ете* на *пијац*; *Душ'ан* *још* *бре* сас *соплу'шку* (*Душан* *још* *оре* *ралицом*); *Миливој* *уда* *рио* *Мил'ана* с *камен*.

Постоје неке именице које су некада имале 6. падеж једине без предлога, тј. са наставцима као у књижевном језику: страном (косо, попречно); тавнином (врло рано ујутру, још за јутарњег мрака). Те су именице добиле прилошко значење и постале су прилози.

Ови случајеви, који су малобројни, остаци су некадашње шире употребе шестог падежа без предлога, а само у неким случајевима се 6. падеж без предлога „окаменио” и тако остао, добивши прилошко значење.

Шести падеж множине гради се од одговарајућих предлога и акузатива множине: с жéне — са женама; с рúке — рукама.

Седми падеж једнак је с акузативом и увек иде с одговарајућим предлогом (уместо предлога о долази за): Дéца су у школу; Дéда прича за Милоша Обилића; Помéти по кућу, па иди с óвце; Шта ти прича за то д'етé?

ДЕМИНУТИВИ И АУГМЕНТАТИВИ

Док се у књижевном српскохрватском језику деминутив гради само од именица, у црноречком говору среће се код именица: д'етé — дет'енце; јáгње — јáгњ'енце, придева (у сва три рода: слаб — слабачак, слабачка, слабачко; тáнак, тáначка, тáначко; úбавачак, úбавачка, úбавачко; или само у женском и средњем роду: црна — црнка, црнкó; б'елка, б'елкó; или само у средњем роду: црвено — црвénко) и прилога (брго — бргачко [брзо]; полако — полага́чко; то́лко — толи́чко).

Употреба деминутива је у црноречком говору веома честа: Довéзо еднá ко́ла с'енце (Довезао је једна кола сена); Отишо да напасé онé овчице; Одвéзо пченичку́ у воденицу.

Многи од ових деминутива су и изрази једног мањег степена милоште (хипокористици).

Широка употреба деминутива створила је у Црној Реци деминутиве који су се толико осамосталили од своје основе (именице од које су постали) да су постали искључиви, тј. употребљавају се само они, док је њихова основа изишла из употребе: клупче (од клубе); усница (од усна).

Неки деминутиви су били основа за грађење нових деминутива: кóсица — косичкá; усница — усничка.

Овакви деминутиви могли би се назвати деминутивима другог степена. Они се срећу и код именица које нису ишчезле из употребе: кóса — кóсица — косичкá; прéђа — прéђица — прéђичка.

Деминутиви од придева и прилога су нешто друкчијих квалитета него деминутиви од именица, што се види и из њиховог друкчијег облика и значења. То, уосталом, произлази и из посебне суштинске и појмовне структуре ових речи (придева и прилога).

На другој страни, постоје искључиви аугментативи, тј. они који су се толико осамосталили од своје основе (именице од које су настали)

да се чују само они, или је њихова основа ретко у употреби: кочи́на (основа: к'о́с [кост]); ма́чи́на (основа: ма́с [маст]).

И аугментативи су врло честа појава у црноречком говору: Ел до́шле он'е же́нштине? (Јесу ли дошле оне жене?).

Врло често аугментативи имају погрдан смисао.

АПСТРАКТНЕ ИМЕНИЦЕ

Глаголске именице су много ређе него у књижевном српскохрватском језику: иде́ње и ид'е́ње (од иде — ићи); мора́ње (од мо́ра — морати); сед'е́ње (од се́ди — седети).

Ове именице махом имају самосталнији и шири значај од глаголских именица насталих од одговарајућих глагола у књижевном српскохрватском језику. Тако именица мора́ње значи и обавеза, принуда, именица сед'е́ње значи и посело, седељка итд.

Мислених именица има такође мање него у нашем књижевном језику, а нарочито оних које се у књижевном језику завршавају на -ост (у црноречком говору на -ос): гол'ем'о́с (горделивост); пр'њ'о́с (тврдоглавост); св'ет'л'о́с.

ЗАМЕНИЦЕ

Постоје енклитички плуралски облици личних заменица у дативу (ни — нам, нама; ви — вам, вама) и акузативу (не — нас; ве — вас); затим облици трећег и седмог падежа јединине са наставком е: ме́не (мени); те́бе (теби) и скраћени дативски (ме́н — мени; те́б — теби) и акузативски (ме́н — мене; те́б — тебе) облици.

Лична заменица 3. лица женског рода има овакву промену: у једнини — о́на, њ'о́ (2, 3, 4, 6. и 7. падеж); 4. падеж има и облик: ју (је, ју), а у множини — о́не, њ'и́ (2, 4, 6. и 7. падеж), њ'и́ма (3. падеж).

Присвојна придевска заменица 3. лица женског рода гласи у једнини: њ'о́н, њ'о́јна, њ'о́јно (њен, њена, њено), у множини: њ'о́јни, њ'о́јне, њ'о́јна (њени, њене, њена).

Постоји такође облик за сва три рода: њ'и́н, њ'и́на, њ'и́но (њихов, њихова, њихово) у једнини, и њ'и́ни, њ'и́не, њ'и́на (њихови, њихове, њихова) у множини.

Присвојна придевска упитна заменица 3. лица гласи: чи́ј, чија́, чиј'о́ (једнина); чиј'и́, чиј'е́, чија́ (множина).

Показне заменице су: ова́, ова́, ов'о́ (овај, ова, ово); ов'и́, ов'е́, ова́ (ови, ове, ова); та́, та́, т'о́ (тај, та, то); ти, т'е, та (ти, те, та); она́, она́, он'о́ (онај, она, оно); он'и́, он'е́, она́ (они, оне, она).

Нагласак двосложних заменица ове врсте је на другом слогу. По томе се неке од њих (она́, он'о́; они́, он'е́, она́) које су гласовно истоветне са одговарајућим личним заменицама (она, оно; они, оне, она) разликују од ових код којих је нагласак на првом слогу.

П Р И Д Е В И

Неки придеви немају мушки род, већ само женски и средњи: тија, тијо (тиха, тихо). Средњи род неких придева има два облика — један на -е, други на -о: сиџе́, сиџо́ (модро, плаво).

Од неких градивних именица настају придеви додавањем наставка -јив. Такви придеви означавају да је нешто умрљано материјом коју означава именица од које је настао придев, или својство суда услед тога што је у њему била та материја: брашњи́в — умрљан (посут) брашном; својство нечега услед тога што је у њему или на њему било брашно; гасаи́в — умрљан гасом, својство суда услед тога што је у њему био гас (петролеј); катрањи́в — умрљан катраном.

У оваквим придевима нагласак је увек на -ив.

Неке именице имају и придевско значење, услед чега би се могле назвати попридевљеним именицама: јуна́к — храбар, јак; му́ж — јак, снажан; сиро́ма — сиромашан. Оне се и пореде: Ниси́ ти по́ му́ж од мене́ (Ниси ти јачи од мене). Он је на́ј му́ж од сви́ њи́ троји́цу (Он је најјачи од њих тројице).

Компаратив придева се гради помоћу прилога по и позитива придева који се мења: Љубо́мир је по́ ја́к од Мила́на. Прилог по́ и позитив одговарајућег придева изговарају се у компаративу као две посебне речи.

Неки придеви могу градити компаратив и помоћу прилога по́ и по правилима књижевног српскохрватског језика: ја́к, по́ ја́к, ја́чи; ла́к, по́ ла́к, ла́кши.

Неки придеви праве компаратив само са прилогом по́: ле́њ, по́ ле́њ; убав, по́ убав (леп, лепши).

Један број придева гради компаратив наставцима -еј за мушки, -еја за женски, -еје за средњи род, на чији дифтонг 'е (за мушки род) пада нагласак. У облицима компаратива за женски и средњи род дифтонг 'е из компаратива мушког рода редуцира се на е, на које такође пада нагласак: млађ'еј, млађеја, млађеје; стар'еј, стареја, стареје.

Суперлатив се код неких придева гради стављањем речце нај испред позитива: нај ја́к, нај јака́, нај јако́, а код неких испред компаратива: нај млађ'еј, нај млађеја, нај млађеје; нај стар'еј, нај стареја, нај стареје.

Саставни делови овог облика суперлатива задржавају своју посебност при изговору.

Код неких придева суперлатив се гради и на изнет начин и као у књижевном српскохрватском језику: нај ја́к, нај јака́, нај јако́ и нај

ја́чи, на́ј ја́ча, на́ј ја́че; на́ј ла́к, на́ј ла́ка, на́ј ла́ко и на́ј ла́кши, на́ј ла́кша, на́ј ла́кше.

Да би се изразио највећи степен својства које показују неки придеви, они се употребљавају двапут, с тим што се други пут наведени придев узима у облику проширеном наставком -цит уз одговарајуће гласовне промене на додиру између овог наставка и основног придева: бе́о—бе́л-цит; бе́ла—бе́лцита; бе́ло—бе́лцито; це́о—це́лцит, це́ла—це́лцита, це́ло—це́лцито; сув—су́вцит, сува́—су́вцита, сувó—су́вцито.

Као што се види из наведених примера, речи које улазе у састав оваквог склопа задржавају своју посебност и свој нагласак.

Код неких придева најјачи степен основног својства изражава се на тај начин што се додају наставци -шат, -шата, -шато (у јединици), -шати, -шате, -шата: мо́кар—мокриша́т, мо́кра—мокриша́та, мо́кро—мокриша́то, мо́кри—мокриша́ти, мо́кре—мокриша́те, мо́кра—мокриша́та.

Има изванредан број придева који су, добивши или заменивши наставка, добили облик и значење именице са погрдним значењем: гру́б-на, од груб (ружан) — ружна жена; һ'орна — слепица (у смислу: несмотрена); ша́шна — безумница.

Б Р О Ј Е В И

У црноречком говору не постоје збирни бројеви двоје, троје, четворо, него се уместо њих употребљавају бројне именице двојица, тројица, четворица, којима се исказују односни мешовити скупови лица оба пола.

Бројним именицама петина, шестина, седмина и другима исказују се скупови само лица мушког пола.

Такође не постоји именица пар (која је, уосталом, немачка). Уместо ње употребљавају се збирни бројеви двоји, двоје, двоја (Отерáo на пијац двоји волови) или именица чив[т] (Купио чив опанци; Сашио чив дрэје — Сашио је пар одела; Исплела му два чивта наглавци).

Г Л А Г О Л И

Од неких градивних именица настају глаголи стављањем префикса у- и наставка -иви.

Такви глаголи означавају да се нешто мрља (запрљава) материјом коју означава именица од које настаје глагол или да се та материја ставља у одређен суд: угасайви — умрља(ти) нешто гасом (петролејом), насути петролеј у неки суд; узејтињи́ви (у-зејтин-иви); укатрањиви.

У говору Црне Рече нема инфинитива. Услед тога нема ни футура I, који се гради помоћу инфинитива, одн. инфинитивне основе.

Недостатак инфинитива отклања се у неким ситуацијама употребом свезе „да” и презента глагола који се мења: Она је морала да стигне

до сад. Међутим, остаци напуштеног инфинитива налазе се у изразима: биће (можда), можебит, оће бит — н'ће бит.

Такође нема глаголског прилога прошлог. Недостатак овог облика надокнађује се одговарајућом темпоралном реченицом: Кад је стиго у шуму, наложио је огањ.

Императив. Понекад императив је без наставка -и: трч — трчи; беж — бежи; од — ходи. Примери: Трч одма куд њега, па му рекни: „Беж од њ'о док је време!“; Од ова́м да ти кажем нешто!.

Императив нема 1. лице множине. Уместо њега служи конструкција од свезе „да” и презента глагола који се мења: Да пијемо ов'о вино!

Императив неких глагола такође нема глас ј у 2. лицу једине (видети излагање о недостатку гласа ј у одељку „Неке фонетске особине црноречког говора” на стр. 248).

Напред је већ речено да у црноречком говору нема гласа х, те га нема ни у имперфекту, а појављује се уместо њега глас ј: Они копају (Они копаху), а у неким нема ни гласа ј: Они плаћау (Они плаћаху).

Глаголски прилог садашњи гради се у неких глагола кад се трећем лицу множине имперфекта дода наставак -ћи: копају-ћи — копајући; плака́у-ћи — плакајући; плаћа́у-ћи — плаћајући.

Нагласак овог облика је увек на трећем слогу од краја.

Глаголи пак који одговарају глаголима у књижевном српскохрватском језику чија се инфинитивна основа завршава на-и граде овај облик додавањем наставка -оћи 3. лицу множине свог презента: јуре-оћи — јурећи (јурећи); косе-оћи; носе-оћи; раде-оћи.

Нагласак је увек на крајњем слогу поменутог презентског облика.

Међутим, употреба овог облика је нешто друкчија него у нашем књижевном језику: он се употребљава само на крају реченице, а не на почетку сложене реченице као у књижевном српскохрватском језику: Убио се плакајући (тј. много је плакао); Искидао се бежајући.

Овај глаголски облик се ретко јавља, а од многих глагола се и не гради.

Неки глаголи имају глаголски прилог садашњи са завршетком на -чки: леж'ечки; стој'ечки.

Нагласак овог облика је на наставку -чки.

Овај облик има прилошко значење: Кој ради леж'ечки?. Моја ма́ти је у́век је́ла стој'ечки́.

Такав облик глаголског прилога садашњег гради се кад се 3. лицу плурала презента односног глагола дода наставак -чки.

Аорист. Овај облик нема глас с између глаголске основе и личног наставка у 1. лицу множине: д'оћо, д'оћé, д'оћé, д'оћо́мо, д'оћо́сте, д'оћо́ше; реко, ре́че, ре́че, реко́мо, реко́сте, реко́ше.

Као што је већ речено (у одељку „Неке фонетске особине црноречког говора”), аорист нема глас х у 1. лицу једине: ја се оми́ (ја се умих); ја падо́; ја рипну́ (ја скочих); ја трго́.

Футур I. Овај облик гради се од личне заменице, краћег презентског облика помоћног глагола *ће* (хтети); свезе да и презента глагола који се мења: ја ћу да радим, ти ћеш да радиш, он (она, оно) ће да ради, ми ћемо да радимо, ви ћете да радите, они (оне, она) ће да раде (ја ћу радити, ти ћеш радити итд.).

Постоји и облик овог футура од личне заменице и 1. лица једнине скраћеног презентског облика глагола *ће* (хтети) и без свезе да за 1. лице једнине и са 3. лицем скраћеног презентског облика истог глагола за сва остала лица и презента глагола који се мења за сва лица: ја ћу радим, ти ће радиш, он (она, оно) ће ради, ми ће радимо, ви ће радите, они (оне, она) ће раде.

Врло ретко (у неким претњама, клетвама и псовкама) појављује се и футур начињен од инфинитивне основе и краћих презентских облика помоћног глагола *ће*: Платиће он мене ову моју мuku! — Убићу га кај пца! — Изећеш ђавола (Изешћеш врага)!

Оптивни футур. То је облик који не постоји у књижевном спрско-хрватском језику. Њиме онај који говори изражава да жели да се догоди радња глагола који се мења. Гради се тако што се основи замишљеног инфинитива (према одговарајућем глаголу у књижевном језику) глагола који се мења додаје наставак с (за сва лица) и одговарајући краћи презентски облици помоћног глагола *ће*: до-с-ћу — д'ошчу, д'ошћеш, д'ошће (ваљда ћу доћи, ваљда ћеш доћи, ваљда ће доћи). Примери: Д'ошћеш ми ти кноћи на коматић) — (Ах, доћи ћеш ми ти довече на вечеру!) — Паднуће киша, па да посејемо ту пченичку. (Кад би пала, Ваљда ће пасти киша . . .).

Радни глаголски придев. Напред је изнето да глас л не постоји на крају радног глаголског придева. Он је прешао у о. Међутим, вокала а испред крајњег о у мушком роду овог облика нема код неких глагола: дошо (дошао); отишо; прешо. Но, ако је нагласак на том вокалу, он је сачуван: плакао, плаћао, причао.

ПОМОВНИ ГЛАГОЛИ

Глагол јесам. Краћи презентски облици овог глагола истоветни су са истим облицима у књижевном језику, док дужи облици постоје само у једнини: јесам, јеси, јес /јесам, јеси, јест(е)/.

Одречни облик презента има у свим лицима, осим 3. лица једнине, друкчији нагласак него у књижевном језику: нисам, ниси, није, нисмо, нисте, нису.

За употребу овог помоћног глагола карактеристично је често изостављање његових краћих презентских облика: Благај дошо да те з'овне на орање јутре; Лазá звáо на свáдбу; Рáдини покосíли ц'елу ону ливáду у р'еку (крај реке).

Глагол буде. Презент је истоветан са истим обликом у књижевном језику. Ређе се употребљава и облик: бидем, бидеш, биде, бидемо, би-

дете, биду. Исто тако ретко се чује и овај облик презента: биднем, биднеш, бидне, биднемо, биднете, бидну.

Имперфекат: ја б'е, ти б'еше, 'он (она, оно) б'еше, ми б'емо, ви б'есте, они (оне, она) б'еју.

Аорист: ја бѝ, ти бѝ, 'он (она, оно) бѝ, ми бѝмо, ви бѝсте, они (оне она) бѝше.

Перфекат: ја сам био, ти си био, 'он је био (она је била, оно је било) ми смо били, ви сте били, они су били (оне су биле, она су била). Као што се види, сем нагласка, све је као у књижевном језику.

Постоји и облик овог времена без личне заменице: био сам, био си, био је (била је, било је), били смо, били сте, били су (биле су, била су).

Футур I: ја ћу да будем, ти ћеш да будеш, 'он (она, оно) ће да буде, ми ћемо да будемо, ви ћете да будете, они (оне, она) ће да буду.

Радни глаголски придев: био, била, било, били, биле, била.

Оптивни футур: бићу, бићеш, биће, бићемо, бићете, биће (ваљда ћу бити, ваљда ћеш бити итд.).

Глагол оће (хтети). Презент: краћи облик је исти као у књижевном језику. Дужи облик: оћу, оћеш, оће, оћемо, оћете, оће.

Имперфекат: ја ћа, ти ћаше, 'он (она, оно) ћаше, ми ћамо, ви ћасте, они (оне, она) ћаше (и ћају и ћају).

Аорист: ја тедо, ти теде, 'он (она, оно) теде, ми тедомо, ви тедосте, они (оне, она) тедоше.

Одречни облик аориста може бити и овакав: ја не те, ти не те, 'он (она, оно) не те, ми не тедомо (и ми не т'едомо), ви не тедесте (и ви не т'едесте), они (оне, она) не тедеше (и не т'едеше).

Перфекат: тедо сам (и: ја сам тедо), тедо си (ти си тедо), тедо је ('он је тедо, она је тедо, оно је тедо), тедо смо (ми смо тедо), тедо сте (ви сте тедо), тедо су (они су тедо, оне су тедо, она су тедо).

Футур I: 1. лице једине и множине не постоји. Даљи облици су: ће да оћеш, ће да оће, ће да оћете, ће да оће.

Оптивни футур: тедчу, тедћеш, тедће, тедћемо, тедћете, тедће. Постоји и облик код кога је у првом слогу дифтонг 'е: т'едчу, т'едћеш, т'едће, т'едћемо, т'едћете, т'едће.

Радни глаголски придев: тедо, тедо, тедо, тедо, тедо, тедо.

Кондиционал: ја би тедо, ти би тедо, 'он би тедо (она би тедо, оно би тедо), ми би тедо, ви би тедо, они би тедо (оне би тедо, она би тедо).

Постоји и облик: тедо би (за сва лица једине мушког рода), тедо би (за сва лица једине женског рода), тедо би (3. лице једине средњег рода), тедо би (за сва лица множине мушког рода), тедо би (за сва лица множине женског рода), тедо би (3. лице множине средњег рода).

П Р И Л О З И ,

Неке именице имају и прилошко значење: л'ечáк (деминутив од л'эк) — мало: Штó си ју далá л'ечáк в'уну, да не мóже нíшта да исплет'е (Заштo си јој далá (такo) малo вуне, да не може ништа да исплете); камáра — много, пуно (Дóшли му камáра гóсти); п'рвица — први пут (Штá се бојíш — нíје ти п'рвица да óдиш п'реко брв).

НА КРАЈУ НЕКОЛИКО НАПОМЕНА

Још увек је у употреби један број турских речи, односно, речи које су у црноречки говор дошле преко турског језика: п'енц'ер — прозор; фињ'ер — фењер; цáм — окно (прозорско). Ове речи се све ређе употребљавају.

Имена као што су: Ђ'орђе, Илија, Јáнко, Јовáн, Пав'ун, Јáна, Јовáна, Марија дају деци само Власи, а Срби их сматрају влашкима само зато што су код њих изишла из употребе, а задржала се код Влаха.

Утицај црноречког српског говора на влашки језик овог краја је веома јак, што се огледа у великом броју речи тог говора у влашком језику. Обратан утицај није изражен: у српском говору овога краја нема влашких речи. То се објашњава вишим нивоом рада, културе, традиције и живота у целини српског становништва у прошлости.

У црноречком говору постоји богата специфична лексика. Ово ће, надам се, бити видљиво из речничког дела овог рада, коме је поклоњена главна пажња, док је неколико основних граматичких појава само додирнуто.

РЕЧНИК

Придеви који немају сва три рода дати су у родовима које имају.

Глаголи су дати у 3. лицу једине презенте, а ако немају овај облик, дати су у 3. лицу множине истог или 3. лицу једине неког другог облика.

У тексту, на одговарајућим местима, дати су и неки изрази, изреке, као и неке друге примедбе које нису примери употребе речи.

СКРАЋЕНИЦЕ И ОБЈАШЊЕЊА

ак., акузатив
аор., аорист
аугм., аугментатив

безл., безлично
бот., ботанички
бр., број

в., видети
вок., вокатив

ген., генитив
гл., глагол

дат., датив
дв., двојина
дем., деминутив
дем. II, деминутив другог степена
деф., деформисано
деч., дечји говор

енкл., енклитика, енклитички

ж., женски род
ж. плт., именица женског рода која
има само множину (*pluralia tantum*)

заг., загонетка
зам., заменица
зб., збирно
зб. им., збирна именица
зоол., зоолошки

и. аугм., искључиви аугментатив
и. дем., искључиви деминутив
изр., израз, изрека
им., именица
имп., императив
импф., имперфект
инстр., инструментал
ир., иронично

комп., компаратив

л., лице
лок., локатив

м., мушки род
м. ж., именица која означава и мушки
и женски род
мит., митологија, митолошки
мн., именица која се употребљава пре-
тежно у множини
множ., множина
м. плт., именица мушког рода која има
само множину (*pluralia tantum*)

нар. мед., народна медицина
нем., немачки
непотп., непотпуни, дефектни глагол
непрел., непрелазни глагол
непром., непроменљив
несвр., несвршени глагол
н. п., народна песма
н. посл., народна пословица
н. пр., народна приповетка

оном., ономатопеја, ономатопејски
опт., оптативни футур (будуће време
којим се изражава жеља)

парт., партикула
п. и., именица са придевским значењем
(попридевљена именица)
повр., повратни глагол
погрд., погрдно
подр., подругљиво
п. п., поименичени придев (придев
који је постао именица)
празн., празноверје, сујеверје
предл., предлог
през., презент
презр., презриво
прел., прелазни глагол
прибл., приближно
прид., придев
прил., прилог
пр. пр., прилог прошлог времена
пр. сад., прилог садашњег времена

рлг., религија, религиозно
р. пр., радни глаголски придев

с., средњи род
сам. аугм., самостални аугментатив
сам. дем., самостални деминутив
св., свеза
свр., свршени глагол
с. дем., средњи род, деминутив
син., синоним
сл., слично
с. плт., именица средњег рода која има
само множину (pluralia tantum)
суп., суперлатив
супр., супротно

трен., тренутни глагол
трп., трпни глаголски придев
тур., турски (реч турска или примљена
преко турског језика)

узв., узвик
уч., учестани глагол

фиг., фигуративно, у преносном смислу
фосил (остатак)

хип., хипокористично, одмила

ш., шаљиво

А

á, прил., чим; замало; управо, таман; скоро. — Á ја д'ођем, 'он ме под-
вáти (Чим дођем, он ме спопадне). — Á да ме увáти, кад ја рипну
úстрану и утéко. — Á да га стíгнем, кад 'он úтече у кúћу. — Кóлко
гóдине има тв'ој баштá? Па íма á как педес'ет (Па има скоро педесет).

á, узв., је ли; шта? (узвик одзивања); тако (ли је то)? шта! (узвик изне-
нађења). — Дошли чергарí у сéло. Á? — Ујутру га вíкнем: „Сíне!“
'Он се одз'овне: „Á?“ и пá заспí (. . . и поново заспи). — Нíје Милán
исéко крушку на мéђу, нéго Данíло. Á? (Тако?) — Нémци с камíони
наиђóше у сéло! Á?! (Шта?!).

á-á, св., да, јест. — Ел /Је л(и)/ íмаш да ми даш мáло брáшно на зајám? —
Á-á (Да).

á . . . á, св., или . . . или. — Á тí ýшо куд нéга, á ја — свејéдно.

á . . . á, прил., час . . . час, сад . . . сад. — Вучé га á тáм, á овáм.

áјдамáчи, трен., удари, одалами (батином). — Одлáзи одóтле, да те не
áјдамáчим!

- ајдук, м., натега од тикве дугачка рога; исп. чаша. — Она извади вино из буре сас ајдук и да и да пију.
- ајет, м., тур., отворен кућни трем на сводове. — Лети спимо пред ајет (Лети спавамо под тремом).
- ајлук, изр: Слуга без ајлук (Слуга без плате).
- ака, непрел., лудује (деца), немиран је, несташан је. — Не акај толко, Љупче, ће те заболи мешина.
- ака се, гл., труди се узалуд, ломи се узалудно. — Боље би му било да се не ака толко.
- акне, трен., стави; наспе; навали; удари. — Шта си акнула оволки с'о у ову л'ећу? — Акне воду у вино, па продава на пијани. — Акнули на мене да ме урнишу. — Ако те нападне, акни га с ногу у колено што можеш, па бежи.
- акне се, трен., проневаљали се; занемари се; олењи се; упадне у нешто; легне на нешто. — Одавно се 'он акнуо (проневаљалио). — Акнуо се све до мало, па иде дрпав кај нико. — Акнула се, па н'ће ништа сама да повати (Олењила се . . .). — Беж' овам, ће се акнеш у та бунар, па те нико н'ће мож' извуче. — Шта си се акнуо обут на та одар (Зашто си обувен легао на тај кревет)?!
- ала, м. ж., лењивац; лењивица; немарна особа; грдосија; јуначина; рђа; змија. — Не'м (не знам) на кога се метну таква ала (такав лењивац, таква лењивица). — Млого је 'он испао ала (немаран). — К'оњ му ала (грдосија). — Т'о је ала човек (То је врло снажан човек). — Не дирај ту алу ниједну (Остави се те рђе). — Туј, прекај поток, има млого але (много змија). — Неки људи у селу осећају такав страх од змије да избегавају и саму реч „змија” и уместо ње кажу „ала” или „она дугачка.”
- ал-абар, прил., тур., свеједно му је, не мари, као и да не чује за нешто. — Ја му казујем да су ми његове свиње изриле компири, а 'он ал-абар.
- алав, а, о, запуштен, одвратан. — Иде алав кај нико. — Мани несрећу алаву.
- алавужда, м., рђав човек. — Море, то је голема алавужда; н'емај никакву работу с њега.
- аламан, м., лењивац, нерадник; лскомац. — Т'о су аламан — гледају све од другога (да им све други да). — Г'е је она аламан што гледа само нешто да довати?
- аламуња, м., неозбиљан човек, ветропир. — Дошла она аламуња, тражи те.
- алачуга, зб. им., ж., опрема, справе, алат. — Шта си повуко толку алачугу, кад не можеш све да носиш?
- алеv, а, о, отворено црвен. — Учинила сам за покровице у алеву фарбу (Обојила сам прећу за покриваче у црвеној боји).

áлен, а, о, в. алев.

áли, прел., мази; исп. уáли. — Немóј тóлко да áлиш тó д'етé — н'éће за њéг да ваља.

алис, прил., готово, скоро. — Милутин грízне печéне лудáје, па кáже: „Ов'ó алис дóбро за јело.”

аловит, а, о, шкóдљив, опасан. — Оrá је аловитó дрво. — Неки верују да ће онај ко лежи у хладу ораха навући на себе неку болест.

алóсан, а, о, трп. од алóше се (в.), сатрвен неком недаћом; запуштен. — Мáni га — видиш кóлко је алóсан (кóлико је пропао). — Нисáм знáо да је тóлко алóсан (да се тóлико запустио).

алосија, м. ж., грдосија. — Тí ћеш да се обáраш с њéга — виш кóлка је алосија?!

алóше се, повр., запусти се, занемари се. — Он се сáв алóсао (Он се сасвим запустио).

аљине, изр.: По кишу и аљине (После кише хаљине [су сувишне]).

амин, м., рлг, проклетство; неодређена фантастична невидљива сила; бог. — Убиó га неки амин. — Убиó те амин, штá óћеш од мéне?!

ámшица, ж., погрд., развратница; рђава жена. — Видиш штá чíни она́ áмшица с он'ó зелéно д'етé (Видиш ли штá ради она развратница с оним недораслим дететом)? — Мóре, т'ó је áмшица, бéжи далéко од њ'ó.

ándара-ándара, израз за неспретан ход и површан рад. — Заопáо се па áндара-ándара прéко мóје жýто. — Куд њéга ти је, кад рáди, áндара-ándара, и за чáс уради кáко бýде.

антериче, с дем. од. антерија, женска блуза од танке фабричке тканине — Штá си обýкла т'о нóво антериче кад није св'етáк?

áo, узв., зар тако, вај (узвик изненађења, жаљења). — Милóрад укрáо кóла грéде — áо (Милорад је укрáо кола греда — зар тако)?! — Áо мáјке — липцáло тéле Мијáјлу!

áпне, трен., смота; дохвати; добије. — Србин држáо Тúrчиновога рта у пóдрум п'ét дána без лéба и без вóду, па му тáд бáци једну кисељку, а он ју увáти кај с рýке и óдма ју áпне (па му онда баци једну киселу дивљу јабуку, а он је дохвати [још у лету] као рукама и одмах је прогута). — Мáчка áпну мртво пíле, па úтече íза кућу (Мáчка смота мртву птицу...) — Вýк áпну јáгње, па стрýгну уз чуку. — Апнуó је он гол'ém мирáз.

арвалија, ж., велика незграпна грађевина или просторија. — Штá гради тóлку арвалију кај да му трéба б'огзнáшта?

арлија, узв., тур., срећно! нека је са срећом! — Тéбе пáре, мéне крáва — нек је арлија!

арлуче, непрел., завија, урла (пас, курјак). — Штó ли арлуче она́ пас? а́рна, прид. (само женски род), добра, ваљана. — А́рна вече́ра.

Арнау́та, ж., име реке (десна притока Црне реке). — Арнау́та протíча кроз Бољевци.

а́рно, прил., добро. — Ка́ко íде рабо́та? А́рно.

артали́ше, непрел. (махом у перфекту), претера сваку меру. — Мо́ре ђон је артали́сао сас ту њего́ву злобу́ (злом нарави).

арти́ка, ж., дем од артија, хартијица. — Збе́ри т'е арти́ке, па ба́ци у огањ.

арти́ца, ж., в. артика.

арти́шка, ж., в. артика.

арши́ца, ж., зрнасти каменчићи којима је покривено и прожето неко земљиште (махом на планинским странама). — Њего́ве су њíве са́ма арши́ца, прего́ревају и не рађају ништа.

астрага́н, м., мушка капа од црне јагњеће коже, астраганка. — Накривíо астрага́н на ўво, па к'о́ј кај ђон.

астрага́нка, ж., в. астрага́н

ау, узв., (узвик запрепашћења), ух. — Ау, бре, шта́ се на́прави од бра́ћу — побíше се!

аферíм, узв., тур., зар тако?! наопако! — Милíвој уте́ко од башту́, велиш? Аферíм! — Зар га он'о дете́ још н'е́ма из ре́ку? Аферíм!

ачи́ја, м., тур., кувар (на гозбама). — Мо́рају за сва́дбу да ўзну ачи́ју.

ачи́ка, ж., тур., куварица. — Која́ ти билá ачи́ка за ов'о јело?

а́чка, прел., прља; (у)маже. — Не да́ј то́му дете́ту да а́чка дре́је с т'е сли́ве. — Немóј да а́чкаш ру́ке, тре́ба да ме поли́јеш да се омíјем.

а́чка се, повр., прља се. — Шта́ се а́чкаш с т'е преш́ње?

Б

ба́, св., како да не; шта зар; још како; као да није (израз за појачавање тврђења у најкраћим реченицама). — Видој пушта ђо́вце у тво́је лива́де? — Ба́ није! (Како да не!). — Да л' ти Благој однео ко́ло? — Ба́ није! (Шта, зар није?!). — Т'о́ је све њего́во ма́сло. — Ба́ није — (Још како!). — Ти мислиш да сам ти ја убио пца? — Ба́ ниси! (Као да ниси ти!).

ба́ба, ж., ташта, жена (супруга). — Баба́ ми по́шла на копа́ње два́ да́на. — За ме́не и за мо́ју ба́бу ћу да íмам док сам жив. — Изр.: Си́лом ба́ба у рај не íде (Не може се добро учинити си́лом).

ба́ба-дев'о́јка, ж., уседелица. — Шта́ се Ру́жа не уда́ва? Оће да бу́де ба́ба-дев'о́јка?

- баба́ц, ж., погрд., бабетина. — Та баба́ц ме по́једе живо́га.
- баба-шкúрда, ж., погрд., в. баба́ц.
- ба́бине девети́не, ж., (јд. девети́на), тричарије; празне приче. — Мán' да причаш ба́бине девети́не. — При́ча ми ва́здан ба́бине девети́не.
- ба́бичи, прел., фиг., бави се много око нечега; угађа некоме. — Не мо́гу ја мло́го да му ба́бичим. — Око де́цу трéба мло́го да се ба́бичи, па да бúду здра́ва.
- бабу́ра, ж., бот., врста крупне паприке, бабура. — Бабу́ре нисú луте ба́гим, парт., тобоже. — Милка ба́гим рече да д'ође куд мене, али ју н'éma.
- ба́грен, м., бот., багрем. — Штó си одсе́ко она́ ба́грен, кад ти ни́је смићао ништа?
- ба́грено́вина, ж., багремовина. — Е л' ти овé дуге од ба́грено́вину?
- ба́грења́р, м., багремар, багремов густиш. — Натéрај 'овце у ба́грења́р, па нек пла́ндују док је же́га.
- бада́ница, ж., суд од издубљеног дебла, сличан великој ступи. — Стопио је ма́с једну́ канту и једну́ бадани́цу.
- бади́јав, прил., узалуд; бесплатно. — Све му бади́јав кад н'éma здра́вље. — Он во́ли све да дова́ти бади́јав.
- бађа́в, прил., в. бади́јав
- бађавци́ја, м., беспослен човек, бадавација. — Нисáм бађавци́ја да се ба́кћем с т'е ситни́це.
- бађавци́ка, ж., беспослена жена, бадавацика. — Мо́ре, т'о су бађавци́ке, не гледај, тí њí!
- бађавци́ше, непрел., беспослич. — Не́ка га, нек бађавци́ше док башта́ мо́же да га ра́ни.
- база́р, м., бот., зова (Sambucus nigra Lin). — Исечи та́ база́р, да ми не заузи́ма ме́сто у гради́ну.
- базаро́вина, ж., зовина, материја од зове. — Де́ца пра́ве пуца́лке од базаро́вину.
- баси́ка, непрел., погрд., скита. — Не́ка ју, нек бази́ка док мо́же.
- баја́, м., нежења. — Не́ка га, не́ка, нек се не ожéни још не́ку го́дину, па ће да оста́не баја́.
- бакару́ша, ж., ситан бакарни новчић. — Да ми је да на́ђем не́ку бакару́шу, да ми калајци́ја уда́ри на рúпу на бакра́ч.
- ба́кла, ж., дрвен суд за воду у облику буренцета. — Донеси во́ду у ба́клу, ће да ни има́ до пладне́.
- баксу́жљив, а, о, несрећан, злосрећан, малерозан. — Мло́го је та́ чо́век баксу́жљив: што го́д узне да ра́ди, све на́поко.

баксуз, м. ж., погрд., намћор, зао човек; злосрећник (особа која нема среће и за коју се верује да доноси несрећу); несрећа, малер. — Н'емај послу с њега, т'о је гол'ем баксуз (зао човек). — Мани се од њ'о, она је баксуз — што год почне, све отидне уђавола. — Све што радим од неко време, ове ми убије баксуз.

баксузлук, м., зла срећа, малер; опака нарав (злоћа). — Дај да пијем, баксузлук да разбијем. — Докле ће они с та њин баксузлук да ме муче?

бакће се, повр., труди се узалудно; заузима се. — Дигни руке кад н'ум'еш, нем'ој више да се бакћеш. — Адам се доста бакће, м'сж' и да направи кућу дојесен.

балдише, непрел., малакше, умори се, посустане. — Дај да јем'о м'ало, баш балдиса одглади. — Пушти т'е краве, нек се м'ало одморе; видиш да су балдисале од толко јурење. — Не м'оже м'лого да ради, брж балдише.

балегара, ж., зоол., котрљан (инсект који полаже јаја у балегу, а затим од ње направи лоптицу и котрља је). — „Видиш балегара какв'у кућу направила”, каже деда унуку, „и св'уд ју гура пред себе.”

балешка, ж., дем. од балега. — Узни лопату и изрини ту балешку одотле.

банда, ж., труба (музички инструмент). — Мијајло св'ири у банду, а Видој бије тупан.

бандрља, непрел., гунђа; брбља. — Боље ти је да радиш, да не бандрљаши. — Ћути, не бандрљај ми туј.

бансов, погрд., неотесанко, грубијан; глупак. — Шта тражиш од тога бансова, видиш какав је?! — Праги си бансов, зар не видиш како раде људи?!

банска, ж., десетодинарка (новац). — Кад сам ја био м'омак, оро је било банска (коло је стајало десет динара).

бања се, повр., купа се. — Бањај се, бањај, док је вода топла, па чак друг'о л'ето (па ћеш чак идућег лета).

бапне, прел., лупне; удари; баци. — Бапнуо га с м'ошку по-главу, па утеко. — Бапну с камен у врата и она одлетеше. — Бапни му бремењак с'ено у јасле, па 'ко оће, нек ј'е, 'ко н'еће, нек др'емље в'здан.

бара, ж., локва; влажна ливада; влажна њива. — Шта си направила толку бару у собу? — Његову бару 'он к'оси по два пут сваку годину.

бароба, м., човек без имовине, бескућник. — Направио се на баробу.

баретина, ж., мушка капа од овчије коже са дугачком вуном. — Ујутру се ом'ије и обр'ише с баретину, па пушти 'овце по ладовину.

бари, прел., прокува. — Она прво бари п'етла, па га тад печ'е.

барка, ж., дем. од бара, барица, локвица. — Саг'ед'ила се барка од њега, толко је пок'исо.

- бáрке, узв., узвик којим се овца која се отима при мужи позива да буде мирна. — Бáрке, ћу те бијем!
- барљив, а, о, влажан, подводан, баровит. — Његове су њиве барљиве, зато и рађају на сүшу.
- бáтка (и баткá), м., хип., дем. од бáта (вок. бáтке), старији брат. — Бáтка ми наградио ову куделу још док сам билá девојчица.
- батлó, с., најнижи део стабљике кукуруза и других зельастих биљака. — Дóбро си наћубрио њиву, види се по батлó на кукуруз — глe каквó је.
- баца, изр: бацáли д'етé, празн., оставили неворођенче поред пута, да га нађе неко од пролазника; први ко наиђе постаје кум детета; ово су радили они којима су умирала деца, да до тога више не би долазило. — Њима су мрела деца, па овó бацáли и нашо га Милутин.
- бацамак, м., благо. — Врђај се овáм' — ку'ћеш у тá бацамак?
- бáч, м., онај коме роди највише пшенице у селу, „првак.“ — Ову гóдину јá сам бáч у сéло сас пченицу.
- бачија, изр.: разбије бачију, растури друштво, растави. — Он ће да разбије ту њину бачију.
- бáш, парт., зар, је л', није ваљда; не (није). — А: Мíле погодио да му сви́ре Лúковци на свáдбу. Б: Бáш? (Зар?) — А: Лúба је реко да д'ође да ми помóгне данас у орање, али ће да изневери. Б: Бáш! (Неће ваљда). — Мíја оставио жéну и дéцу и утéко куд баштý. Бáш! (Није!)
- башкарење, с., подвајање; одвајање; туђење. — Живка ће дóвек с тó њóјно башкарење. — Тó његово башкарење ми дóјади. — Он с тá његов срам и башкарење кај да у планину живи!
- башкари се, повр., одваја се; туђи се. — Д'ођи овáм' куд нас — штá се башкариш тóлко? — Рéкни му да се не башкари — нек д'ође овáмо.
- баштá, м., отац. — Кад је био мláд, м'ој баштá је био нај јáчи у сéло.
- баштин, а, о, очев. — Тó ми је баштин сáт, дóнет од Сóлун.
- б'едá, ж., невоља; напаст. — Да сам знао да ће да ме снађе тá б'едá, не би ни ишо тáм. — Такву б'еду још нисáм доживео у м'ој живот.
- б'еди, прел., лажно (неосновано) окривљава, набеђује. — Кáжи ју да ме не б'еди куд њéга, кад зна да јá тó нисáм учинио.
- бедовина, ж., невестински вео. — Мíлица турила бедовину — вуче ју се пóзем.
- безглаван, а, о, својеглав, тврдоглав; непослушан. — Млóго је он безглаван, ал зато млóго и пáти. — Она је безглавна — не слúша мáтер, али ће да се кáје.
- бездétка, ж., нероткиња. — Штó је морáо да узне бездétку?
- бездétкиња, ж., в. бездétка.
- бéка, ж., деч., овца. — „Дéда чува бéке,“ казује бáба унúке у крилó. — („Дéда чува овце,“ говори бáба малој унуци на своме крилу).

- б'елац, м., беланац (јајета). — Ова деца се опситила, па једу само б'елац а жутац бацају.
- б'еле, ж., мн. (јд. б'ела), деч., руке. — Дај бабе б'еле (Дај баби руке).
- белѣга, ж., ожиљак; камен међаш. — Ударио га с камен међу веђе — ће да му остане белѣга. — Милорад много воли да помича белѣге.
- белензѣке, ж., плт., женски украс за руке од нанизаних стаклених комада у боји (врста наруквица). — На гушу ју врста дукати, а на руке зелене белензѣке.
- белени, непрел., лудује, немиран је. — Беленео, беленео док га заболела мешина.
- белѣшка, ж., запис, забелѣшка; свеска. — Направи белѣшку кад се отелила крава, да не заборавиш. — Понеси си белѣшку у школу, да те не кара учитељка.
- белија, ж., бот., белица (пшеница). — Пролећ је била толко кишна, да је његова белија истерала до груди.
- белило, с., пралиште (место на реци где се пере рубље и бели платно); козметички препарат за белјење лица. — На белило ми вода одиела два пешкира. — Влајње у Крајину толко тѳрају белило на лице, да су блгедѣ кај да су б'олне.
- б'ели се, повр., пере; умива се; употребљава белило. — На крај сѣло скобимо двѣ жѣне с мокре дрѣје на кобилке. Нана и рѣче: „Ви сте се б'елиле, ја не знам ка'ну.“ — „Добро јутро, дев'ојко! Шта радиш — б'елиш се?“ (умиваш се?). — Некад су се дев'ојке много б'елиле, а сад се не б'еле.
- белица, ж., зоол., бела овца беле губице; врста трешње отворене боје; врста крупне округле шљиве бледожуте боје (бот.). — Она белица ми близнила, оба мѳшки. — Миливојева белица на крај њиву већ узрѣла (трешња). — Шљиве белице су се одавно изгубиле.
- беличас, ста, сто, плав (човек); овца белог руна и беле губице. — Драгутинов зѣт ми дошо нешто много беличас, кај да није од наши људи. — Милетину беличасту овцу ујѣла змија.
- б'елка, б'елко, прид. (само женски и средњи род), хип., дем. од б'ела, б'ело. — Дај ми ту б'елку кокошку, да ти дам ову моју јастребајку (Дај ми ту (своју) белу кокошку, да ти ја дам своју јастребасту). — Нећу да кољем ов'о б'елко јагње, жао ме за њѣга.
- б'ѣлка, ж., бела женска марама; бела крава. — Омѣ се и забради б'ѣлку крпу, па иди на оро. — Моја б'ѣлка се отелила још прѣ два дана.
- б'ѣлке, ж., мн. (јд. б'ѣлка), деч., дем. од б'ѣле, ручице. — Дај ми б'ѣлке, да те водим да спавкаш.
- бел'ојка, ж., бот., врста конопље која даје влакно отворене боје. — Даничине бел'ојке у рѣку стѣгле за брањѣ.

- белолучи, прел., посипа постељу ижваканим белим луком „ради здравља.” — Драга́ у́век белолучи њ’ојну де́цу кад је у сéло болечина.
- белому́ас, ста, сто, плав (за људе). — Не́ки непознат белому́ас чо́век про́шо данас кроз сéло.
- белосвѣтска, п. и., ж., погрд., жена из бела света, скитница. — До́кле ће Ми́де да дово́ди т’е белосвѣтске?
- белосвѣчанин, м., погрд., човек из бела света; непознат човек; туђинац. — Живка довела у ку́ћу некако́вога белосвѣчанина. — Ка́ко см’еш да пуштиш у ку́ћу белосвѣчанина, кад не знаш ни к’ој је ни шта је? — Он је до́бар с белосвѣчани, а с њего́ви крв и н’о́ж.
- б’елоша, ж., хип., бела девојчица (девојка). — Мо́ја ба́ба ка́же мо́је сестре: „До́ћи, б’елошо, да те ма́ло помилујем”.
- белужња́в, а, о, отворене боје. — Не во́лим т’е дрѣје — мло́го ми белужња́ве.
- белут, м., периферијски део стабла (који је отвореније боје од унутрашњег дела). — Белут је у́век ме́к и трѣба да се одѣље.
- б’елцит, само са придевом бео, ла, ло: бео-б’елцит, б’ела-б’елцита, б’ело-б’елцито, потпуно бео, а, о. — До́шо до́ма бео-б’елцит од праши́ну, кај да је био у водени́цу. — Дала́ сам му јуч’ер кошу́љу б’елу-б’елциту, а он гле́ данас какву́ ју направіо! — Он’о њ’ојно д’ете́ б’ело-б’елцито — не лічи ни на њ’о, ни на башту́ си.
- б’елче, с., бело теле. — Ја́ продадо́ мо́је б’елче — н’емам са шта́ да га ра́ним ви́ше.
- бе́ља, м., плавојко (плав човек); бео пас. — До́ћи ти, бе́љо, ова́мо, да ми помо́гнеш не́што. — Г’е ти је бе́ља, да ме не иц’ѣпа.
- б’ена́ц, м., лажан дукат. — Сі́рота Душа́нка — н’ема да в’ѣже ду́кат на гу́шу, не́го но́си б’ена́ц.
- б’енце́, с., клатно звона. — Испало́ ми б’енце́ из сво́но на ’овцу́, па ми сад ’овце н’емају сво́но (Испало́ ми клатно из звона на овци, па ми сад овце немају звоно).
- бе́ре па́мет, изр., паметан је. — Па́мет да бе́реш — немо́ј да о́диш кај му́ја без главу́!
- бе́ре ра́на, изр., оти́че ра́на. — Ра́на му јо́ш бе́ре на но́гу, јо́ш не мо́же да о́ди.
- бери́џет, м., бот., биљка према којој се, по народном веровању, може предвидети којих ће плодова те године бити, а којих неће бити. — Ви́ш кака́в је вр на бери́џет: н’ће да има гр’о́јзе и вино́ ову́ годину.
- бесловесан, сна, сно, неразуман; тврдоглав. — Ни́је чу́до што су де́ца бесловесна, кад и је башта́ така́в. — До́кле ће да бу́де то́лко бесловесна, да ју ніко не мо́же ништа да дока́же?
- бесна́ра, ж., опака жена. — До́шла па она́ Војина бесна́ра — тра́жи да ју да́м бра́шно на заја́м.

- бес'олан, лна, лно, који не лиже со (стока). — 'Овце му, бес'олне, бл'еје.
- бесраман, мна, мно, бестидан. — Она је бесрамна: мрзи ју да ради, па краде г'е шта довати.
- бесра́мник, м., бестидник. — Г'е је та бесра́мник, да му изва́дим очи, кад је мо́го то́лко да на́лаже за ме́не?!
- бесра́мница, ж., бестидница. — Бесра́мнице, зар си мо́гла да ми би́јеш д'етé?!
- беч'есан, сна, сно, непоштен, нечастан. — Није беч'есан, да гле́да све од дру́гога му́ле да довати.
- би́гар, м., земљиште поред извора (подводно). — Ё, да ми је она́ тв'ој би́гар у Плу́жник, не́ би се ја секира́о за с'ено на́зиму.
- би́је сво́но, безл., звони звоно. — (ударањем у звоно са звонаре у школском дворишту позивани су ђаци у школу и оглашавани су смрт, погреб и помени). — Би́је сво́но за ђаци́. — Што ли би́је сво́но? Да л' ни́је не́ки у́мрео?
- би́је свињу́, коље свињу́. — Ми́ ћемо у недељу да би́јемо свињу́ — д'оћи да ни помогнеш.
- би́је ше́гу, изр., подсмева се. — Зар не ви́диш да би́је ше́гу с тебе?
- билéт, м., исправа о својини стоке (сточни пасош). — Мо́рам да ва́дим билéт за ову́ кра́ву; у недељу ћу да ју те́рам на пана́хур, ако мо́гу да ју про́дам.
- би́ље, с., отров за риболов. — С би́ље мо́жеш да ва́шаш ри́бу са́мо у ма́јцак ви́р и што не оти́че. — Изр.: Г'орко кај би́ље (веома горко).
- Би́на, ж., име жене (скраћ. од Госпођи́нка). — Би́на Драги́на се обо-лести́ла још дете́том.
- биоше́гљив, а, о, подсмешљив, онај који се подсмева. — Они су биоше́гљиви — сва́кому на́ђу за шта́ ће да се см'еју́, а не ви́де нај пр'е се́бе.
- бирóв, м., викач при сеоској општини. — Изр.: Ви́че кај бирóв. — Што ви́чеш кај бирóв, ниса́м глү́в?
- би́т, а, о, трп. од би́је, бијен, бивен. — Чу́јеш ти: о́ћеш да бу́деш ми́ран, е́л ћеш да бу́деш би́т?
- би́ће, с., батинање, туча; бијење. — До́кле ће 'он с т'о њего́во би́ће?. — Ка́д ли ће да се ма́ну они́ с т'о њи́но би́ће?
- би́ће, прил., можда (би́ће је фосил фу́тура I глагола бити од инфинитивне основе). — Не́ки ка́жу да Мија́јло краде но́ћу по по́ље, а ја ми́слим би́ће ни́је 'он покра́о све што се ле́тос укра́ло у на́ш крај.
- бла́г, изр.: блага́ рана́ (лака храна); блага́ ср'еда́ (среда која се не пости); блага́и п'ета́к (петак који се не пости).
- бла́гдан, м., дан када се не пости. — Ле́ба ти тре́ба и за п'ос и за бла́гдан, а дру́го ко́лко бу́де.

- благодáри, непрел., захваљује. — Дé да рúчаш с нас. — Благодарим, ручáо сам, нисáм глáдан.
- Блáгој, м., име човека. — Блáгоју Гмитри́ному ўмреле двé жéне.
- блáгота, ж., масноћа од које се прави сапун. — Жéне збíрају блáготу, па кад стóпе мачíну, направе сапún.
- блaжáк, м., мрсни дани (време када се не пости). — Штá ће да једú у блажáк, кад у п'ос блáже.
- блáжан, жна, жно, мрсан, мастан. — Е л' ти ов'о јéло блáжно éл није? блáжи, гл., мрси (в. пример под блажáк).
- блáжно, с., п. п., мрсна јелá. — Дá л' они данáс гóтве блáжно ел пóсно? блáнтав, а, о, блу́тав. — Блáнтаво ју он'о јéло данáс б'éше, нисáм мóгла да ј'ém лúцки.
- блатáрка, ж., алатка за узимање блата при лепљењу зграда. — Иди ми донéси блатáрку од Будíмира, ўзо ми још лéтос.
- блáто, с., гóдводно земљиште; исп. бара. — Он њего́во блáто не мóже да оре кад је гóдина млóго кíшна. — Немóј да ми пу́шташ говéду у блáто, да ми гáзе; кад се осуши, остáну рúпе ц'ело лéто.
- бледуња́в, а, о, блед; слаб. — Т'о д'етé ти нéшто млóго бледуња́во. — Од кáко ју знáм, она је свé бледуња́ва и мршава.
- близнакíње, ж., мн. (јд.: близнакíња), двојке (женске). — У нáше сéло сáмо је Љуба Милгенти́јина имáла близнакíње.
- близна́че, с., дем. од близнак. — Овá 'овцá ојагњíла једн'о б'елó, а једн'о црнó близна́че.
- близни́ћи, м., мн. (јд. близни́ћ), близанци (у стоке). — Изнéси ми онí близни́ћи од јуч'ер, да и подóјимо.
- близни́ца, ж., челик у облику четвороугластих шипки. — Тá ти секíра н'éма близни́цу нíкако (нема нимало челика).
- близни́чи, прел., обнавља челиком сечиво секире. — Идем куд Цíгани да ми близни́че секíру.
- блíзо, прил., близу. — „Нíје блíзо ни далéко, већ до двóри Давíдови.“ (из н. п.)
- блúткaв, а, о, в. блантав.
- блýине, непрел., плине (вода). — Немóј да чéкаш прóлећ, кад пóчне да се тóпи сн'ег, и блýине вóда, па не мóжеш ни с кóла ни са сáна.
- бљуштúра, ж., погрд., (рђава) ракија. — Штá ми дáваш тú бљуштúру за мóје ўбаве пáре?
- бóба, ж., деч., пасуљ. — Оћеш бóбу да ти дá бáба да рúчкаш?
- бóбеш, м., зоол., крпелъ (одрастао и угојен). — Поскíдај бóбеши т'é 'овцé, вíдиш да ће да ју умóре.

- бóбице, ж., зоол., мн. (јд. бóбица), тачкице, округле пеге; пантљичара (трихина). — Купила сам за антериче свиљу на бóбице. — Немóј да ј'еш м'есо куд њí — њíне свиње имају бóбице.
- бóбичаво м'есо, месо с пантљичаром. — М'есо трéба дóбро да вáриш ел да га печ'еш зáто што мóже да бóде бóбичаво.
- бобу́нка, ж., бот., пупољак, пупољчић. — Упролећ рúже прво пúште бобу́нке, па се пóсле рацветáју.
- бóг, изр.: Да је бóгу на путу (да хоће; кад би хтео). — Да је овá мóја кáшљица бóгу на путу, па да ме не дíра ову́ зиму (Кад би овај мој кашаљ хтео да ме не дира ове зиме).
- богатлúк, м., имућност, богатство. — Јáдан ли је њíн богатлúк: ц'елу́ гóдину се убíвају од рáд, а гóли су и једу́ сáмо качáмак и пасу́љ кај гóд и јá.
- богíње, изр.: боду́ богíње, пелцују против великих богиња. — Не знáм кáд ће да јáве да ће да боду́ богíње на ову́ децу.
- Боговíње, с., име једног села у Црној Реци. — Бóшко úзо жéну из Боговíње.
- бог'óвски, прил., силно, добро, лепо, дивно. — Љу́пчини рáде дóбро и пáметно и живé бог'óвски.
- Бóгој, име човека. — Дéда Бóгој нíје волéо да чу́ва 'овце.
- бóжем, прил., тобоже, као да. — Рáдој ми бóжем рече да ће да ми одвезе цáк сас жíто у воденицу; не знáм штá га н'éма да д'óђе.
- Божíка, име жене. — Божíка Цíганка је последња од Цíганке у нáше сéло ишла да прóси.
- божу́рика, ж., бот., врста питомог божура. — По нáше чу́ке има млóго божу́р, а у сéло р'етко г'е божу́рика.
- б'óј, м., спрат; стас, раст; батинање, туча. — Áдам наградиó ку́ћу на двá б'óја. — Гóдина билá кишна, па куку́руз израсó до човéчи б'óј. — Гíта утэкла од мýжа — нíје мóгла да трпí више тóлки б'óј.
- бојáна, изр.: Ђе те нађе бојáна (Извући ћеш батине).
- б'óлан, а, о, прид., болестан. — Она свé б'óлна, а нијéдан закóн ју не промиу́је (Она је тобоже стално болесна, з ниједна светковина не прође без ње).
- болéдување, с., боловање (за стоку и растиње) и туговање (за стоку). — И стóка и дрво има болéдување кад и се нéшто слóми ел ис'ечé. — Сваки жив ств'ор има болéдување кад се одвóји од мáтер.
- болéдује, непрел., болује, трпи последице повреда или оштећења (животиња, растиње); тугује (животиње). — Штó ти такó смршавéла та крáва? — Убóла се на нéки голéм трн, па болéдује. — Штó ти овá кру́чица (крушчица) не растé? — Пролéтос сам ју извадиó изполе и посадиó овде, па болéдује. — Штó рíче тóлко Мијáјлово тéле? — Прóдали му мáтер, па болéдује.

бóлес ти (се), узв., нека ђаво носи, дођавола. — Бóлес ти таквога мýжа, кад 'он н'еће ни дрва да накрáти, ни у воденицу бра́шно да самеље, него му т'ó све жена ради (Нека ђаво носи таквог мужа . . .). — Бóлес ти се и у пáре, кад и никад н'емам кóлко ми трéба (Дођавола и с парама . . .).

болечíна, ж., сам. аугм. од бóлес, болештина, болест. — Найшла нека болечíна у децу, па н'еће ништа да окусе.

болí га п'етá, изр., није му жао, свеједно му је. — Болí га п'етá за н'ó — штó да плáче.

бољевски, а, о, бољевачки. — Бољевски дућанí су сáд затвóрени, не мóгу ништа да кúпим.

Бољевци, м. плт., име града. — Влáда прóдао теоци на пáнађур у Бољевци.

б'óлка, ж., болест. — Ёте, за његову б'óлку имáо л'эк, а за н'óјну н'ема.

бомбрíчне, прел., гурне у воду. — Бомбрíчни га у вóду са све дрéје, да се мáло окупље.

бомбрíчне се, повр., падне у воду. — Не íди такó по íвицу ћупрíју, ће се бомбрíчнеш у вóду.

бóрице, ж., мн., сам. дем. (јд. бóрица), набори на сукњи. — Óне су обе срезáле óпрези на бóрице (Оне су обе скрóјиле сукње са наборима).

борóвина, изр.: Горí кај борóвина.

Босáнка, име жене. — Е л си чýо да је умрела бáба Босáнка?

бóске, мн., деч., ж. (јд. бóска), ножице, ноге. — Обúј бóске, да ти не с'ебú.

бравíћ, с., дем. од брав. — Од стóку íма некóлко бравíћа 'óвце.

брадичкá, ж., сам. дем. П од брадá, жилице у празилука. — Исéчи дóбро брадичкú на лúка, да не остáне зéмља.

бра́њиште, с., браник, шумски забран. — Ѐма и у нáше сéло десетíну човéка што вóле да с'ечú дрв'еће у туђá бра́њишта.

брáтанaц, м., син рођеног брата, братучед. — Стојáн н'ема децу, па посинíо брáтанца.

брáтљев, а, о, братов. — Сад íдемо да вíдиш брáтљеву кúћу, што је градиó нáш дéда.

браћíја, зб. им., м., сродници који потичу од браће. — Óни су нека браћíја и рáде зáједно.

брацá, брат по тазбини (Тим изразом снаха ословљава свог девера). — Ѐтре ће брацá да чýва 'óвце, јá мóрам да гóтвим за копачí.

бра́че, м., вок. од брáтац (братац се сада не употребљава); чује се само у следећој народној причи: Бíо некад једán сирóма и прóс човек, кóга су нéпоштени лúди мóгли лáко да превáре. Једн'ó јúтро 'он

п'ође у шүму да набере дрва. За јело понесе качамак завит у једну крпу. На пут пред шүму скобе га два лењивца и питају га куд ће и шта носи у крпу. Он и одговори да иде у шүму да набере дрва и да у крпу носи качамак. Лењивци р'еше да га преваре и да му узну качамак. Један од њи рекне сиромáу: „Штó си лүд да носиш качамак, кад је тјј, íза ов'ó брдо, на чистину, свáдба и свáкога кáне да ј'е бео пченичан леба, печ'ење и друга јела кóлко óће, и ракију и вино, кóлко мóже да пије. Него бáци тá качамак, па иди и нај'еши се кај чóвек.” „Јес, јес, такó је” — тврдиó је и други лењивац, „ми бáш сад íдемо од свáдбу.” Сирóма повéрује, па бáци крпу с качамак прéкај пут и пограби у лүг „на свáдбу.” Чим је он зáшо у лүг, лењивци узну нег'ов качамак и, кáко су били мртви глáдни, што одавнó нису ништа јели, за чáс га поједу. Сирóма је íшло мlóго кроз шүму, áли од свáдбу и гóзбу нигде ни траг ни глáс. Áли он је јóш íшло у нáду да ће да нај'е на свáдбу. Кад је изгубио нáду у т'ó, врне се и потражи качамак, који је био бацио. Али ни од качамак не нáђе ни траг. Он је íшло од грмáн до грмáн и викáо: „Качамáче, бра'че, изиђи из трња'че, па ме упүди!” Али нег'ове м'óлбе остáше без óдговор.

брашинáр, м., дрвена пречага која спаја кракове п'иска (в.). — Изломио ми се брашинáр, па не мóгу да ти п'ођем јутре с кóла у дрва.

брашн'ив, а, о, брашн'ав, посут брашном; умрљан брашном изнутра; са траговима брашна које је било у њему (врећа, торба и сл.). — Воде-ни'чар је үвек брашн'ив. — Штó ниси истрéсла ову брашн'иву т'óрбу, него түраш у њ'ó чисте дрéје?

брбори, непрел., брчка по води; гуња; мрмља. — Она дéца цео дáн брборе по р'еку кај пл'óвке. — Дáј му што íска, немó да ти брбори тјј вáздан. — Брбори нешто, ни јá не мóгу да знам штá врећи.

брго, прил., брзо. — Штó је брго т'ó је күсо.

бргојте (брго-јте), прил., брзо, хајдете брзо. — Бргојте овáм, лүди, погину.

брдáнка, ж., берданка (старинска пушка једнометка). — Г'е удáри мéтак од брдáнку, тјј н'ема л'ек.

бр'ез, м., бот., брест (*Ulmus campestris*). — Мита исéко бр'ез и направио кóло (точак).

бременáк, сам. аугм. од бреме. — Фр'љи му бременáк с'ено, пá, ако óће, нек ј'е, ако н'еће, нек ћути.

брестáр, м., брестов шумарак, брестик. — Отидни у м'óј брестáр, па си исéчи прүће и исплети к'óш.

брéће, непрел., брекће. — Штá брéћеш тóлко кај да вучеш кóла?

брéче (брег-че), с., дем од брег, брдашце. — Кад твоје крáве не мóж да извучу кóла уз т'ó брéче, кáко ће да вучу уз планину?

брéчић, м., в. брече.

Брéшко, м., зоол, име пса. — Тв'óј Брéшко хáше да ме искáда.

- брж, прил., брзо (комп. побрж, суп. нај брж); исп. брго. — Како је почео да ради, брж ће да искуса попару с њи (да изгуби њихову наклоност).
- брзак, м., непромишљен човек (који доноси брзе и непромишљене одлуке). — Млого је брзак он, неће далéко да дотера.
- брзи, прел., јури. — Брзим га да ми врне паре што сам му дао на зајам.
- брзи се, повр., јури; јури за нечим; жури. — Седи бајав, па се брзи по село од сабајле. — Цео дан се брзим по овце, па увечер не могу да стојим на ноге (на-ноге). — Шта се брзиш толко?
- брзомётка, ж., војничка пушка (петометка). — Од брзомётку нема заклон ни иза горун.
- бритви се, повр., брије се; лиња се, мења длаку (животиња). — Он се не бритви и не шиша, кај калуђер. — Влада рани добро његове краве, па му се бритве, милина је да и глédаш.
- бриће, с., бријање. — Кад узне да ради нешто, куд њега нема ни миће ни бриће.
- брка, прел., дира. — Не бркај тó, кад ти није за рабóту (кад није твој посао).
- бркља, меша се; исп. убркља. — Немóј да ми бркљаш кад нешто радим.
- бркне, непрел., завуче руку у нешто. — Бркни у сандук, па ми извучи једну крпу. — Изр.: Бркне у очи (рекне некоме нешто непријатно). — Кај да си му бркнуо у очи (Страшно си га наљутио).
- брлóg, м., смеће; нечистоћа. — Нóси та брлóg на буњиште. — Да знаш ти колки је брлóg у њóјну сóбу!
- брлóжи, прел., наноси смеће. — Немóј да ми брлóжиш по кућу, да те не истерем напољ.
- брлóжљив, а, о, са смећем, нечист. — Сóба ми брлóжљива, мóрам да ју пометém.
- брлóжљиви, прел.; в. брлóжи; исп. убрлóжљиви.
- брљавштина, ж., вртоглавица (врста болести мозга у оваца); болест. — Овца му уватила брљавштину, па мóра да ју прекóље, да не липче. — Не чува се никакo, док не увати неку брљавштину.
- брља́к, м., погрд.; в. брљавштина.
- брљив, а, о, оболео од (овчје) брљивости. — Десини су р'етко кад имали брљиве овце. — Трчи кај брљив сваку н'оћ негде, па јутру не мóгу да га разбúдим да иде на њиву. — И.р.: У сваки буљук мóра да има по једнó брљиво бравче.
- брљивица, ж., погрд., безумница; обесна жена. — Видиш шта úраде она брљивица: остави д'ете на пúт, да га згазе говéда! — Та брљивица летí из један вр у дру́ги, нигде да се примири (Та обесна жена јури сад тамо, сад овамо . . .).

брљивко, м., погрд., безумник; обестан човек. — Нíко не зна кúд се изгуби та брљивко. — Тóму брљивку нíко не мóже да стáне на пúт — рáди шта óће.

брљуша, ж., погрд., в. брљивица.

брњка, ж., брњица, гвоздена алка која се ставља свињама на њушку да не рију. — Ов'е свињ'е трéба да тóриш брњку на прњицу, прéврну целу ливáду.

брњушка, ж., дем. од брњка. — Твоја свиња изгубила брњушку и пá почела да рíје по мóју градíну.

бронза, ж., бронза. — Бронза лáко прска кад је врућа, па се на њ'о тóри студéно.

бронзан, а, о, бронзан. — Бронзана ц'евка је т'ешка и лáко се разби́ва.

брука, изр.: Брука íде у лóуди, н'ће у говéду. — Куд ће брука, нéго у лóуди.

брукуља, ж., аугм. од брука. — Ђути, брукуљо ниједна! — Изр.: Брукуља и ругуља (Брука и ругоба).

брца, непрел., кори; подвикује на некога. — Слушам што траже, не волим да ми брцају (Радим [све] што траже . . .). — Брца она њéму, не бојí му се нíкако.

брцине, непрел., прекори; пребаци; рекне некоме нешто непријатно. — Јá му брцину за он'е пáре, па кáко бóде. — Кад му брцинеш за ону краћу, кáј да му óчи вáдиш.

буав, а, о, великих грубих образа. — Млáденевеста му бóвава и дугáчка. Изр.: бóвава папрíка, в. бабóра.

буаћ, м., зоол, водени миш. — Буаћ ми уíшо у к'ош и распудíо ми рíбу.

буач, м., зоол., инсект који прогризе лишће купуса (нарочито расада), бухач. — Буач ми свé изéо рáсаћу од купус.

буба, зб. им., ж., зоол., пчеле. — Зимус му пómрела буба у сéдам трмке.

бубалázачки, прил., лазећи, потрбушке (кретање). — Њ'óјно д'етé већ íде бубалázачки.

бубалáзи, непрел., иде потрбушке, лази. — Óни бубалáзе до пл'от, па тáд урíпну у бостán, накíдају пúпољци и лубенице, па штó те н'éma (па побегну колико их ноге носе).

бубе углаву, изр., необичне замисли, занесењаштво. — Уíшле му нéке бубе у главу, па се млáти кај млатишумá.

бубњí (кúбе), непрел., тутњи (пећ). — Заложíо кúбе сас сувá дрва, па сáмо бубњí.

бубрече, с., дем. од бубрег, бубрежић. — Испéкла сам ти бубрече на жáр — на јéћи.

- Бугарија, ж., Бугарска. — Чим почела тимочка бѹна, Никóла Пáшић утeкне у Бугарију.
- бугарка, ж., бот., бугарка (врста шљиве). — Ову гóдину бугарке родиле, па преродиле.
- Бугарско, с., в. Бугарија.
- бѹд . . . туј, св., не само . . . него и . . . — Бѹд га опљачкаó, туј га и изу-бивáо.
- Бѹда, ж., име жене. — Бѹда Блáгојена рáно остáла удовица, али се више није удавáла.
- будалиње, ж., мн., глупост. — Запáлиó кућу из будалиње.
- будáлски, прил., глупачки; глупо. — Начиниó будáлски, па сад не мóже ни тáм ни овáм (Поступио је глупо . . .).
- будáлство, с., глупост; незнање. — Т'ó је урадеó сáмо из будáлство. — Његово будáлство н'éма крај.
- буја, ж., зоол., бува. — Врát му све ушарениле бује.
- бујá, непрел., расте (снажно). — Ову прóлећ ишла киша ч'есто, па ку-куруз бујá кај óгањ.
- бѹјос, ж., бујност, жестина; лудост. — Мóре, óна кука од бѹјос, а није од жáлос. — Њина бѹјос ће да и одведе у неку несрeћу. — Изр.: од бѹјос (од лудости, из беса).
- бѹквица, ж., војничка књижица. — Н'éмам у мóју бѹквицу ни једán дán áпсу.
- буклѹк, м., смеће, љубре; прљавштина. — У њ'óјну кућу буклѹк до колéна. — Куд њи је буклѹк свѹд р'едом по кућу.
- була, ж., прибл., сеја (израз поштовања којим млађе жене ословљавају старије). — Д'óђи, було, кнóђи куд мéне, да седимó (Дођи, сејо, дове-че . . .). — Изр.: кај була (као була), жена која не излази из куће и не ради ништа. — Њине жéне кај бѹле (јер све они раде).
- буљи, непрел., пиљи. — Ништа не рáди, него цео дán буљи кроз п'енџер.
- бунá, ж., разговор, жагор. — Чу се нека бунá и пѹче пѹшка.
- буњи, непрел., говори, разговара. — Буње за њéга да краде по пóље. — Ц'елу н'óћ буње, не мóж чóвек од њи да заспí.
- буњиштáр, м., погрд., скитница (пас, човек). — Зар је он'ó пас — т'ó је буњиштáр.
- буњиштáрка, ж. зоол., кучка скитница. — Т'ó су буњиштáрке — не чувају óне óвце.
- буп, оном. (израз за означавање шума при паду нечега), трес. — Гр'едá се óмаче из кóла и буп нáзем (на земљу).
- бушне, непрел., деч., падне. — Д'етé бушне од крeвет и расплáче се. — Немој буп! (Немој да паднеш!)
- бургица, ж., дем. од бургија, бургијица. — Полáко врти с ту бургицу, немó да ми слóмиш.

бургиче, с.; в. бургича.

буричка, непрел., меша по некој течности. — Мán да буричкаш по та вíр, нек се избíстри.

бу́та, прел., гура. — Дé, бу́тај т'é тарáбе отúд, ја ћу одовúд, да и испрáвимо.

бу́тање, с., гурање. — У воденицу н'éma бу́тање, мóра да чéкаш на р'éd.

бу́та се, повр., гура се. — Жив'óјко се ўвек бу́та, не зна шта је р'éd. — Изр.: Бу́тају се пáре у њéга (Он нема новаца).

бу́ћкас, ста, сто, ћубаст. — Све су ју кокóшке бу́ћкасте и ўбаве.

бу́ћкуриш, м., измешана течност; слабо пиће; слаба чорба. — Он сипúје вóду у вино; к'óј ће да пије њег'óв бу́ћкуриш? — Милéва сварíла нéкакав бу́ћкуриш — нíко н'éће да га окúси. — Дáо и нéки бу́ћкуриш, а óни н'éће да га пíју.

бу́ћумиш, м., зоол., врста ћубастог миша. — Забíо се у хóше, па ћутí кај бу́ћумиш.

бу́цáло, с., дрвен клип бу́ће (којим се мути млеко); в. бу́ћка. — Бу́цáло је котурáто, íма рúпе и дугáчку дршку.

бу́ч, м., чобанска свирала, дугачка преко 1 метра; дувајући снажно у њу, овчари производе јеку којом разбијају планинску тишину и своју самоћу. — Бáци та бу́ч, па íди врни крáве, вíдиш да су отíшле у тућу ливáду.

бу́ч-булумáч, израз из једне народне приче, прибл. ништарија. — Мán да ми причаш вíше, свé је т'ó бу́ч-булумáч.

бу́чина, ж., букова шума. — Упролећ, кад се угрéје зéмља, овчарí цео дан лежé уз óвце у бу́чину.

бу́цáк, м., забачен кутак куће. — Мачáк се забíје у бу́цáк, па вáрди мíша.

Бу́цáк, м., Назив једног потеса у атару села Малог Извора. — Їдемо у Бу́цáк, да набéремо грабóве сúчке (суварке).

В

вазно́си се, повр., горди се, поноси се. — Штó се тóлко вáзноси, кад га нíко за нíшта не смáтра?

вајдá, изр.: Отíде на вајдú (Пропаде). — Отíде ти мáти на вајдú (Опсова ти мајку).

вајкар, м., танко црвено памучно предиво за вез. — Прéдвíшта на кошу́љу извэзла му с вајкар.

вајта се, непрел., жали се, вајка се. — Не трéба да се вајта, сáм је крív за свé што га сна́шло.

вајтање, с., вајкање. — Вајтање сад не помага, требало пр'е да води рачун шта ради.

вал, м., невестински вео; в. бедовина. — Младеневеста имала вал д'о зем (до земље).

валá, ж., хваљење; самохвалисање. — Цáбе му валá кад рáди кај р'об од ујутру до увечер. — Т'олка њ'ојна валá и надокрáјку — ништа.

валиткиња, ж., деф., жена која прима инвалиднину по погинулом мужу или сину. — Живáна у младé гóдине изгубила м'ужа и отáд је валиткиња.

Вáлка, ж., име жене. — Кад ју умрео м'уж, Вáлка се преудала.

вал'ога, ж., мала увала; улегнуће. — На крај с'ело има једнá вал'ога и у њ'о пр'опáс (в.). — По тá п'ут је вал'ога до вал'огу; н'оћу ч'овек н'оге да полóми.

вал'ошка, ж., дем., од вал'ога, увалица. — У његову авлију има једнá вал'ошка, па се у њ'о зб'ира к'иша.

ваљавица, ж., ваљалица (за ваљање сукна). — У нáше с'ело има сáмо једнá ваљавица.

ваљáр, м., власник ваљанице. — Ваљáр дáва рáбош, да се знá чиј'о је сукно.

ваљен, изр.: Вáљене јáгоде, празна крошња.

ваљувак, м., облутак (обао речни камен). — Ваљувац'и по камењар'и су р'етки, а пр'екај р'еке и има д'оста и од њ'и се прáви калдрма.

Вáнка, ж., име жене. — Бáба Вáнка је имáла с'ина М'иту, ковача и свирача.

варáк, м., лажно папирно злато (за украшавање хлеба и јабука о свадби). — За свáдбу се облагају с варáк леб'ови, јáбуке и цв'еће.

вáрда, узв., чувај (чувај се)! — Вáрда, да пр'ођем, да те не закáчим!

вáрдиште, с., место где ловци сачекују дивљач, заседа (ловачка). — Н'оћас íдем с комшију на вáрдиште у његову д'етелину.

вар'ен, éна, éно, трп., куван. — Искоколио кај вар'ен зајак (Мршав ч'овек избуљених очију).

вар'енц'е, с., дем. (нешто модификован) од вáриво. — Мáјцко грн'енц'е — слáтко вар'енц'е (изр.).

вар'ивце, с., дем. од вáриво. — Ујутру спр'еми леба и н'еко вар'ивце, па на њ'иву.

варошáнче, с., варошанче (дете из града). — Л'ети варошáнчићи долáзе да се к'упљу у нáшу р'еку.

варошл'ија, м., варошанин. — Варошл'ије на пáнађур излáзе увечер.

варошл'ика, ж., варошанка. — Леп'осава се удава у вáрош, да б'уде варошл'ика и да не к'опа.

- варошлѝче, с., дем. од варошлѝка (женско дете из града). — Наша учитељка довела једн'о варошлѝче, да не буде самá.
- ваћа, непрел., хвата; тежи (има тежину). — Помогни дѣде да ваћа јаганци. — Има возник што ваћа ст'о óке.
- ваћање, с., хватање. — Влас забрањује ваћање раци с црпац.
- ваца, ж., нелагодан осећај у ножним прстима услед промочености росом. — Рано џутру роса је голѣма, па ме увати ваца.
- ваша, ж., дугачак одрезак свињске или говеђе коже (за више опанака). — Нестáла ми кóжа за опáнци, па мóрам да кúпим једну вашу.
- вашка, ж., зоол., ваш. — Липцала му вашка зáврат (изр.) (Јако је сиромашан).
- вашљѝвица, ж., жена која има ваши. — Дóкле ће да ме оговáра та вашљѝвица?!
- вашљѝвка, ж., в., вашљѝвица.
- вашљѝвко, м., човек који има ваши; мн. вашљѝвци. — Учитељ је ђаци вашљѝвци праћао дóма, да и мáти истр'ѣби од вашке.
- ве, зам., ак., од ви, вас. — Не мóгу више да ве глѣдам такви кáљави.
- ведрења́к, м., мраз ведре зимске ноћи. — Видим ја да ћеш ти да изиђеш на ведрења́к (да ћу те истерати напоље, на мраз).
- ведри́ца, ж., сам. дем. од в'едрó, суд од издубљеног дебла (махом од врбе); служи за маст и за остављање ситнијих ствари. — Л'ѣњи Брáнко није имао ни т'óрбу кад је просио, него је вуко ведри́цу на грбину.
- везани́ца, ж., свежањ. — Прати́ла ме мáти да ми дáш дв'ѣ везани́це лúка на зајáм.
- везува́ње, с., везивање. — Ов'о везува́ње снопóви бáш ме íзмори.
- вејали́ца, ж., ручна машина за вејање овршеног жита. — Док нису искочи́ле вејали́це, лúди су вејали жíто с лопáте.
- в'ѣ́јка, гранчица с лишћем и од лисника. — Само у изразу: кај в'ѣ́јка. — Исушио се кај в'ѣ́јка.
- в'ѣ́јник, м., надстрешница од лиснатог грања (под којом се одржавају свадбе, славе и сл.). — Ако не иде кíша, свáдбу можемо да прáвимо и нáпоље, под в'ѣ́јник.
- велиципѣ́т, м., деф., велосипед, бицикл. — Нѣки пúт је р'ѣтко к'óј у сѣло имао велиципѣ́т.
- венчани́ца, једна греда у кровном саставу куће; исправа о венчању. — Венчани́це везу́ју друге грѣде на товáн испод кр'óв. — Сáд млади́, кад се в'ѣ́нчају, óдма доби́ју и венчани́цу.
- вѣ́ра, ж., народност. — У Лúково има три вѣ́ре: Срби, Влáси и Цíгани. — Изр.: Кај да си тóрска вѣ́ра.

- верига, изр.: Кај верига (Врло мршав).
- верижало, с., јака дрвена облица учвршћена попречно у димњаку изнад огњишта, о којој висе вериге. — У старе куће верижало увати чађу.
- Веригице, ж. плт., Часне вериге (хришћански празник 14. јануара). — На Веригице жене не раде úруке (ручне радове).
- вѣтрушка, ж., зоол., ветреушка (*Falco tinunculus*). — Нашо жѣну кај вѣтрушку. — Изр.: Кај вѣтрушка (вредна жена).
- вѣш, шта, што, вѣшт; окретан; паметан. — Он је вѣш за свѣ. — Штó си тѣ вѣш (Штó си ти паметан!).
- вѣштичина, ж., сам. аугм., зоол., вѣштица (врста крупног ноћног лептира). — Вѣштичина, кад уиђе у сóбу, н'ум'ѣ да се одвоји од лампу док не опрли крила.
- ви, зам., дат., од ви, вама, вам. — У пѣтáк úвечер не мóжемо ништа да ви дамó зáто што не вáља тад да се дáва. — У селу „ви” кажу ономе на кога су љути; тиме га сврставају међу људе с неком рђавом особином, због које су и на њега љути.
- видело, с., дан; светлост; лампа. — Д'óђи за видело, немó да тўцаш по тавнину. — Не пáли још видело, знáш да н'ѣма гáс.
- види, изр.: Штá те вѣде (шта је теби)?!
- видовданка, ж., бот., мала нежна биљка с лепим црвеним или плавим цветићима. — Видовданка цветá пред Видовдан.
- видовка, ж., бот., врста ране крушке. — Видовка зрѣ кад пóчне лѣто.
- Видој, м., име човека. — С'ѣлски кн'ѣз Видој нађе ајдуци у планину и доведе и у мрáк у сѣло, те убију Мустáјбашу.
- вијáла, ж., бот., врста домаће винове лозе и грожђа. — Вијáла не дáва млóго вино, али је јакó кад узрѣ гр'óзе.
- вијáр, м., вихор. — Наљутѣо се, па óтиде кај вијáр.
- вијоглáв, а, о, кривоврат, кривошијаст. — Ако идеш такó подсáвита, ће остáнеш вијоглáва.
- вијоглáвка, ж., кривовратка (жена крива врата). — Нѣка ју, нек прѣча шта óће та вијоглáвка.
- вирá, непрел., расте снажно, буја (за растиње). — Кад рáсађа пóчне да вирá, не бојѣ се од врућину.
- вѣсне, непрел., висѣ (за обилат род воћа); махом перф.: виснўли, -е. — Ову гóдину виснўле слáве, зѣмље т'ѣшко.
- високѣња, ж., бот., дивља јагода високог стабаоца. — Високѣње растў на дóбру шўмску зѣмљу.
- вистáн, м., тур., сукња, фистан. — Чувај н'óв вистáн за дóбар дáн.
- витиљáш, врста памучног предива. — Мáти кўпи ўјесен вителиáш, да ѣма зѣми штá да ткá.

- вѝтлошка, ж., дрвен уређај за затварање вратница. — Удари вѝтлошку, да не отвори вѝтар вѝракњицу.
- вѝто, м., вѝтао (дрвен уређај за сукање узица и врваца). — Дѝда направи вѝто, па вѝздан сѝче вѝвце по ѝвце.
- вѝче, прел. и непрел., зове; позива; каже; казује. — Мати вѝче дѝцу да д'ођу на ручак. — Љупче вѝче да н'ѝће да д'ође.
- вѝче се, непрел., зове се. — Пѝле што н'ођу ѝбаво поп'ѝва вѝче се славој.
- влас, м., бот., зелене водене нити (водена биљка). — Лѝти се вода у р'ѝку устојѝ, па свѝ добије влас.
- власан, сна, сно, влакнаст (вуна), добре (густе и дугачке) вуне. — ѝвце, кад се дѝбро р'ане и поје и лежѝ у сѝвоту, имају власну вуну.
- власат, а, о, в. власан.
- Влауца, м., сам. дем. од Вла, Влах, Влашчиѝ. — Њј, Влауцо, не прѝлази се с кола прѝко туђу ѝѝву!
- Влаче, с., дем. од Вла (Влах), Влашче. — Нѝко Влаче вѝче на вѝракњицу (в.).
- вљачѝк, м., дрвена ракља за затезање пређе при навијању на вратило. — На вљачѝк се тѝри нѝки вѝћи камѝн, да бѝље затѝжа прѝђу.
- вљачѝлке, ж., мн., (јд. вљачѝлка), жене које заједнички ручно вљаче вуну (врста мобе); жене се радо окупљају на овом послу, јер тако имају прилику да се до миле воље разговарају, а и угосте се добро. — Вљачѝлке се збѝрају доцкан ѝјесен, кад више н'ѝма шт'а у поље да се ради.
- Вљачиѝи, с., плт., Влашиѝи (сазвежђе), Плејада. — Кад ѝђу да се дѝгнем р'ано за нѝку рабѝту, поглѝдам да л' су Вљачиѝи стѝгли над Р'таѝ.
- Влашѝр, м., зб. им., погрд., Власи. — Не мѝгу да одбѝјем Влашѝр да ми не прѝлази прѝко ѝѝву.
- вог'ан, м., дрвена здела (дубена на коловрату). — Искусај један вог'ан попару, па пушти ѝвце на попашу.
- вода, изр.: Вода и леба, оскудно јело од у добро посољену воду надробљеног пројиног хлеба. — Лупа се кај вода од брегови (Заноси се).
- воденичка, ж., дем. од воденица, машиница за млевење ораха, кафе и сл. — Очишти дѝбро ораси, да ти се не покв'ари воденичка кад и мѝљеш.
- вод'ѝњак, м., бот., врста крушке (дрво и плод). — У наше л'ѝје у Чуку има један стар вод'ѝњак.
- вод'ѝњци, м., мн., плодови крушке зване вод'ѝњак. — Вод'ѝнци се тѝрају за зѝму у хѝп с воду.
- водица, ж., рлг., вода освећена од свештеника. — У водицу стојѝ босѝљак и жѝне ју тѝрају у г'ѝсто кад м'ѝсе колач. — Изр.: Пронѝси водицу (Обилази познанике и расприча нешто по селу).

- Водице, ж., плт., рлг., Богојављење (хришћански празник 19. јануара).
— На Водице пуца и дрво и камен од студ (и одстуди).
- водурљив, а, о, јако водљив. — Напоље је водурљиво и не може да се осуши скоро.
- водурљина, ж., аутм. од вода. — По путине бљинула водурљина, па не може да се пр'ође.
- возник, м., велико буре. — Ујесен се напуне возници с вино, па има за целу зиму.
- в'ојска, ж., стални кадар; увојску, у сталном кадру. — Драгутин је отишо увојску. — Изр.: Зло ни на в'ојску не гине.
- вр, м., врх., брдо. — К'ој зна у који је вр 'он сад.
- вракњица, ж., дворишне вратнице. — Затвори вракњицу, да не излеті куче, да уј'е неко д'ете.
- вракњиче, с., дем. од вракњица, дашчана вратанца на кућном трему; затвара се клинчићем. — Тури клинчић на вракњиче, да га не лупа ветар.
- врањ, м., дебео дрвен запушач за горњи отвор бурета и бачве (махом од врбе или липе). — Затвори добро врањ, да се не укисели вино.
- вратњи, а, е, вратни. — Кад осебну вратње ж'иле, трљају се с каиш.
- врачка, ж., врачара. — Неки пут у свако село имала по једна врачка, а у нека села и по неколко.
- врбена, ж., бот., врста баштенског цвећа. — Врбена се сади по градине, што се наводе.
- врвина, ж., стаза, путања (дем.: врвинка). — Увати врвину прекај поток, па ћеш да изиђеш на пут.
- врвца, ж., од козје длаке усукана узица за обување опанака. — Деда Лазá је сукáо врвце за сви у њег'ов крај.
- врг, изр.: Кај крајински врг (Румен, здраг).
- вргањ, м., бот., врста гљиве (*Boletus*). — Овчари ујесен наберу вргањи, па увечер сваре у грне ч'орбу прсти да си из'еш.
- вргудá, непрел., вијуга. — Врвина вргудá проз шуму, па преко поток уз брег.
- вргúдав, а, о, вијугав. — Треба да исправимо она вргúдав пут, да не заузима толко место, и да ни се од њега не излива вода у њиве кад су киш.
- вргуљица, ж., вијуга (вијугава линија). — Све некакве вргуљице навезла на кошуљу.
- врдáње, с., дечја игра лоптом. — Некад су ђаци м'лого волели да се играју на врдáње. Игра се изводи тако што половина играча стане уз неки зид или тарабе, па их један од играча из друге половине гађа

- лоптом; ако погоди некога, он и сви његови другови беже, а један од оних уза зид узима лопту и са линије са које је противнички играч гађао његове другове гађа било кога од оних што беже, ако погоди некога, долази са својим друговима на место оних што су гађали, а они стају уза зид; ако не погоди, игра се наставља као раније.
- врѐва, ж., граја; разговор. — Синоћ се чу́ не́ка врѐва у сѐло и млого лајаше пцѐта.
- врѐви, непрел., говори; оговара. — Врѐве да Савина жена не воли да ра́ди. — Не ва́ља кад не́ки млого врѐви на своји људи. — Изр.: Врѐв'те ўста да нисте пу́ста (У смислу: Жив ми Тодор, да се чује говор).
- вр'ѐж, м., врежа бундеве. — Начу́пај вр'ѐж, ако н'ѐма попо́нац, па дај на сви́ње.
- вр'елáц, м., велика врућина, страшна жега. — Припéко вр'елáц, па не мо́же да се дўва.
- вретенáрка, ж., Циганка која размењује вретена за сеоске производе. — Ода́вно н'ѐма ви́ше да о́де вретенáрке по сѐло.
- вр'ечí, непрел. мекеће (коза). — Ни́ ми кр'ечí, ни́ ми вр'ечí (изр.).
- врждáло, с., дрвена чегртаљка; служи као дечја играчка и за плашење птица штеточина на њивама; покреће се обртањем, при чему производи клепетање. — Врждáла прáве овчари́ од клено́вину.
- врждí, непрел., зврји; хуји, хучи. — Цѐо дан и до по́ла н'о́ћ врждí вршалица на гўвно.
- врз, предл. на; преко, поврх. — Обарáше се и падоше једán врз дрўгога. — Обу́чи грўдњак врз кошу́љу. — Сланá пáдла врз Нѐгину папríку, ни́је стíгла да ју обѐре на вр'емѐ.
- врзáзем (врз-земљу), прил. на земљи. — Не мо́гу ни врзáзем ни ўзем (Не могу ни да живим ни да умрем). — Бо́ље врзáзем не́ ўзем (Боље жив него мртав). — Трули́ врзáзем (Веома се много мучи услед болести).
- врломѐти, непрел., смета, омета. — Кад не д'о́ђе на вр'емѐ, све ми врломѐти.
- врлўга, ж., зоол., врста мале речне рибе. — У Арнаўту врлўге су ситне и р'ѐтке.
- врља чивтѐ, рита обема задњим ногама (коњ). — Ћдри кобилу и оду́чи ју да врља чивтѐ, да те не уби́је кад се не на́даш.
- врс, м., нараштај, генерација, једногодишњаци. — Сви́ су о́ни једán врс, и заједно су пошшли у шко́лу и ишли у в'ојску.
- врста́, ж., ниска. — Бојána се ўдала и понѐла мáтерину врсту́ дўкати.
- вртачка́, ж., дем. од вртача. — У Вртачку́ има клáданац и пропáс.
- врђа, прел., враћа. — У прву недељу по свáдбу дев'ојкини врђају гóсти (тј. позивају госте).

- врћање, с., враћање. — Што даш њему, н'ема врћање.
- врћка, ж., мала шиваћа игла. — Крпџ с једну врћку, па ми њпаде траву и не могу да ју нађем.
- врц, узв., фрц (шум при цепању тканине). — Ја се сави и врц — отоше ми панталоне на колџно.
- врчи, непрел., лије; тече обилно. — Немо да ти мас врчи из гибаницу, него турџ умерено.
- вршан, шна, шно, пун до врха, препун. — Стопици смо од свињу три вршне канте мас.
- вужди, непрел., фијуче, хуји. — Легнемо увечер прекај куџе и слушамо како напољ вужди ветар.
- вўза се, непрел., вози се на дечјим санкама. — Зиџи се деца вўзају од бр'џ до поток, па се неко слети и у поток.
- вузалька, ж., клизалька (на снегу). — Дечурлија направила вузальку на пут, па човек не може да пр'ође.
- вукодавина, ж., вуна од овце коју је удавио вук. — Како Илија каже да је вук удавио овцу, кад н'ема ни вукодавина ни други стрв?!
- вўница, ж., с. дем. од вўна, танко вунено фабричко плетиво. — Сестра ће да му исплет'џ грудњак од вўницу.
- вучџ, изр.: Вучу се кај свињска г'овна (Много се друже).
- вўчија јабучица, ж., бот., велџбиље (врста њивског короџа). — Уз друге траџе, људи беру и вўчу јабучицу и ране краџе.

Г

- гагрџца, ж., зоол., житни жижак; изелица; мучитељ. — Лански пасуљ увек џма гагрџцу. — Свекрџа је гагрџца, мანი ти њ'о.
- гагрџчав, а, о, жижљив, са жишцем (пшеница, пасуљ). — Ланска пченица му је гагрџчаџа, н'џће да њикне.
- гадџна, м. ж., погрд., аугм. од гад, одвратан, лош човек (жена). — Знаџ ја њџга: т'о је голџма гадџна.
- газдаши, м. мн. (јд. газдаш), богаташи. — Газдаши не верују сиротиње, џни н'џмају срџе.
- газдински, а, о, богаташки, обилан; раскошан. — Миџница се ўдала у газдинску кућу. — Милановџ спреџили газдинску слаџу. — Миџија носи сваки дан газдинске дрџе.
- гајде, изр.: Те да отџднеш с гајде (Отиџи њеш плачуџи [јер њеш добити батине]).
- гајка, ж., кожни причвршћивач каџша (опасача). — Искидала му се гајка, па му висџ крај од каџш.

- галатан, тна, тно, непристојан (речи). — Он увек има галатне речи.
- галати, прел., ружи, говори непристојне речи. — Не поштује свекрву и галати ју. — Немој да галатиш уста. — Изр.: Галати уста (Погани уста непристојним речима).
- гаља, ж., зоол., црна овца. — Пролетос ми вуќ уграби нај бољу гаљу.
- гаљац, м., зоол., црн ован. — Морам да продам онога гаљца, млого бије и овце и људи.
- гаљче, с., зоол., дем., од гаљац, црно јагње; млада (или мала) црна овца. — Ујесен ћу да закољем онó гаљче, да има за копус кад се зберу влачиљке.
- гара, м., зоол., црн пас. — Мој гара јучер излеті на пут и удави за ногу Илијино д'етé.
- гарван, м., зоол., гавран. — Гарван леті по вуќа и, кад вуќ удави овцу, слеті и он на мршу.
- Гарваница, ж., овеће шумовито брдо североисточно од Ртња. — Ртањ и Гарваница су кај башта и ћерка.
- гас, м., петролеј. — Неки пут су жéне мазале косу с гас кад су се чешљаале; неки су гас и пили за л'ек.
- гасайв, а, о, умрљан петролејом; суд у коме је био петролеј. — Дај ми онó гасайво стакло, да купим гас.
- г'е-г'е, прил., где-где. — У орање билá сўша, па пченица никла г'е-г'е.
- г'е год, прил., где год. — Г'е год га нађем, ћу да му причам да се мане од орање по кишу.
- гергина, ж., бот., георгина. — Дéса насадила гергину у градину, пол'ева ју и убаво ју се рацветала.
- гиба, ж., припл. гибаница. — Само у изр.: И моја би нана гибу гибала, кад би имала (У смислу: И ја бих умео да нешто учиним, кад бих могао).
- гижа, ж., бот., чокот. — Стáре гиже трéба да се изваде и да се посаде младé лóзе.
- Гита, ж., име жене; скраћено од Маргита. — Гита имала ћерке Јулку, Гóру, Дéсу и Раду.
- главачки (и главачкí), прил., стрмоглавце. — Кад се купљу, дéца рíпају главачки у вир.
- главина, ж., прен., глупак (од главина, главчина у точку). — Он је прáва главина, ништа не можеш да му докажеш.
- главња, изр.: углавње (у-главње), прил., украј огњишта (од главња, ж., клада нагорелá на огњишту).
- главњица, ж., бот., снет, главница (врста црне житне гљивице). — Главњица у кукóруз може да порастé кај п'есница.

главњичав, а, о, снелљив. — Овú гóдину пченица није билá мlóго главњичава.

главчé, с., с. дем. од главá, глава печеног јагњета или прасета. — Да оставимо главчé од прáсе за дéду кад д'óђе од колибу.

гл'едац, м., зеница (ока). — Даница је мlóго убава — гл'едац ју сáв црн. гл'е(ј), прел., императив од гл'еда, (по)гледај! види! — Гл'еј си пóсла (Не обраћај пажњу на то!).

гли́ве, мн. (јд. гл'ива), бот., гљиве. — Сваку јесен, кад пр'óђу к'ише, б'еремо гл'иве.

гливица, ж., дем. од глива, гљивица; мало дете. — Кад ју је погинуó му́ж, М'илица се није удавала — чувáла је он'е дв'е гљивице што су остале без башт'у.

гл'ипа, непрел., гази по јако расквашеном земљишту (путу, расквашеном снегу). — Не гл'ипај по ту водур'и́ну, не́го д'óђи у сóбу и осуши се.

глисти́ца, ж., сам. дем. од гл'истá, дугачак прамен вуне (извучен ручним влачењем); више глисти́ца свијају се у освојак. — Пола́ко в'учи т'е глисти́це, немó да и к'идаш.

гл'ог, изр.: Од трн па на гл'ог (Са зла на још горе).

гло́ђа, прел., глође; заједа; секира; оговара. — Ни пáс к'ос гло́ђа, ни дрúгому дáва (изр.). — Немóј да га гло́ђаш, дóста му је од дрúги. — Цео в'е́к ју гло́ђао и отераó ју у грóб пр'е в'ре́ме.

гложа́р, зб. им., бот., глогов густиш. — Леси́ца има јáзбину у гложа́р, па но́ћу излáзи и односи кокóшке.

глождáр, зб. им., бот.; в. гложа́р.

гло́мотан, тна, тно, гломазан; незграпан. — Направиó некакав гло́мотан брман, једвá смо га смести́ли у ку́ћу.

гло́цка, прел.; в. гло́ђа.

глу́в, изр.: Глу́в двá чу́је.

глу́вка, ж., коло које се игра без музике. — Штá? В'и глу́вку и́грате — г'е су ви свирач'и?

глу́вча, м., погрд., (на)глув човек, глуваћ. — Еј, глу́вчо, глу́вчо! Прорч-кај у́ши. Ништа не чу́јеш.

гљ'и́ждав, а, о, блатњав (земљиште, њива). — Скóро је и́шла к'иша — гљ'и́ждаво је за копáње.

гмáрне, прел., погрузи, потопи. — Б'уди чóвек — да те не гмáрнем у в'ир.

гмáца, гази по блату, гаца. — Штá гмáцаш по т'ó блáто, укаљáо си се до колéна?!

гм'е́ља, прел., муља (грожђе). — Цео дáн сам гм'е́љаó једнá ко́ла гр'óјзе. гм'е́љан пасу́љ, изгњечен куван пасу́љ и измешан са празилуком.

гмецаљка, ж., муљача, овећа рачваста облица за ручно муљање грозђа.
— Баш ми ова гмецаљка начини мозуљи (жуљеве).

Гмитра́, име жене. — Гмитра́ оженила сина у друго село.

Гмитровдан, м., Митровдан (хришћански празник 8. новембра). — На Гмитровдан су се ајдуци растављали до упролећ, до Ђурђевдан, кад су се поново збирали и ајдуковали.

гму́ра, прел., потапа у воду, гура. — Немој да гмураш дрeје у ту мутну воду. — Одвој теле, да не гмура више ту краву.

гму́ра се, повр., гмура се, рони. — Кад д'ете научи да плива, може и да се гмура.

гмура́ц, (за сва три рода), несналажљивко, неспретњак, јако повучена стидљива особа. — Како су сва њина деца испала некакви гмурци?

гму́рне, прел., потопа, зарони. — Док човек не научи да плива, не см'е да гму́рне главу у воду.

гму́рне се, повр., зарони. — Де гму́рни се у чкаљу и увати ми неко рипче за ч'орбу.

гв'е́ван, вна, вно, невесео, нерасположен, тужан. — Од јутрос Милан је нешто гв'е́ван.

гвезданце́, с., дем. од гв'ездó, гвездашце. — Миш ми изгризо покрóвицу и направío гвезданце́.

гвезди́на, ж., од мишева изгрижен материјал у коме они и обитавају. — Гле ко́лку су ми гвезди́ну направíли миши!

гв'ездó, с., гнездо. — Упролећ деца се пењају по дрв'еће и траже гв'езда.

гвeт'е́, прел., погрд., једе ненасито, трпа. — Он вáздан може да гвeт'е́.

гвивí, непрел., трули, труне. — Дуг не гвивí (изр.).

гобел'а́, непрел., животиари, живи некако, кубури. — Да гобел'ам некако допролећ, па ћу после да видим.

говéда, изр.: И говéда се на зајам лижу. — Говéда не липцу́ју од прeкóр, него од п'омóр (У смислу: На лоше људе се не може утицати преко-рима, него оштрим супротстављањем).

говедáрка, ж., говедарица, жена која чува говеда. — Вр'една говедáрка у з говéду плет'е чара́пе.

Говеђари́ште, с., назив једног потеса у атару села Малог Извора. — По ливáде на Говеђари́ште н'е́ма добра трава́, него све нека дивља: тiпац и грмóтрн.

говí, непрел., угађа. — До́кле ћеш да му говíш, а 'он да те не поштује?

говнајéђа, погрд., ништак. — Ђj, знам ја не́га, т'ó је говнајéђа.

говно́, изр.: Не дирај г'овна, да ти не смрдé. — Ни́збрдо се и г'овно́ ва́ља. — Ни́ од г'овно́ дирéк, ни́ од зéта човéк. †

- говно̀ваља, м., зоол., котрљан (*Scarabaeus stercorarius*). — Видиш како се и говно̀ваља брине за своју децу.
- говњив, а, о, упрљан говном, говнав. — Њи треба да бију с говњиву мотку.
- говржљају се, повр., гушају се у лежећем положају. — Видео сам и док се говржљају, не знам кој је кога ударио.
- гò-гòлцит, гòла-гòлцита, гòло-гòлцито, потпуно наг. — Деца се лети купљу гòла-гòлцита.
- гогомán, м., готован, нерадник; изелица. — Упропастише ме ови гогомани — нико ништа не ради, само једу и пију.
- годí, чека, вреба прилику. — Не брini ти за њега — он годí и зна кад ће да рипне.
- гòзден, а, о, гвозден. — Нисам ни ја гòздена, не могу ни ја дóвек овако. Гòздена, име жене. — Баба Гòздена живела стó двé године.
- гоздењак, м., гвоздена кофа за захватање воде из бунара. — Искидала ми се ўзица и гоздењак ми остао у бунар.
- гојешљив, а, о, подложен гојењу. — Они су гојешљиви на мáтер.
- гòјзе, с., гвожђе. — Да сам од гòјзе, па не би мого тóлко да издржим.
- гòјзен, а, о, в., гòзден.
- голém, изр.: То ће да изиће на големо (У смислу: Испашће крупна неприлика).
- големење, с., уображеност. — Њòјно големење ми је дóшло до гўшу.
- голéми бас, м., велики бас (музички дувачки инструмент). — За голéми бас свирач треба да има груди кај брэг.
- голéми се, горди се (уображено), држи се охоло, надувено. — Чóвек што нешто врéди нéма пòтребу да се голéми.
- голéмо цв'еће, с., бот., врста баштенског цвећа крупних жутих цветова. — Стáре жéне воле голéмо цв'еће.
- голémос, м., гордељивост, надменост, уображеност. — Голémос нашкóди само онóму што се голéми.
- големстó, с.; в. голémос.
- големци́ја, уображењак, гордељивац. — Он је грдан големци́ја, ал му тó ништа не врéди.
- големци́ка, ж., уображеница, гордељивица. — Душánка је големци́ка, али нéма за штá да се голéми.
- голи́ја, ж., бот., пшеница с класјем без осја (*Triticum vulgare nudum*). — Сви волимо голи́ју, али она мање рађа од осилáвку (в.).
- гологўза, ж., бот., биљка цевасте стабљике и плавих цветова; употребљава се као „ц'евка“ за ракију. — С гологўзу се везују снопови.

- голокракас, ста, сто, голих ногу (без панталона). — Деца лети їду голокракаста.
- голотїња и босотїња, ж., велико сиромаштво. — Тамо ти је сама голотїња и босотїња.
- голошакас, ста, сто, голорук, без ичега у рукама, неопремљен, ненаоружан. — Штá сам мого да и чїним, они са секїре, а ја голошакас?
- г'олча, м., го, наг човек. — Бѣжи, г'олчо, у собу, да се не смрзнеш.
- г'оља, м., голаћ, пуки сиромах. — Милорад је г'оља зато што н'ће да ради.
- гоља́к, м.; в. г'оља.
- гоља́ш, м.; в. г'оља.
- г'ољча, м.; в. г'оља.
- г'ор, прил., горе. — Истерáј овце г'ор у Чўку и мáни и да пасу́. — Изр.: Н'ема г'ор-дóл (Нема другог излаза, Нема друге).
- г'орнї́, непрел., горчи, има горак укус. — Н'еке тра́ве г'орнѐ, а лековите су.
- горуња́р, горунов (храстов) шумарак (густиш). — Горуња́р је још сїтан, н'ема штá да се с'ече за дрва.
- гостја́нка, ж., гошња. — Волела би да ми бѹдеш гостја́нка ц'елу недељу.
- готва́лка (ложица), ж., кашика за кување. Нај боља је дрвена готва́лка — не угр'ева се.
- готва́рка, ж., куварица. — За свáдбу ти трѣба млого готва́рке.
- граотáр, м., земља прожега каменчињима (величине граха). — На граотáр мóже да се сáди једино багрења́р.
- Грапчина, ж., име једног каменитог и шумовитог потеса у атару села Малог Извора. — Јáбланчани зову Грапчину Плóчице.
- Грапчинка́, ж., сам. дем. од Грапчина, име једног потеса у близини села Малог Извора. — У Грапчинку́ земља је рудиња́ва и рађа само кад је кишна гóдина.
- грбина, изр.: Лáсно се удáрају батине по туђу грбину. — Н'ема грбину од нїкога (Нема заштите ни помоћи ни од кога).
- грбинáт, а, о, нераван (са једном избочином). — Пу́т је тáмо на више мѣста грбинáт.
- грбиначки, прил., полеђушке, на леђима. — Билá је поледица, па се омáко и пáдо грбиначки.
- грбња́ча, ж., кичма. — Заболело ме у грбња́чу, па н'емам нигде мѣсто.
- гргоља́к, м., врежица (дршка) плода лубенице, бундеве и сл. — Кад се осуши гргоља́к, и лубеница је зрела.

- гргољив, а, о, гргурав, кудрав. — Њино д'етé има гргољиву косу и црне очи.
- гргуљив, а, о, в. гргољив.
- грда, ж., ругоба. — Г'е ли нађе ону грду, кај да није имала боља жена за њега?!
- грébени м., мн. (јд. грéбен), алатка (са дугачким гвозденим клинцима) за ручно влачење вуне. — Из грébени ми попадали клинци, не знам к'ој ће да ми и поправи.
- грéбеници, м., мн. (јд. грéбенац); в. грébени.
- гр'еј, изр.: Гр'еј, не гр'еј (Био грех или не био). — Кад се тóлко мучи, боље је да умре — гр'еј не гр'еј.
- гр'ејка, ж., топлота, јара. — Сédни одовуд, прéкај ку́бе, да ти бије гр'ејка.
- гр'ешкí, прил., нехотице, омашком, грешком. — Није тео да га удари, билó је гр'ешкí.
- гр'ешно, прил., погрешно. — Ту чарапу си заплéла гр'ешно, мóраш да ју расплет'еш.
- Грк, м., Мировац (подручливи назив којим људи из суседних села називају људе из села Мирова, у северном подножју Ртња). — Грци купили литру з'ејтин, па имали да прославе Вртолому и остало и да подмажу пушке.
- грклић, м., с. дем. од грлю, грлић флаше. — Затискач уишо у флашу, па не може да се извади кроз грклић.
- грман, м., дбун, грмен. — Зајац утече у грман, не могó да га убијем.
- грмање, зб., с., дбуње. — Кокóшке ми се ку́тају од орло́ви по грмање.
- грмóтрити, м., бот., врста трнатог ливадског корова (*Ononis spinosa*). — Из ливáду трéба да се очисти грмóтрити, да не квáри с'ено.
- грне, изр.: У свако грне миродíја.
- грнчáр, м., лончар. — Радојко грнчáр је одавно умрео, и сад у оéло н'ема к'ој да прáви грнци.
- грњајка, ж., погрд., сам. аугм. од грне; употребљава се само у псовци жена: У грњајку ти се сер'ем!
- грозá га, гади се. — Њега је грозá да увати и в'еже кúче, него тéра мéне.
- Гроздán, м., име човека. — Од гáзда Гроздána некад смо узимали њíве нáполе.
- грозд'ен, éна, éно, грожђан, од грожђа. — Гроздéно сирће је лéти мlóго добро на врућину.
- гроздíна, ж., петелке од грожђа. — До ујесен пíлићи покљуцају гр'ојзе, па остáне сáмо гроздíна.
- гроздовíћ, м., зоол., дрозд (*Turdus*). — Гроздовíћи праве гв'езда у кам'ење.

- грозотија, ж., одвратност, ругоба. — Куд њи је неуредно, да је т'о једна грозотија.
- гр'ојзе, с., грожђе. — Гр'ојзе беру, бију вуци.
- гројзоб'ер, м., берба грожђа. — Милка се удала лани у гројзоб'ер.
- гр'омка, ж., звечка за малу децу. — Баба донела унуку гр'омку.
- гр'тко, прил., нелагодно, непријатно. — Гр'тко ми је да га питам за т'о, знам да би му било незгодно.
- гр'убна, ж., п. п., ружна жена, ружница (употребљава се из милоште за малу децу). — Мор'и, гр'убно, к'ој ти купио обочићи?
- груд'ат, а, о, прсат (јаких, широких, прса). — Њег'ов с'ин је здрав, јак, груд'ат.
- гр'удњак, м., врста сукненог прслука. — Обуци гр'удњак под гунче (в.), напољ није баш топло.
- грум'ица, ж., „коцка” (парче) шећера. — Дај д'еде грум'ицу шић'ер и воду.
- грунц'е, с., китица трешања; групица људи. — Дај ми једн'о грунц'е пр'ешње, ал нем'о да лом'иш грање. — Збрали се у грунц'е, па разговарају.
- гр'цав, а, о, кржљав. — Он'о, гр'цаво пр'асе м'ора да пр'одамо, не може да се оп'рави.
- губ'ежља, прел., гужва. — Не губ'ежљај ту капу, не'го ју тур'и на главу.
- гу'ги, непрел., деч., легне. — Д'е, ћ'еро, гу'ги да спаваш.
- гутуљајка, ж., дугуљаста грудва нечега меког (сира, качамака и сл.), начињена шакама. — Направи му једну гутуљајку качамак и сирење и дај му да ј'е.
- гуд'ичка, прел., голица. — К'ој ос'ећа кад га гуд'ичкају ће се ожени с младу, а к'ој не ос'ећа ће да узне стару дев'ојку.
- гуд'ичљив, а, о, голицав (који не подноси голицање). — М'ој брат није никако гуд'ичљив, ће да узне стару дев'ојку.
- гужњ'е, с. (само средњи род и само у изр.: гужњ'е пр'ев'о). — У стари људи гужњ'е пр'ев'о ослаби.
- гужњ'ак, м., завршни мишић дебелог црева, сфинктер. — Јак кај бабин гужњ'ак (изр.).
- гу'за, непрел., пуже (уз дрво). — Он је још јак, м'оже да гу'за уз стожер.
- гу'ка, ж., округла натеклина, израслина. — Избила му некаква гу'ка на чело — кај да је падо, па се убио.
- гу'љав, а, о, слаб, мршав (овца). — Н'еће да м'оже да пр'ода он'е њег'ове гу'љаве овце.
- гу'љавица, ж., мршава, слаба овца. — И зим'ус м'орам да раним ов'е гу'љавице, па кад се изјагње, да и пр'одам.

- гумењаџи, м., мн. (јд. гумењаќ), гумени опанци. — Кад пр'е њцепа гумењаџи; ц'епа и кај наогањ?
- гунче, с., с. дем., од гунџа, кратак мушки сукнен капут. — Деда не свукје гунче ни ноћу.
- гургусало, с., врста дивљег голуба. — Док ми косимо, некакво гургусало ваздан се чује из шуму.
- гуска, ж., дугуласт пшенични хлепчић у који се стављају по два зрна пасуља („очи“); меси се за Божић; цела јаја стављају се у „гуске“ за Ускрс. — Дај свакому детету по једну „гуску.“
- густињаќ, м., погрд., густа течност или јело (и једно и друго лоше). — Исипи та густињаќ у помије за свиње.
- гутавац, м., бот. (махом мн. гутавац), врста крушке. — Треба да присадимо од оних гутаваца, да се не изгуби срта.
- гутка, прел., деч., гута. — Гуткај, сине, није врућо.
- гутњак, м., гутљај. — Дај ми ту купицу, да узнем неки гутњак воду.
- гутунар, м., сипња (у стоке). — Крава му има гутунар.
- гутунарљив, а, о, сипљив. — Наша говеда никад нису била гутунарљива.
- гучи се, поврат., грчи се; прибија се. — Шта се гучиш кај да си се смрзо? — Јаганци се гуче уз матер.
- гучма, ж., смотуљак. — Направи гучму на један крај, да се не извуче.
- гуши се, повр., љути се. — Шта се гуши кај ћуран, нико му није крив.

Д

- дада, ж., старија сестра; израз којим млађа сестра или млађи брат ословљавају старију сестру, а и свака млађа старију жену, из поштовања. — Дада Деса је била много љубава девојка.
- да, изр.: Даде га ђаволу (Кажу ономе ко се протегне у току обеда, јер верују да неће имати користи од онога што је појео).
- дајка (и дајка), ж., в. дада.
- далак, м., црни пришт. — Некад су говеда много липцувала од далак.
- далакљивица, ж., бот., врста биљке (траве) којом се лечи далак. — Далакљивица расте по градине и по ливаде.
- далап, м., дашчана остава за посуђе и јело уграђена у један угао „куће“ (кухиње). — Затвори далап, да не уиђе мачка у њега.
- дама, ж., мица (врста игре зрнима кукуруза, пасуља и сл.); игра се са три (мала дама) или са девет (велика дама) зрна, која се помичу по „дама“ (цртежу). — Нај више сам волео да играм „даму“ с девет зрна.

- дан, изр.: Дан из-дан (Свакодневно, више дана узастопно). — Киша иде дан из-дан.
- дарак, ж., гребен за чешљање кудеље и вуне. — Од кад сам дала дарак Анђелије и још ми га није врнула.
- дари, прел., спрема дарове за удавачу (кћер, унуку и сл.). — Што тóлко дариш твоју кћерку, кад је она још дете?
- дари се, повр., припрема себи свадбене дарове. — Даница се дари још ову годину, па ће надогóдину да се ўда.
- дар'ован, вна́, вно́, који спада у свадбене дарове. — Т'о ми је платно дар'овно́, од њега ћу да шијем кошуље за сватови.
- дар'ована, прид. (само женски и средњи род), испрошена (верена) девојка. — Душанка је дар'ована за Милоша.
- дарује дев'ојку, прел., испроси (вери) девојку. — Драгóљуб ће кноћи да дарује Јулку.
- двизарка, ж., зоол., коза у другој години. — И двизарка се по некад окóзи.
- двизарче, с., зоол., дем. од двизарка.
- двиче, с., зоол., дем. од двиска, овца у другој години. — Двиче се ојагни ако се добро чува.
- дв'огóдац, м., мушко грло крупне стоке у другој години. — М'ој бик дв'огóдац је нај бољи у сéло.
- двoдинáрка, ж., двoдинарац (метални новац од два динара). — Нeкад је двoдинáрка дóста вр'едeла.
- двожуче, с., јаје са два жуманца. — Нај боље кокóшке снeсу понeкад и двожуче.
- двојани, прел., донесе на свет (роди) два младунца, близни (домаће животиње). — Жив'ојкова б'елá коза двојанила.
- дв'ојац, м., двојни плод шљиве, трешње и др. — Сливe тургóње рајају нај више дв'ојци.
- дв'ојка, ж., в. дв'ојац.
- дв'окáт, м., деф., адвокат. — Њeму не трeба дв'окáт, 'он свe зна.
- двопáрка, ж., (ковани) новчић од две паре. — Куд нaс се двопáрке одавнo изгубилe.
- двоп'олка, ж., поњава од два дела; исп. пóла. — Покри́ла се сáмо с ону́ двоп'олку, па ће свуноћ да дрти.
- дебáнца, м., дебeљко. — Еј, ти, дебáнцо, куд си пóшо преко м'оје жíто, није ти туј пúт?
- дебелокóжас, ста, сто, неосетљив, немаран; бeстидан. — Дебелокóжас је 'он, не мáри за ништа.

дебелокóрас, ста, сто, дебеле коре (на пр. лубеница). — Кóсине лубенице су дебелокóрасте, а мóје су танкокóрасте и мlóго бóље.

дебéљача, ж., бот., врста биљке (траве) са кромпирастим кореном. — Кад на Ђурђевдан бéремо дебéљачу, трéба да ћутимó, да не утéкне кóрен (празн.).

дébљак, м., дебљи крај обореног стабла. — Дébљак од она́ горун мóра обојица да бијемо сас секíре; не мóгу сам да га иц'éпам.

Д'евá, ж., име жене. — Бáба Д'евá је билá дéда Лазíна сéстра.

деведес'ёт, изр.: Иде на деведес'ёт (Понаша се несмотрено и неодговорно).

деветá, прел., галами, брбља; удара, туче. — Она знá сáмо да деветá, а не знá ништа да рáди. — Немóј да ми деветáш бáбине деветíне. — Она деветá дéцу свáки дáн кад н'éће да слóушају.

девојчиште, с., аутм., од дев'óјче. — Удали он'ó њíно девојчиште, иáко н'éma гóдине.

девојчурљак, м., девојчица. — Рáда није више д'етé, нéго, éј, девојчурљак.

дегмéчас, ста, сто, дежмекаст, здепаст. — Такáв је њíн с'óј, нису порáсни, нéго дегмéчасти.

дéда, м., таст; деда. — Нéки пут је зет дéде купуваó на свáдбу кожук. — Мóјему дéде два брáта погину́ла у рат.

дé-дé, узв. не-не (узвик којим се нешто забрањује). — Дé-дé, не пуштај 'овце тавниг'ом, íма кáд да се напасу́!

дежд'éвник, м., зоол., даждевњак. — Кад дежд'éвник излáзи из вóду, ће да íде кíша, а кад улáзи у вóду, ће да бóде сувó вр'емé.

дéка, прел., погрд., пије много воде. — Дóста, штá дéкаш тóлко тó студéну вóду на овó врућíну!

дé-ли (а дé-ли), св., а камо ли, а то ли. — Није стíгла јóш ни у пóток, а дé-ли на бр'ег.

Д'елкá, ж., дем. од Деса(нка). — Д'елкá се ўдала у Лўково, а њ'óјна сéстра у Изв'ор.

д'елница, ж., деоница. — Мијáјло поорáо дв'é д'елнице, а брáту оставио сáмо једну́.

дéље, прел., теше (секиром, ножем). — Кад је правио појáту, дeљаó гр'éде и по мéсечину.

дeља́нка, ж. (махом мн.: дeља́нке), ивер, треска. — Не остáљај дeља́нке пред кóбе, да не испáдне нéка жíшка и да запáли сóбу.

деснáк, м., човек који више ради десном него левом руком. — Љубóмир је деснáк, а њéгова сéстра левáк.

дeтелиште, с., земљиште засејано детелином. — Будíмир јесенáс изорáо дeтелиште у Плўжник, па му сáд кукуруз кај Дўнав.

дететом, прил., у детињству, као дете (фосил б. падежа без предлога). — Војислав је још дететом био слабодушан и видело се да н'ће много да живи.

дешња́к, м., десни во у запрези. — Драгутинов в'о је дешња́к, па спрежају с Милутина.

дибид'олчина, ж., аугм. од дибид'олина. — Миливој изгубио 'овце, па и тражио по т'е дибид'олчине.

дибиду́с, прил., претерано, сувише. — Оно има, има да нешто није добро, али Миланка дибиду́с не ваља.

дибина, ж., дубина. — У Арнауту р'етко г'е има дибина добра за купање.

диб'ок, о́ка, о́ко, дубок. — Црна р'ека преко наше поље нигде није то́лко диб'ока да не може да ју се довати дио.

Дика́, ж., име жене. — Љуба Дики́н био је пи́сар у општини.

ди́ле, ж., дика (само вок.: диле!). — Парá ба́ба Жи́ва је на уну́ци вика́ла: „Иди, ди́ле, врни 'овце, ото́ше у ја́бланички рж!“

Ди́на, м., (скраћ. од Живади́н) име човека. — Де́да Ди́на је чува́о 'овце и пра́вио че́тке.

дири́нчи, непрел., много ради, бди над нечим. — Не мо́гу це́о в'ек да дири́нчим, нек ра́ди ма́ло и дру́ги.

дле́кав, а, о, гњецав. — Јова́на н'ум'е да ум'еси ле́ба, у́век ју дле́кав и непеч'ен.

до́бар да́н, м., празник. — Сва́ки да́н л'еп, на до́бар да́н сл'еп (изр.).

добр'ем, прил., на леп начин, добрим (фосил б. падежа без предлога). — Добр'ем се и ца́рска врата отварају (изр.).

до́век, довека, вечито. — Ни́ко не мо́же да живи́ до́век.

довољ'е, прил., доста, довољно, до миле воље (фосил генитива јединине жењског рода са наставком е). — Ми́тини су сироти́ња, имају зе́мљу, али не во́ле да ра́де, па ни́кад н'емају ни ле́ба довољ'е.

догла́ви, прел., допуни, дода до одређене количине. — Јави се де́де да ти догла́ви па́ре ко́лко ти још тре́ба.

догле́да, прел., дочека жудно. — Мили́ја једва́ догледа́о да му уну́к порасте́, а 'он оти́шо од ње́га.

догори́, дозлогрди, не може се више поднети. — Кад му је догорело да ви́ше ни́је мо́го да издржи́, ди́го се и оти́шо из ку́ћу.

до́долке, ж., мн. (јд. до́долка), додоле, девојке које сушних лета „дозивају“ кишу играњем и певањем, при чему их поливају водом; у Црној Реци додоле су биле Циганке. — Ни́је те́ла да понесе амрел, па уда́ри́ла киша и направилá ју на до́долку. — Изр.: Кај до́долка (Мокар до коже).

доземак, м., део дрвета при земљи; дежмекаст човек. — Доземак од бр'ез је јачи од средину и добар је за главине. — Видој је доземак и јак је кај земља, нико не може да га обори.

доземас, ста, сто, в. дегмечас.

доземац, м., в. доземак.

дозори се, повр., стигне, узри, дозри. — Т'есто ти се дозорило, можеш да разм'есиш леба.

дојани, издржи, истраје. — Баш не могу више да дојаним на оволки рад сваки дан од јутру до увечер.

до једанг'ут, изр.: До једанг'ут ће да ти буде (То ће ти се једном десити).

докачи, прел., дохвати. — Ако не можеш да докачиш осем, усправи стубу, па се укачи.

докусури, доврши нешто; потроши. — Јуч'ер смо запели и докусурили смо ону њиву, обрали смо кукуруз.

дол, прил., доле. — Отишо је там дол у Арнауту да напасе краве, па ће да се врне, да жњемó овде. — Куд Живојина н'ема г'ор-дол, мора како 'он нар'еди.

дóлма, ж., начин грађења кућних дуvara ужљебљењем кратких цепаница међу диреке. — Одавно све куће у село су биле у дóлму.

дóлми, прел., ужљебљује долму међу диреке. — Живадин ће да дóлми кућу, н'ће да ков'е кованце.

д'онде, изр.: Дóшо д'онде (Допао у велике неприлике, пропао).

доплáдница, ж., њива од пола дана орања. — Поори ону доплáдницу пр'е плáдне, па пóсле д'ођи у С'енци, да бремо њиву куд Микајлову појату.

допóи, прел., састави, споји. — Ов'е дв'е гр'еде ниси дóбро допојило; мораш да и удариш сас секиру јóш н'еколико п'ут, да се допóје.

дор'еди се, повр., дође на ред. — Р'уже јóш не може да се дор'еди да ми сашије јелече.

д'ос, м., до, долина. — Кукуруз у д'ос пр'е убије манá нé на бр'ег.

Досан, м., надимак једног човека. — Првул Досан је и име добио зато што борáви на колибу у њег'ов д'ос до Тíмок.

дóцно, касно. — Немóј дóцно да седиш, јутру мóрамо да се дíзамо рáно.

дочíм, прил., ако не буде, као да. — Дочíм Милкána је синоћ ут'екла за Добрóсава.

дочујава, прел., чује добро; само у изр.: не дочујава (не чује добро). — Чéде мораш да вичеш, 'он не дочујава.

драмлíје, ж. мн. (јд. драмлија), сачма за ловачку муницију. — Дво-ц'евка даље и шíре растура драмлíје. — Изр.: Кај драмлíје (ситни). — Лétос билá с'уша, па слíве остáле кај драмлíје.

дранголије, ж., мн., (јд. дранголија), ситне, безначајне ствари, бесмислица, дрангулија. — Мани брѣ, да ме дангубиш с т'ѣ твоје дранголије, н'ѣмам кад да стојим уз тебе.

дрангуљаџи, м. (и дрангуљаџи), мн., в. дранголије.

драсне (се), прел., повр., окрзне (се), лако се повреди нечим оштрим. — Кад сам се бријао, драснуо сам се с бријач.

дрвен, а, о, фиг., груб, крут. — Мани га, он је дрвен, не тражи од њега ништа, н'ѣће да ти да.

дрвендека, м. ж., погрд., јогунац, јогуница. — Како се тако нађоше; и он и она дрвендеке, кај да су брат и сестра.

дрвендекас, ста, сто, в. дрвен.

дрвенице, ж. плт., дрвена кола. — Одавно су скоро свá кола билá дрвенице, и осовине су и билé дрвене.

дрвењак, м., онај који се брзо љути; грубијан. — С њега нико не може, он је дрвењак.

дрви се, повр., љути се. — Шта се дрви он, треба мало да погледа какáв је, па тад да види како ће.

дрвник, дрвљаник. — Добар домаћин лѣти спреми дрвници, па зими не брине за дрва.

дрводѣљштина, ж., прозори и врта (за кућу у изградњи). — Понеки ум'ѣ сам да си направи дрводѣљштину, па кад гради кућу, н'ѣма да мисли да плаћа друтому.

дрвца, с. мн. (јд. дрвце), снопш кратких пругића од врбе за бројање и рачунање ученика у основној школи. — Ми смо одавно бројѣње и рачун у школу учили на дрвца.

дрдагач, м. речи које су изгубиле смисао. — Дрдавке, дрдавке, гóле, дрдавка, ж. бóсе Циганке (Тако се тепа малој женској деци док се цупкају на коленима).

дрдоњак, м., брабоњак. — Помѣти ти дрдоњци и баџи на буњиште.

дрдори, брбља; кори. — Благóј зна само да дрдори, па га зáто нико у кућу не слóша. — Немóј да дираш што је његово, да не дрдори кад д'ође.

дрѣје, ж., мн. (јд. дрѣја), одело, хаљине; стојаћне дрѣје, стајаће (празнично) одело (хаљине). — Чóвек треба да има стојаћне дрѣје и за добро и за лоше.

дрóњак, м., згрудвана прљавштина на вуни овце. — Вуна с дрóњци нај пр'ѣ се острижѣ око р'ѣп.

др'емáло, с., врста кости у кокоши. — Стáри људи глѣдају у др'емáло да виде каквá ће зима да бóде. — Видиш да ов'ѣ кокошке билó слóмљено др'емáло.

- др'емка, ж., дремеж. — Овољи ме нека др'емка, идем на спање.
- др'емка му, изр., спава му се. — Ако ти др'емка, иди па спавај.
- дремљивица, ж., жена која дрема. — Ђј, дремљивице, дремљивице, све се ниси наспала!
- дремљивко, м., човек који дрема. — Диг' се, дремљивко, треба да пуштиш говеду да пасу.
- др'емне, непрел., кратко постава, заспи накратко. — Дремнуо сам мало, сад могу да идем.
- дреновача, ж., ракија од дрењина; батина од дреновине. — Како летос нису родиле сливе, добро је што има дрењине, па смо испекли дреновачу. — Без дреновачу у планину не иди, да те не иц'епају овчарска пцета.
- дрешар, м., дреник (густиш од дренова). — Дрешар немó да с'ечеш ни да трсиш, др'ен рађа кад друго ништа не роди.
- др'ење, зб. им., с., дрење, дренови. — Некад се од др'ење правиле трмке.
- дреуљине, ж., мн. (јд. дреуљина), аугм. од др'еје, хаљине, одело. — Има дреуљине б'ели св'ет, док је жива не може да иц'епа.
- дрешке, мн., (јд. дрешка), дем. од др'еје, одело, хаљине. — Питали Илију Ђурулију: „Што си, Илијо, иц'епан?“ Илија реко: „Нисам ја иц'епан, дрешке ми иц'епане.“
- држé се, повр., друже се (две девојке); в. другаче. — Израз „држé се“ потиче отуда што се „другаче“ заиста држе испод руке приликом изласка у свет (на саборима и о празницима).
- дриг'ије, ж. плт., талог тамне боје на дну суда при кувању сапуна. — И дриг'ије, кад се осуше, ис'ечу се, па и óне п'еру скóро кај сапу́н.
- дрља, ж., погрд., прљава и поцепана жена. — Ђј, дрљо, дрљо, кад ћеш ти једанг'ут да се ур'едиш?!
- дрљав, а, о, прљав и поцепан. — Како га није срамóта да иде онако дрљав?
- дрљине, ж., мн. (јд. дрљина), погрд., очи. — Не помагају ти дрљине, не видиш (Не помажу ти очи).
- дрнда, ж., хип., пуначка девојчица. — Ђне, иде бабина дрнда.
- дрнут, а, о, трп., луцкаст, ћакнут. — Шта му је данас, кај да је дрнут?
- дроб'ење, с., удробљен хлеб (у млеко, чорбу и сл.). — Ракá кусао само млекó, па му рекли: „Кусај, Рако дроб'ење.“ Ракá одговорио: „Дóбро ми и млекó.“
- дроб'ењци, м., мн. (јд. дроб'ењак), парчад удробљеног хлеба. — Дóста си дроб'ио, не могу да ј'ем сувí дроб'ењци.

дроби, фиг., погрд., брбља, прича. — Немó по мlóго да дрóбиш, нéго ћути.

дрпа, прен., узима, дохвати. — Научио да дрпа и што мóже и што не мóже.

дрпав, а, о, поцепан; рашчерупан. — Штó иде онако дрпав, кај да нéма у штá дэ се обучé.

дрпне, прел., дохвати; узме, украде; шчепа, зграби. — Ујутру дрпнемо на брзину мáло лéба и сáрење, па идемо на њиву. — Вук дрпне нај бóље јáгње, па шумтне у луг.

дрпољци, м., мн. (јд. дрпољак), дроњци, крпе. — Штó ли Зóрка износи они дрпољци, да ју се смéјé свéт?

дрт, á, ó, стар. — Нијé 'он тóлко дрт да не мóже да чува 'овце.

дртеник, м., дрхтавица. — Увати ме нéки дртеник, иáко није зимá.

дрти, дрхти; плаши се. — Дрти кај пáс на пузд'ер. — Дóкле ћу да дртим за њéга, а 'он да не мисли за своју глáву?

ругáче, ж., мн. (јд. другáча), другарице; две девојке које се друже („држé се”), тј. при излазима у друштво увек иду заједно држећи се испод руке; сматрало се необично да девојка нема „другáчу”; само рђаве девојке немају „другáчу.” — Кам ти другáча, Душáнке? Штó идеш без другáчу?

друкши, а, е, друкчији. — Данáс је облачно, а јутре ће већ да бóде друкши дан.

друска, прел., трукца (за кола); трукца на коленима. — Не с'éдај на кóла, да те не друскају по овá камењар. — Óди дéде, да те мáло друскам на колéна.

друсна, ж., погрд., крупна жена. — До скóро б'éше ситначка, а сáд глé каквá друсна порáсла.

друсне, непрел., падне, лупи (у смислу падне). — Кад друсну на л'éd, нém (не знам) кáко не пóломи нóге.

друшка, погрд, ж., другарица; само у изр.: мíле друшке (тобожње, назови другарице). — Свé су ју т'ó начиниле в'óјне мíле друшке.

дрчан, чна, чно, лаком, похлепан. — Já сам вíдо дрчни лóуди, ал кај 'он нéма нíко.

дршка, ж., ручица; петелка трешања, јабука и сл. — Дé, увáти се мáло за т'é дршке, н'éће ти отпáдну рúке. — Не лóми грање од црешњу, него бéри црешње сáмо с дршке.

дршља, м., хип., малишан. — Бѣжи, дршљо, у кућу, да се не смрзнеш тако гó.

дуг, изр.: Дуг је зао друг.

дугмѣчас, ста, сто, дежмекаст. — Бранко је висок, а љзо је дугмѣчасту дев'ојку.

дугоносас, ста, сто, дугонос (дуга носа). — Био је дугоносас кај и његов сйн.

дугообразас, ста, сто, дугообраз, дугих образа, дугуљаста лица. — Мати му билá котурата, а он се метнуо дугообразас на башту.

дудњи, непрел., тутњи. — Дудњи далéко на запад, сад ће и овде да загрми и да падне град.

дудуј'ор, м., трка, тугањ. — Здаде се неки дудуј'ор, неки се побіше и чу се заг'евка.

дужа (дан), расте (дан). — Зіма је тек почела, дан још не дужа.

дуља, непрел., издржава (терет); сноси тешкоће. — Он може још млого да дуља. — Не знам докле ћу још да могу да дуљам на ов'ем (овако).

дунда, ж., хип., дебелуша, пуначка девојчица. — Треси, треси, дундо дебела!

дундаста, прид. (само женски род), пуначка. — Ђ, није више ситна кај пр'е, сад је дундаста и ўбава.

дуњ'овина, ж., ољуштена кора од грана дуње у којој се, (уз додатак галице) боји сиво. — Деда ће да ми спр'еми мáло дуњ'овину, па ћу да учиним (офарбам) пр'ећу и да му исплет'ем грудњак.

дуса се, повр., обрецује се. — Није ўбаво да се дусаш на стáри људи.

дусне се, повр., обрецне се. — Она се дусне и излеті напоље.

душе, ж., мн. (јд. душа), људи. — М'ој брат дошо с десет душе и све ми покосили за један дан. — Изр.: Двојица без душе, трећи без гушу. — И он има душе. — И душа му нестала. — Једна душа, једна гуша.

душман, п. и. (за сва три рода), злобан, пакостан. — Милевина свекрва је млого душман, с никога у кућу не споредује.

душманит, а, о, злобан, пакостан. — Такав се родио, душманит, никад н'ће да се пром'ени.

душманлук, м., злобност. — Његов душманлук ће и кућу да му растури.

душовадник, м., мучитељ, крвопија, зао човек. — Н'ема близо такав душовадник кај што је он.

душовадница, ж., зла жена. — Она је душовадница, ал т'о за њ'о не ваља.

Ђ

ђавола! узв., врага! није тако. — Е л има вода у та бунар, да пијемо?
Ђавола има вода на ову сушу!

ђаволесан, сна, сно, враголаст. — Он се такав ђаволесан родио и такав ће довек да остане.

ђаволија, ж., враголија. — Мани се од т'е твоје ђаволије, да не направиш неко зло.

ђаволук, м., враголија; лукавство. — Ёте шта је начинио с ти његови ђаволуци, за њега не ваља.

„ђаволче,” с., дечја играчка (од дашчица изрезана људска фигурица и стављена на конач, разапет у одговарајућем раму покретних стра- ница, чијим стискањем изводи разне покрете). — Сίδα Гроздин свакому детету направио „ђаволче.”

ђав'олштина, в. ђаволук.

ђебра, прел., трља; удара, туче. — Кад су уморне, краве треба увек да се ђебрају, да не би осебле. — Буди миран, да те не ђебрају.

ђилкош, м., погрд., мангуп. — Мани да се дружиш с Воју, он је ђилкош.

ђипак, м., бот., пиревина. — У његову њиву израсо ђипак и угушио му и кукруз и пасуљ.

ђипевина, ж., бот., в. ђипак.

ђођа, ж., погрд., накинђурена жена. — Бежи од ту ђођу, она само т'о и ради: б'ели се и рум'ени.

ђођи се, кинђури се. — Ене ју Данка, за г'е ли се тако ђођи.

ђубрак, м., дем., од ђубре. — Ја и преко лето турим по мало ђубрак у градину, па да видиш ујесен каква ми паприка.

ђувезан, зна, зно, тамно црвен. — Ову пређу ћу да учиним у ђувезно, т'о волим.

ђувек, м., велика округла земљана здела (за заједничке обеде). — На- прави један ђувек врућу попару, па да те види б'ог!

Ђулан, м., један шумски потес у атару села Малог Извора у бољевачкој општини. — На Ђулан треба да стигнеш увечер, ноћу да се одмориш од пут, да би ујутру рано почео да крешеш шуму.

ђумка, ж., брсната гранчица. — Искрши ми једну ђумку од љиљак, млого је убав.

ђумкаш, м., зоол., пас малог раста. — Ђумкаши нису за овчарску пцету.

ђумче, с., зоол., в. ђумкаш.

ђурђевка, ж., бот., трава са сићушним жутиим цветићима. — Од ђур- ђевку се на Ђурђевдан прави в'енац и тура се овну на врат.

Е

е? св., је ли, је л'? — Љупче дошо извојску, одслужио. — Ё?

ебогме (е богме), св., дабогме, да. — Данило је човек вр'едан, ради дан и н'оћ, па ће и да има, ебогме.

еданпут, једанпут, једном. — Што еданпут не манеш т'о д'ет'е да се одмори? — Изр.: До еданпут ће да ти буде (То ће једном да ти се деси).

едва, једва. — Краве едв'а изв'укоше кола уз бр'ег, млого сам натоварио. едниак, одмах. — Чим д'ође кум, едниак ћемо да вечер'амо.

еј, хеј (узвик за терање неупрегнутих говеда); ено. — Еј, еј, Шарко, куд ћеш тамо?! — Еј га, искочи зајак и утече у пченицу.

ејс, ајс (узвик за терање упрегнутих говеда). — Ејс, ејс, куд ћеш у пл'от?! е л, је л', је ли. — Е л' још није ст'иго д'еда с 'овце?

ел, св., или. — К'ој ће да чува краве јутре, Бора ел Брана?

елмез, м., „дијамант“ за сечење стакла. — Иди з'овни Будимира и нека понесе елмез, да ни исече ст'акло за п'енцер што је разбио ветар.

ем, узв., ах. — Ём, ем, ем, шт'а начини град за час!

еп'а, св., да, јесте. — Човек мора да ради докле год је жив, еп'а.

Ж

жабин м'ед, м., лепљива жута смола са шљиве, трешње, брескве и сл. — Кад смо били д'еца, варили смо леп'ак од жабин м'ед и леп'или књиге.

жабица, ж., врста болести говеда. — Д'еда Мијајлу крава има жабицу.

жагља, ж., палица на јарму којом се запрежу говеда. — Краве се уштрк'љале, па сломиле жагље и ут'екле у кукуруз.

жалан, лна, лно, жалостан, тужан. — Кад неки у кућу, не дај б'оже, умре, кућани су жални ц'елу годину.

жалење, с., жаљење. — Кад мора да се ради, н'ема жалење, нико није умрео од рад.

жалка, ж., жаока. — Кад те пч'ела убод'е с жалку, жалка се отк'ине и пч'ела умре.

жалостиван, вна, вно, сажалив, милосрдан. — Његова м'ати је млого жалостивна, она се на свако д'ет'е сажали.

жамља, ж., бусен лука. — Иди начупај неку жамљу лука, да направимо сир'е.

жапка, ж., кожна закачка кроз коју се опанци притежу врвцама уз стопало. — Опанци на жапке су се сматрали бољи од опанци само с врвце, и њи су носили кицоши.

- жарáвица, ж., жар. — Пази, немо́ да се ома́кнеш у ту жарáвицу, па по́сле н'емам штá да ти ра́дим. — Изр.: Кај да сам на жарáвицу (Јако ми је непријатно).
- жвáтољак, м., ижвакана храна (па испљувана). — Најéла се, не мóже ви́ше, па избацúје жвáтољци.
- жвáћа, прел, жваће, жвака. — Немо́ј да при́чаш док жвáћаш, не́го жвáћај и ћути.
- жвíја, извија; увија, савија (бол). — Кад опéреш, немо́ј да жвíјаш тáнке кошúље, да се не иц'éпају, не́го и оста́ви да се самé иц'éде. — Мóre, не́што ме од јúтрос жвíја у мешíну.
- жгадíја, зб. им., ж., гадови; ситна деца. — Збéре се жгадíја, па се не растурају до не́ко дóба. — Штá је нарађáла тóлку жгадíју, кад н'éma са штá да и рáни?
- жгóљав, а, о, кржљав. — У њего́ву фамíлију свí су жгóљави.
- ждíмне, трен., здими, стругне, побегне. — Д'етé доватíло комáт лéба и сíрење и ждими́уло у сéло, да не íде по 'овце.
- ждр́љи се, непрел., погрд., цмиздри, плаче. — Ѐди, кáжи ју да се не ждр́љи кад н'ема за штá.
- ждр́лча, м., погрд., плачљивко. — Не пла́чи, ждр́лчо, не́го íди унúтра, па се огр'éј, вíдиш да ти поцрвенéле рúке од мрáз.
- ж'édњаци, м., мн. (јд. ж'édњак), врста болести јетре у ситне стоке (у облику пликова); верује се да до ње долази услед жеђи. — Душáна мрзí да пóји 'овце, па ће да му увáте ж'édњаци.
- жењáк, м., ожењен човек. — Алéксини сíнови свí жењáци, па кад изíђу на њíву и óни и њíне жéне и довáте матíке, óдма се вíди рабóта.
- жéна, узв., врстá псовке. — Чéкај, жéно, да вíдиш кáко јá знáм да те удéсим кад не глédаш твоју рабóту не́го се м'éшаш г'е ти нíје мéсто.
- жéнка, узв., дем. од жена; в. жéна.
- жéтвар, м., жетелац. — У недéљу се збрáли жéтвари и пожњéли пченицу Дарíнке зáто што њ'он сíн úвојску, па остáла самá.
- живáк, м., жива (минерал). — Т'ó њíно д'етé је кај живáк, нíкако да се скрáси на једн'ó мéсто.
- живé, непрел., у пријатељским су односима; у љубавним су односима. — Óни су ку́ћа до ку́ћу и трéба да живé, а нíје да се мрзé. — Илија и Ружа одáвно живé, и т'ó знá ц'елó сéло.
- животíњка, ж., дем. од животíња. — И кúче је животíњка.
- жíзне, трен., заболи, дирне, жацне. — Кáд, кáд жíзне ме не́што под л'éву плéћку.

- жи́лка, ж., дем. од жи́ла. — Не́ка, не́ка, немо́ да ба́цаш та́ леста́р, 'он ће да пу́шти жи́лке и ће да се прива́ти.
- жил'о́влак, м., бот., врста биљке (траве) дугих широких листова, које народ ставља на загнојена места коже да извлаче гној. — Кад ти загноји ра́на, приви́ ли́с од жил'о́влак, па ћеш ца ви́диш како ће ра́на да ти се очисти и да зарасте́.
- жиља́р, зб. им., м., сплет жи́ла (много жи́ла) у дрвећа. — Ри́бе и ра́ци се ку́тају у врб'о́в жиља́р и ту́ј се ла́ко ва́ћају с к'ош, а и с ру́ке к'ој је т'о ве́ш.
- житанце́, с., дем. од жито. — Тре́ба да погра́бимо ови́ да́нови да поки́дамо он'о житанце́ ко́лко има, да га не стуче́ гра́д.
- жи́тељ, м., становник, мештанин. — Вла́јко се одсели́о из на́ше се́ло и ви́ше ни́је наш жи́тељ и не мо́же ви́ше овде́ ни́шта да тра́жи.
- жи́шка, ж., варница, искра. — Го́луб ложи́о огањ бли́зо до с'ено, па жи́шка пр́сла и запали́ла га.
- жљ'еб, м., издубљено дебло кроз које тече вода на воденичко витло. — У Шц'љипину водени́цу иструле́ли жљ'ебови и тре́ба да се зам'ене.
- жљ'ебав, а, о, плачљив (дете). — Мло́го је жљ'ебаво он'о њи́но д'ете́, це́о да́н пла́че.
- жљ'ебавац, м., погрд., плачљиво мушко дете, плачљивко. — Шта́ си пове́ла то́га жљ'ебавца, кад ни́је за у́људи?
- жљ'ебавица, ж., погрд., плачљивица, плачљиво женско дете. — Ту́ жљ'ебавицу ћемо да истерамо на́поље, ако не ма́не да пла́че.
- жљ'ебе, с., погрд., в. жљ'ебавац.
- жљ'еби се, непрел., плаче, цмиздри. — Шта́ се жљ'ебиш са́д, кад сам ти дала́ што си иска́о?!
- жљ'е́пче, с., дем. од жљ'ебе, в. жљ'ебавац.
- жљ'о́че, прел., погрд., пије, шљо́че. — Жљ'очи ту́ раки́ју што сам ти наспиа́о и не при́чај сва́шта.
- жљувé, прел., гризе; глође; гули. — Не́мам зу́би; жљувéм не́како јо́ш, не зна́м до ка́д ћу.
- жљуна́, ж., зоол., детлић. — Жљу́не се у по́ље ско́ро изгуби́ле, не зна́м што́.
- жма́ри, безл., подилази језа. — Не́што по́чело да ме жма́ри низ грби́ну, не́м што́ (не знам што́).
- жми́, непрел., жмури, држи склопљене очи. — Д'ете́ ста́лно жми́, т'ешко му, има горéвину (температуру).
- жми́ја (лу́ка), прел., гњечи ситно исецкан празилук (за салату). — Кад у́јесен стигне пра́зи лу́ка, мло́го га во́лим и жми́јан и у пр́жено.

жмичка (само за воду у опанцима), непрел., израз за звук који производи вода у промоченим опанцима (када су ноге мокре до голе коже). — Видиш како ти жмичка у опанци; чим стигнеш дома, изуј се и обуј суве чарапе.

жмур'ечки, непрел., пр. сад. оджмури, затворених очију, жмурећи. — Добра домаћица све у кућу може да нађе змур'ечки.

жужоћу се, повр., шапућу, шушкоре. — Шта се туј жужоћете, вревите јако да чују сви.

жујка, ж., зоол., бела овца жуте губице, жуја. — Зимус ми жујка па близнила.

жујче, с., зоол., дем од жујка.

журав, а, о, смежуран (за зрна пшенице). — Ову годину пченица није наједрала, него остала журава.

жутајка, ж., зоол., врста шеве; жута кокошка. — Зими жутајке долићу на с'ено што се растура на овце и чобрљају га да нађу нешто да кљуцају. — Сурке кокошке се одавно изгубиле; сад има само жутајке.

жутајче, с., дем. од жутајка.

жутињав, а, о, жућкаст. — Зима је била дугачка, пченица ти измрзла, па није зелена, него д'ође жутињава на м'есте (местимично).

жутка, ж., женска марама убрадача жуте боје. — Жене су некад много забраћувале жутке крпе.

жуткас, ста, сто, в. жутињав.

жутља, м., погрд., бледуњавко, слабуњавко, слабо и бледо дете. — Жутљо, жутљо, кад ћеш ти једанпут да се отргнеш и да будеш црв'ен?

жушка се, прел., шапуће се, шушка се, говори се, проносе се гласови. — Жушка се да ће Даница да ут'екне за Љубомира.

жушкају се, непрел., шапу међу собом, шаптавају се. — Шта имају они да се толко жушкају пред људи?

3

за, предл., за, о. — Вреве за њега да краде.

забави се, непрел., закасни. — Ако се она забави наводу, ти п'ођи да ју помогнеш да донесе судови.

за бађав, прил., узалуд; бесплатно, цабе. — Треба по некад нешто човек и за бађав да учини некому.

забакне се, непрел., оглупави; збуни се (махом перф.: забакнуо се). — К'олко сви вичу на њега, добро се и не забакне.

- забáкнут, а, о, трп., заглупљен, збуњен. — Ѐде забáкнут од једнога до другога, кај нека овца.
- забере, прел., дође први на неки скуп; потера, закупи. — Илínка и њ'ојна х'ерка сваки закóн забéру. — Забраó га с кам'ење од вракњицу.
- заблáжи, прел., замасти јело (справи јело на масти). — Запржи и заблáжи пасуљ дóбро, нећу да га ј'ем пóсан, ем пасуљ, ем пóсан!
- забрáди се, повр., повеже главу марамом (жена). — Нéки пúт се и лúди забрáде кад жáле некого и íду без кáпу.
- забуклучáви, зађубри, нанесе смеће. — Штá сте тóлко забуклучáвили ову сòбу; óдма да помет'ете т'е дељáнке и да тóрите у кóубе (пећ).
- забу́ли се, повр., навуче мараму на чело и очи. — Штá си се забулила — да не поцрниш? Не б'óј се, неће ти бóде ништа од сунце.
- завáли се, гл., посрне; ослаби. — Ѐмам мýжа кóлко пýжа. / Г'е је кóза штрап штрапнула, / М'óј се мýж завалиó (народна песма). — Н'ема са штá да рáни говéду, па му се крáве завалиле óдглади.
- завáљује се, непрел., посрће (од слабости, умора и сл.). — Биó је б'óлан и јóш је слáб, па се завáљује по пúт кад íде.
- зáватан, тна, тно, заузет, пун (посуће). — Не мóгу да ти дáм мóју тепсију, зáватна ми с питије.
- завáти, прел., удари; заузме (посуду); спопадне. — Кад те завáтим с ову тојагу, ће се чóдиш штá те снашло. — Немó да ми завáтиш бакрáч, трéба ми да пóјим крáве. — Заватиó говéду у плúт, па де брe, бије; не вíди да му једвá óде по пúт.
- завáти киша, безл., падне киша. — Дe да погрáбимо, да пожв'емó кóлко ни остáло до кноћи, јóтре мóже да завáти киша.
- завáти сн'ег, безл., падне снег. — Лáни сн'ег није заватиó до Нóву гóдину.
- зав'езе се, повр., занесе се, унесе се у нешто (махом перф.: завéзо се). — Штá си се завéзо у т'е артије кај да ћеш да бóдеш писар?
- завезуáње, с., завезивање. — Ѐјесен, кад се обéре кукуруз, нема завезуáње за говéду, у свáчије имање сви пуштају стóку.
- завéзуљак, м., чвор (завезан). — Нá, одв'ежи ми овá завéзуљак, кад си га тóлко ст'еглá.
- завeћа, непрел., уздржава се од нечега; празнује. — Она м.лóго завeћа, свíма досадила с т'ó завeћање. Знá кад је који св'етáк, и к'óј знá кóлко дána у гóдину не рáди.
- завeћан, а, о, онај који се уздржава од нечега. — Дeда је биó м.лóго завeћан, па му се и дeца см'ejала. — Милутин није биó завeћан, радeó је и у недeљу и у св'етáк. Мóрао је, сирóма, жeна му билá б'óлна, и свe је радeó сáм. Изр.: Није завeћан (Није с раскида).
- завeћина, ж., заветина. — Лeти íма пуно завeћине, тамán и лúди да се одмóре и да се погóбсте.

- завијач, м., мала марама којом жене повезују косу испод мараме убрадаче, повезача. — Младé жéне нису носиле завијач, само старéје.
- зави́рчи се, непрел., настане вир (Фиг.: Зави́рчи се мáс — Много масти у јелу). — Анђелија је трпáла мáс у гибáницу док се не зави́рчи.
- зави́тли (вракњи́цу), прел., затвори вратнице „вiтлошком.” (в.). — Штó ниси́ зави́тлио вракњи́цу, видиш да су изи́шле сви́ње?
- завлáчи, прел., дрља (орање). — Понéкад није добро ни да се завлáчи орање, мóже кiша да га улпéска.
- завлачува́ње, с., дрљање (завлачивање) орања. — Нéкад су лјуди завлачува́ње изводили с трéње, кад нису имáли брану́.
- зáвод, м., штедионица. — Одáвно је рéтко к'ој имáо пáре да дá у зáвод.
- зáврат (за-врат), прил., на врату. — Не слúша што му казујем да се чу́ва, па кад осéбне, мéне зáврат. — Липцала му вáшка зáврат (осиро-машио; ослабио).
- заврéве се, повр., заговоре се; занесу се у разговору. — Кóса и Ју́лка се заврeвиле, па не вiде да и 'овце утéкле у жiто
- заврéви, прел., заговори — Откáд се помразили, и не врéве и н'éће једáн другóга да заврeви.
- заврeву́је, прел., заговара — Óна га млóго пýт заврeвувáла, али 'он ни гла́ву не обрђа.
- завртí, прел., сачува; заштеди. — Куд нéга не мóже пáра нiкако да се завртí.
- завртљина, ж., вртача, увала. — У завртљине нiко не прáви колибу зáто што се ўпролећ у нi зби́ра вóда.
- завртóше, прел., удари. — Завртóши га, завртóши, кад не мóжеш од нéга да рáдиш!
- заврцан, а, о, ћакнут. — Óна мóра да је заврцана кад се нóси кај што се нiко не нóси и не врeви кај што врeве лјуди.
- заврцаница, ж., ћакнута жена. — Куд си пóшла, заврцанице, по ову међáву, видиш да ћеш да се смрзнеш на пýт?!
- заврцанко, м., занесењак. — Ђј, заврцанко, заврцанко, дóкле ћеш да се замлаћујеш и да будеш рáз лјуди?!
- заврц'óјла, м., в. заврцанко.
- заврцу́је га, прел., подсмева му се. — Немóј нiкога да заврцу́јеш, да се не нáђе нéки да ти врне.
- заврцу́је се, повр., замлаћује се, заноси се. — Заврцу́је се по путiне, кај да је свé урадéла, па н'éма штá више да рáди.
- зáгасан, сна, сно, тамно црвен (Овај израз се употребáва за боје које се желе исказати као затворене, као што се израз плав употребáва

- за ознаку да је боја отворена, као на пр.: сиња загасна, сиња плава, жута загасна, жута плава). — Зора у недељу опасала сињу загасну сукњу.
- заглавица, ж., клинасто парче дрвета којим се нешто углављује или се њиме цепају дрва; незгодан човек. — Лош мајстор не може без заглавице — Направи гождене заглавице куд Цигани, па ћемо да идемо у планину да цепамо дрва и таробе. — Ђ, знам ја њега, он је голема заглавица, све нешто извољева (захтева).
- загладни, непрел., јако огладни; осиромаша. — Био у дрва цео дан и загладнео па заслепео. — Није тео да ради у младе године, па кад остао сам и загладнео и видео се у зор, навалио на рад, али пропуштено не може да постигне.
- загмаца, непрел., загази у блато. — Куд си загмацао у то блато, врћај се овама!
- загмрчи, прел., потопа, погрузи у воду. — Немој да ме прскаш, да ти не загмрчим главу у вир.
- загмури (се), загњури (се). — Адам не сме да загмури главу у воду, не зна да плива. — Видра се загмури и под воду вања рибу.
- загњет (се), гл., угура (се); увуче се. — Шта си загњео руке у цепови, па ништа не повђаш кај да су ти отпале?! — Одођ, трос се загњео у мејану, па никако да се извуче отуд.
- загор'елке, ж. (јд. загор'елка), врста колача од ораха, загоревинс. — Загор'елке се правиле за посну славу.
- заграђа, ж., ограда. — Наш ован прерипнуо заграђу и отишо у туђе овце, па га заклали.
- загриба, говори промукло. — Пио студену воду, па загриба и једва врви.
- загрљасте ноге, криве ноге (у облику слова О). — Данка је много убава, и ако има загрљасте ноге.
- загрцави, закржља(ви). — Мора да продамо он'о мање прасе; загрцавело и не може да се поправи.
- зад'ева, прел., задиркује; изазива; смета. — Немо никога да зад'еваш, да те неки не измлати. — Шта си га зад'евао, кад знаш да је јачи од тебе? — Е л' ти зад'ева ова м'ој пл'от те га стално помичаш?
- задорљив, а, о, онај који задиркује (изазива). — Ако, нек те бију сви, кад си толко задорљив.
- задружан, жна, жно, велики. — Видиш ли ти ову тојагу? Она је доста задружна. Немој да те омашим, па да се чуђиш шта те снашло!
- задушина, ж., запара, велика врућина; загушљивост; непроветреност. — Видиш како је задушина овде; отвори мало п'ендер.

- задушу (за-душџ), рлг., у спомен умрлога. — Нека се види задушу деда Бóгоју! — Изр.: Дá(ва) задушу (даје у спомен умрлога — храну, пиће, одећу и сл.). — На Задушнице жéне давају задушу на своји мртви.
- зађе, изр.: Зађоше иза бр'ег (Каже се кад неко настави своје држање, иако му је малочас неко говорио да тако не ради). — К'ој га нађе, он га зађе (Свако добије од њега што тражи).
- зажéни се, повр., отпочне припреме за женидбу. — Зажéнио се иáко н'éma гóдине и н'éma ништа у кућу.
- зажмí, непрел., склопи очи; зажмури; умре; заспи. — Л'ењи брát зажмí, да види да л' мóже да пр'ође прéко ћуприју жмур'ечки, и не нађе кéсу с дукати што му подбаћио стар'ej брát. — Љубица је зажмáла и више н'еће да глéда свáшта на св'ét. — Штá жмиш кај орловица, диг' се, па иди дóма да спáваш. — Ене га мóмак — зажмáо сед'ечки!
- зажýљи прел., загули. — Кад ти се скорé опáнци, потóпи и ўвечер, да ти не зажýље п'ете.
- зазубица, изр.: Ваћа зазубицу — Чезне за нечим.
- засавни, непрел., зајечи; одјекне. — Седé ц'елу зíму уз кúбе, ништа не раде и пíју док не засавни буре.
- засида прел., засида. — У стару кућу засидáли голéма врата и предвојли вéћу и мáњу sóбу.
- засíра, уноси се у неки посао; загледа. — Свúноћ засíра неке артије, мóра да ће да бóде п'оп. — Штá засíраш по туђе авлије, т'ó није ўбаво!
- засиран, рна, рно, посао који захтева много пажње (пипав). — Т'ó твоје вéжење мlóго засирно, не би јá т'ó вéзла, кад мóже и онако.
- засирање, с., уношење у посао; загледање. — Мáni т'ó засирање по кућу, д'оћи овáмо да истовáримо с'ено. — Какв'ó ти је тóлко засирање по књиге, кај да ћеш да бóдеш адвокат!
- засре се, упиљи се, загледа се (махом перф.: засрó се). — Засрó се у њéга кај да није видео човéка до сад.
- заилује, прел., загледа, пиљи. — К'ој гóд пр'ође заилује у ову авлију кај да овде игра мéчка.
- заíма (се), непрел., постане имућан, отпочне стицање имовине. — Мóраш да се стрпíш док се не заíмаш, па ће пóсле да ти бóде лáкше.
- зајáзи вóду, прел., прегради, заустави воду, загати. — Лéти зајáзи Арнауту, те се збéре вóда, па пол'ева градину.
- зајаóче, непрел., зајауче, жаукне. — У сéло се чý пúкот и жéне зајаокáше.
- зајáц, изр.: Искечио кај зајáц. — Уватио зајáца (Пао у блато и искаљао се).
- зајезéри се, повр., скупи се вода у неком улегнућу или код неке препреке. — На пúт се на мlóго мéста зајезерила вóда, па не мóже да се пр'ође.

- зајецкује, непрел., муца. — Кад нешто оће да слаже, зајецкује и гледа узем (у земљу).
- зајка, ж., зоол., зечица. — Уловио једну зајку и, кад ју распорио, нашо зајчићи.
- зајутре, прекосутра. — Зајутре ћемо на пијац да купимо козу.
- зајучер, прекјуче. — Зајучер нашо ни се ојагниле три овце и две близниле.
- зајче, с., дем., од зајац, зече. — Љупче нашо у детелину легло с три зајчета.
- Зајчер, м., Зајечар. — Ујесен идемо на панађур у Зајчер.
- зајчећина, ж., зечевина (месо од зеца). — Од зајчећину прави добру чоламу кој ум'е.
- зајчи, в, е, зечји. — Зајча кожа је добра да се опасује око појес, да чува од назеб.
- зајчи лад, м., бот., врста биљке. — Зајчи лад расте по склади и по ливаде.
- закаљи, непрел., претера, преврши сваку меру. — Има човек да не ваља ал' он је закалио.
- закаљан, а, о, трп. од закаља, прљав; црн; јадан. — Живот му је црн па закаљан. — Изр.: црн па закаљан, врло прљав; црн; јадан.
- закачке, ж., мн. (јд. закачка), петље од кудељне узице на опанцима кроз које се провлаче врвце или каиши при обувању. — Искидале ми се закачке и одвиле ми се врвце.
- закваси, прел., налије и полије водом дрвен суд (од дуга), да би набрекао, те да не испушта течност (пиће), која се ставља у њега. — Бурити и возници треба да се заквасе пред гројзоб'ер.
- заклопач, м., затварач. — Подигни заклопач и види колико још има папrika у ћуп.
- заклопица, ж., в. заклопач.
- заковрљи, непрел., клоне; падне; разболи се. — Јуч'ер цео дан био на фузальку, а данас, ене га, заковрљио.
- закон, м., празник. — Немо да обукујеш што ти је за закон, да се не брукаш људи да носиш пронешено и старо на св'етак. — Изр.: Дреје за закон (Празнична одећа).
- закраише, непрел., замсра. — Ђј, он је научио све нешто да закраише.
- закрка, прел., нагомила. — Закркај сучке на огањ, па седи и гр'еј се.
- закркља, прел., замрси; заплете. — Пр'еђа ју се закркљала, па не може да ју размрси. — Изр.: Закркљала се пцета (Пас и кучка се паре).
- закрсти се, повр., зачуди се. — Мати му се само закрсти и не рече ништа.

закуќљају се, повр., ухвате се испод руку. — Другаче се закуќљају и тако иду на брод.

закусне, безл., загрдне (заједе дим у грлу, душнику). — Нешто ме закусуло у гушу, па ме тера да кашљем.

закусне се, повр., загрдне се. — Закуснуо се, па му искочише очи.

закући се, повр., в. зајма се.

залéби се, повр., в. зајма се.

зализак, м., прамен косе који са ивице чела расте у супротном правцу од остале косе. — Кад máти, док је тешка, лиже качамило, деца имају зализак (празн.).

заличи, погрд., украси наопако. — Баш ће да заличи кућу куд отидне!

залуав, а, о, приглуп, ћакнут. — На кога је он такав залуав, нико од његови није такав.

залудан, дна, дно, беспослен. — Нисам ни ја залудан, да идем све по њега. — Нико није залудна Мара, да га слуша довек, а он ништа да не ради. — Изр.: Залудна Мара (Беспослена жена, човек).

залужи, прел., испрља блатом (испрља одећу при паду на мокру земљу). — Скини те залужене чеши́ре, па узни друге.

залупа се, повр., занесе се, предузме нешто што не одговара његовим снагама (махом перф.: залупао се). — Прé неколико године сам се залупао у ову арвалију, па не знам кад ћу да испливам.

замáје (се), повр., задоцни (се); задржи (се). — Нећу да ме замáјеш да те чекам, ја ћу да пођем, а ти д'ођи кад стигнеш. — Немó да се замáју, па да стигну доцкан и да ништа не учине. — Ти ћеш да га замáјеш како знаш док ја измáкнем, па после д'ођи и ти. — Замáј се máло с људи у мејану док ја спрémим што трéба, па ћу да ударим на тебе, да идемо заједно.

замáкне, непрел., зађе. — Гледај добро, да ти не замáкне прекај кућу и да га не видиш.

замáн, изр.: у замáн, на време. — Све тражи да се уради у замáн. Исп. úзаман.

замéће (на пример: бугарски), непрел., у његовом говору осећа се призивак (бугарског језика). — Њ'он му́ж је од негде од границу и замéће бугарски.

зами́ће прел., метлом натерује смеће према некоме; веровало се да се неће моћи оженити онај на кога нека жена овако натерује смеће. — Немóј да ме замими́ћеш, нећу да мóгу да се ожéним.

замла́ћен, а, о, ћакнут, припрост. — Нека га, нек чини шта зна, кад је то́лко замла́ћен. — Изр.: Замла́ћен, па у плóт натéран.

замла́ћенко, м., в. заврцанко. —

замла́ћ'ојла, м. ж., в. заврцанко.

замлаћување, с., заношење; уображавање. — Његово замлаћување ће неки пут скупо да га кошта.

замлаћује се, повр., заноси се. — Најде се све чини да је још млад, па се замлаћује с децу, а не види да је оседео.

замлечи, обневиди; занесе се. — Видиш докле га дотерала жена: замлечио па не види на очи.

зámрела вода, изр., вода која се затекла у кући у тренутку смрти некога у слугу; веровало се да ту воду не треба пити, већ се мора просути и захватити свежа вода. — Исипи ту зámрелу воду из бакрачи, па извади из бунар другу.

занесенко, м., в. заврцанко.

зановита (се), задржава (се). — Д'ете, немó да се моташ око мене и да ме зановиташ, пушти ме да гледам рабóту, н'емам кад да дангубим. — Не мóгу више да се зановитам с тебе, већ је прошло пладнe.

забопа се, повр., погрд., упути се. — Заопáo се преко моје жито, баш га брига што га ја гледам.

запасе се ('овца), повр., отпочне да пасе (овца). — Гледај да ти се запасу 'овце, а није сáмо да оде и да остáну глáдне.

запáт, м., приплод. — Ов'о мушко јáгње сам оставио за запáт. — Изр.: За запáт (За приплод). — На запáт (За успех у множењу стоке). — Њему ову гóдину пóшло на запáт: п'ет 'овце му близниле.

запáте се, повр., намноже се (стока и сл.). — Пчeле се лáко запáте, ал' се мýка чувају к'ој не знá.

загевáње, с., кукњава; плакање. — Здаде се нека вика у село и чу се неко загевáње.

запéкља (панталоне), прел., завеже (панталоне). — Деда је тóлко ослабeо да не мóже ни панталоне да си запéкља.

запеклáч, м., предње ноге печеног јáгњета (као посебна посласлица дају се деци или госту). — Евé, синко, деда да ти да запеклáч, па кад порастeш, ти ћеш дeду да пáзиш.

запeре, прел., опере овлаш. — Запeри т'е дрeје у коритó, па ћемо да и опeремо на рeку. — Запeри мáло т'о д'етe, видиш кáко се уачкáло.

запíра, испере; забрањује; спречава; зауставља; одлучује јáгњад. — Ми запíрамо кошуље на бунар, пóсле и опeремо на Тíмок. — Видој запíра да му нико не прелáзи преко имáње. — 'Он га зáпрео и кáзao му да п'ође по пут. — Млóго је остарeо, и кад п'ође уз бáсамаци, запíра му се душá. — 'Он запíра јáгњаци у кошáру, а 'овце му спáвају у трлáк.

заплáндује ('овце), прел., натера овце у хлад ради подневног одмора. — Кад упечe жeга, дeда заплáндује 'овце у лeдовину под ц'ер, па íде на клáданац да си донeсе воду у бáклу и бакрáч.

- заплáндује се (’овце), повр., скупе се овце у гомилу и оборе главе земљи ради заштите од врућине и ради одмора. — Лéти, чим máло опечé сунце, ’овце máну да пасу́, па се заплáндују.
- заплáти, непрел., испашта, искуси зло. — Ми́ заплáтимо добро што смо пуштíли да конáчи куд нáс нéпознат чóвек.
- заплéскује се, повр.; заноси се. — Немó по млóго да се заплéскујеш.
- заплíшти, загати воду; удави се. — Кнóћи заплíшти потóчић, да се збéре вóда, па ујутру да полијемо градину. — Мóре, видим јá да ће ’он да заплíшти Тíмок.
- зáпне, потегне; затвори; напрегне се. — Тáта и нáна зáпну ноћáс и ујутру осáвну у Срédњу Рéку. — Немóј да заборáвиш да зáпнеш стáсину, да се не наáкају сви́ње тамо. — Бíо је млóго сирóма, па је зáпео, радéо и дáњу и ноћу, и máло се заимáо.
- заподéне, прел., изазове, започне разговор, свађу. — Тí увек заподéнеш свађу, па ти пóсле кри́в ђáво.
- запóји, прел., да воду с неким леком болесној домаћој животињи. — Запóј тéле с исту́цану далакљíвицу и пу́шти га нек сíса, ако óће.
- запóпи се, повр., фиг., пусти браду, зарасте у косу и браду. — Не стри́жé се и не бри́ја се тóлко вр’емé, кај да се запóпио.
- запóри се, повр., добије затвор (опстипацију). — Њ’óјно, тéле се запорíло нéколько дáна; штá ти му нису́ давáли, па нíшта не помáга.
- запóсти, непрел., отпочне да пости. — Нéки пúт лúди, кад запóсте, нису́ јéли нí на мáс нí на зејтíн.
- зап’óтка, прел., забрани испашу у свом имању стављањем потки, тј. одсечених грана на жбуње или забадањем грана у земљу. — Куд Вíдоја Спасéнинога је свé зап’óткано; њего́во имање ни лéти ни зíми ни пíле не см’é да прелетí.
- запофíћи, гл., завитла, баци. — Запофíћи му т’ó што ти дáо преко вóљу, па нек знá да се с нíкога не шегáчи.
- зап’óчи, прел.; в. зап’óтка.
- зáпраз, м., запат (код свиња). — Он’ó жутó мúшко прáсе нéћу да кóљем, нéго ћу да га оставим за зáпраз; млóгс добро ј’é, па ће и да се угóји кад порастé. — Изр.: За зáпраз (За приплод код свиња).
- запрви, непрел., дође први на неки збор, учини нешто пре других. — Нéћу да запрвим, нíје ми тáмо в’езан баштá.
- зáпре, прел., заустави; забрани; затвори (стоку); одвоји жагањце од свацá; не може више да једе. — Зáпри крáве и ст’óј íспред нí, да не áкну у пóток, да изгíну и да полóме кóла. — Кад се заплáндују, зáпри ’овце, под’óј јáганци и зáпри и, па д’óћи на нíву да ни помóгнеш да докóпамо до кнóћи. — Зар си на тóлко парчé лéба зáпрео; знáш да ће толи́чко Цíганче да те обóри (празн.).

запре се, повр.; в. запори се.

заприча, непрел., отпочне разговор (казивање). — Заприча ти, па нађоше деца и не могло да ти све испричам.

запричају се, повр., занесу се у разговор. — Оне се биле запричале и нису ни виделе кад и је млеко почело да пребди, па све изишло у огањ.

запрсне, нађе се негде из далека (Махом перф.: запрсно и запрсо). — Нико не зна откуд је њин зет запрсно чак овамо. — Запрсо из св'ет б'ели.

запрче, с., дем. од именице запртак која је нестала, неразвијено (мало), дегенерисано јаје од живине; мало, закржљало дете. — Избрала и однела му све неки запрчићи, кај да њ'ојне кокошке не носе друга јајца! — Њин син оста запрче, кај да није имао шта да ј'е.

запуди, прел., заплаши; најури, отера. — Деда запудио децу, па још горе н'еће да га слушају, него б'еже у село. — Зар њин син тако брж запудио жену?

запуави, непрел., опусти стомак услед слабости (махом перф.: запупавео). — Теле од Шарку запупавело и не може да се оправи.

запушти браду, изр., пусти браду (да му расте). — Љупче запуштио браду кај п'оп.

зарад, ради, због. — Зарад њи сам и градио кућу и патио се свакако, ал' баћав кад н'еће да живе с мене.

зарани, прел., отпочне храњење детета (први пут). — У село даду да зарани дете неки што млого ј'е, да је и дете ј'ешно.

зареже врата, прел., затвори врата резом (в.), тј. закачи резу за шиб са рупицом, кроз коју се ставља клинчић. — Увечер зареже врата, па све четіри увисин — живи како је њему воља.

зарезује, изр.: Не зарезује га (Не слуша га; не цени га). — У њину кућу нико никога не зарезује.

заригла, прел., затвори врата риглом. — Зариглај врата и никога ноћу не пуштај у кућу.

зарину се (сливе, ораси, јабуке, крушке и сл.), опадну на земљу плодови шљиве и сл. и прекрију земљу. — Кад деда протресе сливу, сливе се зарину, па деца збирају цео дан.

зарича, прел., одбија нешто у име некога без његове воље и у његовом присуству, нпр.: некога понуде да попије нешто, а други каже да понуђени неће да прихвати понуђено пиће. — Немó тi мене да заричаш, не знаш ти да л' ја оћу ел нећу.

зароји, прел., заспе, затрпа јарак, јаругу и сл. — Поток од кишу заројио све рупе прекај пут што смо ископали да посадимó липе.

- зарубен, а, о, трп. од заруби (исече равно попречно), фиг., глуп, ограничен. — Докле ће да буде тољко зарубен да не зна шта ради?
- засѣбљив, а, о, себичан. — Откако је осиротео, није више засѣбљив кај што је био.
- засѣва, прел., засејава; заболи (рѣна и сл.). — Сви отишли рано да засѣвају кукуруз, да не одоцне. — И ноћу ми кад кад засѣва под плѣћку, па не могу да узданем.
- засѣвање, с., засејавање, поновно сејање (усева). — Билá сýша пролетос, па кукуруз није нико и морали јутрос да иду на засѣвање.
- засипи, м., плт., сипња, астма. — Деда правио блáто за лепење и газио блáто, а вода из бунáр билá студена и добио засипи.
- заскупí се, повр., учини му се скупо; не купи нешто, јер му се чини скупо (махом перф.: заскупео се). — Заскупео се за једну бáнку, а кад се врнуо да купи, било се распрóдало.
- заслáња, заклања светлост неcome. — Мрдни мáло од ту лáмпу, заслонíо си ми, не видим да плетѣм.
- заспáвuje, непрел., (управо) прелази у сан. — Видиш да заспáвuje, мáни га нек спáва.
- засркне се, повр., загрцне се (водом или другом течношћу). — Пíи полáко, нико те не јури, видиш да си се засркнóла.
- застрúче, с. дем. од застрúг, округао дубен дрвен суд израђен на колорату. — Напуни ми застрúче сáо с'ó, да тóрим у торбице за по'óвце.
- затѣли се крáва, повр., отпочне да се тели крaвa. — Кад се затѣли крáва, чóвек мóра да је уз њ'ó, да ју помóгне да се не угуши тэле, ел дг га крáва не згáзи и претíсне.
- затира, прел., сатире, уништава. — Кóзе су затирáле шúму, а откако и н'ема, да видиш кáко се подíгла Грапчина, видиш сáмо небо, а óко себе и испред себе ништа не видиш, шúма израсла ўнебо.
- затискáч, м., запушач. — Нéкад се затискачí правíли и од толóзину.
- зáтра, ж., пропаст, губитак, сатирање. — Кóзе су сáмо једнá зáтра: дóвољна је једнá кóза да зáтре св'ó дрв'ѣне дóкле стíгне. — Изр.: Рђáва спáстра — готóва зáтра (Рђáво остављена ствар готóва је да пропадне).
- затрáкује, гл., прел., запиткује, заговара. — Немóј да ме затрáкујеш, óћу да спáвам.
- зáтре, прел., упропасти, уништи (перф.: зáтрели и затрли). — Они су зáтрели 'óвце; стáри и помрли, па н'ема к'óј да чува стоку.
- зáтре се, повр., упропасти се, пропадне; награбуси; умре. — Њíна кúће се свá затрла од б'óљке. — Затрли крáве, 'óвце, кокóшке, па сáд н'емају нигде ништа.
- затркúје, прел.; в. затрáкује.

- затрњи, прел., прегради трњем; препречи пролаз трњем. — Затрњао сам путић што су ми направили преко њиву, не дам да ми газе кукџуруз.
- затрџпа на врата, наиђе на врата. — Помéти, Мíлко, сóбу, лако мóж' да затрџпа неки на врата, па да не затéкне непоméтено, па пóсле да прича по сéло. — Изр.: Затрџпа сн'ég (Падне, наиђе снег). — Прибéри алáт, дрéје и дрџто што íма нáпоље, ноћáс лако мóже да затрџпа сн'ég.
- заћорáви се, повр., заслепи; занесе се. — Заћорáвила се у т'ó в'óјно плет'ење, кај да н'éма ништа дрџто да се рáди по кућу.
- заћумџри се, безл., смрачи се (време), натушти се, смркне се. — Заћумџрило се од зáпад, лако мóж' да удáри кíша ел грáд.
- заћушка, прел., затрпа, закопа; сахрани. — Заћушкáли он'é рџпе пред шкóлу, да не пáдају више љџди у њí ноћу. — Кад џмрем, сáмо ме заћушкајте, а нíкакве трпéзе ми не стáљајте.
- зафискџје кíша, безл., упада у затворен простор киша наношена ветром. — Пóчела кíша; íди óдма, затвóри п'énцери, да не зафискџје у сóбу.
- зафундáри, прел., запали, упали (изазове пожар). — Пáзи кáко íдеш с тџ св'ећџ по штáлу, да не зафундáриш слáму, па да изгорí свé.
- зац'ели (рáна, бóлес), непрел., залечи (рана, болест), заздрави. — Не брíни, свé ће т'ó да зац'ели, сáмо полáко.
- зац'епљив, а, о, себичан; незгодан. — Свí су óни у кућу зац'епљиви: од њí не мóжеш да добíјеш ни кáмен џзуби. — Њíн дéда је зац'епљив и с нíкога не мóже.
- зачкóљина, ж., ситница, безначајна ствар. — Мáни тé зачкóљине, вíдиш да н'éма г'é да ни стáне ни што ни је нáј нџжно.
- зачмí, трен., погрд., заспи. — Енé га, зачмáо у сџнцз заóд, кај кокóшке. —
- зачмрљен, а, с, трп. од зачмрљи, затупаст. — Кóсин младожења нíје џбав: íма нéкакав зачмрљен н'óс и óчи му утекле у главџ, нэм г'é га нађе онаквóга.
- зачмрљи, трен., затупи, сломи, заврне врх. — Удáри тá екс'ер и зачмрљи му вр.
- зáчне, трен., узме узор с тућег рада (жене). — Мíра íма мlóго џбави наглáвци, мóрам да зáчнем од њ'ó.
- зачџка, закуца, укуца, започне да куца. — Ноћу неки зáчука на п'énцер и дéца се упудíше и поч'еше да плáчу. — Дéда зачџка клíн у дџвар и окáчи мóкру барéтину да се сџши. — Драгутíн сабáјле зачџка óко бурíћи и разбџди ми д'етé.
- зашáпи, прел., погрд., заграби шаком. — Он загњет'é с рукџ у његову т'óрбу и зашáпи ораси кóлко гóд мóже.
- зашíба (врата), прел., затвори врата шибом (в.), тј. стави у резу шиб (клинчић). — Љубóмир утрчí у колибу, зашíба врата и подџпре с грбíну, да Милíвој не мóже да и отвóри.

зашље (врећу), прел., затвори (врећу) тако што се преко пуне вреће стави засторак, па се зашира врвцом или узицом кроз закачк („уши“) на горњој ивици вреће (слично обувању опанака). — Напуни и зашљи свѣ вреће, ујутру ћу да тѣрам жито у воденицу, да самѣљем док има вода у јеругу.

заштурѝ (глава), безл., замути се, забриди (у глави). — Од јутрос ми заштурѝ углаву кад кад, не знам шта ми је.

збѣре (се), скупи (се); набѣра се. — Пред мрак снаја збѣре покровице од конѡпац и унесе у стасину. — М'ѡмци се на свадбу збѣру ноћу и украду домаћину печено јагње. — Платно прво опери, па тад ши, да ти се после не збѣре.

збију се, повр., потуку се. — Одједанпут м'ѡмци се збише и свирачи престадѡше да свѣре и народ поче да се растура.

збирутак, м., погрд., гомила, неприлично друштво. — Дошо збирутак од сваку страну, па не можеш да пр'ѡђеш по пут од њѝ.

збитак, м., дежмекаст човек. — Ене га, иде она збитак, н'ѣма га један п'ед осем.

збоду, изр.: Збоду главе (Прибију се један уз другог).

збоду се говѣда, пободу се говѣда. — Славко протѣрао краве пр'ѣко нашу ливаду, па се његове краве зболе с наше и једва смо и развадили и разјурѝли. — Мил'ѣн и Рѡжа зболи главе и откад нешто шапућу.

зб'орник, м., свадбени хлеб украшен шарама од теста, јабукама, цвећем, станиолом и сл. — Комати од зб'орник давају се на м'ѡмци и дев'ѡкѣ да би се и ѡни оженили и удалѝ скѡро.

збрзи (се), појури, потрчи; појаше коња трком. — Јаблан збрзи коња и прерѝпне пѡток. — Властѝмир се збрзио по њѣга, али није мѡго да га стѝгне, утѣко му.

збрчка (се), повр., набора (се). — Видѣла сам Дарѝнку: збрчкало ју се лице, почѣла да старѝ. — Пѡзи како с'ѣдаш, да не збрчкаш сукњу.

збутају се, повр., погурају се. — Људи се одједанпут збуташе и једн'ѡ д'етѣ поче да плаче, мѡра да га неки нагазиѡ.

згм'ѣла, прел., згњечи. — Свѡри и згм'ѣлај компирѝ и лука, одавно ми се пријѣли.

згњаѝви, прел., згњечи; притисне. — Тѣле, чѝм се отѣли, одвоје у једн'ѡ ћѡше у стају, да га мѡти и друга говѣда не згњаѝве.

зговржљају се, повр., отпочну да се гушају лежећи. — Наша пцѣга се зговржљаше и једва и раздвојѝмо и растуриѝмо.

згѡди, изр.: Не можеш да га згѡдиш у чуѡтору (Не можеш никако да му угодиш).

згѡтѝви, прел., скува (спреми јело). — Снаја ујутру згѡтѝви ручак, па упрѝи љуљку и обрами ручак и отѝдне на њѝву да жѡ'ѣ сас жѣтѡвари.

- згрбáви се, повр., погрби се, згрби се. — Дéда Душáн се згрбáвио од нéко вр'емé, а до скóро је бiо прáв.
- згрбóше се, повр.; в. згрбáви се.
- згувéжља, прел., згужва. — Штá си згувежљаó тў кáпу; да знáш да н'éма скóро да ти кўпим дрўгу.
- згувéжљају се, повр., ухвате се укоштац. — Двá м'омкá се згувежљáше и једвá и развáдiмо.
- згўра, ж., шљака. — Поглé кáко се направíла згўра ўогањ, мóра да ће да буде млóго зимá.
- згўцан, а, о, згрчен. — Штó, брé, идеш такó згўцан кáј нéки стáрац? здáве се, повр., псчну да се уједáју (пси); почну да се свáђају (људи). — Кáд овчарí зам'éшају 'óвце, пцéта и се óдма здáве, па íмају мўку да и растáве. — Етé, чўјеш ли, здáвише се; íди, не дáј и да се побíју.
- здáде се, безл., настаде, отпоче. — На сред сéло се здáде нéка вiка, здáде се б'óј, óро се прéкиде и дев'óјке поч'éше да се растўрају.
- здéне с'éно, прел., упласти сено. — Милóрад зденўо дéсет с'éна, íма и за прóдаву.
- здрáв, изр.: Здрáв си! (Узвик уз пиће при подизању чаша). — Здрáв си, Осмáне, тéбе што остáне! — Нá, Маријо, држ', Петријо, здрáв си, бáбо!
- здрáве се, повр., пољубе се при поздраву. — Енé, стíгли свáтови, здрáве се с кўмови.
- здрвi се, повр., укочи се, стврдне се. — Овá лéба ти се здрвiо, дáј дрўги, ако íмаш, да не полóмимо зўби.
- здрчкáју се, повр., посвáђају се (махом аорист: здрчкáше се). — Р'éч, дв'é, па се здрчкáше кáј нéка дéца.
- здулóсан, а, о, трп. од здулóше се, јáко стврднут. — Штó ти је лудáјник овáко здулóсан?
- здулóше се, повр., стврдне се (махом перф.: здулóсао се). — Синóћни качáмак ти се здулóсао, нiје више за јéло.
- з'éва, непрел., виче; свáђа се; бесни. — Дé, вiди штá óће и дáј му; не мóгу да га слўшам да ми з'éва. — Научiо да з'éва на дéцу, не мóже полáко да кáже штá óће. — Ёј, штá је 'он з'евáо сiноћ кáд се врнўо из воденицу, т'ó н' ум'ém да ти кáжем.
- з'éвка, ж., бот., зевалица, врста баштенског и ливадског цвећа (*Linaria vulgaris*). — З'éвка р'éтко растé по нáше рўдине, а млóго ўбаво цавтi.
- Зéља, м., зоол., пас сиве (зелене) боје. — Ё, што смо имáли једнóга Зéљу кáд сам бiо д'етé, т'ó н'éће скóро да íма.
- з'éљка, ж., лист зéља. — Кáд набéреш з'éље, мóраш свáку з'éљку да поглéдаш, да нéка н'éма црви.

Зељ'ов, м. зоол.; в. Зеља.

земљосан, а, о, трп. од земљоше се, поцрнео (црн) као земља. — Видео сам га: у лице дошо земљосан да те стра увати.

земљоше се, повр., поцрни као земља од прљавштине, јако се испрља (махом перф.: земљосао се). — Штá си се, брѐ, такó земљосао зар н'ема вода да се опереш?

зентелија, ж., деф. од зejтинлија, зелена женска марама (убрадача); носе је у знак жалости за умрлим младе жене, девојке и девојчице, а по протеку годину дана од смрти, за коју су носиле црну мараму, и остале жене; мајке пак за децом носе каткад црну мараму и до краја живота; црну мараму мајке скидају кад поново роде и кад жене или удају преосталу децу. — Дикина снаја скинула зентелију.

зимá ми, изр.: хладно ми је. — Није нѐму зимá кад иде напоље без капф, сáмо у кошулкѐ.

зимица, ж., бот., врста крушке. — Зимице су р'етке старинскѐ крушке; ја знам сáмо једну, у нашу њиву над пругу; нико не зна кад је она посађена, а калѐмена је сас слаци и зимице.

зимогрóжљив, а, о, зимоморан, онај који тешко подноси хладноћу. — Дѐда Бóгој је био зимогрóжљив, стáлно се жалѐо да му зимá и млого је ложѐо óгањ.

зјајá, непрел., виче, дере се; отворен је широм (врата). — Штá зјајаш на д'етѐ, кад није ништа кривó што су 'овце отишле у штѐту?

злој'ѐшан, шна, шно, нејешан. — Д'етѐ му млого злој'ѐшно, зáто је онако и слáбо.

змичѐ, с., зоол., дем. од змија, змијица, мала змија (младунче змије).— Видео сам на пут једн'ó змичѐ и утече у грман.

зобун, м., дугачка женска хаљина (без рукава) од белог сукна извезена гајганима црвене, плаве и црне боје. — Кад сам био д'етѐ, видео сам зобун што је имала парá бáба Жива.

з'ор, м., журба, хитња; притисак. — З'ор ми за пáре, имаш ли нѐшто да ми узáјмиш? — Ноћас куче млого давá з'ор, не знам на штá је тóлко лајáло.

зор'ом, прил., у зору, рано ујутру (фосил б. падежа без предлога). — Ноћас лѐгни рáно, јутре зор'ом полáзимо у планину на кош'ѐње.

зрѐило, м., зоол., бео ован с црним пегама на губици. — Нѐкад смо имáли једнога зрѐила, шутóга, и није мого да тۇца дѐцу.

зрѐка, ж., зоол., бела овца са црним пегама по губици. — Зрѐке су нáj убаве 'овце, по убаве и од жујке и од калуше и од гаљѐ.

зучи, зуји. — Трмке су ни билѐ испод п'ѐнцер, па су ни цео дán зучáле пчѐле.

S

- sá, ускл., деч., гле (у општењу са малом децом). — Sá, sá, глѣ штá ти донѣла тѣтка.
- савни, непрел., одјекује. — Ц'елу́ зиму пили и нису́ гледáли у буре док ни́је пóчело да савни (док нису буре испразнили).
- св'ездá, ж., звезда. — Упѣкла св'ездá, па горí и дрво и кáмен.
- Свездáн, м., село у близини Зајечара. — Зáјчер сáд упíра у Свездáн.
- Свездáнка, ж., име жене. — Свездáнка се údала за нѣкога Кривовíрца.
- св'ездíца, ж., дем. од св'ездá, звездица; метална ознака војних чинова. — Чáслав се врнуо íзвојску с двѣ св'ездíце на рáмена.
- св'ек, м., звек, звук. — Злáтан дукáт се познáва по св'ѣк.
- свѣкне, прел., звекне, рекне смело. — Сáд свáки трáжи да му тí свѣкнеш. — Свѣкни му тí, па нек се пуши.
- св'ѣкне, непрел., звекне (метални новац). — Познáва се дукáт кад св'ѣкне.
- св'ер, м., зоол., звер; отресит, лукав, зао човек. — Нѣкад су шуме биле пуне св'ѣри. — Т'ó је чóвек св'ѣр, свѣ'он знá и мóже.
- св'ѣри, непрел., гледа пристрашено; гледа оштро, унезвери се. — Упудио се, па сáмо св'ѣри.
- св'ѣри се, повр., плаши се. — Штá íма да се св'ѣри, ни́је ништа стрáшно.
- св'ѣрка, ж., зоол., зверка; квна. — Затвóри 'óвце у наслóн, да и не покóљу св'ѣрке. — Л'óвци́је улóве и по нѣку св'ѣрку, сáмо њí мáло íма.
- св'ѣрски, зверски. — Глѣда га св'ѣрски.
- свѣцка, непрел., звецка. — Бóгдан дóшо на óсуство, па му сáмо свѣцка сáбља.
- св'ечí, непрел., звечи, звучи. — К'óј је шу́пал 'он св'ечí.
- свѣчка, ж., звечка. — Купи детету нѣку свѣчку, нек се залагу́је да не плáче.
- свиждí, непрел., звижди, свира. — Од но́ћас се изведри́ло и дуну́о сѣвер, па сáмо свиждí. — Кад пр'óђе в'óз, машинá свиждí и пуди ни 'óвце.
- свонáра, ж., звонара. — У шкóлу дотрајáла свонáра, па кад бíју свóно (вучу́ за конóпац), óна се сва лју́ља.
- свóно, с., звоно. — Кад смо íшли у шкóлу одáвно, нисмó имáли сáтови, па смо полáзли од ку́ће кад чу́јемо да бíје свóно.
- св'онцѣ, с., дем. од свóно, звонце.
- свркне, трен., одскочи; испадне. — Кад га удари́о 'овán у грбíну, свркла му кáпа и тојáга.

сврц, м., погрд., подсмех; само у изразу: увати́ли га у сврц (отпочели да га исмејавају). — Сваки треба да пази да га не увате у сврц, па после сви да га исмејавају.

сврца, непрел., одскаче; испада. — Кра́ве се потпуди́ле и јурну́ле, па кукџу́руз и луда́је са́мо сврцају из ко́ла.

с'ебе́, непрел., зебе. — Немó да стоји́ш на ова́ ветар и да с'ебе́ш, да не осе́бнеш.

с'енги́ја, ж., узенгија. — В'о́з свирну́о и потпуди́о ко́ња, к'о́њ јурну́о по пу́т, а с'енги́је са́мо одли́ћу од ње́га.

си́, узв., деч., гле, погледај. — Си́, си́, к'о́ј ти до́шо?

си́ге-си́ге, с., деч., виолина. — Де́да ће да ти напрати́ си́ге-си́ге од толу́зину, па ћеш ти да свири́ш, а ми́ ћемо да слу́шамо.

сид, м., зид. — Ода́вно су си́д за ку́ће сида́ли без ма́лтер.

си́да, прел., зида. — Или́ја Ле́пин је мло́го до́бри си́дови сида́о, и без ма́лтер; штета́ што је ра́но ўмрео.

сида́ње, с., зидање. — Сида́ње не може да бу́де зи́ми, кад се мрзне ма́лтер.

сидар, м., зидар. — Некад су Пиро́ћанци билі́ сида́ри и ишли́ по на́ша с'ела́ и гради́ли ку́ће, ал' тад су се сида́ли са́мо си́дови, а го́рњи део́ је био́ дрвен.

си́дине, ж., мн., (јд. си́дина), зидине, развалине, стар зид. — На мло́го ме́ста има́ неке ста́ре си́дине, и за њи́ се не зна ни какв'е́ су ни чиј'е су.

сиди́ћ, м., дем., од зид, део огњишног зида (уз ку́ћни зид), на који се стављају неке ситније ствари покућства. — Све што има́ на сиди́ћ треба да се спа́стри у дала́п и на клупе по ку́ћу.

си́сне, прел., удари, лупне. — Не изази́вај га, да те не си́сне с ону́ тоја́гу, зна́ш да с ње́га н'е́ма шала́.

си́к, узв., деч., в. си.

си́па, непрел., скаче; подскакује. — Шта́ се ва́ћа у бро́ кад н'ум'е́ да игра́ кај љу́ди, не́го си́па и кад треба́ и кад не треба́?

си́пне, трен., скочи. — Он си́пне преко ша́нац пу́н с во́ду, али се ома́кне у ша́нац и укваси́ но́ге, па отрчи́ у коли́бу да обу́је суві́ нагла́вци.

сирі́, вири, провирује; гледа кроз неки отвор. — Де́ца сире́ кроз тара́бе, да ви́де к'о́ј прола́зи по пу́т.

сирі́ се, безл., прозире се. — Панталóне му остареле́ и сире́ се на колéна.

си́рка, непрел., погледа кроз неки отвор, провирује. — Сваки́ час се ди́за и си́рка на врата́.

су́ква, ж., бот., врста јабуке врло високог стабла и веома крупних плодова, зуква (*Pirus malus*). — Не́ки пу́т је у це́о а́тар била́ са́мо једна́ су́ква, у лива́ду Мило́раду Ра́диному, у С'енци, па се ода́вно и она́ осуши́ла.

су́мба, ж., пробојац, гвозден шиљак. — У́зни су́мбу од Буді́мира, да на́ша́рам на́нину куде́љу.

сурí се, непрел.; в. сирí се.

сýрла, ж. (махом мн.: сýрле), нога, цеваница. — Твоје д'етé растé кај íзводу, поглéј кóлко су му се издужíле сýрле.

сýрлице, ж., мн. (јд. сýрлица), погрд., дем. од сýрле, ноге; голени ногу, цеванице. — Згрчи мáло т'é сýрлице, видиш да љúди н'émaју г'é да пр'ођу. — Изр.: Дéвет бáбе сýрлице (Тобожње сродство). — Млóго су óни р'од — дéвет бáбе сýрлице (У сродству које не постоји, не-сродни).

сучí, в. зучí.

И

í, узв., (узвик негодовања), их. — Í, брé, сíнко, штó досáд нисí пуштíо 'о̀вце да пасу́, нéго и пушташ кад је сунце вéћ упéкло, па ће óдма да се заплáндују и да остáну глáдне?!

ибрíк, м., бот., врста старинског ситнозрног грожђа. — Да видиш кáко се у Плужник, на Грчки бр'ег, рáђа ибрíк, па слáдак кај шић'ер.

íволке, прил., овлаш, површно; лабаво. — Кад се гради кућа, дирéци се подíгну и прикову́ íволке с лéтве, па се учврсте тéк кад се на њí намéсте товањáче, и тад се раскову́ лéтве.

иглíца, ж., с. дем. од íгла, брош, украсна игла за женске хаљине; прибоде се на мараму на глави или на груди. — Лозíнке купíли иглíцу на пáнађур.

иглíчка, ж., дем. II од íгла; в. иглíца.

играч, м., вештак у игрању у колу. — И баштá му бíо играч, па кáко и 'он нé би бíо?

играчка-плáчка, изр.: дечја игра завршена плакањем једнога од учесника, јер се учесници у њој и посађају или и потуку. — Казујем ја вáма да ће т'ó да бúде играчка-плáчка, а вí не слúшате.

идéње (и ид'ење), с., одлажење. — Н'ема идéње на пáнађур, ако не окó-памо кукуруз.

изагóд, благовремено; унапред. — За кућу трéба свé да се спр'éми по мáло изагóд, па тад да се гради, а нíје да се пóчне, па пóсле да се трчí за једн'ó, за дрúго.

изáрчи, прел., тур., потроши. — Штá је пáре изарчíо за сíна док га извéо на пúт, т'ó не мóже да се избрóји.

избáња се, повр., окупа се. — Íдемо из р'éку, дóбро смо се избáњали.

избарабáри, прел., изједначи. — Евé ти мéра: избарабáри, па скрáти свé што је дуже.

избéре, прел., изабере. — Сáд мóмак избéре дев'óјку, а нéки пúт је мóрао да узне коју му нађу баштá и мáти.

- избљује, прел., фиг., створи, положи; ла (новац или сл.). — Морао је да избљује тólке пáре, н'éma тáм', овáм'.
- избуричка, прел., измена по некој течности. — Штá мóгу сáд да одбéрем, кад су свé избуричkáли и однели што је ваљáло.
- изваљује се, повр., хвали се, самохвалише се. — Млóго се она изваљује, а знá да н'ема са штá да се вáли.
- извáри, прел., искува. — Изварíли смо и пасуљ и л'ећу и б'об, и сáд н'емамо више штá да вáримо.
- извешти се, повр., стекне искуство у нечему (махом перф.: извештио се). — Извештио се 'он и у дрводéљштину, па свé за кућу прáви сáм.
- извíкан, а, о, трп., обрукан, компромитован. — Она је извíкана и т'ешко ће да се ўда за дóброга човéка.
- извíти (се), повр., искриви се. — Штó си извítио ов'ó држáље, па сáд није за ништа? — П'енцери се прáве сáмо од чамóвину, зáто што се дрúго дрво извíти на влáгу и иструли.
- извод, м., узор, углед за женски рад (ткање, вез, шивење и сл.). — Милица ўзела извод за наглавци од Рáдмилу, па ће и она сину да нав'езе ўбави наглавци.
- изволи, прел., измисли, изуме. — Рáда је самá изволела в'ез за кошуље, па сáд и дрúге жéне узíмају извод од н'ó да в'езу.
- Изв'ор, м., Мали Извор (село у Црној Реци, чији је говор изнет у овом Речнику). — Изв'ор је нај сиротíњско сéло у општину зáто што му је зéмља млóго слáба и рáђа сáмо ако се ч'есто нађе кiша.
- Изв'орац, м. (мн. Изв'орци), Малоизворац (становник села Малог Извора). — Изв'орци су сиротíња, али млóго воле да се весéле уз сви-рачí.
- изврне се, повр., погрд., легне. — Чíм д'ође, изврне се да спáва, а жéна мóра да рáди самá по кућу и да рáни стоку.
- извртан, тна, тно, кос, под нагибом; само уз пут: извртан пут, кос пут, пут чија је једна страна нижа од друге. — Пáзи кад идеш с кола у С'енци, на једн'ó мéсто пýт је извртан, да ти се не преврну кола.
- извртно., косо, под нагибом, нагнуто. — На пýт, г'е је извртно, мóра крáве да водиш, да ти се кола не изврну.
- изгáсне, непрел., измрзне, много испати на мразу. — Понеси покровице и покрí крáве, да не изгáсну од мрáз.
- изглáви, прел., извали, избаци из лежишта, из зглоба. — Кáко је мóго да изглáви врáта, кад су билá на баглáме?
- изгмаца, прел., изгази по блату. — Г'е изгмаца тóлко и ўлопа панталóне до колéна — н'еће да мóже да те опéре цео Тíмок?
- изгм'еља, прел., изгњечи; измуља (грожђе). — Кáко да нóсиш ов'е прéшње на пијáк кад си и изгм'ељао у крошњу? — Јутре ћемо да изгм'ељамо нáбрано гр'ојзе, па ћемо да отóчимо винó.

- изговржља, прел., изгази. — Пченица му свá изговржљана, кај да су се мѣчке ваљале по њ'о.
- изгр'ева, (сунце, мѣсец), безл., излази, рађа се (сунце), излази месец. — Ноћас мѣсец доцкан изгр'ева, не мѡжемо да жњ'емѡ по тавнину.
- издát, м., врста стомачне болести, напад слепог црева. — Издát те нáпо, да те нáђе, даб'огда!
- издýва се, повр., одлутити се, смирити се. — Нѣка га, нек се издýва, па пѡсле ћемо да разговáрамо.
- издуднѝ, безл., истутнѝ. — Штѡ је ноћас издуднѣло на зáпадну стрáну, кај да су топѡви пуцáли.
- изсврќне, трен., испадне. — Држи се дѡбро за стýпци, да не изсврќнеш из кѡла.
- изсѝра, прел., гледа за неким. — Йма 'ѡн да те изсѝра, ал' н'ѣће нигде да те вѝди.
- изѝк, деф., језик. — Искочѝло му нешто на изѝк, па не мѡже да ј'ѣ.
- изимѝ, непрел., презими. — К'ѡј знá да л' ће да изимѝ с тѡлке 'ѡвце, кад је зазимѣо сáмо с п'ѣт лѝсника.
- изједанпýт, одједном, нагло. — Изједанпýт му се смучнѝло и пѡчео је да бљýје и пáдо је у нѣсвес.
- изједно, прил., од једног комада. — Окна на п'ѣнцер трѣба да бýду изједно, а није од парчићи, па да пробѝва вѣтар.
- изјурá, непрел., ижќика, јако порасте. — Рáсађа се приватѝла и вѣћ изјурáла.
- излѣгне, непрел., изиђе; изведе пилиће (квочка). — Досáд су дѣца вѣћ излѣгла из шкѡлу. — Мѡја квѡчка излѣгла свѝ пѝлићи кѡлко сам ју насадѝла.
- излѝкује, непрел., лепо изгледа, приличи. — Вѝдиш кáко т'ѡ сáд излѝкује кад си скинýо ћеремѝду и покрѝо с цр'ѣп.
- излѝтачки, прил., из залета, са залетом, из затрке. — 'Он излѝтачки прескѡчи пѡток и остáви онѝ што су га јурѝли далѣко иза сѣбе.
- излѝћа се, повр., залеће се, истрчава, предузима нешто што није кадар; изјављýје нешто што није требало, јер може да му нашкѡди. — 'Овáн се излѝћа и удáра овчáра у грбѝну и 'ѡн пáдне нáзем. — Пас излѝћа на пýт, мѡра да га в'ѣжемо, да не удáви нѣкога, па да ймамо белáј. — 'Он се излѝћа, али ништа не мѡже да учѝни. — Док је бѝо млáд, излѝћаѡ се, а сáд је увýко језѝк у главý, ал' доцкан.
- измáсни, прел., углача. — Дѣда измаснѝо тојáче с брѝтву и глѣ кáко се б'елѝ.
- измáшачки, прил., са замахом, омашке. — Ударѝо пцá измáшачки с тојáгу и одбраниѡ се, а да није имáо са штá да се брáни, пáс би га иц'спáо.

- измáши, прел., измахне, удари. — Он измáши на њéга, али га не удáри, њéго га сáмо упúди, те се одбíје од њéга.
- измáшка, прел., упрља, замаже. — Штó си такó измáшкаó уста с гр'óже, íди се омí на клáданац.
- измéсти (се), прел., повр., премести (се). — Дéда нíје имáо кућу, па колибу измéсти из С'енци у сéло. — Станíслéви нисú више у Пóнор, измéстíли се у сéло.
- измéтри, прел., исече дрва (цепанице) у комаде од по 1 метар и сложи у кубике. — Дрва смо измéтрíли, па мóжемо да и прóдамо.
- измíва уста, прел., изр., обећава сáмо на речима (неискрено). — Кáжи му да не измíва уста, кад не мíсли да ми помóгне.
- измíје уста, прел., обећа само на речима (неискрено). — Измíо уста кóлко сáмо да нíје до њéга.
- измíне, непрел., прође. — Чéкај сáмо док измíне овá недéља, па ћу да му дáм што сам обећао.
- измúљи, помоли; изнесе. — Он измúљи главú кроз п'енџер, али се óдма тргне нáтраг. — Дé, нéка дéда измúљи нéшто из кéсу, да видимо штá íма у њ'ó.
- изнема́га се, пренемаже се, претвара се. — Не волим кад се чóвек изнема́га, бóље нéка кáже óдма штá мíсли.
- изненадé, изненада. — Гáзда најће изненадé и затéкне и да му крадú лубенице.
- изнúтрица, изр.: Ј'е га изнúтрица (Гризé га савест).
- íзоколо, прил., околó; с ону страну, са супротне стране. — Нáши војници п'óђу íзоколо и зађу íза швáпски шáнци, напáдну и изненадé, разбíју и разјуре.
- изóстри, прел., изоштри, наоштри. — Кад ти он изóстри брítву, мóжеш да брíјаш с њ'ó.
- изóтне се, непрел., отме се, побегне из руку. — Мáрко се изóтне од Нémци што су га држáли и утéкне у тавнíну.
- изрáботи, прел., уради. — Кад д'óђе недéља, мí смо изрáботíли свé и мóжемо да се одмóримо.
- изр'éбри се, повр., истури се, стане испред некога. — Прибéри се мáло, штá си се изр'ебриó кај да си сáм овдé.
- изр'éпчи се, повр.; в. изр'éбри се.
- изрíне, прел., почисти лопатом шталу, свињац и сл. — Штó нисí изрíнуó штáлу, него ти крáве лежáле на бáлегу, па поглéдај кáко се улопáле.
- изр'óгли, прел., исколачи очи; види муке око нечега; увиди. — Изр'óгли óчи на д'етé чím га види, па д'етé уватíло страњíци од њéга. — Он ће да изр'óгли óчи, али ће да му бúде дóцкан.

- изрче се, повр., усекне се. — Није уљудно да се изрчеш г'е стигнеш и да те гледају људи.
- изрчка, прел., избоде, измува. — Воју затеко човек у појату, па кад је утеко под кревет, изрчкао га с гвóздену виљу и истерао га напоље.
- изцака, прел., погрд., изиска, искамчи. — Једва му изцакао да му плати што му је радео у л'б'же три дана.
- изување, с., скидање обуће. — Кад се иде у рат, н'ема изување кад ти óнеш, него кад може.
- изуведи, прел., измисли, изуми (махом перф.: изуведили). — Изуведили сад па сви íду гологлави и лети и зими.
- изувија, прел., избегава, заобилази. — Кад п'ођу наводу, на чешму, младе жене су изувијале Муста башин конак.
- изида, изида, озид, доврши зидање. — За два дана изидали цео ѕид и почели да ѕидају дувари.
- изирује, прел., провирује, загледа; погледа жудно. — Шта има да ме изирује, не крадем ништа.
- икиндија, ж., тур., време око половине поподнева, икиндија. — Кад није много жега, óвце смо пуштали око икиндију, а кад је жега, по доцно.
- икона, изр.: Кај икона (Врло лепа, прекрасна). — Драгина к'ерка што је умрела млада билта је кај икона, ал' шта вр'еди кад није имала данови.
- иконóm, м., агроном; добар домаћин, штедиша. — Одавно је на цео срез био само један иконóm и није ни долазио у село, него је седео по канцеларије. — Милутин је био добар иконóm, рађала му се добра пченица, имао је свакакве воћке и добру стоку. — Драгољуб је добар иконóm — не баца óн нигде његов динар.
- илачи, м. плт., лекови. — Живана цео в'ек живела на илачи.
- иљи, прел., погрд., пиљи; завирује, загледа. — Н'ема шта да ради, па стане на пут па иљи на све стране, не може човек да пр'ође од њега.
- има, изр.: Како ти има? (Како ти је име, како се зовеш?).
- Инђа, ж., име жене. — Милан Инђин је одавно погинуо, али се ни сад не зна к'ој га убио.
- Ѐнка, ж., име жене. — Баба Ѐнка пошла, јадна, у бању, па био напад на в'оз и она погинула.
- исади, прел., премести садницу. — Упролећ морамо да исадимо он'е сливе, много су густо израсле.
- исађује, прел., поново посеје кукуруз који делимично није никао. — Није ми нај боље нико кукуруз у њиву над пругу, па треба да се исађује док још није доцкан.

- исіпе, прел., проспе. — Исіпи т'ó јело у поміје, видиш да се укиселило.
- искáni д'етé, прел., понуди мало дете да врши нужду. — Пíтај Гíту да л' исканила д'етé, па ако није, искánите га.
- иск'эчи (óчи), прел., избуљи очи услед мршавости. — Искечиó óчи кај вар'én зáјац (изр.).
- искок'óбли óчи, прел., преоптерети се; измучи се; уложи много труда; увиди. — Док направиш тóлку кућу, íма да искок'óблиш óчи. — 'Он је сáд искоколиó, ал' дóцкан.
- искомíња, прел., скине кору с плода ораха; ишчаши зглоб (руке, ноге и сл.). — Не трéси ораси док не опáдну самí, да се лáкше искомињају. — Бíсерка íшла по ону полéдицу, па пáдла и искомињала nóгу над ступáло.
- искорубáви се, повр., искриви се (даске, корице књиге и сличне тврде ствари). — Градиó врáта од сíрове дáске, па кад се исушиле, искорубáвиле се.
- искóчи, трен., изиђе. — Де, искóчи нáпоље, да проврéвимо нéшто. — Изр.: Искóчиле му крáсте (Изашле му крáсте). — Док је бíо д'етé, мlóго пут су му искóчиле крáсте око úста и свúд по лицé. — Искóчиó из шкóлу (Изишао из школе, завршио школу). — Чíм је Радóван искóчиó из шкóлу, далí су га на занáт.
- искрívи, изр.: Искривíло му се на њéга (Криво му на њéга). — Искривíло ми се на њéга што тучé т'é крáве, па не мóгу да га глéдам.
- искр'њи, прел., одломи врх. — Кóза му искр'њила свé што је имáо по авлíју.
- искрúти, прел., извали дрво, дирек, стуб и сл. — У ону олују ветар ми искрúтиó једán ц'ёр.
- искубé, прел., ишчупа браду, косу, вуну. — Немóј да ме зад'еваш, да те не искубém.
- искужља (се), повр., исцeпа (се). — Кад те удáрим, ћу те искужљам! — Зар су ти се већ искужљали опáнци?
- искуса, прел., потроши јело кашиком. — Искусај све из вогán, не остáвљај да се уквáри. — Изр.: Искуса пóпару (махом перф.: Искусáли пóпару. — Обрукали се, посвађали се међу собом или са неким трећим). — Ё, óни су одáвно искусáли пóпару, не вíде се вíше зáједно. — Искусáли óни пóпару сас комшије, н'éмају вíше нíкога ни за злó ни за дóбро.
- испасé, прел., попасе траву, детелину, пшеницу и сл. — Овчáр заспáо, па му 'óвце отíшле у Никóлину пченицу и испасле једán крај.
- испиња се, повр., погрд., напреже се; виче из све снаге, дере се. — 'Он се испиња дан и н'óћ, не знáм дóкле ће да мóже такó. — Њег'óв баштá се сáмо испиња на дéцу, а не зна лóвци да разговáра с њи.

- испљеска, прел., изудара. — Штó ли плаче он'ó д'етé, мóра да су га испљескáли?
- исповије, прел., пружи, да, извади новац из кесе, па да. — Нíко н'ће кај 'он да исповије тóлке пáре за нíшта.
- испогáни се, повр., прозли се. — Оболéстила се, па се испогáвила кај кúче и с нíкога не мóже.
- íсполица, ж., наполица. — Сиротíња не узíма вíше зéмљу на íсполицу. — Наполица је у Црној Реци имала врло тешке облике: наполичар је морао да ради све послове на земљи, од орања до бербе, давао семе и ђубре, а власник земље је давао само земљу; наполичар је понекад и порез плаћао на власникову земљу коју је обрађивао. Међутим, сав принос дељен је напола између власника земље и наполичара.
- íсполичар, м., наполичар. — Íсполичар рáди цeлó лéто туђу зéмљу с цeлú фамíлију, а ујесeн пóла берићeт да гáзде.
- íспоље, споља. — Сиромáси нéкад нису крeчи́ли кúће ни íспоље ни изнутра.
- íспоново, изнова, поново. — Прóлећ билá сушна и нíшта нíје нíкло, па смо морáли кукуруз íспоново да сéјемо; ако бúде сушно лéто, нíшта н'ће да íма.
- испóсни, прел., очисти (пепелом) од масноћа посуђе за јело (то се чини првог дана поста, на тзв. чистí понедéник). — Кад се испóсне пани́це и ложíце, н'éма вíше да се блáже до Велигдан.
- испрати, прел., пошаље. — Војнíк је испратио прво писмó дóма.
- испрдí, прел., погрд., потроши улудо, лакомислено, истера зубе (фиг.). — Не вóле да рáде, прóдали имáње и за нéколико гóдине испрдéли свé, па сáд кúд ће, него у слúжбу. — Бáба му испрдéла зúби, зáто и н'éма напр'ед (Тако се у шали каже малишанима кад им се мењају предњи зуби).
- испрлí, непрел., фиг., одлети, излети. — Нíје 'он за тáмо, скóро ћеш да чúјеш да је испрлeо отúд.
- испрли, прел., нагори, опрли (пламен). — Жéне, кад очúпају кокóшку, испрле ју над плáмен од артíју.
- испрпори, прел., испече паприке у врућем пепелу мешајући их острúш-ком (в.); измеша семе пшенице с прашком у припреми за сетву. — Испрпори и ољушти паприке и направи сíрће. — Милíја нíје испрпорио пченицу, посéјао ју онако и нíкла му р'éтко.
- испрсну óчи, непрел., испадну очи; употребљава се у клетви: Да ми испрсну óчи, ако нéшто знáм за њéга, а нећу да ви кáжем!
- истéгли ўши, прел., извуче уши некеме. — Бóље јá њéму сáд да истéглим ўши нéго пóсле кад бúде дóцкан. — Изр.: Истéглио ўши (Изгладнео, омршавео). — Рéкла сам јá њéму да ће да истéгли ўши ако не понéсе нíшта за јело.

- ист'егне се, повр., погрд., легне. — Ч'им д'ође из планину, ист'егне се и не може да се настп'и.
- ист'ежа се, повр., излежава се. — Како да не буду сиротиња кад се од ђутру до ђвечер ист'ежају по ладовине?
- истија, тихо, полако, постепено. — Леба се печ'е истија, а није одједанп'ут, па да прегор'и.
- ист'очи, прел., изоштри секиру, нож и сл. на тоцилу. — Ђмам тоцило уз к'ућу, па си сам ист'очим св'е што ми тр'еба.
- истр'ви, прел., растури, проспе. — Пошо у воденицу, па му се разв'езала врећа и истрв'ило му се ж'ито.
- истр'еска се, повр., испуца се. — Од с'ушу м'окра з'емља пр'екај р'еку истр'ескала се кај ц'ерова к'орка.
- истр'ицка, прел., изреже ситно маказама. — Д'ете, нем'о да истр'ицкаш т'у арт'ију и да ми ист'упиш н'ожици.
- истр'опа, прел., исече (секиром или сатаром) велике комаде меса на мању парчад, али тако да се држе у целини. — Тражила сам да ми истр'опа м'есо, па ћу ја п'осле самá да си уз'имам к'олко ми тр'еба.
- истр'си, прел., искрчи ситније шибље и тр'ње будаком (тр'нокопом). — Ови д'анови ћу да истр'сим он'о парч'е пр'екај скл'адови, да ми више не заузи́ма з'емљу ц'абе.
- истр'ти гузицу, прел., истури задњицу. — Ђ, м'ој брајко, не см'е св'аки да истр'ти гузицу да га уд'арају по н'о.
- истр'упа (н'оге од сн'ег), прел., стресе снег с ногу ударањем стопала о под. — Истр'упај д'обро н'оге, да ти се не зат'опе у собу, па кад иск'очиш н'апољ да с'еб'у.
- истр'упи, прел., тестером пресече, изреже стабло на мање трушце. — Д'ођи да ми пом'огнеш да истр'упимо један ц'ер, па ћу ја п'осле сам да ц'епам трупчићи.
- ист'улби (се), повр., провали (се); развали се (врећа, торба, кућа). — Кућа му се истулбила, један д'ан ће и да га прет'исне.
- ист'упи испамет (из-памет), махом перф.: иступио — полудео, сишао с ума, нема памети. — Он кај да је иступио испамет, није баш самосв'ем.
- ист'уши, непрел., искалти гнев, освети се, наплати се. — Кад д'еца дот'ерају 'овце, он изв'иче на в'и због шт'ету што су направиле 'овце док су се она играла, ист'уши и т'ад и п'ушти да веч'ерају.
- ис'ока, прел., погрд. (махом перф.: ис'окао), потроши. — Н'ему не траје ни вино ни ракија, св'е т'о он сам ис'ока па п'осле гл'еда у д'ругога и трп'и.
- исушеничи, прел., исече месо на танке дугачке комаде (сушенице). — Од'еремо свињ'у, ск'инемо сланину, исушеничимо м'есо и ок'ачимо на м'отке над огв'иште да се с'уши.

- исћушка, прел., изгура, истера. — Исћушкála свекрву из кућу, да се потуцје по ову међаву од једнога до другога.
- исфрљачки, прил., бацањем, бацајући. — Влájко је мого исфрљачки да се ба́ци с ка́мен да́ље од сви́ нас.
- исфрљи, прел., избаци. — Исфрљи жарáвицу из ку́бе кад п'ођеш из ку́ћу, да не испрсне не́ка жи́шка и да запáли ку́ћу.
- исцело., прил., од целог комада; у целом комаду. — Платно́ ми да́ј исцело, па ћу ја да га кро́јим како ми трéба.
- исцигуља́, непрел. (махом перф.: исцигуља́с), ижђика, израсте високо, израсте високо и остане мршав (танушан). — Не зна́м што́ је оно́лко исцигуља́о; кад би мого ви́ше да не растé.
- ицѐри зуби, гл., исцѐзи зубе (махом перф.: ицѐрио зуби). — Немóј да идеш но́ћу по сн'ег, ће те на́ћу не́ко јутро г'е си ицѐрио зуби.
- ич, нимало, никако. — За не́га се ја и́ч не секира́м — о́н је зрéo чóвек, па не́ка мисли шта́ ра́ди.
- ичамри́, непрел., усахне, увене, смежура се (махом перф.: ичамрéo). — Шта́ му је те је она́к ичамрéo, кај да га мóри не́ка бóлес.
- ича́ћка, прел., ишчачка; изнађе, пронађе. — О́н ича́ћка што́ му трéба г'е се ни́ко не на́да.
- ич'епи (грану́), прел. одломи грану до стабла. — Вéтар ич'епио грдне гране по сливарí.
- ичéска (куку́руз) прел., покида најнижа и поткрати највиша пера куку́руза при окопавању. — Де́ца ичéскају куку́руз, а башта́ и ма́ти око́пају што́ су де́ца ическála.
- ичобрља́, прел., ишчепрка. — Кокóшке ичобрља́ју ц'елу́ гради́ну ако и ни́ко не ва́рди.
- ичоврљ'енко, м., човек искривљена врата; човек посувраћена карактера. — Та́ ичоврљ'енко би трéбао да глéда сéбе, а ни́је да се м'éша г'е му ни́је мéсто. — Ё́, ичоврљ'енко једán, о́н не мóже с ни́кога да спорéдује.
- ичоврљи́ (се), повр., искриви (се); извитопери (промени) карактер. — Глéдај да не ичоврљи́ш опáнци, па да покидаш за́качке и да га́зиш на чара́пе. — Отка́ко се ожениó, м'óј сýн се ичоврљио, не мóжеш ви́ше да га пóзнаш.
- ица́ка, прел.; в. и(з)ца́ка.
- ишамари́ше, прел., ишамара. — Глeдаó сам кад ка́птар ишамари́ше војника́ за ни́шта.
- ишк'эмби, прел., пробурази, проспе дроб некоме. — Немóј да ме зад'еваш, да те не ишк'эмбим кад те удáрим!
- ишљекóше, прел.; в. ишамари́ше.

иштркља, непрел., ижђика, порасте. — Збрин сѝн иштркљао, ал' је остао доста мршав.

ишупља се, повр., појави се шупљина на њему (нпр., на зубу). — Одавно људи нису опраљали зуби, него кад се ишупље и заболé, íду куд Цигани и они и повáде с кљ'éште.

Ј

Јáблан, м., име човека. — Дéда Јáблан је бíо слáб и нíје мóго ни 'овце да чува.

Јáбланица, ж., село у Црној Реци. — Кроз Јáбланицу протíча Тíмок (Црна р'éка).

Јáбланчанин, м., становник села Јáбланице. — Јáбланчани íмају њíве пóдводу, па лéти навóде кукуруз, а Изв'орци н'éмају, па од Јáбланчани купују кукуруз кад су сýшне гóдине, па се не рóди.

Јáбланчанка, ж., жена из села Јáбланице. — Од нéко вр'емé Јáбланчанке су пóчеле да се удавају у Изв'ор, зáто што је у Изв'ор лáкши жíвот: мање се рáди и н'éма да и тéрају на рáд у плáнину.

јáбучка, ж., бот., дем. од јáбука, јабучица. — Нáша је зéмља сва руди-њава, па и воћке се рáђају сítне и тврдé: рóде се нéкакве јáбучке тврдé кај кáмен и скóро се у свáку јóш у цв'ет увуко црв.

јагњéћина, ж., јагњетина. — Глéдај да не препеч'еш т'о јáгње, ни јагњéћина не вáља кад изгорí.

јагури́да, ж., бот., дивље грожђе (плод дивље лозе). — Јагури́ду рáђа дивља лóза што растé прéкај р'éке и кáчи се висóко уз врбе; од в'ó су нéкад правíли сírће.

јадóше (се), повр., секира (се), једи се. — Дóшо сáмо да ме јадóше, а њéму свејéдно, 'он се за нíшта не јадóше.

јајчени́к, м., јајача. — Дéца више воле гибáницу нéго јајчени́к.

јајч'енцé, с., дем. од јаје, јајашце. — Енé, она млáтка пронéла, данáс снéла једн'ó јајч'енцé.

јáко, прил., тек. — Енé и, јáко сáд наилазе.

јакóта, изр.: Сíла кокоши́ња и пúјчја јакóта (Уображена, нестварна снага).

јал'овáк, м., бот., дуд који не рађа. — Штó не ис'ечéте за дуге она јал'овáк на мéћу, кад не рáђа?

јаокáње, с., јаукање. — Сви се збрзише нáпоље да вíде какв'ó је т'ó јаокáње што се чује.

јаокне, непрел., јаукне. — Сáмо се скрáо нáзем мртав, нíје ни јаокнуо.

- јабче, непрел., јауче. — Кад отидне да извади зуб, јабче кај да га дѣру.
- јар, м., тор, обор. — Славко натѣра ђвце у јар, па иде на рѣку да ваћа рибу и раџи.
- јарѣћина, ж., јаретина. — Не глѣдам ја јарѣћину кад има јагњѣћина.
- јарма, ж., сточна храна од пшеничних трица или кукурузне прекрупѣ замешаних с водом и посољених. — Ако ђћеш да су ти говѣда добра и јака, мѡраш да и даваш јарму.
- јарми, прел., даје јарму стоџи. — Ако се стока не јарми, не мѡже да бѣде добра.
- јарне, прел., удари ножем, убоде ножем. — Вѣдој и Ратке се опѣли и побѣли, па Вѣдој јарну Ратке с нѡж у мешѣну.
- јастребѡјка, ж., зоол., јастребаста кокошка. — Нѣкад су се чувале јастребѡјке; ѡне су крупне и добре за мѣсо.
- једнак, прил., в. еднак.
- једно, прил., стално. — Стока тражи једно да ју се дава рана, вода, јарма и с.о. Изр.: Једнѡ надруго, прил., просечно. — Прѡдао јаганџи по седам банке једнѡ надруго.
- једногѡтке, мн. (јд. једногѡтка), вршњакиње. — Звезданка и Нада су биле једногѡтке и другѡче.
- једногѡџи, мн. (јд. једногѡџац), вршњаци, једногодишњаци. — Адам и Божѣдар су били једногѡџи, али су Адама прѣдали у школу, те је прѣ и изишо из школу.
- јѣж, изр.: Вучѣш јѣжа у свилу, ѡн бѣжи у трње.
- језичав, а, о, брбљив, говорљив; оштар на језику. — Мѣлка је млого језичава, више прѣча нѣго што раџи. — Чѣдо је језичав, али ћѣ нѣки да му укрѡти језѣк.
- јексѣр, м., ексер. — Стѡној стануѡ на нѣки јексѣр и уѡ се, па му отѣкла нѡга.
- јѣће, непрел., рида. — Јѣћѣ, сѣроте, свѡку гѡдину по нѣки млад ѡмре, па ѡна запѣва и јѣће дан издан цѣо вѣк.
- јѣла, ж., јѣла. — Јѣле на Ртањ нѣко не сѣчѣ, а у шумѣ нѣма и близо, па нѣко и не прѡви куће од јѣловину. — Постоји народна прѣча, према којѡј чворови од грана који се виде на јѣловим даскама потичу од древових клинова које је у јѣле некад набијаѡ ѡва, да би се јѣле осушиле, те да би са њих опало лишѣ, до чега му је било стало зато што се са Светим Сѡвом био споразумѣо да ступи у ортачку воденицу кад на дрѣву опадне лишѣ, а да дотле у воденици сѣди Свети Сава; ујесен је лишѣ опало са осталог дрѣва, а са јѣла на Ртњу није, па је Свети Сава и даље користиѡ воденицу убирајући ујам од мељаве; ѡва је и даље чекао, међутим, лишѣ са јѣла на Ртњу није опало ни следеће јесени; тада је ѡва узѣо сврѡа, вртеѡ рупѣ на јѣлама и у њих набијаѡ дрѣвѣ клинове, да би се јѣле осушиле, али му то није

пошло за руком. Међутим, од тих клинова остали су чворови у стаблима јела, који се и сад виде кад се од њих изрежу даске. В. причу под „чокетало.”

ј'ељаќ, м., јелов густиш, јелова шумица. — Над ј'ељаќ на Ртањ је гола пољања, н'ема ј'еле.

ј'еља́р, м.; в. ј'ељаќ.

јеру́га, ж., јаруга. — Кад оће да чисте јеру́гу, људи на јаз пуште во́ду низ р'еку, па кад јеру́га остане без во́ду, наваћају рибу и раци и изри́ну јеру́гу.

јесен'ова, ова, ово, јасенов, од јасенове грађе. — Јесенова грађа је млого добра за све: чврста је и траје млого.

јесеновина, ж., јасеновина (грађа од јасена). — Наплати за ко́ла се праве од оровину и од јесеновину.

јесења́р, м., јасењар (јасенова шумица). — У шуме се р'етко нађе јесењар, него расте г'е-г'е по један јес'ен.

јес'ењка, ж., бот., јесенка, пшеница која се сеје у јесен (озима пшеница), *Triticum vulgare hybernium*. — Људи нај више сеју јес'ењку, она боље рађа; пролећку сеју р'етко, само кад у јесен не стигну да посеју јес'ењку.

јеспáп, м., тур., роба, еспап. — Некад по дућани није имало млого јеспáп кај сад.

јесту́к, м., деф., јастук. — Иако су имали ву́ну, људи су одавно у јесту́ци турáли сла́му.

јесту́че, с., дем. од јесту́к, јастуче. — Влајње нису турáле на децу у љáгану подглаву јесту́чићи, па су детиње главе остањувале равне острáг.

јетика, ж., туберкулоза. — Све до скоро деца и млади људи су млого умирали од јетика.

јетикљив, а, о, туберкулозан. — Некад су у неке куће сви били јетикљиви.

јетичав, а, о, в. јетикљив

јецка, непрел., муца. — Њино дете порасло, а још јецка кад вреви.

јецкав, а, о, муцав. — У наше село н'ема нико јецкав.

јечм'енка, ж., бот., јечмача (врста летње крушке). — У наше л'о́зе у Чуку била је једна јечм'енка и рађала млого слатке крушке.

јовина, ж., бот., јова (*Alnus*), ољуштена кора од јовиних грана; у њој се боје црно плетиво, предиво и тканине. — Деда насэко јовину, па ће да ју ољушти, да баба и нана учине пређу за сукно.

Ј'овка, ж., име жене. — Баба Ј'овка умрела одавно, ни унуци ју нису запантали.

ју́, узв., зар (узвик чуђења). — Ју! Да л' и т'о може да буде: да умре онако здрав и јак човек!

- Јулка, ж., име жене. — Јулкине ћерке су биле много вредне и удале се у добре куће.
- јуничка, ж., зоол., дем. од јуница. — Деда Бóгој отерао он'е две јуничке на панађур, да и прода, ако може.
- јунче, с., зоол., дем. од јунац. — И он'о јунче почело да бод'е, морамо да га продамо.
- јурдише, непрел., налеће, насрће. — Море, не би требало 'он тако да јурдише на свакога, да се не нађе неки да га клепне поглаву, па да не буде добро за обојицу.
- јутре, сутра. — Морамо јутре рано да се дигнемо, да окидамо ону пченицу док не опеч'е сунце.
- јучерањи, а, е, јучерашњи. — На јучерањи дан лани билá је Адамова свáдба.

К

- кавгацика, ж., свађалица (жена). — Вукóсавина мáти је билá голéма кавгацика и ниједна снаја ју није волéла.
- кадањи, а, е, кадашњи, од када. — Кадањи ти ова лéба, кад овако тврђ?
- казаница, ж., стаја у којој је казан за печење ракије. — Жив'óјко Цáнин ишо од казаницу до казаницу, па га сад нигде н'ема.
- кај, као. — Црв'ен кај крајински врг (изр.) (Здрав, румен човек).
- кај год, као год, као. — Остарео, па једва'óди по пúт и не дá ништа ни на синови ни на унуци, кај гóд да ће да живи сто гóдине.
- кај кад, као; као да. — Виче кај кад га неки дéре.
- как, предл., к, ка. — Од кúче кој'е много лáје не трéба да се б'ежи, сáмо пођи как нега па ће оно да утéкне.
- калáј рабóта, изр., лако је за то; то и није тако важно. — За пáре што баца по мејане, калáј рабóта, него што ће жíвот да изгýби.
- каламбур, м., неприлика, незгода. — Синко, немóј дóвек да ми прáвиш каламбур, него иди куд те прáнам. — Изр.: направи каламбур. — Направио ми каламбур да не мóгу да се опрáвим на рабóту до пладнé.
- калемéње, с., калемљење (вођака, винове лозе и сл.). — Нéкад су дéца учила калемéње у шкóлу.
- калемћарка, ж., врста танке женске мараме (убрадаче) са шарама. — Младé жéне су до скóро носиле калемћарке, в'езане под гýшу.
- калémче, с., дем. од калем, калем конца. — Искíдај ми једán кóнац од т'ó калémче, да си пришијем дугме.

- каліло, с., црнило. — Направила некакво калило, кај да никад није видела како се т'о ради. — Изр.: Чудо и калило (Велика неприлика; несрећа и покор). — Т'о је чудо и калило, не знам куд ћу да се денем.
- калкан, м., врата (капак) на канатама. — Кад истоварујемо кукуруз, скинемо задњи калкан на канате, па кукуруз нагрћемо у кошјеви и носимо у собу г'е ће да се љушти.
- калпи, мучи; досађује; прекорева. — Научио да калпи децу за свашта, па се чуди што га не воле. — Немó, молим те, да питаш ништа што је његово, не волим после да ме калпи.
- калуп'ер, м., бот., калопер (*Balsamita vulgaris*). — Калуп'ер се некад садио само по л'ојза.
- калуша, ж., зоол., бела овца са жутим пегама по губици. — Калуше су р'етко имале по наши буљуци.
- калушас, ста, сто, са жутим пегама по губици (овца). — Јагње од ону калушасту овцу се научило, па сиса и под друге овце кад исиса куд његову матер.
- калцуње, ж., мн. (јд. калцуња), „чарапе“ од белог сукна (налик на ваљенке). — Старе Влајиње су одавно зими носиле калцуње, а сад су се калцуње изгубиле.
- каљиште, с., блато. — Куд ћеш сад ноћу по т'о каљиште? Остани ноћас овде, па иди јутре по видело.
- каљча, м., погрд., прљавко. — Ђј, каљчо, каљчо, кад си се последњи пут омио?
- кам(о), прил., где; дај. — Кам ти д'етé, што ниси повела и њéга?
- камарка, ж., дем. од камара. — Његова деца чисте ливаду од кам'енје, збрали неколко камарке, па ће да изнесу на пут.
- камен, м., надгробни споменик. — Обичај је кад човек умре да му се тури камен док још не пр'ође година.
- Кам'енак, м., име једног потеса у близини Бољевца. — У поток на Кам'енак расте само трње и гл'ојке.
- каменосан, а, о, трп. од каменóше, покривен каменим плочама (умрли у гробу, гроб). — Одавно су се мртви каменосали, па се каменосани гробови никад нису губили.
- каменóше, прел., покрије гроб каменим плочама. — Некад су се гробови каменосали с плоче, да се не изгубе и да не урасту у трње и траву.
- кам'енче, с., дем. од камен, каменче, каменчић. — Уишло му једнó кам'енче у опанак, па сéдо да се изује и да избаци т'о кам'енче, да га не убива.
- кам'енчић, дем. од камен; в. кам'енче.
- камо, прил.; в. кам. — Изр.: Од камо кад (Ко зна од када, одавно). — У село су од камо кад били своно кад неки умре и кад му стаљају трпезе.

- камукáње, м., с., упорно тражење, захтевање. — Не мóгу дóвек да слýшам тó његово камукáње, мóрам да му дáм ону ливáду над пóток.
- камúче, прел., моли, кука, захтева. — Научио да камúче мáтер за свé што му трéба, мисли да ће она дóвек да му дáва што он н'éma.
- канáте, ж., мн. (јд. канáта), тарнице, дашчана платна на волујским колима, која се са предње и задње стране затварају капацима. — На кишну гóдину набéремо и по дéсет канáте кукуруз.
- кандилка, ж., бот., врста баштенског цвећа (*Agnilegia vulgaris*). — Кандилка је крáсно старинско цв'еће, сáмо је р'етко.
- кáни, прел., нуди. — Дев'ојка не кáни никoга да ју úзне, него се удáва кад ју мóмак прóси.
- кáнице, ж., плт., ткан појас за опасивање, тканице. — Мúшка дéца се опасúју с кáнице чим мáло порастú.
- кáнтар, м., поклопац за трмке од шеварице или ражане сламе; чува их од врућине и од хладноће. — Кáнтари су нáј бóљи од шеварику и од пáпрат.
- кáпка, ж., дем. од кап, капљица. — У кúпциу н'ема ни кáпка вóда, трчи на клáданац и донеси.
- кáпса, ж., каписла. — Није тéла пúшка да му опáли, мóра да су му кáпсе на мéци стáре и зарђале.
- кáпсáра, ж., капислара (пушка). — Стојán иде у л'ов с некакву зарђалу кáпсáру, док му не изгорí óчи.
- капселија, ж.; в. кáпсáра.
- кáпче, с., дем. од капа, капица. — Мóмак намáко кáпче на чéло, па иде кроз сéло.
- каракáча, ж., погрд., немирница, немирна девојчица. — Ђј, тí, каракáчо, смíри се мáло, да те не нáђе бојána.
- карак'онцула, ж., неодређено чудовиште; страшило. — Штá идеш по тавнину; ће те из'еду карак'онцуле?!
- кастрóла, ж., овећа емајлирана трножна здела за кување и пржење на огњишту. — Опéри кастрóлу, да направимо пржено.
- кáт, м., комплет, „пар” (одела); само у изразу: кáт дрéје, пар одела, одело, одећа. — Милкána ми се úвек нáшла у невóљу, мóра да ју кúпим једán кáт дрéје.
- кáтанка, ж., једно народно коло (ситно и живо); игра га и свекрва при увођењу невесте у кућу на дан свадбе, када снаху води „везану” тканицама преко струка. — Док свекрва увóди снају у кућу и игра кáтанку, м'омци у авлију играју исто óро; кáтанка се р'етко игра на сабори. — Изр.: Мóре, кáтанку ће да ми игра кад му д'ођем (Кад му будем дошао, учиниће одмах оно што је дотле отезао).

- катранџија, м., произвођач (и продавац) катрана. — Кад сам био д'етé, ч'есто се чуло по путови у село: „Еј, катрана, катрана, катрана!“ Т'о су катранџије на коњи носили и продавали катран.
- катрањив, а, о, умрљан катраном, умрљаност суда у коме је био катран. — Кошүља му се искаљала кај да је катрањива.
- кафен, éна, éно, мрк (боје кафе). — Ову прéћу ћу у орову к'орку само да загасим, да ми буде кафéна.
- каф'én, éна, éно; в. кафен.
- качамáло, с., бркљајица (овећи штап, са куком близу једног краја, којим се меша брашно при прављењу качамака). — Кад направитиш качамак, опéри качамáло, да се не закорí т'есто на њéга.
- качамашљив, а, о, умрљан качамаком, умрљаност суда у коме је прављен качамак. — Насипи врућу воду у качамашљив бакрач, да се одмéкне качамак што је остао по крајевима и да се опéре.
- качамýло, м.; в. качамáло.
- качи се, повр., пење се. — Пази како се качиш, та стүба није баш сигурна.
- каша, ж., погрл., фиг., маза, размаженко; нежан; слаб. — Драга је јединица и каша, не воли да ради; н'éће њ'ојна мáти да иде стáлно с њ'о и да ради што она треба да чини.
- кашкав, а, о, мек, жидак, кашаст. — Шта си направила ова качамак кашкав; мого је да буде мáло тврђи.
- кашљица, ж., кашаљ. — Њéгова дéца су стáлно нáпоље, на сн'ег, и никад не увáте кашљицу.
- кашљичáво, а, о, који кашље, кашљуцав, озебао. — Д'етé ти је кашљичáво и не дáј му да иде у шкóлу.
- квáша, прел., умаче хлеб или качамак у пржено (в.). — Квáшај пржено док је врућó, кад се олади, није дóбро.
- квáшне, прел., умочи; в. кваша.
- квит, само у изразу: Сад смо квит (Сад не дугујемо један другоме ништа).
- кекњá, непрел., погрд., одуговлачи, ради споро. — Дóкле ћеш да кекњáш по ту кућу; излáзи нáпоље и пуштај овце да пасу!
- кéса, изр.: Стисо се кај дв'é пáре у кéсу (Снуждио се; забринуо се; тврдици).
- кесуљица, ж., кеса у појасу (на једном крају тканица); џеп. — Увечер баба распáше кáнице с кесуљицу и остави на столицу, а унук, кад баба заспи, поглéда штá има у кесуљицу.
- кечија, ж., капа у облику шиљастог веома кратког феса мркоцрвене боје; прича се да су Турци наредили Србима да носе ове капе као знак да су покорени (раја); сви завојевачи ударали су на капе нашег народа: Бугари су (1915—1918) забрањивали ношење шајкача, Немци

- (и четници) су забрањивали ношење радничких качкета. — До пр'е четер'ес године још по неки стар Вла носио је неку дотрајалу и скоро поцрнелу кечију, кај да за њега није имала друга капа.
- кидољак, м., парче конопца или узице (настало кидањем услед дотрајалости). — Дај ми неки кидољак да в'ежем овога пца, да не уј'е неко д'ет'е, па после да имамо м'уке. — Изр.: Спава на кидољци (Много пута се буди). — Не знам шта ми би ноћас, спавао сам на кидољци.
- кијавичав, а, о, онај који има кијавицу. — Немој овам как д'ет'е, кад си кијавичав.
- кике, с., деч., мушки полни уд. — Деца се л'ети на р'еку купљу гола, па и се виде кикићи.
- киљавина, ж., с. аугм., непогода са снегом и кишом. — И т'и си по ову киљавину ишо у планину за дрва; зар је био баш н'ој под гушу?!
- киљурина, ж. (махом мн.: киљурине), квргаво и чворновато дрво за огрев. — Шта си се кид'ао с ов'е киљурине, зар ниси видо да нису за ништа?
- киселиш, м., јако кисело вино, јело и сл. — Изнео на г'ости неки киселиш и нико није т'ео ни да пије.
- киселка, ж., бот., дивља јабука, дивљака. — Шт'о није калем'ио ову киселку док још није бил'а одебљ'ала, него да му дабе пр'ави ладовину у њиву?. — Изр.: Гладан рт и киселке ј'е. — Ова изрека потиче из следеће народне приче: Пожалио се некакав бог'ат Турчин Србину да му рт слабо ј'е. „Шт'а ћеш да ми даш да га научим да ј'е кај огањ?“ — питао Србин Турчина. „Ђу да ти дам сабљу и коња,” реко Турчин, кому је м'лого било ст'ало да му рт боље ј'е. Србин прист'ане, те му Турчин пр'еда рта на „негу.” Србин затвори пца у један подрум и за п'ет дана га не пушти напољ ни ти му да било шт'а да ј'е и да пије. П'ети дан изведе га из подрум и баци му једну јабуку од дивљаку. Изгладнео рт увати киселку још док није падла назем и прогута ју одма. Турчин је т'о глед'ао и, задовољан, узне рта и да Србину коња и сабљу.
- кисо, изр.: Кисо леба (Пшенични хлеб с квасцем). — Кисо коп'ус (Кисео купус). — Неки пут пченицу нису сејали довољно, па су кисо леба јели само на славу и на Бож'ић и Велигдан.
- китановка, ж., бот., врста ране, врло сочне и укусне шљиве. — Китановке су деца неки пут м'лого волела, али оне су се сад изгубиле.
- китичица, ж., бот., врста биљке (траве). — Некад су китичицу жене брале за л'ек.
- китка, ж.; в. кике.
- кичи, непрел., цури. — Л'ети вода на ч'ешму ослаби, па ост'ане само да кичи.
- кичија, ж., в. кечија.

- кишкав, а, о, жидак, редак (течност, јело и др.). — Штó ти је ова копу́с овако кишкав, кај да се покварио још у кацу?
- кладанац, м., извор, кладенац. — Нај боља вода у наш атар била је на Б'ели кладанац у Плужник.
- кладенче, с., дем. од кладанац, кладенчић. — Ми смо ујесен заваћали воду на Миликино кладенче уз Мировштицу.
- кладенч'е, с.; в. кладенче.
- кладенчић, м., дем. од кладанац; в. кладенче.
- клака, ж., ноћна јесења моба. — На клаке се зби́рају жéне да пр'еду́ и плету́, а м'омци и дев'ојке да играју.
- клапоу́вас, ста, сто, опуштених ушију; флегматичан. — Боље да је човек клапоу́вас него да се за свашта секира́.
- клапу́ша, ж., горњи део чела процепа (руде) вољујских кола, у који се углављује јарам. — Неки пу́т се клапу́ша правила од неко криво дрво, а сад је од го́лзе.
- клепне, прел., удари. — Добро га клепну́о, још носи за́виту главу́.
- клёрне, трен.; в. клепне.
- кли́н, изр.: Но́во с'ито на клин виса́.
- кли́нкура, м., шврћа. — Ђј, кли́нкуро, зав'ежи панталóне, да и не изгубиш!
- кли́нови, м. плт., кила у деце. — По неко д'ет'е се роди с кли́нови, па кад м'ало порасте, они нест'ану.
- кли́н ч'орба, ж., чорба од кукурузног брашна скуваног у расолу и са неком киселом паприком. — Људи ујесен по некад напра́ве кли́н ч'орбу, кад не́мају штá дру́го за јело.
- кли́цка, непрел., иде полако, иде уморно, ступа. — Боље би му било да седи́ дóма и да гл'еда да кокошке не чине шт'ету, него да кли́цка по путине.
- кли́чка, ж., с. дем. од кли́ца, доза са рђавим наслеђем неког претка. — Ђ, т'ó је кли́чка, и башта́ му је био такав.
- кло́пне, прел., прогу́та; дохвати; узме без накнаде. — Неки људи са́мо гл'едају не́што да кло́пну, а они дру́гому не би дали́ ка́мен узуби.
- кло́ца, изр.: Кло́цају јајца (Хватају устима ољуштено јаје које виси о концу везаном за таван; ово се чини о Белим покладама; сматра се врстом разоноде). — Од неко време́ изгубили су се неки обичаји, па се и јајца више не кло́цају.
- кльо́кне (се), трен., погрд., изнемогне; седне; легне; спусти се на земљу, постељу и сл. — Штá си се кльо́кнуо на та́ одар, за штá сам га наместила ођутрос? — Ја ћу ве́га да пита́м штá ће да чини кад кльо́кне, к'о́ј ће та́д да га види, кад 'он сад не мо́же с никога.

- кљуни́ца, ж., кљун (у живине и птица). — Петлџови, кад се нађу два у једн'е кокџшке, бију се с кљунице углаву док један не посустане и утџкне, а некад и док не падне мртав.
- кљу́цне се, повр., посече се мало. — Штџо си завџо прс, да се ниси кљуцнуџо са секџрче?
- кључа́ница, ж., дрвена направа за затварање врата, засовница. — За кључа́ницу се кључ прелама на средџну и провукџује се кроз један дирџк унутра. — Изр.: Кај кључа́ница (Врло мршав). — Не знам штџа му је те се направиџо кај кључа́ница.
- кључа́нка, ж.; в. кључа́ница.
- кно́ћи, довече, вечерас. — Knoћи ће Деца Нџгина да се испрџси за Милана Јџвчинога.
- књи́шка, ж., дем. од књига, књижица. — М'џј деда и сад чува пореску књишку од некад.
- коби́ла, ж., водоравна греда на врху крова, слеме њача. — Кобилу имају куће, ако маџје нису збџђене неџо размакнуте.
- коби́лка, ж., обрамица. — Кад н'џма вода близо, жџне носе сџдови с воду на коби́лку.
- кобрља́ (се), повр., котрља́ (се); креће се, иде напред. — Загрмџло кај да се нека ба́чва кобрља́ по небо. — Ја ћу да кобрља́м овако јџш неџо вр'еме, па ћу да дџгнем ру́ке.
- Кџван, име човека. — Деда Кџван је рано умреџо и унутџи га нису запантџили.
- ковани́це, ж., мн. (јд. кова́ница), танке дрвене џепанице које се прикивају за спољне и унутрашње стране дирека при грађењу куће; између тако укуваних кованица ставља се блато измешано сламом или плевом (пџни се кућа), па се излепи и споља и изнутра. Овај начин градње кућних дувара, који се назива чатма, замениџо је долму (в.) када су се појавили ексери фабричке израде. Чатма има преимуђство над долмом зато што даје дебље, јаче и топлије дуваре, али омогуђава смештај мишева и скупља је, јер за њу треба много ексера. — Вр'џдни љуђи сами џџпају кованице, сами и укувају, сами пџне и л'џпе кућу.
- к'џвка, прел., изазива; једи; много говори некоме нешто што му се не свиђа; виче на некога. — До́кле ће да ми к'џвка све једн'џ исто, што ја знам ода́вно? — Немџј да ме к'џвкаш, не мођу да те слушам.
- к'џвалица, ж., погрд., изазивач; свађалица. — Ё, т'џ је стџра к'џвалица, ја ју знам ода́вно.
- ко́жине, ж., мн. (јд. ко́жина), увијачи од овчје коже; њима се увијају стопала кад су јако кишни дани ујесен и у пролеће кад снег почне да се топи. — Ода́вно нису имале гџмене чџжме, па су ко́жине биле дџбре и чувале ноге од претџрану воду и мокрџљу.
- кожљџтине, ж., с. аугм., мн. (јд. кожљџтина) в. ко́жине.

- кожмурина, ж., с. аутм., кожаста љуска кромпира, јабука и сл. — Немó да бацаш кожмурине на буњиште, него дај свиње.
- кожмурка, ж., дем. од кожмурина. — У кожмурку од црни лу́ка чини́ле се перашке за́гасно.
- кожук, м., кожух. — Иако су имали 'овце, р'етко к'ој је носио кожук. — Изр.: Натуко девет кожука. — Неће да му помóгну ни девет кожука да има.
- кóзи се, повр., мучи се. — Шта се кóзиш с т'е гр'еде сáм, штó не з'овнеш не́кога да ти помóгне?
- к'ој, којá, кој'ó (и кој'е), зам., ко(ји), која, које. — Кој'е д'етé не уче од малéна да рáди, од њéга н'éma да бóде чóвек.
- к'ој гóд, којá гóд, кој'е гóд, зам., који год, која год, које год. — К'ој гóд не слóужи в'ојску, не смáтрају га за чóвeка.
- кóкала, с., мн. (јд. кóкало), кости (крупне). — Дај да лéгнем мáло, да одмóрим кóкала.
- кок'ери се, повр., подиже се; предузима нешто; мучи се. — Шта се кок'ериш тóлко рáно, јóш се не сав'ује. — Шта се кок'ериш кад ниси кадáр сáм ништа?
- кóкинка, ж., врста старинске војничке пушке острагуше с једним метком, кокињача. — М'ој парá дéда Лазá је причáо: „Кад смо добíли кóкинке, билí смо на кóња, т'ó су билé пушке.
- кокљáн, м., кост; месо, парче меса с коском. — Дај неки кокљáн овáмо; не мóгу да пијем вино без м'есо.
- кóкóна, ж., реч чији се смисао изгубио; употребљава се само у изразу: Ђј, кóкóно, не мóже т'ó такó!
- кок'бри се, повр., устаје; кочопери се. — Не кок'бри се, јóш је рáно, него лéжи, па спáвај. — Кок'бри се и 'он нешто, ал' не мóже ништа да учíни.
- кокочи́ца, ж., сам. дем., коштица. — Дéца гúтају и кокочи́це од црешње, па и није ништа.
- кокочи́ца мáнда, ж., бот., врста шумске биљке (цвеће). — Дев'ојчићи бéру кокочи́цу мáнду кад чувају 'овце по лúгови.
- кок'оши се, повр., сили се, прави се јак (иако то није). — Шта се кок'ошиш, брe, кад сáм не можеш ништа?
- кокоши́њак, м., кокошији измет. — Кáжу да су кокоши́њци дóбри да се ђубре лубени́це с њí.
- кокоши́њац, м.; в. кокоши́њак.
- кокоши́њи, изр.: Сíла кокоши́ња, уображени јунак (који то није). — Јéла кокоши́ње ноге (Не уме да чува тајну, брбљивица). — Знáм јá да је 'он сíла кокоши́ња и да је íтар кај пúж. — Не мóже она ништа да не избрбља, кај да је јéла кокоши́ње ноге.

кокошињи рат, м., кокошији рат (који у ствари није рат). — У следећој народној причи помиње се „кокошији рат”: Неки човек имао брбљиву жéну, која није била ни млого паметна. Једанпут изоре он ћуп с дукати. Бојао се да његова жéна то не расприча по село, па да д’ође неки и да га опљачка ел да му влас узне злато и досетио се да каже жéне да ће да буде страшан кокошињи рат, па да она не би погинула, покрије ју с рогожу и одозг’ор набáца кукуруз и намами кокошке. Оне се зберу и стану да кљуцају зрна и да кокошу. Кад су кокошке појеле кукуруз, човек и одјури, па открије жéну и каже ју да је рат прошо. Кај што се и надао, жéна расприча по село како су изорали дукати. Чује т’о и влас, па д’ођу и затраже да и предаду део дукати за државу, како је слéдовало закóнски. Питáли су човека да л’ је нáшо дукати. Човек одговори да није, али жéна довикне да су нáшли. „Кад сте изорали дукати?” — питају жéну. „Кад је био кокошињи рат.” — одговори жéна. „Ете, видите, људи, да не зна шта прича.” — каже на т’о човек. Кад чују за „кокошињи рат,” људи од влас помисле да жéна н’éma ц’елу памет и да никакви дукати нису изорали, па дигну рúке од злато и врну се одокле су и дошли. Такó паметному човеку остáну дукати.

колéначки, прил., на коленима, клечећи. — Д’ете, не бди колéначки, да не иц’епаш панталóне на колéна.

коленике, ж., мн. (јд. коленика), укрштене коленасте дрвене пречаге у прозорима; име им потиче од коленаца једних кроз која се провлаче друге; служе за заштиту од упада недобронамерних људи у кућу; касније су се правиле и од гвожђа. — Коленике се удубу у óквир од г’енцер, па се óквир с јакí клинци уков’е у диреци.

кол’енчи (и колéниччи), непрел., клечи, клекне. — Јá га моли, моли, али нећу бáш да кол’енчим пред њéга, кад н’еће да се смиљује.

колибáр, м., човек који живи „на колибу” (у пољу или у шуми). — Колибарí борáве сас стоку на колибе од упролећ до ујесен.

количчки (и количкí), количка (количка), количко (количк’о), зам., дем. од кóлки, а, о, у смислу: мали. — Количк’е му ручице, кај да не ј’е леба.

колични, а, о (’о), зам., в. колички.

кóлки, кóлка (и колкá), кóлко (и колк’о), колкí, ’е, á, зам., колики. — Ако се не нарадиш лéти кóлки је дáн, зíми н’ећеш.

кóлко, прил., колико. — Кóлко јá глéдам да му угóдим, њéму све није дóбро.

кóлко гóд, прил., ма колико, колико год. — Кóлко гóд да обр’ам и овáк и онáк, н’еће да ваљá кад је тóлко нáопако.

кóло, изр.: Иде на трí кóлета (Понаша се несмотрено; неозбиљан; несавестан). — Мáни га, мáни, нека иде на трí кóлета, да видимо дóкле ће да стíгне.

комáт, изр.: Изíшо на комáт (Добío запослење; завршио школу, занат). — Лáко је Брáне сáд, кад су му дéца изíшла на комáт.

комаћић, м., дем. од комат, комадић (хлеба); обед; јело. — Море, д'ете, ће ми д'ођеш ти кноћи на коматић, па ћу тад да ти покажем како се слушају башта и маћи!

коматише, прел., комада, сече (ломи) на комаде. — Немó да коматишеш та врућ леба млого, има и јучерањи леба.

комиња́к, м., вино које се добије наливањем водом комине по отакању првог вина („шилвер”). — Зими ни није лоше: јемо свињштину и пијемо комиња́к, али лети ни све преседне: млого се ради.

комóција, ж., ширина, пространство; слобода. — Чим се стока ўпролећ истера исполе, пр'ејемо у Грапчину, на комóцију: нешто имамо наши лугови, нешто ўтрина, па стока целó лето има шта да пасе и да брсти.

компири́, м., мн. (јд. компир), кромпир. — Кад се пости, варимо пасуљ, компири́, копус, л'ећу; има шта и посно да се ј'е.

компири́ште, с., кромпириште, земљиште засађено кромпиром. — У компири́ште ни се заселили конóштипи, морамо надогодине негде да га изм'естимо.

кóнац, м.; изр.: у конац, прил., умало, за длаку. — И млого је б'олна: ноћас у конац није испуштила душу, па се придзору мало поврну и заспа.

к'онда́к, м., кундак. — К'онда́к ми на двоце́вку прсо; морам да однесем пушку мајстору, да ми направи дру́ги.

к'ондраци, м., мн. (нема једину), фантастична ситна бића, која, кад се нађу у човеку, не дају му да мирује. — См'ири се, д'ете, н'емаш к'ондраци у дупе!

конóштип, м., зоол., ровац. — У градину у Пљешевац конóштип му појели компири; н'еће да има за назиму.

к'ончурање, с., зб. им., конци (умршени). — Дај ми т'ó к'ончурање, да си пришијем дугмићи на др'еје.

кóпа, ж., купа шаше (кукурозовине). — Они об'еру кукуруз, пос'ечу кукурузовину, пов'ежу ју у снопови и зд'ену у кóпе и пóчну да ору за пченицу.

копачи́ца, ж., плуг за прашење и копање кукуруза. — Милутин и Драгутин су имали заједничку копачи́цу што и направио кова́ч из Валак'оње.

копи́ли, прел., роди ванбрачно (девојка). — У наше село не зна се да је нека дев'ојка копи́лила.

копи́ља́к, м., копи́ле (дете рођено од девојке). — У Изв'ор су једнога Вла́ звали копи́ља́к, зато што га маћи копи́лила.

копи́на, ж., бот., купина (Rubus). — На једну ливаду у Мачин пóток има млого дóбре копи́не.

копиња́р, м., купиња́р. — Зајци пра́ве л'егла по копиња́ри и по грмање и д'етелине.

- копни, непрел., мршави, слаби. — Од неко време њ'ојна ћ'ерка копни и нико не зна шта ју боли.
- копраља, ж., лопатица за скидање земље са раоника при орању. — Копраља се задене уз ручице на плуг, па се раник чисти кад год се набере земља.
- копус, м., деф., бот., купус (Brassica). — Пасуљ и копус јели су се више од све друго док се постило.
- копусиште (и купусиште), с., купусиште (земљиште које се сади купусом). — Копусиште смо имали у Плужник; тамо се рађао копус, а он н'еће на сваку земљу; земља мора да буде влажна и угревна.
- корен, м., клип кукуруза. — Ујесен сам изорао ледину, па да видиш какав кукруз ми се родио: све по два и три корена на струк.
- корео, ла, ло, тврд, стврднут. — Немó да ми износиш корео леба, н'емам зуби за њега.
- корí се, повр., стврдне се (хлеб и сл.). — Пројин леба се корí ако млого стојí, али ми га не бацамо, него надробимо попару.
- к'орка, ж., кора. — Не могу више да трпим и патим, од њега ми прес'еда свака к'орка леба.
- корубави се, повр., искриви се (пл'оснате ствари, као даске, корице књига и сл.). — Даске се не држе на сунце, него у ладовину, да се не корубаве.
- корубина, ж., с. аугм., тврда, груба кора. — Збери т'е корубине што је деда дељао гр'еде, па донеси да заложим огањ.
- коруби се, повр.; в. корубави се.
- корчица (и к'орчица), ж., дем. од к'орка, корица. — Она се мучи сама, ал' кад д'ође дома, слатка ју к'орчица леба.
- к'ос, м., кост. — Узни ту к'ос што куче довукло, па однеси негде, да ју више не нађе. — Изр.: Ни пас к'ос глођа, ни другому дава.
- к'ос, м., косидба; први к'ос, други к'ос, трећи к'ос, прва, друга, трећа косидба у току једне године. — Кад је кишна година, косимо и други к'ос, а детелине давају и трећи к'ос.
- косица, ж., с. дем., ручни нож с ручицама на оба краја сечива под правим углом према њему; служи за дељање танких облица и скидање коре. — Узни косицу, па ми настружи к'орку од јовину, да учиним пређу за сукно.
- коска, ж., кост. — Био је млого б'олан и није мого да ј'е, па су остале само коске на њега.
- Коска, ж., име жене. — Коска се удала за Радоја, али је рано остала удовица; на мужа ју падло дрво и убило га.
- коскан, а, о, коштан. — Мирко прави ножеви с коскане корице, млого дбври и убави.

- космурина, ж., аугм. од коса, неуређена дугачка коса. — Изувéдили па нóсе космуринае кај попóви.
- Кóсово, изр.: Све му равнó до Кóсово (Све му је свеједно). — Прóшо кај Јáнко на Кóсово.
- Костадинка, ж., име жене. — У нáше сéло имáла једнá Костадинка, и она се ўдала у дрýго сéло.
- котлáјка, ж., земљан суд с дршком одозго (као у корпе). — У котлáјке се носило кисело млéко.
- к'отлáц, м., подгрлац. — Свé се жáли, боли га у к'отлáц, а мí му не вéрујемо.
- котл'енка, ж., суд за узимање ушура од ракијског казана. — Кад смо имáли казán, од лјуди што су пéкли ракију узимáли смо по једнý котл'енку ўшур од цибáн.
- кóтли (и к'отли), котли (спаја се метал с течнóшћу у суду). — Некалајисани бакрачí и гóздени сýдови кóтле ако у њí млóго стóји вóда и јéло.
- котловáрка, ж., дрвени сталак о који виси котао изнад ватре. — Прича се да је Адам Богосáвљевић, кад је био послáник, понéо у Београд мешину с брáшно и бакрáч и пред Нáродну скýпштину направíо котловáрку, заложíо óгањ и правíо качáмак, и кад је найшо краљ Милán и питáо га: „Штá рáдиш тí, т'ó, Адаме?“ — óн му одговорио: „Вáше величáнство, овáко живí м'óј нáрод.“
- котурáјка, ж., девојка округла лица. — Довéо дев'óјку из дрýго сéло, црномáњасту једнý котурáјку.
- котурáјче, с., дем. од котурáјка. — Кад је билá д'етé, Мíлицу је бáба миловáла и викала ју: „Тí си ўбаво бáбино котурáјче.“
- котурáк, дем. од котур, кружић, мали круг. — Лéти дéца рéжу котурци од к'орке од лубенцице и од лудáје и прáве кóлца.
- котурáт, а, о, округао. — Вíдим, иде с њéга младá, ўбава и котурáта жéна.
- кóчар, м., мала одаја за одвајање жагањаца, телади и сл. (уз кућу или појату, обично плетена од прућа). — Кад се насíсају јáганци, однеси и у кóчар, па истéрај óвце да пасу.
- кочíна, ж., с. аугм. од к'ос, кост. — Откúд овá пáс довукúје нéкакве кочíне, мóра да га в'ејемо, да ни не навúче нéку болечíну.
- кочíнчина, ж., с. аугм. II од к'ос, погрд., кост. — Заклáли крáву за свáдбу, а она сáме кочíнчине, сáмо ју ўзели дýшу.
- кóца (и коцá), повíше, прилично, много. — Коцá си посолíла ову л'éћу, јá не вóлим прéслано.
- коцкá, прил., дем. од кóца; в. кóца.
- кóщ, узв., у смислу: У јарам! узвик којим се говеда утерују у јарам при прежању. — Кад је прежáо говéду, дéда би ўвек рéко: „Кóщ, сíне, данáс ћемо да се замóримо!“

- кошари́ца, ж., с. дем., кош од врбова прућа; плете се топлих дана почетком јесени, јер се мора радити напољу и кад је пруће жиљаво. — Деда Дуле наплео јесенас десетину кошарице: мора да ће да и тера на пијац.
- кошарка́, ж., дем. од кошара, колиба у пољу или шуми од дрвених це-паница (латина) покривених сламом или лиснатим буковим гра-нама. — У бостан и у л'ојзе људи направе кошарку у један крај, па ноћу тамо варде да и не краду лубенице и гр'ојзе.
- коштељи́в, а, о, орах тврде љуске са мало мезгре а више тврдих делова изнутра, коштуњав; циција, тврдица. — Посадили смо добри ораси од зрна, а рајају се коштеливи. — Милосав је коштелив, од њега не можеш ништа да добијеш.
- кошуљка́, ж., дем. од кошуља. — На свадбу му дали једну кошуљку за децу, не може ни да ју обуче. — Изр.: У кошуљке (Само у кошуљи на горњем делу тела). — Лети и мушки и женски иду у кошуљке.
- кравáј, м., пшенични хлечић (без квасца). — За Млад'енци мати ум'еси млого кравáј и намаже и с м'ед.
- кравáјче, с., дем. од кравáј, пшенични колачић (без квасца). — Кад п'ођемо ујутру рано у школу, узнемо кравáјчићи у оплате и док изи-ђемо на брдо, пој'емо и, па после до пладне н'емамо шта да ј'емо.
- кравчe, с., дем. од крава, слаба, мала, мршава крава. — Натоварио кола свр ступци, па бије они кравчићи кад не мож да извучу узбрдо, иако н'емају душу.
- крај, м., крајњи део врвце за обување опанака. — Сави се па зави крај што ти се развио, да не паднеш и да си размркаш н'ос. — Изр.: Увати крај (Схвати, сазна; упозна). — К'ој њему може да увати крај куд иде и шта ради.
- крајиште, с., ивица, руб, крај. — Кад удавају ћ'ерку, давају ју у мираз њиве, ливаде и браници по крајишта и што је по рђаво, а за сина чувају пулак имање.
- крак, м., крај, страна (у планини). — С кола ћемо да д'ођемо до Костину колибу, па ћемо после пешки уз крак за Брезовицу.
- краљупина, ж., љуска, кора; крљушт од рибе. — Баћи т'е краљупине у огањ, па гледај другу рабóту. — Очишти рибу од краљупине, па пристави грне и тури уз огањ, да се вари за ручак.
- крвавица, ж., пара, новац. — Отишо у надницу, да спечали неку крва-вицу, па да почне да гради кућу.
- крвљоше, погрд., непрел., сере. — Није имао г'е да крвљоше, него пред врата!
- крежуља ж., деф., крижуља (камена писаљка којом су деца у основној школи писала на каменим таблицама). — Сад ћаци н'емају ни таблице ни крежуље, него пишу одма на артију.

- крэсало, с., оцило, огњило. — Дáј ми трúд и крэсало, да запáлим óгањ, да се мáло огрэјемо.
- крэска, непрел., виче, подвикује. — Немó да крэскаш на мéне, нисáм глúв.
- крэскање (и крескање), с., подвикивање. — Дóста с т'ó крэскање на тú дéцу, úсвет ће да б'ежé од тéбе.
- крэслица, ж., и. дем., креста. — Нáш п'етáо се бiо с нéчијегá п'етлá, па глé кáко му рачовртéо крэслицу.
- кр'ечí, непрел., погрд., плаче. — Штá кр'ечíш сáд за нíшта? — Изр.: Нí му кр'ечí, нí му вр'ечí (Нема ни деце ни коза).
- крíви úста, прел., говори неистину. — Не мóгу да крívим úста, мóрам да кáжем кáко је билó.
- крívље, непрел., храмље. — Откáко је пáдо од товáн, крívље на једнú нóгу.
- кривотíња, ж., болест ногу у стоке. — У говéду мóже да удáри кривóтиња и да болéдују, болéдују и сасвím да пропáдну.
- кривúље, ж., мн. (јд. кривúља), дрвен подупирач који држи стране наслóна (в.). — Кад се прáве наслóни, кривúље су унутра, а кúће кад се прáве, кривúље су у дúвари.
- кривци, м., мн. (јд. кривáц), петли који певају рано увече, те „криво” (лажно) најављују свитање; верује се да најављују промену времена. — Поп'евају кривци, ће се пром'ени вр'емé.
- крívчa, м., погрд., хромац, ћопавко, ћопа. — Ђj, крívчo, крívчo, дóкле ћеш да досáђаш ту жéну?
- крилцé, с., дем. од крило, кувано или печено крило од кокоши. — Евé, бáба тéбе оставíла крилцé да ти дá.
- крáка, прел., погрд., једе (много); ужива бесплатно, без труда. — Свáку н'óћ се збiрају куд Јовáну да крáкају и пíју. — Óни научíли сáмо да крáкају, а нíшта да не рáде.
- крáв, а, о, стар, немоћан. — Їмам једнóга крáвога баштú, што нíје за нíшта, а досáђа свí у кúћу.
- кркне, непрел., остари; ослаби; падне од старости; удари. — Óн ће да кркне, па ћу тáд да га пíтам за његовú сíлу што сáд нiкога својегá не вiди и не чúје. — Кркнуó је óн одáвно, не мóже више сáм да се слúша. — Рáтке Дáрин кркне Милáна с кáмен и разбије му глáву.
- кркутлív, а, о, в. кашлjичáв.
- кркутлívац, м., кашлjуцавко. — Кад је бiо д'етé, и свé док је порáсо нíје се закáшлjáo, а откáко је пóчео да чúри, постáо је кркутлívац кај нéки стáрац.
- крљеш, м., бот., крљ (Ricinus communis). — Крљеш растé самоникло по нéки струк по л'óјза.

- крндѐљ, м., нешто изломљено (пушка, зуб и сл.). — Пíташ ме да л' íмам зуби. Íмам нéколико крндѐља úглаву и с њí се рáним.
- крндѐљица, ж., дем. од крндѐљ, лоша пушка. — Заметну́ли крндѐљице преко грбíну, па од њí жéне не мóж да пр'ођу по сéло; што не íду да бíју Нémци, кај што чíне партизáни?!
- крне, трен., погрд., стави, спусти грубо. — Úвечер крне по нéки пáв у кúбе, па га грéје свúноћ.
- крне се, повр., погрд., свали се, седне, легне. — Штá си се крнуó на тá óдар jóште сáд, кад ни кокóшке нисú лéгле?
- Крњени́ца, ж., назив једног потеса у атару Малог Извора. — Радóвањска р'éка се улива у Црну р'éку у Крњени́цу.
- крњка, ж., зоол., крава којој је изломљен један рог. — Убáва крáва, изломíла р'ог и дóвек ће да бóде крњка.
- крóзира, прел., пробија. — Обúчи се дóбро, дунуó студ'ен вéтар и крóзира до кóжу.
- крóљак (изговара се кр-ољак), м., изломљен зуб; изломљен нож. — Íма јóш нéколико крóљка у вíлице, док и они не испáдну.
- крóљак, м., грумен соли. — Ћóсе дали́ белутáк мéсто крóљак с'ó, а 'он га пóла гóдину турáо у бакрáч кад прáви качáмак, да га посóли, и чудíо се што се не смађу́је.
- кр'отé ('óвце), непрел., мирују, запасле се овце. — У Грáпчину јóш íма травá, па кад истéраш 'óвце из трљáк, óне само кр'отé, од мили́не да íдеш по њí.
- кр'отí, прел., напаса овце (мирно). — Дóкле ће Мíлета да кр'отí 'óвце по мóје пољáне?
- крóће (кр-óће), непрел., кашље. — Дéда осéбо по 'óвце, па свúноћ крóће.
- крпа, ж., женска марама (убрадача). — Кад нéки, недáјбоже, úмре у кућу, домаћин кúпи црнé крпе за свé жéне у рóдбину.
- крпче, с., дем. од крпа, велика женска плетена марама за огртање; марамица. — Крпче се плет'é од дебéлу црну́ вунену прéђу и, кад се огрне, држи тóпло на грбíну и на грúди. — Нéкад је р'éтко к'óј носио крпчи́ни у óплату.
- крпчи́ни, с., мн. (јд. крпче), отпадна парчад тканина која настаје при кројењу; њíма се играју женска деца правећи лутке и сл. — Дáда Дéса је имáла шивáћу машину и давáла ни крпчи́ни да прáвимо лутке и лóпте.
- крс, изр.: Крс ми појéо (Страшно ме и дуго мучио). — Мúж ју је бíо гагрíца — крс ју појéо; живну́ла је од њéга тéк кад је умрео.
- крстáто, прил., (седење) прекрштених ногу на поду (израз за означавање пространости неког суда). — Купíла сам од бакрaчáра тепсáју да сéднеш крстáто у њ'ó.

крста́ш, м., црпац, направа за речни риболов; квадратаста ручно исплетена кудељна мрежа, разапета са два полукружно савијена укрштена штапа; служи за риболов у речним плићацима, понекад уз употребу луба (в.), којим један учесник риболова нагони рибу на црпац потопљен у воду, а други, који држи црпац, подиже овај кад риба наиђе преко њега. — Ода́вно сам гледа́о ле́ти како же́не ва́ћају рибу с крста́ш и луб.

крсти́не, ж., мн. (јд. крсти́на), крста; крстине од снопова жита. — Де́ду свуно́ћ болеле крсти́не, мо́ра да је по 'овце лежа́о на влажну́ земљу. — Нисмо́ стигли ни да здене́мо снопо́ви у крсти́не, кад је загрме́ло и мора́ли смо да се скло́нимо у кошáру.

кру́нча, м., погрд., глупак. — Ђј, кру́нчо, кру́нчо, до́кле ћеш да не зна́ш да напра́виш држа́ље за секи́ру, не́го све́ не́кога да мо́лиш за т'о?

крупе́ж, м., бот., крупна, лоша трава. — Живоји́н не тр́си лива́де, па су му ура́сле у тр́ње и не́какав крупе́ж, што ни́је ни за с'ено, ни за по́пашу.

крупе́жина, ж., аугм. од крупеж; в. крупе́ж.

крупі́ца, изр.: Трче́ по ње́га кај да но́си крупі́цу (Трче за њим као овце за оним што носи крупіцу соли).

кру́тка, прел., диже дете увис (да би га забављао). — Не мо́гу ви́ше да ти кру́ткам си́на, порáсо је и отежа́о.

крућа́, непрел., развија се (расте) у ширину. — Тре́ба до́бро да ј'еш кача́мак и си́рење, да крућа́ш у́груді.

круша́р, м., крушик. — На у́трину й́ма једáн круша́р с пу́но дивље кру́шке и кад ро́де, на́род бе́ре и печ'е до́бру раки́ју.

кру́шковача, ж., ракија од крушака. — На има́ње што смо узима́ли у на́полицу има́ле мло́го кру́шке дивља́ке, па смо од њи́ пекли кру́шковачу.

крца́н, м., кратка женска вунена сукња, ситно наборана, коју су преко дуге кошуље носиле Влахиње. — Кад м'омци занéсу дев'ојке у оро, крца́ни се разлетé и подигну су на г'ор.

крша́н, шна, шно, тобоже добар; велики и других добрих особина. — Ђ, крша́н ми је т'о ра́д: овчари́на будали́на. — Бо́ра Јели́кин је био крша́н мо́мак, али се разболéо и ўмрео.

кршња́к, м., крста. — Удари́ло ме у кршња́к, па не мо́гу да мрднем.

кршња́, прел., преплиће ногама у колу. — Све́кар во́ди оро, до ње́га мла́деневеста, па све́кар са́мо кршња́, кај да је младуна́ц.

ку́бе, с., пећ, фуруна. — Ўвечер напу́ним ку́бе с бу́ковину и до ўјутру га не ло́жим.

ку́д, изр.: Од н'емај ку́д (Из нужде; због немаштине; зато што нема куд; што не може друкчије). — Мило́рад Ра́дин пре́жа са́мо једну́ кра́ву од н'емај ку́д. — Ради́вој је ўзо На́ду од н'емај ку́д, а она ни́је за ње́га.

- кудѣља, изр.: Сетила се прѣља за кудѣљу љочи недѣљу.
- куџне, непрел., стругне, отпочне да бежи. — На више мѣста су се наши избѣтели Нѣмцима из рѹке и куџнули у мрак.
- куй, непрел., куња, болује; невесео је. — Једн'о двиче ми куй од јуч'ер, н'ѣће да пасѣ, м'орам да му пуштим крв. — Б'огдан данас нѣшто куй, с'амо ћути и мисли се.
- кукаља, ж., дрвен штап савијен полукружно у горњем крају. — Кад смо ишли по 'овце с дѣду, 'он ми савијао кукаљу.
- кукаљи, прел., удари штапом (кукаљом). — М'оре, кукаљи ти његовога пца док те није доватио за н'огу.
- кукљивац, м., главна закачка (петља) под врхом опанка. — Опанци су се обували кад се врвце промакну нај пр'е кроз закачку д'ѣсно од кукљивац, па на кукљивац, па се п'осле провук'ују р'ѣдом кроз закачке од једну страну на другу, и крај од врвцу се нај п'осле завије око н'огу.
- кукљивача, ж.; в. кукаља.
- Кукуљ'евдан, м., непостојећи дан; само у изразу: На Кукуљ'евдан (Никад; на куково лето). — П'аре што си му дао на зајам ће да ти в'рне на Кукуљ'евдан.
- кукумавка, ж., погрд., кукавица (жена); јадна жена. — Е, т'о је кукумавка; од в'о не м'оже да се одбѣре ништа. — З'орка остала сам'а кај кукумавка.
- кукумавчи, непрел., кука, тражи, моли. — Д'окле ја да кукумавчим од њѣга за свѣ што ми трѣба?
- кукур'егне, непрел., кукурекне (петао). — Кад п'етао ст'ане на праг и кукур'егне, ће да ни д'ођу г'ости (празн.).
- кукур'егу, узв., кукуреку! — Наш п'етао се поб'ио с Анђелинога, одјур'ио га из авлију, рипнуо на пл'от и кукур'егнуо: „Кукур'егу!“ — Кукур'егу, п'ѣтле, не г'ази ми мѣтле! (н. п.).
- кукурузак, м., дем. од кукуруз. — М'ора да пограбимо да ок'опамо она кукурузак док ј'ош није упрела жѣга и док ј'ош има влага.
- кукуручић, м., дем. од кукуруз; в. кукурузак.
- кулак, м., вршак на крајевима дирека којим се дирек углављује у греде. — Кулак се прав'и кад се дирек под крај са свѣ стране зарѣже с тестѣре па се с кис'ер ск'ине д'окле је зарѣзано.
- кулачи, прел., начини кулак (в.). — Трѣба нај пр'е да кулачимо св'и дирѣци, па тад да и успраљамо.
- кулаш, м., бот., бео пасуљ са црним пег'ама. — С'ад се сѣје с'амо б'ѣли пасуљ, а кулаш се изгуб'ио.
- куљиза, м., ж., погрд., улизица, љигавац; улагивач. — Свѣ су т'о куљизе, на р'ѣчи д'обри сас св'и, а н'икому не м'исле и не ч'ине д'обро.

- куљизи, непрел., улагује се. — Научио 'он да куљизи свакому од кога зависи, па кад извуче што му треба, шћује човека.
- кумањика, ж., бот., врста биљке (трава). — Старе жене знаду кој'е су траве лековите, па кажу да је и кумањика добра за лек.
- кум'овскі барјак, м., барјак од беле женске мараме (или државне тробојнице) који носи кум'овскі м'омак (пратилац кума на свадби). — Певице украду кум'овскі барјак, па кум'овскі м'омак мора да и да паре да му га врну.
- кум'овскі м'омак, м., момак који прати кума на свадби и носи кум'овскі барјак. — Ја сам био кум'овскі м'омак кад је учитељ био кум.
- куп, м., збир, укупност; само у изразу: на куп, прил., уједно, скупа, све. — Мита је нај волео да ракију прода на куп, па ако и јевтиње.
- купица, ж., и. дем., земљана тестија за воду. — Циганин избије Циганче кад га праћа с купицу за воду, да ју не разбије, а није кад ју разбије.
- куп'ован (и купован), вна, вно, купљен (није начињен у кући). — Сад су изишле куп'овне дрџе, па нико више не тка сукно и шајак.
- купче, с., дем. од купица, тестијица. — Љупчету купили на панађур једн'о шарено купче.
- кур'ета, непрел., погрд., гунђа, брбља, „лупа.“ — Кажи му да ми више не кур'ета, навр главу ми се укачио с т'о његово кур'етање.
- Кусавле, м., измишљено (непостојеће) име; чује се само у изразу: Кусај, кусај, и дома те звали Кусавле (тј. онај који куса).
- куси, п. п., м., ђаво. — Не даду му куси да мирује, па видиш какву је штету начинио.
- кута, прел., крије. — Деда све нешто кута по подрум, а никоју не казује шта. — Крава кута млеко док се не пушти теле да сиса.
- кута се, повр., крије се. — Ајдуци су се дању кутали по шуме, а ноћу нападали на Турци и палили и коначи и убивали и.
- кутање, с., скривање. — Док су Немци били овде, досадило ни кутање: кутали смо жито, брашно, мас, стоку и све што су они тражили.
- кућа у гр'еде, ж., изр., брвнара. — Неки пут су наши сekli ј'еле у Ртањ и правили куће у гр'еде и покривали и с ћермиду и с плоче.
- кућарка, ж., дем. од кућа, кућица. — Кад се деда од'елио од башту и браћу, направио је једну кућарку у С'енци и туј му се и деца изродила, па је после неколико године направио кућу у село.
- куче, изр.: Наше куче (Наш човек, из родбине или из нашег краја, земљак). — Благој је наше куче, мора 'он нас да помогне кад затреба.
- кучињав, а, о, конопљан, од конопље, кудељни. — Одавно смо носили ткане кучињаве кошуље с таслице на рукави.
- кучица, ж., дем. од куца, зла жена. — Е, кучица је т'о, она никоју не мисли добро.

кушља, м., хип., куче, пас. — З'овни кушљу овамо, да га в'ежем док није удавио некога.

кушљак, м., дем. од куче, мали пас, пас. — З'еља до скоро б'еше кушљак, а сад гледај га какав се направио — кај курјак.

Л

ладник, м., хладноћа, свежина, хладна струја ваздуха. — Л'ети спимо у г'орњу собу, што ју не гр'еје сунце, тамо је и дању и ноћу ладник. — Изр.: Бије ладник (Осећа се хладна струја ваздуха). — Притвори та врата, да не бије ладник из напољ.

ладнокрван, вна, вно, хладнокрван, прибран, смео. — Кад су четници рекли Милану да је партизан, он је био ладнокрван и одговори и: „Партизани не седé по село, него у шуму!”

ладнокрвно, хладнокрвно, прибрано, смело. — Ч'овек мора ладнокрвно да подноси и зло и добро.

ладовина, ж., хладовина. — Нека л'ења ж'ена спр'еми ручак и однесе на њиву, па седне у ладовину и рекне: „Да л' да ј'ем, да л' да жњ'ем? Б'ље да ј'ем.” Кад се најела, рекне: „Да л' да жњ'ем ел да сп'им? Б'ље да сп'им.”

лажа, ж., лаж, неистина. — Лажа брж искочи на крај, не може да траје млого; с лажу се не сти́за далéко. — Лажа г'е руча не вечера.

лажља, м., приказивач дарова младенцима на свадби; негде пре, а негде после ручка приказује сватовима за столовима дарове, зачињујући излагање шалама, доскочицама, покудама, благословима и сл., оних о чијим поклонима говори; такође приказује донета печења (прасад, јагњад). — За лажљу се узима ч'овек шалција и ш'ерет и лармација, који ум'е млого да пр'ича.

лазарке, ж., мн. (јд. лазарка). — Лазарке су биле Ц'иганке и долазиле су нај више из Луково, а неке и из Б'љевци.

лај-лај кучица, ж., бот., ситна бела рада (ливадска биљка). — Дев'ојчићи наб'еру лај-лај кучицу, па направе китке и зак'ите се.

лакомица, ж., испуст за воду из јаруге којим се један део воде одваја за градине поред јаруге, а за време поводња кроз њих се из јаруге одводи сувишна вода, да не потопа воденицу или струтару. — Кад је млого суша, па у јеругу н'ема довољно вода, воденичари не даду да се из лакомице пол'евају градине, и млого п'ут иде свађа за воду. лак'омштина, м. ж., лакомост; лакомац. — Свако село има лак'омштине који гледају само они да живе, али њима лак'омштина по некад и прес'едне.

лала, м., стриц. — М'ој лала Видој је млађи од м'ојега башту.

ламба, ж., лампа. — Не пали јошт ту ламбу, још се није смркло.

ла́мса, м., беспосличар, скитница. — Ле́ка се направио на ла́мсу, ништа н'ће да повати у руке. — Имаш ти ла́мсе који ни́кад не седе на једно́ мѐсто, него́ иду од сѐло до сѐло, и ни́ко не зна како́ живе́ кад ништа не ра́де.

ла́мса се, повр., беспосличичи; скита. — Иа́ко има скóро триес го́дине, ла́мса се од једно́га до дру́гога, иде од каза́н до каза́н, и тако́ му прола́зи в'ѐк.

ла́павина, ж., лапавица (ситна хладна јесења киша ношена ветром). — По ону́ ла́павину у п'ета́к те́рао говѐду непо́криту у дрва и товарио и што мо́ж и што не мо́ж и кра́ве му изгáсле (измрзле).

лапа́ра, непрел., клопо́е; брбља, лупа, говори којѐшта. — Лапа́ра пола́ко карабашѐвска водени́ца с три́ ка́мена и ме́ље пчени́чно бра́шно.

ла́скавице, ж., мн. (јд. ла́скавица), шљокице, украс за опреге (в.) и јелеке. — Кад се јелѐче и опрег укра́се с ла́скавице, па и дев'о́јка обуче́ и ут'ѐгне се, и п'о́ђе на сабо́р, оне се са́мо ла́скају и т'о́ је мло́го уба́во; сви мо́рају да погле́дају.

ла́сно, (комп.: лашп'ѐ). — Ла́сно се уда́рају ба́тине по ту́ђу грби́ну (изр.).

ласно́ћ'ом, прил., лако, са лако́м (фосил б. падежа без предлога). — Ако ти д'етѐ од малѐна те́раш да ра́ди, оно́ ће кад порастѐ ласно́ћ'ом да ра́ди свѐ и да бу́де домаћин.

ла́совачка, ж., п. п., бритва која се прави у селу Ласову у Црној Реци; корице су јој од јагње́ег или овчи́ег рога, оковане месинганим плочичама. — Мло́го сам се ра́довао кад су ми мо́ји на па́нађур купи́ли ла́совачку; по́сле сам се мло́го пу́т посе́ко с њ'о́.

лати́нка, ж., бот., драгољуб (цвеће). — Лати́нку же́не са́де са́мо у гради́не.

латурги́ја, ж., деф. од литургија, славски колач (украшен крстићима од теста). — Латурги́ју де́да на сла́ву прерѐже унакрст и прели́је с вино́, па ју прелóми сас си́на ел с уну́ка и пољубе сва́ки парче́ што је држа́о док су ломи́ли.

лаута́р, м., виолинист, ћеманџија. — Стáри при́чају да су по Ајдук В'ѐлка ишли свира́чи лаутари́ кад је ишо у б'о́ј на Ту́рци.

лашті́ се, повр., блѐска, сија се, пресијава се. — На богáте дев'о́јке лаштѐле су се врстѐ дукати што су носиле на гу́шу, а сироти́нке су носиле мани́стра.

ле́ба, м. (мн.: лебо́ви), хлеб. — У ту́рско вре́ме људи су јѐли ле́ба од церо́ву к'орку; к'орка се ишту́ца ситно, па се ум'ѐси ле́ба и испечѐ се; смрт је билá и го́ра.

левани́ца, ж., барица од просуте воде. — К'о́ј на́прави ову́ левани́цу 'овдѐ; зар не мо́жете да не ул'ѐвате?

леж'ечки́, прил., леже́нке, лежећи. — Е л' мо́же не́што да се ра́ди леж'ечки́? Де, дигни се, па ра́ди кај чо́век.

лѐк, изр.: За лѐк (Сасвим мало). — Ё, далá ми за лѐк — не мо́гу ни́шта да учиним с толи́чко.

лѣкне се, повр., макне се, остави, напусти некога по његовој жељи. —
 Фала богу кад се једанпут лѣкну од мене.

лѣкување, с., лечење. — Бóјка је цео в'ѣк провела на лѣкување.

лѣкује се, повр., лечи се. — Докле ће они свѣ да се лѣкују и свѣ да су б'óлни?

лѣмези, м., мн. (јд. лѣмез), велики прutowи (по два) везани врховима којима се притисну навилуци сена да их не растури ветар. — Кад се с'ѣно дѣне, лѣмези се скину и баце на ливаду.

л'ѣнти се, непрел., плаче безгласно (дете). — Бр'анко се нешто л'ѣнти, мóра да му није дóбро.

Лепóсава, ж., име жене. — Стан'исав и Лепóсава су живѣли на појату у Пóнор.

лѣпца, м., хип., хлеб. — Н'ане, дај ми м'ало лѣпца.

лѣпче, с., дем. од лѣба, хлѣпче. — Ум'ѣси једн'ó лѣпче, па кад се испеч'ѣ, извади м'ало сиренце из чаб'ар, да јемó и да се опр'аљамо на рабóту.

лѣпченце, с., дем. П од лѣба. — Донела једн'ó корѣло лѣпченце, н'ѣма га ни један п'ѣд.

лѣпчић, м.; в. лѣпче. — Ум'ѣси за јутре један пројин лѣпчић, од'авно нисмó јѣли пројино.

лѣса, ж., од врбова прућа исплетена страна; направа за риболов на плитким рекама; ставља се на угао два косо сучељена низа камења којима се на речном плићаку прегради ток реке; тако вода наноси рибу на лесу и пропадне кроз њу, а риба остаје на леси. — Дѣда М'арко је им'ао колибу у страну изнад пон'орску хупр'ију и прав'ио је лѣсе на Тимок и прич'ао је да су се ваћале рибе кај праћи.

лес'ица, ж., зоол., лисица. — К'ажу да лес'ице ноћу с'амо поглѣдају ко-кóшке што спавају на дрво и кокóшке попадају н'азем, а лес'ице и дова́те и одн'есу у шóму и поједу́.

лест'ар, м., ластар, изданак, младица. — Н'ѣко дрв'ѣће се с'ади од лест'ар, а н'ѣко од сѣме.

л'ѣћиште, с., земљиште засејано л'ѣћом (сочивом). — Л'ѣћа се сад скóро изгуб'ила и л'ѣћишта нису већа од обичну л'ѣју; р'ѣтке су куће кој'ѣ с'ѣју л'ѣћу, и'ако је она бóља за здравље од пасуљ, укусна је и л'ако се в'ари.

л'ѣч'ак, м., дем. од л'ѣк, прил., сасвим мало (именица са прилошким значењем). — Дај ми л'ѣч'ак с'ó, да не идем доцкан да купујем, па ћу, кад к'упим, да ти в'рнем.

л'ѣч'ка, прил.; в. л'ѣч'ак (фосил генитива од л'ѣч'ак).

лешт'ар, м., бот., лесков густиш. — Лештар'и има н'ај више прѣкај р'ѣке, али ј'а сам налазио по н'ѣки и у Грапчину на рудине и сув'а м'еста.

Лив'ађе, с., назив потеса у многим селима. — Трѣба да изóремо стр'њиште у Лив'ађе, да измрзне зѣмља н'азиму и да се сас'итни, па да упролећ б'уде дóбра за кукуруз.

- лидне, непрел., пирне хладно (ветар, промаја); штрепне, уплаши. — Изр.: Лидну ме усрце (Уплаших се). — Кад видо да се Радина деца врћају из поље, а моје га детé н'ема, лидну ме нешто усрце.
- лика, ж., лико. — С лику од липу и бр'ез некад су везували л'ојзе и опасували се, а од лику од неко јаче дрво правили су опанци. — Нашо се у недрана лика (Нашао се у врло незгодном положају).
- лилав, а, о, љубичаст. — Некад су ћаци од лилаву ф'арбу и ракију правили мастило.
- лине, трен., потече, поцури. — Кад те уд'арим, ће ти лине крв на н'ос!
- липцотина, ж., погрд., слабуњава, болешљива особа; леш липсале животиње. — Ђј, липцотина, липцотина, и 'он ће некога да исмејава! — Пцета ноћас довукла некакву липцотину, узни па закопај т'о негде, да се не развук'је по авлију.
- липа, прел., погрд., куса халапљиво неко течно јело (чорбу, млеко). — Полако, не липај такó, нико те не јури, видиш да ти врчи низ браду и на груди.
- липће, прел., погрд.; в. липа.
- липче, непрел., липше. — Неки пут су билá р'етка лета да ми не липче по неко говече. — Изр.: Липцала му вашка завраг (Много је сиромашан, слаб и бедан).
- лис, м., лист; оштрица рендета, струга. — Лис по лис опада и подјесен шума ост'ане гола баш кад треба да почне зима. Какв'о је т'о ч'удо да се шума свук'је кад наилази зима?! — Изр.: Падо на м'чку лис, па она ров'е ли ров'е (Каже се кад неко кука и жали се без великог разлога).
- лиса, ж., зоол., кучка са белом пругом низ губицу. — Милошеву лису изујед'ала нека пцета, па оди на три ноге.
- лисникóвина, ж., гране цера, храста и сл. зденуте у лисник. — Кад је зима зл'а и људи ост'ану без с'ено, давају лисникóвину и на говеду, да воде д'ушу док упролећ не стигне зелена трава.
- лите, ж., мн., понавe ткане на реткој и танкој основи дебљом потком, те се основа и не види (отуд: лите, тј. сливене). — Далá сам Данке да ми из'атка лите покровице, да имају деца са штá да се покривају зими.
- литка, непрел., пирка хладно. — Лидка по м'ало ветар, па није врућина кај јуч'ер.
- литотине, ж., мн. (јд. литотина), танко изношено (похабано) одело (хаљине). — Она н'ема у штá да се обуче, него н'оси он'е литотине и лети и зими.
- литотинке, ж., мн. (јд. литотинка); дем. од литотина. — Обуко неке литотинке сáмо кољко да није гó.

ли́тра, изр.: Све му три ли́тре у о́ку (Све му је свеједно). — Имао, н'емао, мрео, живео — њему су све три ли́тре у о́ку.

лице́, с., ткана материја, фабричка тканина; прочеље (фасада). — Пред св'етак дев'ојке иду у ва́рош и купу́ју лице́ за аљине. — Ода́вно су ку́ће на лице́ имале претку́ћу на сво́дови.

ли́чан, чна, чно, наочит, леп. — Драго́мир је био ли́чан мо́мак, али се побо́ле и ўмре мла́д.

лицба́, ж., украс; узор; за лицбу — за дику, за узор, за украс. — Стоја́н направио ку́ћу за лицбу; к'о́ј го́д пр'ође по пу́т мо́ра да ју погле́да.

ли́ша, ж., врста кожне болести на лицу (најчешће код деце), лишај. — Иско́чила му не́ка ли́ша на обра́з, па н'еће да му пр'ође.

ли́шав, а, о, са лишом на лицу. — Отка́д се роди́ло њи́но д'ете́ је све ли́шаво.

лиша́йвица, ж., бот., биљка којом се лечи лиша (в.). — Од лиша́йвицу жéне пра́ве л'эк од ли́шу, али док она сама́ не пр'ође, ни́шта не пома́га.

Ли́шко, м., зоол., пас са белом пругом низ губицу. — Го́лубовога Ли́шка изуједа́ла пцета́ на ску́чници́, па са́мо лежи́ и ку́ји.

ложичка́, ж., дем. од ложіца, кашичица. — Мло́го би ти бо́ље било́ да ју́тром ўзнеш ложичку́ м'ед, не́го што си с т'е́ цигаре́ гори́ш ци́геруцу.

ложичња́к, м., кеса за кашикку (носила се у појасу). — Не́ки пу́т су љу́ди у појес носи́ли пишто́љ, ложичња́к, н'о́ж (брѣтву) и кесу́ с па́ре.

Лози́нка, ж., име жене. — Лози́нка је имала́ дв'е х'ерке, па ју се једна́ ўдала у Јабланицу́.

Лози́ца, ж., црква близу Криво́г Вира са ја́ким хладним извором у који су погруживали слабу́њаву децу́ ради „лечења.“ — Се́ћам се да су и ме́не, кад сам био ма́јцак, гмурну́ли у студéну во́ду у Лози́цу.

л'о́же, с., виноград. — До пред крај XIX века винограде су сва домаћинства садила на једном потесу; кад их је у то време уништила филоксера, до чега је дошло, како народ верује, због покрштавања Цигана (који су до тада били муслимани), почели су их садити где ко стигне. — Све до ско́ро се ви́деле лóзе г'е су не́кад била́ л'о́жа и пивнице́.

л'о́жиште, с., земљиште на коме је био виноград. — И сад се позна́ва једна́ ру́па од по́друм и пивницу́ г'е је не́кад било́ л'о́жиште.

л'о́јтре, ж., мн. (јд. лóјтра), литре, две дугачке облице спојене дугачким и на једној страни зашиљеним парожња́цима; служе за утовар и превоз сно́пља, сена, лисничовине и сл. — Ши́љци́ за л'о́јтре се пра́ве од дрено́вину.

локма́ш, м., лакомац. — Вукáшин је локма́ш и не во́ли да ра́ди.

- ломан, м., трњак, шибљак. — Милан је ишо по пút и, кад је ви́до да ће да се скóби с Нёмци, скутао се у један ломан прéкај пút док су Нёмци прóшли.
- ломóће, погрд., брбља; говори нејасно. — Не ломóћи по мlóго, нéго погра́би да урадиш што íмаш, да ти не остане за јутре. — Ломóће нéшто, не разбíрам му шта óће да кáже.
- л'ондра, ж.; в. јајченик.
- л'онка се, повр., одуговлачи. — Научила да се л'онка ујутру, па увек послéдња однёсе ручак на жéтвари.
- лопа, прел., једе халапљиво (свиња). — Он'é нáше свиње мóра да није чíс вóсак: кад ју дам м'ёћу, н'ёма да ми лóпа кај досáд.
- лопар, м., фиг., широк, ружан зуб. — Бóшко íма двá зúба напр'éd кај лопарí.
- лоповлук (и л'оповлук), м., непоштење; пљачка. — Нíко није ни досáд истр'ебио л'оповлук, па н'ёће ни сáд.
- лоћка, непрел., мућка (шум течности у неком суду при мућкању). — Кад у буре н'ёма више да лоћка, знáчи да је нестáла ракија.
- лóчница, ж., дрвен суд из кога једу пси, алов. — Сипи ти н'ёму м'ёћу у лóчницу, па ако óће, нек ј'ё, нек лóпа, ако н'ёће, нек глéда.
- луб, м., помоћна справа за риболов црпцем (в.) у облику танке даске, савијене у полукруг. — Кад сам бíо д'етé, гледáо сам кáко Влáјње ваћају рíбу: једнá гýра полако луб как дру́гу и тéра рíбу на црпац, а дру́га дíза црпац кад рíба наиђе на н'ёга.
- лубеничка, ж., бот., врста веома мирисне ливадске биљке са белом цвасти на врху (мирише на лубеницу — отуда јој име). — Лубеничка растé високо и кад се истрља међу длáнови, íма мlóго úгодан ми́рис.
- луб'енчé, с., дем. од лубеница. — Бисерка искидáла једн'ó луб'енчé у бостáн, ал' јóш није билó зрéло.
- лудáјник, м., тиквеник (пита с бундевом). — Деца не воле лудáјник, више воле гибáницу, а нáј више увијáнку.
- лудíчина, с. аугм., м., обесан човек. — Дóбро кад отíде она Драгутинов лудíчина; бојáла сам се да ми не начини пáкос.
- лудни́чина, м.; в. лудíчина.
- лудува́ње, с., лудовање; веселост. — На штá ће да изи́ђе т'ó н'егово лудува́ње, нíко не мóже да знá.
- лу́ка, м., бот., лук. — Нарéжи лу́ка и изм'ёшај сас сíрење, па јеђи; дру́го н'ёма штá.
- лулáк, м., дебела дрвена цев која везује „капáк” и лулу ракијског казана. — Лулáк се оков'é с г'оздене грíвне, да не прсне од врéлу пáру.
- лунга, м. ж., лењивац, лењивица. — Марјáн н'егову дéцу није учио да раде од малéна, па су сáд лунге.

- лунга се, повр., ленчари. — Дóбри домаћини не давају никоу у кућу да се лунга, сви мóрају по нешто да раде.
- луња, непрел., скита, лута. — Преко лéто ни у недељу не мóжеш да видиш никога да луња по сéло.
- луњалица, ж., скитница. — Манула мýжа, па се направíла на луњалицу.
- лúпа се, повр., заноси се; уображава. — Не знам дóкле ће она да се лúпа с т'ó њ'óјно големéње. — Изр.: Лúпа се кај вóда од брéгови. — Лúпа се кај мóкра пóла од крáци.
- лúпáлка, ж., дрвен пљоснат ручни млат за истискивање воде из опраног одела и рубља, пратљача. — Бáба Љубице вóда однéла лúпáлку низ р'éку.
- лурá, непрел., скита. — Док је бíо млад није радéо ништа, него лурáо, лурáо, а сáд, кад остарéо, зáпео, ал' свé му дóцкан.
- лúча, ж., прашина. — Дéцо, не дíзајте лúчу, да ми не íде овáмо на сóвру.
- лúчац, м., бот., врста дивљег лука. — Упролећ овчарí набéру лúчац, па отклóпе застрúче сас с'ó и извáде лéба из торбíче, па једý.

Љ

- љагана, ж., дрвена дечја носилка (колевка) коју жене влашког дела црноречког живља носе на леђима; деца у њој леже право, те не криве кичму као у љуљци (в.), у којој децу носе жене српског живља у истом крају; међутим, љагана је тескобна и, кад се детету не ставља јастуче под главу, што је раније био претежан случај, деформише главу детету, јер глава постаје равна на страни на којој дете лежи (претежно на потиљку или нешто са стране од њега); пошто српски живаљ не употребљава ову врсту носилке, реч љагана је ушла у црноречки говор из влашког језика и долази од речи љага (веза). — Кад смо íшли у шкóлу, гледáли смо како је на неки Влáчићи равна главá на пóтиљак, а на неки са странé зáто што су без јестúчићи лежáли у љáгане кад су билí мајци.
- љагануш, м., канате (в.) у облику великог правоугаоног коша, исплетеног од јаког врбовог прућа, са дном од дељаних дасака; био је у употреби пре него што је отпочело резање дасака, откада је замењен канатама (које се праве од танких дасака). Једна врста мањег љагануша, учвршћеног на мањим саоницама, и са подом који је сав у широким рупама, служила је за млаћење кукуруза у клиповима: кукуруз су тукли великим млатовима у облику слова Г и зрна су пропадала кроз рупе на под, а у кошу су остајале пáлице (в.); то је била врста „круњаче.” Кукуруз се „трошио” (крунио) и ручно: притискањем једног клипа о други. — Љагануши су се одáвно изгубили у нáша с'éла и зам'ениле су и канáте.

- љига́ви се, повр., отеже се слуз (са нечега). — Не зна́м како се т'о не́где једу́ пужови, кад се са́мо лџига́ве; како се не грóзе од њи́ лју́ди што и једу́.
- љџигавче, с., погрд., дете (мало). — Їди, уми́ри не́како он'о лџигавче, не мо́гу ви́ше да га слу́шам да пла́че. — И ја́гње је лџигавче кад се оја́гњи, али се о́дма успра́ла на но́ге, а д'етé почи́ња да се успра́ла кад пр'о́ђе мло́го вр'еме.
- љџге, ж., мн., (јд. лџга), слуз којом је обложено тек ојагњено јагње. — 'Овца́, кад се оја́гњи, оли́же лџге на њ'о́јно ја́гње.
- љџзгав, а, о, клизав. — Сад су пúтови лџзгави од кишу, и ко́му ни́је з'ор, не трéба да изла́зи на́поље и да и́де по лџзгави пúтови.
- љџзгавица, клизавица; поледица. — По ову́ лџзгавицу ни́је ни за ко́ла ни за са́на.
- љџлак, м., бот., лџлан, јоргован. — По кршеви прéкај Црну р'éку растé ли́лав лџлак, бéо ни́где ниса́м ви́до.
- љџпен, а, о, трп. од лџпи, погрд., ћакнут. — Сава́ је изгле́да по ма́ло лџпен, не зна шта о́ће.
- љџпи, трен, погрд., удари; лупне. — Лџпи ти 'он' не́га и сину́ше му св'éзде на о́чи, па да ви́диш како се уми́ри.
- љу́лка, ж., колевка, носи́лка за мало дете; носи се на леђима. Мајка сељанка је до скоро била веома оптерећена: иако најмлађа у кући, морала је рано устајати, спремати ручак за све у кући, окупати дете и заједно са осталим укућанима, са љуљком на леђима и торбом или корпом с јелом и хлебом на обрамици на рамену, ићи на рад у поље. И сеоску децу, пре него што пођу у школу, буде кад и стари устају лети, па и њих воде у поље, где чувају јагањце, овце или говеда; често и кад пођу у школу, буде их врло рано — да пре поласка у школу напасу стоку. И децу су приморавали да посте, као и старији, све постове; због тога су деца била кржљава, слаба и болешљива и умирала су, тако да су биле ретке куће које нису изгубиле по једно или више деце. Данас је све ово измењено боље. — Са́д љу́лку ч'éсто но́си свекрва, а сна́ја и́де прéкај њ'о́ прázна — дру́то је вр'еме са́д.
- љу́сне, непрел., страшно се секира, једи се да ће да пукне. — Насекира́о се, па ће да љу́сне. — Изр.: Ће да љу́сне (Пући ће од љутине).
- љу́спа, ж., љуска. — Разби́ ораси, па љу́спе од њи́ немó да ба́цаш на́поље, него и ту́ри у о́гањ.
- љу́спина, ж., с. аугм. од љуспа. — Свра́ке се научи́ле да ула́зе у шта́лу, г'е коко́шке но́се, и да пи́ју ја́јца, па са́мо ви́диш љу́спине у гњ'ездó.
- љу́т, изр.: Љу́т на ра́ну (Тешко му зарастају телесне повреде). — Ко́лко се пúт Чéдо посе́ко с бритву, али ни́је љу́т на ра́ну, па ра́не ни́кад и не зави́ја.
- љу́тавина, ж., непогода са кишом, суснежицом и ветром. — Владе нестáла дрва, па је по ову́ љу́тавину мора́о да и́де у плани́ну и да нас'ече и дотéра.

- љу́так, м., злоћа, зао, пргав човек. — Кад је био млад, био је љута́к, а сад је попуштио и умекшао се.
- љу́теница, ж., врста „јела” од саме паприке или лука (понекад са сиром). — Нај боља је љутеница од прáзи лука и зелéне љутé паприке и зелéни патлицáни.
- љу́тење, с., љућење, љутња. — Ођу да ти кажем нешто, ал’ да н’ема љутење.
- љу́тњавина, ж., с. аугм. од љутња́. — Дóкле та љутња́вина дóвек, није т’ó дóбро?!
- љу́штáвина, ж., комушина од кукуруза. — Нéки пút су љúди цигáре завијáли у љуштáвину.
- љу́штéње (и љушћéње), с., комишање кукуруза. — На љуштéње се úвечер збéру и млади́ и стáри, и му́шки и жéнски и, уз приче и шáле, љуште куку́руз.
- љу́шти куку́руз, прел., комиша кукуруз. — Бáба Нéго, нéка дáда Дéса и бáта Милáн д’ођу кно́ћи куд нáс да љуштимо куку́руз.

М

- мáвeши, м., мн., (јд. мáвeш), врста пржених колача од пшеничног брашна и јаја. — Мáвeши се спр’еме на брзину и нај бољи су врући.
- магарéница, ж., велики кашаљ. — Нéки пút су скóро свá дéца терáла магарéницу.
- мáдош, м., младеж. — Жíвкa је имáла једáн мáдош на обрáз близо до úста.
- мађијóсан, а, о, омађијан, опчињен. — Од нéко вр’еме Јелиќин сáн íде кај омађијóсан: не разгóвара с љúди и издвáја се сáм.
- мазница, ж., замазотина, упрљана штрека. — Кáко је плакáла, од сýзе су ју свé мазнице низ образí.
- маíја, угаона греда на крову куће (и ћерамида по њој); има их махом четири. — За маíје се тóрају нај јáче грéде на кр’ов.
- мáј, прил., готово, скоро. — Отишли су да жњ’еду зор’ом; досад су мáј пожњéли.
- мáја, ж., сириште. — Одáвно није имáла мáја да се кúпи, па су љúди подлгéвали (в.) сíрење са сíриште од јáганци.
- мајáње, с., склапање пређе; губљење времена, задржавање. — Нáна је заврши́ла мајáње, па ће сáд да ми исплет’е нагрúдњак. — Од мајáње и чекање н’ема вајдá, óдма ћемо да п’ођемо у воденицу.
- мáје, прел., склопи од две пређу навртањем на вретену; задржава некога; одузима некоме време, дангуби; маше. — Бáба Жíва íде по

- ‘овце и маје пређу за сукно. — Немој сад да ме мајеш, видиш да н’емам кад да разговарам. — Коса маје с руке и прича нешто, али се не чује и не разбѣра шта ‘оће.
- маје се, повр., задржава се, губи време, дангуби. — Немó млого да се мајеш по село, д’оћи одма, да идемо сви на колибу.
- мајка́, ж., свекрва (вок.: мајко); овим изразом ословљава снаха свекрву. — „Мајко, мајко,” викне снаја, „н’ема ју да се одз’овне, г’е ли је моја мајка́?”
- мајстор, м., Циганин који се бави неким занатом. — Кóлко ћеш да ми тражиш, мајсторе, да ми направѣш једну́ добру секѣру?
- мајсторица, ж., Циганка која продаје неке производе сопствене израде. — Ене, иде мајсторица Лѣнка, нóси пу́ну т’орбу кукúруз, што је зарадѣла с вретѣна.
- мајцак, цка, цко, мали. — Илија Л’енѣн је био б’óлан кад је био мајцак и умрѣо је млади́, са́мо што се ожениó.
- мајцкán, м., погрд., тобоже мали. — Ене га она́ мајцкán што се свѣ прáви да не мóже ништа да рáди.
- мајцкáна, ж., погрд., тобоже мала. — Дóкле ће мáти ту мајцкáну да одмењúје?
- мајцканчѣ, с., погрд., тобоже мало (дете). — Ё, ё, мајцканчѣ, úзела га мáти у крилó, а вѣди кóлки си гол’ем!
- мајчкán, м.; в. мајцкán.
- мајчкáна, ж.; в. мајцкáна.
- мајчканчѣ, с., в. мајцканчѣ.
- мáка, ж., деч., качамак. — Д’оћи, бáбино, да ти бáба да мáку.
- мáкнут, а, о, трп., од мáкне; в. дрнут.
- мал’ѣчки, а, о, прид., мали (има само одређени вид). — Сад је у воденицу она́ мал’ѣчки воденичар; кад ‘он наков’ѣ кам’ѣње и самѣље брашно, има шта да видиш.
- Мáли Изв’ор, м., село у Црној Реци (чији је говор обрађен у овом „Речнику”); занимљиво је откуда ово име селу, кад у његовом говору нема речи извор; зову га и Изв’орчић; чуо сам и да се некад звало Широка Падина. — У Мáли Изв’ор живѣ Срби, Влáси и Цѣгани и има три грóбља; Цѣгани сад има са́мо три кúће.
- малосвѣтник, м., погрд., лакомац (мало му цео свет). — Ёј, малосвѣтник нијѣдан, кад ће ‘он једанпúт да се насѣти са свѣ?!
- малчѣца, прил., мало. — Дáј пцú малчѣца лѣба, немó да му дáваш по млого, н’ѣће да га гóјимо за сланину.
- мáмне, трен., вабне, зовне стоку или живину. — Мáмни кокóшке, нека једú кóмину што смо извúкли из казán.

- манá, ж., мана, врста обољења културних биљака које проузрокују влага и други чиниоци. — Пченицу не садимо у низине прекај р'еке, да ју не бије манá, него на оцедна м'еста. — Изр.: Убила га манá. — Ову гóдину билá м'лого к'иша, па манá убила пченицу и на оцедна м'еста.
- ман'истра, с., зб. им. (јд. ман'истро), огрлица од стаклених перли у боји. — Деда на панађур купио ун'уке ман'истра.
- ман'осан, а, о, трп. од ман'оше, убиен маном. — Ову гóдину пап'рика ми билá ман'осана и нисáм турила туршију.
- ман'оше се, повр., убије мана. — Има н'еколико гóдина кáко се л'óјза нису ман'осала.
- ман'ца, м., погрд., главешина, важна личност. — Не знам каквá је 'он ман'ца, да се тóлко возд'иже.
- ман'ција, м., пробирач; онај који свему налази ману. — Био је гол'ем ман'ција, свáке дев'ојке наодио ману; зáто се није ни оженио.
- ман'цика, ж., пробирачица. — Немóј да си ман'цика, н'ећеш н'икад да се удáш.
- мањ'ује се, повр., напушта, одриче. — Н'еки нáши рад'ели на пр'угу, па се мањ'ују. — Рáдој и Милица се мањ'ују пóсле тóлке гóдине што су жив'ели зáједно.
- маокáње, с., мјаукање. — Ноћáс б'еше св'уноћ н'екакво маокáње, кај да су се збрáле грдне мáчке.
- ма'оче, непрел., мјауче. — Ч'ујеш да ма'оче мáче на врáта, п'ушти га ун'тра, да се не смрзне ноћáс.
- мáрга, ж., гомила, гунгула; мноштво; ситна деца. — Погл'еј каквá је т'о мáрга на п'ут. — Штá ли се збрáла н'екаква мáрга у Г'итину авлију? — Штá су нараћáли тóлку мáргу, кад н'емају са штá да и рáне?
- Мáрковдан, м., рлг., Свети Марко (црквени празник у пролеће). — На Мáрковдан је завећина у нáше с'ело.
- мáс, м., маст. — Радивојеви убили гол'ему свињ'у и стоп'или чет'ири кáнте мáс.
- мáсан, сна, сно, раван, гладак; без чворова. — Изрáсло гор'уње мáсно и прáво кај п'ушка — нигде чв'ор.
- мáсаџика, ж., м'ираџџика. — Б'уда је билá мáсаџика и ўдала се у гáздинску кућу; зáто се и кáже: Пáра на пáру, вáшка на вáшку.
- масленица, ж., дрвен суд за масло; фиг.: јако прљавá кошуља. — Кад су л'уди имáли п'овише 'овце, мут'или су мáсло и држáли га у масленице и одма трошили, зáто што је л'ети врућина и није м'огло да стоји. — Св'учи т'у кошуљу да ју оп'ерем, направ'ио си ју на масленицу.
- масл'енка, ж., бот., маслењача (врста биљке са кромпирастим кореном); веровало се да треба ћутати кад се ископава њен корен, да не би побегао. — Масл'енку с корен л'уди вáде на Ђурђевдан и улићáју ју у в'енац који т'урају 'овн'у на врáт.

маслењача, ж., бот.; в. масл'енка.

мат-мат-мат, бубице, у кућу, у кућу, бубице! — израз којим се рој пчела мами у кошницу.

матер'ешка, ж., погрд., кћи са неком рђавом особином мајке, због које јој се овај израз упућује (мамина кћи). — Ђј, матер'ешка је т'о, како би и могло да буде друкше?!

мати́ка, ж., мотика. — Сви би тели леба без матику.

мати́че, с., дем. од мати́ка, мотичица. — С мати́че се копају папри́ка и лу́ка.

матичка́, ж., дем. од мати́ка; в. мати́че.

ма́тка, ж., зоол., матица (пчелиња). — Кад трмка остане без ма́тку, она убрзо пропадне.

ма́точина, ж., бот., миришљава трава која се употребљава за намамљивање пчелињег роја у кошницу, матичњак (*Melissa officinalis*). — С ма́точину се истрља трмка, па се на виљу подигне у р'ој и пчеле полако уиђу у њ'о.

магра́г, м., ир., припл.: ништа; врага; в. ђавола. — Има па́ре матра́г! (Има врага пара!).

матраку́ке, ж. (јд. матраку́ка), зановетање; ништарије. — Немој да ми изводиш некакве матраку́ке, него слу́шај што ти кажем.

ма́ц, узв., хоћеш, понадај се, нема, не дам. — Е л' си дао ти мене па́ре на зајам кад сам тражио од тебе, ниси, а сад оћеш да дам ја тебе — ма́ц!

мачи́на, ж., с. аугм. од мас, маст. — Немој да краш то́лко ту мачи́ну у свашта — не изви́ра, и она ће да нестане, па ћу после да те пита́м како ћеш.

ма́чица, ж., зоол., дем. од мачка, мачкица. — Моју ма́чицу мо́ра да је не́ки нашо на пут и однео ју; н'ема ју већ десетину дана.

мачо́љак, м., измет мачке. — Ноћу истерујемо ма́чке на́поље, да не остављају ма́чољци по ћошкови.

маши́на, ж., шибница; локомотива. — Кад сам ја био д'етé, једна маши́на ни је трајала по неко́лко месеца, зато што смо огањ с шипке палили са́мо кад ни се угаси запрећан жа́р у огњиште. — Кад деца чувају о́вце, те́рају и да пасу́ близо до пругу, па кад најбе в'оз, трче и гледају маши́ну како тр'есе с полуге и обрћа то́чкови.

ма́шка (се), повр., прља (се) воћем. — Немој да ма́шкаш руке с црни́ дудови, да те не ка́ра учитељ. — Ка́жи му да се не ма́шка око уста, ако оће да га во́дим на оро.

ме́га, ж., измаглица, ситна киша. — Какв'о је вре́ме на́поље? — Ђде не́ка ме́га.

међни́к (и међњи́к), м., сусед по имању (земљи). — Не зна́м та́чно г'е су ми ме́ђе на браници, мо́рам да ви́дим с међњи́ци.

међудњавице, ж. плт., међудневице (дани између црквених празника Велике и Мале госпође, од 28. августа до 21. септембра). — Жене за зиму остављају јајца што су кокошке снеле у међудњавице; кажу да она трају.

мекаја, ж., бот., врста меке јабуке. — У наш крај јабуке су тврде, таква је земља; има и по нека мекаја, али и она је на сушну годину тврда.

мекајка, ж., бот.; в. мекаја.

мекообразас, ста, сто, мек, попустљив. — Најдана је била мекообразаста, али не знам што није могла да споредује сас свекрву.

мекота, изр.: Уста су на мекоту (Уста могу све да кажу, па и нешто што није на свом месту или што није истина).

мекушар, м., зоол., мекушац (рак). — Кад рак свуче к'орку, он је мекушар док му млада к'орка не отврдне.

мекушарац, м., зоол.; в. мекушар.

мељави, прел., гњечи, мрви. — Кад сам служио в'ојску, видео сам тэнкови: мељаве све испред себе.

мељурав (празилук), прид., само м. род, израз којим се означава једна врста оболелости подземног дела празилука. — Ову годину прازیлука је много мељурав.

менђушка, ж., бот., деф., дем., од менђуша (реч која се не чује), врста саксијског цвећа, минђушица. — Менђушка има красне боје, али брж увене.

м'ењка, ж., мена месеца; промена места при игри „свињка” (в.). — Ако киша не падне у м'ењку, још ће да буде суша. — Кад се деца играју на свињку, па једн'о од њи „свињу” утера у рупу, тад је „м'ењка,” па сви остављају своју рупу и узимају туђу рупу.

м'ерница, ж., дрвен суд од дуга или од издубеног кратког дебла који служи као мера за узимање ујма од мељаве (око 12 кг); на једну м'ерницу жита узима се један кутао — око 1 кг жита или брашна. — Ако човек који је отерао жито у воденицу заспи ноћу ел отидне у село, воденичар му украде по неки куто жито ел брашно.

мертэк, м., једна од многих танких греда у крову куће и других стаја (преко којих се искивају цепанице за ћерамиду или легве за прел). — За мертэци се узима горун'овина ел граничевина, а може и багреновина.

мертечи, прел., поставља мертеке. — Неки пут су људи кр'ов прво мертечили назем, па су га тад дизали на дирэци.

месанце (и м'есанце), с., дем. од м'есо. — Треба он'о месанце, колко има, да исушеничиш и усוליш, па тад да га дигнеш на мотке над огњиште да се суши.

м'еско, с., дем. од м'есо; в. месанце.

м'ета, у изр.: на м'ети (остатак 7. падежа с предлогом на од именице м.эта), прил., на мети (где се може брзо наћи), у смислу: при руци. —

- Што ти ста́лно трéба немóј да зату́раш, па да не мóжеш да на́ђеш, него оста́вљај на м'етí, да ла́ко на́ђеш.
- меур, м., мекур, плик. — Кад се чо́век попáри с врућу во́ду, изи́ђу му меури.
- мечка́р, м., медведар. — Цíгани мечка́ри су ода́вно ч'есто и́шли по с'ела и водíли мéчке, тера́ли и да и́грају и просíли.
- меша́јник, м., ткан прекривач за на́вје. — Жéне су правíле меша́јници од кучи́њаво платно́.
- меша́јница, ж.; в. меша́јник.
- мешани́ја, ж., смеша, мешавина; измешаност ствари или односа. — Мо́ја ћ'ерка во́ли јéло од мешани́ју: пасу́љ, компи́ри, папри́ку, лу́ка. — Не во́лим да íмам мешани́ју с њí, па по́сле да испáдне сва́ђа.
- мешíна, ж., трбух, стомак. — У мешíну ме боли́ за њéга што је то́лко несрéћан. — Изр.: С мешíну, трудна, у другом ста́њу. — Јáдна Живáна, зиму́с ју ўмрело д'етé од шáрлак, а сáд је с мешíну.
- Миланкá, ж., име жене. — Од Миланкú Милáнову ни́је имáла по вр'една дев'óјка.
- Мíличка, ж., дем. од Мíлица (име жене). — За Мíличку ни́је имáо мо́мак у на́ше сéло, него се ўдала у Мíрово.
- милува́ње, с., миловање. — Оста́вите т'ó милува́ње сáд кад трéба да се рáди.
- мíлује, непрел., хоће, жели, даје од воље. — М'óј дéда је савéтовао: „Цíганке је ре́ко б'ог да прóси, зáто ју да́ј штá и кóлко мíлујеш, а немó да ју одбíјеш од врáта без ништа.
- Милуни́ја, ж., име жене. — У пр́ви рáт с Тúrци óба Милуни́јина сíна су погину́ла.
- Милуни́ка, ж., име жене. — Кад је баба Милуни́ке ўмрео муж, остáла је самá сáмцита, ни́је имáла дéцу.
- миља́р, м., бот., хмељ. — У на́ш кра́ј миља́р растé на вла́жна мéста: прéкај р'éке и потóци.
- мираци́ја, м., миражција. — Гáздински сíнови су ўвек гледáли да бýду мираци́је.
- мираци́ка, ж., миражцика. — Драги́ња је мираци́ка, н'éће óна ла́ко да се ўда за сиромáа.
- мирудíја, ж., бот., миродија (*Acorus calamus*, *Anethum graveolens*). — Мирудíју ни́ко не сáди, самá ница по гради́не. — Изр.: У сва́ко грне мирудíја (Каже се за онога што се меша у свашта). — Ё, без њéга се ни́где не мóже, 'он је у сва́ко грне мирудíја.
- мићé, с., праће косе (главе), измивање, мивење. — Нéки пúт је мићé било с ц'éћ, лúди су р'étко имáли сапун.

- ми́чица, ж., једна кост у крилу кокоши. — Кокóшка има ми́чице у кри́ла, а бата́ци у но́ге.
- мишоља́к, м., измет миша. — За шта́ чу́вате ма́чке, кад ви ми́ши óде по ку́ћу и на све́ стране оста́вљају мишо́љци?
- мла́деневеста, ж., невеста, млада. — Божи́дар ни́је прави́о сва́дбу, у́зео је мла́деневесту за́руку и дове́о у ку́ћу.
- млад'ёнчи́ћи, м., мн. (јд. млад'ёнче), хлеччи́ћи од пшеничног брашна, који се месе о Младенцима (црквени празник 22. марта). — Сва́кому ко́ј на Млад'ёнци до́ђе у ку́ћу да́ва се млад'ёнче.
- младичи́ћи, м. (јд. младиче), младунци (птица). — Ако овчарчи́ћи ч'есто гле́дају у гв'ездó што су на́шли у грма́н, ста́рка од стра́ оста́ви млади́чићи и утэ́кне.
- младуна́ц, м., погрд., тобоже млада човек, зрео човек који се понео као млад (Учинио нешто што му као зрелом човеку не доликује). — Ђ младуна́ц; и о́н скину́о ка́пу, па ц'елу́ зиму иде гологла́в!
- младуни́ца, ж., погрд., тобоже млада жена, старија жена која је учинила нешто што не доликује њеном добу, већ младој жени. — Штó се пра́ви младуни́ца кад ју не ли́чи: но́си сукњу над колéна?
- млађа́р, м., зб. им., млада шумица (шумарак младих стабала). — Нису́ шуме та́мо голéме: óвде — онде ди́го се млађа́р, али за десетину-петна́ес го́дине та́мо ће да порасте́ шума́ унебо.
- млађи́к, м. зб. им.; в. млађа́р.
- млађи́ка, зб. им.; в. млађа́р.
- млађика́р, м., зб. им.; в. млађа́р.
- мла́ти се, повр.; в. замлађу́је се.
- млатишума́, м. ж., занесењак; глупак. — Немóј да гле́даш шта́ ра́ди млатишума́, него се угле́дај на па́метни лу́ди.
- млати́чина, м. ж.; в. млатишума́.
- млати́ос, м.; в. замлађува́ње.
- млеча́ц, бот., незрео кукуруз (у клипу). — Штó бeрете куку́руз кад ви́дите да је јо́ш млеча́ц, све́ ће да ви се уквaри?
- мља́ска, непрел., мља́цка. — Кад ј'еш, немó да мља́скаш кај прaсе; ви́диш да има туђи́ лу́ди, па ни́је ўбаво.
- мога́ће, прел., можда ће моћи (оптативни футур од може, моћи). — Могaће да поóре ону́ доплáдницу рaно, па да пу́шти о́вце да пасу́.
- мо́же, изр.: Не мо́же изглаву́ (изгрудн, из меши́ну) (Боли га глава, груди, стомак). — Етe, од кад она́ не мо́же изгрудн; н'ема́ л'ек за њ'ó.
- мо́жебит, парт., можда, може бити (остатак инфинитива од глагола бити). — При́ча се да му је не́ки но́ћас испaсо ливaду; мо́жебит да т'ó ни́је истина.

- мóзуљ, м., жуљ. — Од úпролећ до úјесен рúке су ни у мóзуљи, па, кад се рóди, све заборáвимо, а кад н'éма ништа, нé знамо кúд ћемо.
- мока́н, м., погрд., глупак. — Ђј, мока́не, мока́не, шта си т'ó урадео, зар не видиш како љúди раде?!
- мокри́ња, ж., лапавица, влажно време; влажност, влага. — Док тра́је ова мокри́ња не мóже ништа да се ра́ди úпоље; не мóжеш да загазиш у њíву по бла́то.
- м'о́лба, ж., моба (облик заједничког рада у кући и у пољу ради бесплатне међусобне испомоћи). — Прве гóдине по рат Даринке је све м'о́лба урадела поље зáто што ју син погинуó у рат.
- м'омствó (и м'омстó), с., момаштво. — Бóгами, његово м'омствó пóтраја дугáчко, до триес гóдине.
- момчади́ја-целади́ја, зб. им., м., момци-делије. — Момчади́јо-целади́јо, дóста је билó играње, сáд на спавáње, па јутре на кош'ење!
- момчади́ца, зб. им., дем. од мочади́ја, момчадија. — Збрáла се момчади́ца, па откáд нешто разговáрају — ни њíма није бáш све лáко.
- момчурљáк, хип., момчић. — Нисáм га ви́до скóро, направíо се, еј, момчурљáк.
- м'о́р, м., бот., мухар (врста траве која расте на песковитом и влажном земљишту). — Кад смо били́ дéца, бра́ли смо м'о́р, попóнац, сирúшу и јóш неке траве за тéоци.
- мóрав, а, о, плавозелен. — Вóда у р'еке на дибóки ви́рови изгледа мóрава.
- мостовíна, ж., мошт, шира (младо непроврело вино). — Мостовíна је млóго пó здрава за пиће од винó, сáмо што не мóже млóго да стоји, него преврí и претвóри се у винó.
- мóсури, м., мн. (јд. мóсур), слеђене капавице са стреха. — Кад се да́њу тóпи сн'ег, а ноћу се зала́ди, ка́павице се следе и претвóре у мóсури.
- мотла́ви, прел., задржава (некога). — Дóста си ме мотлави́о, пу́шти ме да íдем по м'о́ј пúт.
- мóчур, м., баровито земљиште, бара. — Кад се изóре мóчур и посе́је куку́руз, мóже да рóди и на сýшу.
- мрљан, љна, љно, умрљан; прљав. — Тá ти кошúља мрљна, еве ти чíста, па се пресвúчи.
- мрљча, м., погрд., прљавко; неспособњак; мпитавко. — Дóкле ће тв'о́ј син да бúде мрљча и да íде она́ко кáљав, кај да н'éма ни́где вóда да га оперете?. — Чúјеш ти, мрљчо, оста́ви тú гр'еду́, кад нисí кадáр ни да ју подигнеш, а кáмоли да ју однесеш.
- мрóљ (мр-ољ), м., стрв, остаци нечега за јело. — Научíли на окла́пину, па трчé г'е íма мрóљ.
- мрсољ, м., слине. — Н' ум'é још ни мрсољ да си обрíше и 'о́н óће да се жени (Још је сувише млад да се жени).

- мрсоља́к, м., бот., висибабa (*Galanthus nivalis*). — Чудно је т'о како мрсоља́к мо́же да израсте и да цавти́ док је још свуд око њега сн'ег.
- мрсоља́ив, а, о, слинав; слузав. — Нека деца нису мрсоља́ива ни кад су мајка, а нека мрсоља́иве и кад мало одрасту́. — Изр.: мрсоља́иви ораси (млади ораси који још нису за јело, чија је мезгра још слузава). — Шта́ млади́тиш ти ораси, кад су још мрсоља́иви?
- мрсоља́иви, непрел., слинави. — По неки, кад остари́, почне и да сузи и да мрсоља́иви, па да те јад да га гледаш.
- мрсоља́ивица, ж., погрд., слинавица; незрела (недорасла) девојка. — Ђј, мрсоља́ивице, зар и тебе воде по забаве?
- мрсоља́ивко, м., погрд., слинавац; младић; незрео, млад човек. — Зар се и она мрсоља́ивко оженио? Не знам што жене мрсоља́иву децу!
- мрцкав, а, о, в. злоје́шан.
- мрцкеља́ив, а, о, в. злоје́шан.
- мрша, ж., стрвина, остаци животиње које су растргли курјаци; в. пример уз реч гáрван.
- мршава́ца, ж., мршава девојчица (жена). — Ђј, мршава́ице, кад ћеш ти да се поправиш?
- мрш'о́јла, м. ж., мршавко; мршава́ца. — Мрш'о́јло, мрш'о́јло, ви́де ти се ре́бра!
- му́ја, ж., зоол., мува. — Куд се де́ну зими оно́лке му́је од лётос?. — Изр.: Од једáн уда́рац дв'е му́је обáра (Једним поступком постиже два циља). — Види́ш ти како ја ра́дим: с једáн уда́рац дв'е му́је обáрам.
- мујос'ерина, ж., траг мувљег измета. — Ако се лети кућа остави самá, му́је наца́кћу мујос'ерину на п'енцери.
- мука́вица, м. ж., мргодна особа, ситничар, незгодан човек. — Ђ, т'о је мука́вица, свé њему није згóдно.
- му́лација, м., погрд., онај који воли да нешто узима бесплатно. — Му́лације мло́го пút скúпо пла́те он'о што су узели ца́бе.
- му́ле, прил., погрд.; бесплатно. — Му́ле је неки пút слáтко, а мло́го пút и г'орко.
- мулећа́р, м., погрд.; в. му́лација.
- мулећина, ж., погрд., нешто што се добија бесплатно. — Неки људи во́ле мулећину, али она и по некад изи́ђе на н'ос.
- муља́ча, ж., бот., врста шљиве. — Муља́че добро рађају, али су се скóро изгуби́ле.
- му́не, прел., да, поклони; гурне. — К'ој не во́ли да ра́ди, гледа да му неки нешто му́не. — Си́ноћ је неки из тавни́ну изи́шо пред Ми́ту и муну́о га у меши́ну и обори́о га у праши́ну.
- му́нца, м., хип., мушко теле. — Мо́рамо да одби́јемо му́нцу, порáсо је гол'ем и не мо́ра више да сиса, кад већ мо́же и да пасé.

- мурдár, м., погрд., каишар. — Чóвек не трéба да бóде мурдár, ако оће да га лóуди цéне.
- мурдари, непрел., погрд., каишари. — К'óј гóд је мурдариó, искусаó је пóпару сас свí.
- муртéz, м., тур., онај који ћути, ћутљивко. — Кáко му се не омрзне да сáмо óн ћути кај муртéz, кад сви лóуди разговáрају?
- мурца, м., зоол.; в. гара.
- мусав, а, о, ћосав (без браде и бркова). — Свí у његову фамíлију су мусави.
- муси се, повр., снужди се, сневесели се, смркне лицем. — Штá му је билó да се муси; нíкад га до сáд нисáм вíдела таквóга.
- мúтав, а, о, нем. — У Јáбланицу одáвно имáли мúтави; раћали су се у фамíлије г'е су се узимáли у р'од.
- мúти мáсло, прел., издваја мáсло из млека (мућењем у бућки). — Кад су лóуди имáли дóста óвце, жéне су мутíле мáсло и лéти нисú трошили мáс него мáсло.
- мúшило, с., затворена, непроветрена, мрачна соба (просторија). — Изíђи овáмо нáпоље из т'ó мушило, да те мáло огрéје сúnце, нисí бóула да не мрдаш цéо дáн из кóћу.
- мушкарáча, ж., мушкобања. — Енé ју онá Драгíна мушкарáча што не зна ни да плет'е, ни да пр'едé; к'óј ли ће њ'ó да узне?
- мúштра, прел., мучи, кивњи (психички). — Мúштраш га трí сáта, има да пáнти док је жíв.

Н

- наáка, прел., натрпа; стави много; стави унутра. — Штá си наáкала овóлко с'ó у јéло, па чóвек не мóже да зíне на њéга?
- наáкају се, повр., угурају се; уђу (има само множину). — Иди врни он'е óвце, вíдиш да се наáкале у жíто.
- набáда, храмље (привремено). — Пр'е нéки дáн се убó на п'етý, па вíдиш како набáда.
- набáдина, ж., веома дугачка дворога вила; њоме се дене сено у пластове; прави се од јасенове или грабове природне ракље. — Дéда је дељаó свáку гóдину по нéколко набáдине и даваó к'ој потражи.
- наб'еди, прел., неоснóвано окриви, лажно оптужи. — Нéки га наб'едиó да је нóћу испáсо Милутíнову ливáду, па се упудиó да га Милутín не тужи.
- набóга, прил., ипак, и поред тога, срећом. — Кад је Лазá пáдо од ора, набóга се нáшо Добрóсав и одвéзо га у сéло.

- набрди се, повр. (махом перф.: набрдио се), упути се, предузме нешто. — Штá си се набрдио зор'ом с тá алát, кад данас не мóжемо ништа да рáдимо?
- набу́та, прел., погрд., набије, угура. — Глe штá дрва набутáо у кúбе, па н'еће да се разгорí, него сáмо чúри.
- навáби, прел., намами (стоку, живину). — Ујутру растúри зрна, па навáби кокóшке и вáђај једну́ по једну́ и глeдај којá ће да снес'е.
- навáлица, ж., навала, јага. — Немóј да идеш јóш у воденицу, јá сам и́по јуч'ер, па има навáлица, и трéба млóго да се чека док се не д'ође на р'ед.
- навáси, прел., накнади, наплати; обештети се. — Т'о што му Арнаута однeла с'ено, навасио 'он на дру́гу страну.
- навáти се, повр., одлучи се, предузме (нешто); обавеже се. — Не мóгу да се навáтим да га чúвам, млóго је нeзгодан и нíко не мóже да му угóди.
- навeчери, м., мн. (јд. навeчер), рлг., вечера уочи славе. — Далéко смо, па не мóжемо да д'ођемо на навeчери, али ћемо да д'ођемо јутредан, на слáву.
- навíја (пређу), прел., намотава пређу на вратило (у припреми за ткање). — Придјесен, док је јóш тóпло, жéне излáзе на нeку пољáну и навíјају пређу што ће да ткáју прекóзиму.
- навíјање, с., намотавање пређе на вратило (у припреми за ткање). — У навíјање жéне помáгају једнá дру́ге; младe учe од старeје.
- навíљчи, прел., много захвати кашиком (сира и сл.). — Кад отíднеш у туђу кúћу, не навíљчи лóжицу, срамóта.
- навíче (махом перф.: навикáли), прел., наговоре. — Навикáли на вeга и 'он послушао, па се сáд пáти, а вíи нíгде н'е́ма да му помóгну.
- навoдаци́ја, м., проводаци́ја. — По нeкому иде одруке да бúде навoдаци́ја.
- навoдаци́ка, ж., проводаци́ка. — Од нeко врeмe ни у сeло не трéба навoдаци́ке и навoдаци́је, него се м'омци и дев'ојке самí нáћу и догoвoре се да се узну.
- наврвчa опáнци, прел., увуче врвце (в.) у закачке (в.) опанака. — Кад се опáнци наврвчáју, лáко се и обúвају и изúвају, а и зáкачке се не кíдају.
- навркa, прел., наспе много. — Штá си навркáла тóлко мачíну у ту гíбáницу, вíдиш да ће да ти теч'е низ лактóви.
- наврне, прел., нагне (на пр.: себи чашу с пићем у уста). — Кад 'он наврне флáшу с винó, не пушта ју док не остане сувá.
- навртáлка, ж., мотка којом се окреће вратило на разбоју при ткању ради одвијања неизаткане основе. — Овá навртáлка ми се искривíла од влагу у пóдрум; мóра да ми нáђете дру́гу.

наглавци, м., мн. (јд. наглавак), мушке вунене везене чарапе; некада су били дугачки до колена, а касније до половине голеница; преко њих су завијали каише. — Наглавци су плéле и вéзле сéстре браће и младеневесте на младожење.

нагњет'е (се), прел. (повр.), погрд., угура (се); навуче (се); наједе се преко мере. — Нагњео 'овце у моју ливáду и испáсо ми óтаву, што би имáо јóш једанпút да покóсим. — Штá си се нагњео тýј, кад ти тýј није мéсто?! — Кад отíдне куд дрúгога, нагњет'е се, па не мóже да дýва.

нагоди (се), прел. (повр.), намести (се). — Нагоди се ти дóбро, како ти згóдно, да не испáднеш на нízбрдицу. — Нагоди товáр кáко трéба на кóла, да ти се нéшто не смáкне напр'ед и да ти убије крáве.

наг'орњýје, гл.; в. г'орни́.

нагрúдњак, м.; в. грудњак.

нагуз, прил. натрашке. — 'Он полáко нагуз, нагуз, па се óкрете и кúжну и úтече низ странú.

надáви, прел., само закоље, удави (овцу курјак), па остави. — Нéки пут су вúци упадáли у наслóни, па надáве грдне 'овце, и што не мóж' да поједú, сáмо направе штéту, па утéкну.

надан (на-дан), прил., дневно. — Пíсар, пíсар — ћáта, // пандúрска му плáта: // грóш му надан, // да не úмре глáдан (н. п.).

надáри, прел., опреми кћер свадбеним даровима. — Душáнку мáти надáрила од малéна, сáд сáмо чéка свáтови.

надвe (на-две), на два једнака дела, надвоје. — Кад и је úмрео башпá, брáт и сéстра под'елили свé надвe. — Изр.: Д'оћé ми надвe (Уплаших се, побојак се). — Кад видó да ми га сíн н'ема из планину тóлко вр'емé, д'оћé ми надвe.

надвe-натри (на-три), прил., површно, на брзину; аљкаво; како било, надвоје-натроје. — 'Он т'ó уради надвe-натри, кóлко да није до вéга.

надвíје, прел., надвлада, савлада; задовољи нечим, засити. — Сíн је био рáспник, баштá није мого да га надвíје с пáре. — Надвíли га бóлови; не мóже више ни да лежí ни да седí, па се дíго и óди по сóбу.

надвишáва, прел., повећава цену. — Требáло óдма да му плáтиш, да ти не надвишáва ц'енú.

надвишáвају се, повр., утркују се у нечему. — Седé бађáв, па се надвишáвају к'óј ће да има бóље дрéје.

надебел (на-дебел), прил., у већем слоју. — Нисмó бројили кóлко има тарáбе, али се вíде дóста надебел.

надéка се, повр., напије се много воде, млека и сл. — Надекáо се студéну вóду на овú врућину, па сад не мóже из гúшу.

- надл'ега му се, безл., добро му долази као изговор (или утеха). — Мил-
кана сама позвала Данила у кућу, па му се т'о сад надл'ега и н'еће
да изиђе, нићи може да га истера.
- надогóдине, идуће године, догодине; никад (в. на Кукуљ'евдан). —
Мене је сад мýка, а за надогóдине ћу ја да знам шта ћу да радим. —
Кад мисли да ти врне пáре што си му узајмио — надогóдине?!
- надокрáјку (на-докрáјку), прил., на крају, на крају крајева, најзад, нај-
после. — Све је билó добро, али надокрáјку су се скарали и растурили
се.
- надундúри се, повр., надује се; наљути се; напне се. — Конопл'е не треба
више да ти стоје у р'еку, видиш да су се надундурили и мож да иструле
ако још остáну у воду. — Н'е знам шта се од неко в'ремé надундурила
на мене: охутýје од мене и не долáзи ми више.
- надúшка, прел., препуни, напуни. — Увечер надúшкaм кúбе сас сировице,
па ми ц'елу н'оћ држе óгањ.
- надúши, прел., осéти, нау́ши. — Како 'он надúши свúд г'е има да се
ј'е и пије?
- нађ'ођи се, повр., накинђури се, налицка се (жена). — Она се и у радан
дан нађ'ођи кај кад п'ође на óро.
- наедно (и наједно), прил., уједно, у исто време; све. — Јá би волео жýто
да продам наедно, па да си глédам дрýгу рáботу.
- назем (на-зем), прил., на земљу; на земљи; на поду. — Они још спé
назем, кај да н'ема нигде дрво да си направе кревет кај лúди.
- назувáлке, ж., мн. (јд. назувáлка), кратке вунене чарапе које се обувају
(назувају) зими преко дугачких чарапа. — Назувáлке се плетú од
дебело плétиво и држе тóпло на нóге.
- насида, прел., назида. — Илија Л'епин је насидáо млóго зидови по сéло
и сви су га волéли.
- насира, прел., навирује, погледа, загледа. — Не волим нýко да ми насира
шта радим у моју кућу, ништа не крадем.
- наси́рне, прел., навири, погледа. — На пладне наси́рни да видиш да л'
свиња́ има воду, да не скáпље óдржећи.
- наsrне, прел.; в. наси́рне.
- најадóше се, повр., наједи се, насекира се. — Кад се она најадóше, нýко
не може да ју умíри.
- нај накрáј, најпосле. — Чекај, полáко, сад се још ништа не зна, ће да
видимо шта ће да бúде нај накрáј.
- нај нап'ед, најпре, пре свега; на челу. — Нај нап'ед треба да иде у
в'ојску, па да се ожéни, па тад да прáви кућу. — Кад се п'ође за де-
в'ојку, нај нап'ед иде кúм, па младожéња, па тад дрýги свáтови.
- нај острáг, позади, на крају. — Кад војни́ци стáну у врсту, нај острáг
стојí нај мáњи.

накажљив, а, о, слабуњав, болешљив. — Он је, јадан, био накажљив од кад се родио.

накамарише, нагомила. — Свако лето деда накамарише дрва на дрвник и уз ораси, па зими нема да брине.

накамаришу се, повр., згомилају се, нагомилају се. — Његове овце се накамариша у Миланову пченицу, све ће да ју испасу.

на камару, изр., у љубавном сплету (in complexu). — Има људи који затекну жену на камару с другогa, па ју не отерају.

накањује се, непрел., оклева. — Де, не накањуј се, дај што ти се тражи, нећеш да осиротиш за толко. — Изр.: Накањује се кај гладан на срање.

накапа, изр.: Накапао ми — Дозлогрдио (досадио) ми. — Накапао ми с ту његову кукњаву, не знам куд ћу од њега.

накачи, прел., подигне меру; презадужи нечим. — Некад трговци, кад се купувало на вересију, накаче дужнику и што јес и што није, па тешко може да исплати.

наковали се, повр., дође незван; навали на јело; утрпа се. — Њему није муча да ти се наковали кад се не надаш. — Кад се он наковали на прасећину, има да утекнеш усвет.

накокери се, повр., подигне се; предузме нешто. — Шта си се накериио толко рано, легни, па спавај још. — Накокериио се да гради кућу и шталу, иако није кадар.

накотечка (узицу), прел., навије узицу на клин. — Накотечкај ми ову узицу, па после иди куд беш.

накра, прел., стави много нечега у (или на) нешто. — Шта си толко накрала то грање на огањ, видиш да ћеш да запалиш кућу?

накрвљоше се, повр., погрд., посере се. — Није имао г'е да се накрвљоше, несрећник, него под ора, г'е падају ораси!

накриви, непрел., учини некое добро поступком усмереним да му се нанесе зло. — Није ме повео у л'ов, па сам се наспавао цео дан — накривиио ми.

накрка се, повр., наједе се. — Де, накркај се и ти једанпут, све се ниси најео.

налага, прел., ставља комину у казан ради печења ракије; ставља рукевети жита на гомилу ради везивања у снопове. — Деда помага тате да налага на казан. — Деца налагају руковољи а деда везује снопови.

налипа се, повр., накуса се нечега ретког (млека, чорбе и сл.). — Над-робио млекó и качамак и налипао се, па лего у ладовину да спава.

налипће се, прел.; в. налипа се.

налóжи (казан), прел.; в. налага.

- налудничав, а, о, сулуд; бесан; жесток; ђакнут. — Немó да га задéваш, знаш да је налудничав.
- намáгља, прел., скине лишће са гранчице провукавши је кроз стиснуту шаку. — Намáгљај шúму па дáј кóзе, немó да ју пушташ да брсти.
- наметáлка, ж., једно обољење очног капка. — Наметáлка изиђе од прашину, али за нéколико дána пр'óђе.
- намíрка, ж., износ новца или друго што се даје ради измирења парничара. — Дáо му у намíрку једн'ó јáгње и више нéће да се парниче.
- намољáва се, повр., тражи да га неко много нуди. — Немó да се намољáваш, него úзни што ти се дáва.
- намољíше (р'ека зéмљу), прел., нанесе река муљ на земљиште. — Кад се излије од кíшу, Арнаúта одере нéке њíве и ливáде, а нéке намољíше.
- намóра, прел., принуди. — Наморáли ћ'ерку да се úда за жењáка зáто што је богáт.
- намћóр, м., погрд., зао, opak човек. — Откúд нáиђе тá намћóр и пóквари ни сед'елку?
- намúри се, повр., намршти се, сневесели се, намргоди се, натмури се. — Иде отúд, па се намуриó кај овá кошáва што дýва.
- намýси се, повр., намршти се, сневесели се. — И 'он се нéшто намусíо, нíје му прáво, не знам штá му је.
- наовáм, отуда; наовамо. — Врни он'е 'овце наовáм, да не отíдну у нéчије жíто.
- нáолке, прил., овлаш. — Немóј т'ó тврдо да стéжаш, него нáолке.
- нáопоко, наопако. — Откáд му је мáти úмрела, њíма је пóшло све нáопоко.
- наóстри, прел., наоштри. — Кад ти Вóја ковáч исклéпа и наóстри секиру, н'éma да брíнеш да н'еће да рéже.
- напáли, прел., јако загреје неки гвозден предмет. — Óна напáли острúшку и изгорí једну грумíцу шић'ер, те му направí шéрбет, па пóсле напáли црепúљу да испеч'е лéба.
- нап'ендék, м., онај који се лyти. — Њ'óјна ћ'ерка је размáженица и нап'ендék, к'óј зна кáко ће да се úда.
- напеч'е се, повр., нагреје се; сасуши се. — Úјутру да се дíгнемо рáно и да жињ'емó док се жíто не напеч'е, да не опáда.
- напиња, гл., непрел., напреже се јако. — Не знам дóкле ће и 'он да напиња, нíје више мláд, а нíко га не одмењýје.
- напињање, с., велико напрезање. — Нíко не мóже да издржí напињање што је 'он издржáо.
- напиња се, повр., лyти се. — Нéма зáшта 'он да се напиња, сáм је крív за свé.

- наплат, м., наплатак (шести део периферије дрвеног точка у волујских кола). — Наплати се граде од јесеновину и оровину.
- напне се, повр., наљути се; надује се. — Њему мало треба да се напне. — Ујесен људи заквасе чабрџи и бурџи, да се напну и спрџе и за грџе и вино. — Изр.: Напео се кај к'ош (Много се наљутио). — Напне дудук (Потегне дудук и свира). — Баба је грџила дџу: „Шта си напео та дудук, кај да ти све равнo до Кóсово?!”
- наповџлице, прил., (носе) заједно на чобрџаку (терет) на раменима. — Море, да узнемо наповџлице, не могу јá сам да носим све.
- напољ(е), напољу, напоље. — Буди миран, да те не истџрам напоље!
- направи опанци, изр., умре. — Владџмир ће скóро да направи опанци.
- направи се на товán, изр., стврдне се јако. — (Таван се с горње стране облепљивао дебелим слојем блата измешаног плевом, које се осуши и јако стврдне; отуда израз: тврд кај товán). — Немó да износџш та лџба, видиш да се направио на товán, него направи попару.
- направо, прил., право, пречицом (правац кретања). — Немó да идеш по пџт, него удари направо преко поље. — Он тџра направо, па куд испадне (Он ради без околишења, па шта буде, нека буде).
- напрáсничав, а, о, напрасит. — Стојán је напрáсничав, за час се извџче на жџну, на дџцу, на свакога.
- напрáти, прел., празн., бајањем припреми зло, пошáље чини. — Њџма сваку гóдину липшувáла говџда, мóра да и је билó нешто напрáшено
- напрџдица, ж., напредак, напредовање. — Што гóд узну да рáде, све и иде у напредџцу.
- напролећ, на пролеће, у пролеће. — Ујесен изóремо лџдине, па напролећ посџјемо кукуруз.
- напрџти (се), прел. (повр.), угура (се). — Напрџти 'овце у туђу попáшу, па сџдне на склáд и није га срамóта од никога. — На сваку свáдбу се напрџти и нџзван, сáмо да се нај'е и напије мџле.
- напуђи се, повр., наљути се. — Она се лáко напуђи, али се брж и одљути.
- напуџци се, повр.; в. напуђи се.
- нарабóти се, повр., наради се. — Ако се 'он није нарадџо у њег'ов в'џк, ниџо н'џће.
- нара́ми, прел., натовари (стави) на раме, обрами. — Душán нара́ми пу́не т'орбе с лубенице и пу́пољци и кога гóд скóби на пџт дá му по нешто и док стџгне дóма испрáзни т'орбе.
- на́ребар, поребарке; попрџко. — Кад је вџдео да ће да се скóби с Немџци, 'он на́ребар, на́ребар, па шмџгну у трџе прекај пџт.
- наре́па, прел., уради површно, грубо, незгрáпно. — И јá би знáла да наре́пам кај она и да наплáтим, али не иде такó р'џд.

нарипају, трен. (само у множини), ускоче. — Наши војници набацају бомбе у швапски р'ов, па нарипају у р'ов и на бајонет натерају Немци да остаје р'ов и да се повучу.

нарипа се, повр., наскакуће се; наигра се (дете). — Сад си се нарипао, треба да вечераш и да спаваш, па ћеш јутре па да се играш.

нарка, прел.; в. наврка.

нарнци се, повр.; в. напући се.

нарогаљ, попреко. — Изр.: Гледа нарогаљ (Гледа попреко). — Не волим нико да ме гледа нарогаљ.

нарогуши се, повр., наљути се. — Видим да се нешто нарогушио, не знам шта му је.

наруси, прел., натруни. — Бакрачи с воду смо прекривали с засторци, да се не нарусе.

нарушен, а, о, трп., натрушен. — Млеко ти нарушено, узни цедиљку, па га процеди.

насаице, прил.; в. наребар.

насилице, прил., на силу, силом, принудно. — Нико не воли кад је нешто насилице, најбоље је кад се људи договоре.

наслон, м., стаја за стоку од у круг или квадрат косо поређаних дрвених цепаница покривених сламом или лиснатим грањем букве или другог дрвета, без крова. У њој се држе овце, козе, говеда; пружа чист ваздух и свежину стоци, али курјаци могу да ускоче унутра и да униште сву стоку. Сада се ретко граде. — Одavno су вуци урипљували у наслони и клали грдне овце, па кад човек јутру отвори наслон, они јурну на врата и утекну.

настане, прел., нагази; стане ногом на ногу другог (махом перф.: настануо си ме — нагазио си ме). — Одвн ти се крај, немó да га настанеш, па да паднеш.

настрви се, повр. (махом перф.: настрвио се), острви се. — Кад се људи настрве, они су кај пцета — не знају шта раде.

настуди се, повр., прозебе, прсмрзне (махом перф.: настудио се — прозебао). — Баба цео дан била по овце, па се настудила и још не може да се угреје.

натежа, непрел., постане тежак (предмет који се носи). — Натезала ми ова врећа, морам мало да седнем, да се одморим.

натерује, изр.: Натерује наруку (Принуђује некога по својој вољи). — Доста ме она натерувала наруку, сад више неће.

наткачује, прел., додава измишљено; повећава цену. — Кад се човеку деси нешто лоше, сви наткачују по нешто и на крај испадне кај да је рупа нанебо.

наткачује се, повр., заповеда свађу или шалу. — Ђ, зна она да се наткачује сас свакога, али ће напослétку да извуче дебљи крај.

- натквеси се, повр., погрд. (махом перф.: натквесио се). — Шта си се натквесио; немóј такó, није уљудно.
- натплит, м., натплет (у плетењу чарапа). — Сáмо да завршим овá натплит, па мóрам да оставим плет'ење, н'емам кáд више да плет'ем.
- натплића, прел., натплета. — Да видиш ти кáко óна т'ó вешто натплића, сáмо ју играју прсти сас игле.
- натрачки, натрашке. — Откако му је умрела мáти, свé му је пóшло нáтрачки.
- натре (т'есто), гњечи тесто пред стављање хлеба на печење. — Стрпите се сáмо мáло док нáтрем т'есто, па ћу да га тóрим у црепúлу и за чás ће да се испеч'е лéба.
- натронта се, повр., обуче много одеће. — Шта си се натронта тóлко по ов'ó убаво вр'еме кај да си нéка бáба?
- натропа, прел., набрбља, налупа; насече месо (с коскама) тако да се парчад држи међусобно. — Мóра да му је нéки нéшто натропаó, кад се нарициó на мене. — Ўзни секíру, па ми натропај овú свињштину, да свáрим у копúс.
- натрти (се), прел. (повр.), истури задњицу; натовари; умре. — Н'емају говéду, па натртиó вр'ећу с кукуруз и однеó у воденицу, да самéље брашно. — Њéга ће нéко јутро да нађу г'е се натртиó.
- натрусé, прел., натресе воће. — Дéда натрусé сливе, па дéца збíрају цео дан.
- наубáви (се), прел. (повр.), улепша (се). — Óна мýсли да ће да ју наубáви белило и руменило, а не види да је остарéла; сáмо кад је жéна младá мóже да се наубáви.
- нафискúје, безл., улази у затворен простор бацана ветром киша.— Пóче кiша; идите, дéцо, затвóрите п'енцери, да не нафискúје у сóбу.
- нацáкћу се, непрел. (махом у плуралу: нацáкћали се), нагомилају се, скупе се, попадну у великом броју. — Затвóри п'енцери, да ти се не нацáкћу мýје по дúвари, па да не мóжеш да и истéраш.
- нач(е)пáри се, повр., набоде се на оштар одломак дрвета; опече се, искуси нешто рђаво. — Дóбро се начпáрио на ступáло; мóра нéко вр'еме да држи нóгу зáвиту. — Óна се с њéга нéкад начпáрила, па сáд отвáра четвóре óчи, да се пá не начпáри.
- начéска, прел., накида (лукова, кукурузна) пера. — У копáње бáба начéска лúка и напáви сiрће, па копачи прво кúсају сiрће, па пóсле дрúго што íма.
- начми се, повр., погрд., наспава се. — Кáд ли ће 'он да се начми, дáњу, нóћу, јéдно чми.
- начне се, повр., посече се (мало). — Нéки се начне мáло, па óдма завíје прс, а нéки т'ó нiкад не чине.

начоврљ, накриво; наопако; устрану. — Дóкле ће она да иде свé начоврљ?

начу́ка, прел., укуца. — Кад је дéда уишо у колибу, начукао је клин у дýвар и окачио пушку и г'óрбу.

начу́љи уши, прел., наћули уши, напрегне слух. — Наш пác начу́љи уши, зарежи и јурне у луг и истéра отуд зајца.

нашо, изр.: Нашо, па зашо (Наишао на незаслужену или неочекивану доброту). — Нашо цркву г'é ће да се крсти (Тражи нешто на неправом месту; наишао на супротно од траженога).

неваља́шан, шна, шно, неваљао; лош, рђав; лењ; болестан. — Ђј, 'он је неваља́шан, од не́га ништа не мóжеш да се на́даш. — Они су сви неваља́шни, н'éма пác за штá да ји уј'é. — Откад ју знам, она све неваља́шна, сирота, свé по дóктору.

неваља́шко, м., неваљалац; болешљивко. — Сви знаду да је Пáвле неваља́шко. — Ђј, неваља́шко, ниси тí још за жени́дбу.

неваља́шник, м.; в. неваља́шко.

неваља́шница, ж., неваљалица; болешљивица. — Бéжи далéко од тý неваља́шницу, није она за твоју кућу. — Бина, сирота, билá је од детéта неваља́шница и, éте, није мóгла више да истраје, умрела је кад је изишла из школу.

неваљаштíна, м. ж., болешљивко; болешљивица. — Кáко је неваљаштíна, дóбро се бóри: рáди и трчí и што мóж' и што не мóж'.

невéрица, ж., невероватноћа, неистина. — Ода́вно се она жалíла да не мóже, али нíма се свé чинíло невéрица, док нај пóсле није умрела.

невéстица, ж., зоол., ласица. — По нáше шуме и пóља р'éтко има невéстице.

невесту́лка, ж., зоол.; в. невéстица.

невéш, изр.: Од невéшта и гóра пла́че.

нев'óљан, лна, лно, болешљив. — Мíта је бíо цéо в'éк нев'óљан и тéк пóдстарост је живнуо и пóчео по нéшто да рáди.

недока́жљив, а, о, тврдоглав; неразборит. — Недока́жљивому човéку мóжеш да при́чаш кóлко óнеш, ништа ти не вр'еди — 'он зна свóје и не попу́шта.

недонóче, с., недоношче. — Кад сам јá бíо д'етé, нисáм чуо да се роди́ло нéко недонóче.

недопáвљен, а, о, трп., фиг., недотупаван, ћакнут. — 'Он ми изглéда кај да је недопáвљен: рáди што не рáди нíко.

незаситан, тна, тно, лаком. — Док је жив 'он ће да бóде незаситан и нíкад н'éће да му бóде дóста што íма.

незаситник, м., лакомац. — Мијáјло је незаситник, и брáту óтео имáње.

не л' (изговара се: нел), гл., није ли? зар не?. — Рэкли сте да ћете јутре увечер да д'ођете куд мене на пос'едак, не л'?

нем, прел., не знам. — Не в'идим он'е 'овце, нем куд се д'едоше.

нема, изр.: Н'ема ум'ешено па об'ешено (Нема ништа без рада).

н'емај-куд; само у изразу: од н'емај куд — из нужде, зато што друкчије не може. — Ж'ивка билá свáкаква дев'ојком, па се у'дала за дош'љака од н'емај куд.

немирко, м., немирно мушко дете. — Ђте штá је направ'ио немирко: прат'или га нáводу, 'он разб'ио кúпицу.

немирница, ж., немирно, несташно женско дете. — Ђј, т'и, немирнице, не зад'евај кúчићи по пут'ине, да те не уда'ве!

ненаситник, м.; в. н'езаситник.

непочитање (и непочитање), с., непоштовање. — Н'ема штá 'он да се жáли на своју д'ецу за непочитање, ни 'он није почитáо бáшту и мáтер.

неразборљив, а, о, тврдоглав, неразуман. — Таквú неразборљиву и распúштену д'ецу нисáм н'игде в'идела: мáти ц'ео дáн ви'че на њ'и, па ништа.

неразбран, а, о, в. неразборљив.

неразговетан, тна, тно, нејасан; неукусно, непријатно јело. — Написáла ми овд'е нешто неразговетно, не м'огу да растумáчим. — Нисáм м'огла да ј'ем т'о што је она спр'ем'ила, неразговетно ми је.

несмајан, јна, јно, погрд., незграпан, неспретан; тврдоглав; сулуд, ђакнут; немиран (дете). — Не вр'еди ти ништа да му при'чаш кáко ће ов'о, кáко ће он'о, в'идиш какáв је несмајан. — Бáш су та њ'ина д'еца несмајна, д'игну кућу нáглаву кад и мáти није тáмо.

нестáо, ла, ло, непрел., р. пр., умро, преминуо. — Живáне и Мијáјлу су два дет'ета нестáла док и се једн'о задржáло.

низбрдо, изр.: Н'избрдо се и г'овн'о вáља (Јако је ићи низбрдо).

ниједан, изр.: У ниједно вр'еме — Врло касно ноћу. — Тр'еба ч'овек да га п'ита: што се 'он вр'ћа д'ома свáку н'оћ у ниједно вр'еме.

никакав, ква, кво, погрд., рђав. — Штá да ти кáжем за њ'ега: никакав (ни)је.

нико, изр.: Н'ико и н'игде (Ништак; ништавило, човек без вредности). — Штá се 'он начиња'ва, кад је н'ико и н'игде?

николко, колико. — К'олко су ж'ене д'ошле на сед'ељку куд Мил'еву? — Н'иколко.

ничица, ж., бот., никсица. — Дев'ојчице набрáле ни'чицу, направ'иле к'итке и одн'еле уч'итељке.

нички, ничке, ничице, потрбушке. — Направ'или он'о д'ет'е на мáзу: кад му нешто не уч'ине по вољу, оно л'егне ни'чки, па се р'ита и зап'ева.

ништáк, м., нитков, човек покварен и без вредности. — Кад је био д'етé, био је млого добар, а кад је порáсо, направíо се на ништáка.

новица, ж.; в. бенáц.

нога, изр.: Те да добије ноге (Украшће га). — Немó да остављаш ова сáт свúд р'едом, да не добије ноге.

ножици, м. плт., маказе. — Одавно су децу стрíгли с ножици, па и билá главá кај да су ју пáсле гúске.

ножиче, с., дем. од н'óж, ножић. — Једн'ó лéто билá је млого сýша и зéмља се грдно испуцáла, па сам једн'ó ножиче испуштíо у једну пукóтину и тáмо је и остáло.

Њ

њíшка, прел., љуља, њиха. — Вéтар њíшка грáне, а црвено сúnце полако излáзи над шúму.

њóкалица, ж., погрд., њушка, губица (нос у човека). — Никóла се напиó, па пáдо на пúт и разбиó њóкалицу.

њ'он, њ'óјна, њ'óјно (множина: њ'óјни, њ'óјне, њ'óјна), зам., њен, њена, њено. — Миллица је рáно остáла удовица с мúшко д'етé, њ'он муж је погинуó у рат.

њуњори, непрел., говори кроз нос; гунђа. — Штá њуњори, т'ó твоје д'етé, па му ништа не разбирам. — Немó ништа да тражиш од њéга, кад н'éма вољу да ти да, не мóгу да га слúшам да ми њуњори.

О

ó, узвик којим се плаше дивље животиње (курјаци и др.). — О, држи га, Шáро, не дáј да ни однéсе 'овцу!

оáсни се, повр., искористи, види корист. — Кад ја н'éмам вајдú, н'éће ни 'он да се оáсни.

обáви се, повр., закасни; задржи се. — Нисáм се дíго рáно и обавíо сам се и нисáм мóго да кúпим шта сам тéо. — Н'éма га јóш, не знáм штó се тóлко обавíо.

обáска се, повр., отресе се (зрњевље из класја, лишће с грана и сл.). — Ако не пожéмó за двá трí дáна, жíто ће млого да ни се обáска.

обашка, изр.: Свáка вáшка обашка (Свака ситна душа се издвоји од осталих људи).

обгало, с., оклагија за мешење кора (обги) за гибаницу. — Дéда издељáо бáбе обгало и óна ће да га чáсти с једну гибаницу.

- обере се (с паре), повр., остане без (пара). — Он је скоро удавао ћерку и сад се обрао с паре и неће да може да ти плати колико ти бћеш.
- обсира се, повр., осврне се. — Не знам што се Милорад стално обсира кад иде по пут.
- обсирuje се, повр.; в. обсира се.
- обсрне се, повр., осврне се, обазре се; одврати речима (увредом). — Причам ју ја сваки дан шта је и како је, али се она и не обсрне на он'о што ја причам. — Не боји се она од њега, него му се обсрне, па се он пуши.
- оби́ва (конопље), прел., млати (конопље) ради влакна, пасуљ, боб (ради зрна). — Нисам још обивала конопље, мало су ми влажне, па треба да се осуше и напечу, да се лакше обију.
- обивање, с., млаћење конопље ради издвајања влакна. — Данкини већ завршили и обивање; они све нај пр'е од сви ураде.
- оби́ђе (грне, јело), прел., проба (лонац с јелом које се кува) да види да ли се скувало, да ли је слано и сл.). — Мати каже ћерке: „Обиђи грне, па ако је неслано, досоли.
- обј'еда се (међу ноге), повр., оједа се (између ногу). — Мајцка деца се обј'едају међу ноге кад се не држе чисто.
- Обла, ж., велики шумовит хум у северном подножју Ртња. — У Облу по некад најћу дивље свиње.
- облажи се, повр., омрси се, поједе нешто масно у току или на крају поста. — Деда кара унуку што се грешки облажила док је још п'ос.
- обликовина, ж., обло тање стабло (исечено). — Што си насέко оволке обликовине, боље да си и оставио да порасту.
- обловак, м.; в. ваљовак.
- облог, м., мањи потес близу села. — Пушти рано овце у облог, да се напасу док не опеч'е сунце.
- облога, ж., опклада. — Влада и Живко имали облогу, па Живко изгубио.
- обложина, ж., некорисно земљиште обрасло у трње и купињар. — Ћерке дао неке обложине, г'е се коте змије, а што је добро оставио за сина.
- облози, м. плт.; в. обложина.
- обљува се, повр., осипа се, ореса се (тканина); махом перф.: обљувало се. — Платно треба да се поруби (опшије), да се не обљува.
- обљувuje се, повр.; в. обљува се.
- обљује се, повр.; в. обљува се.
- обнађује се, повр., нада се, очекује. — Мати се обнађује да ју син д'ође на осуство извојску, али данас га нема.

обоји, обоје, обоја, бр., и један и други пар, и једне и друге, и једна и друга. — Мил'енко и њег'ов син пошли су да ми помогну с обоје краве и обоја кола.

обрами, стави на раме. — Кад спр'еми ручак, снаја обрами кобиљку с леба и јело, узне д'ете з'аруку и отидне на њиву.

обрамка, ж.; в. кобиљка.

обретење, с.; само у изразу: Сретење — обретење; сада изгубила смисао.

обритви се, повр., промени длаку (животиња). — Драгутин слабо рани говеду, па му се још нису обривила.

обрљави, непрел., полуди. — Какв'е м'уке има Мирко, добро што још није обрљавео.

обрљави 'овца, непрел., разболи се овца од брљавштине (в.). — Одавно смо имали много 'овце, али р'етко кад ни је нека обрљавела.

овајди се, повр.; в. оасни се.

овам, овамо. — Стално ме терају: „Иди там, д'ођи овам.“ Не могу да радим кај човек. — Н'ема там — овам (Нема врдања). — У село н'ема там — овам, сви морају да раде, и деца.

ов'ечи се, повр., живи вечито (дуго). — Јадна Милка: сва ју деца помрела, а она се ов'ечила.

овнећина, ж., овнујско месо. — Иако су некад имали доста 'овце, људи нису јели ни овчећину ни овнећину; нису клали ни 'овце ни 'овнџи.

оволички, а, о, дем. од овољки (оволики), мали. — Досад нисмо имали оволички снег; ако не падне још, н'ће да се натопи земља колико треба.

оволични, а, о, в. оволички.

овољки, а, о, оволики. — Овољка киша лети није скоро ишла, не можемо да покосимо и да зденемо с'ено.

овољи, прел., надвлада, сањлада, надјача; засити (задовољи) нечим. — Шта си запро на толичко парче; поједи т'о, да те не овољи толичко Циганче. — Кад би могао да овољим моји људи с паре, ја би био добар.

овревује, прел., оговара. — Бољи од мене никад н'ће да ме овревују, него гори.

оврљотине, мн. ж., (јд. оврљотина), с. аугм., исцепане (допрајале) чарапе (опанци). — Шта не баџиш т'е оврљотине од тебе, видиш да се распале?

овршци, м., мн. (јд. овршак), врхови посеченог дрвећа. — Реко сам му да ми дотера дрва, а 'он ми доведе само неки овршци.

овуд'ем, овуда, овде. — Ов'о лето не могу да идем с 'овце у Грапчину; нека пасу овуд'ем колико има.

овуд'емка; в. овуд'ем.

- овчари, непрел., чува овце. — Кад најђемо на овчари, дѣда и назов'е „Добро јутро!” и пита: „Шта радите — овчарите?”
- овчари́на, м., аугм. од овчар. — Е л' си напáсо 'овце, овчари́но? — Изр.: Овчари́на — будали́на (У смислу: Овчар и простота иду заједно).
- овчарка, ж., пастирка, чобаница. — Овчарке Јáбланчанке су некад ч'есто поп'евале по 'овце.
- овчѣшина (и 'овчѣшина), ж., овчетина. — Иáко су људи у сѣло некад имáли дóста 'овце, клáли су сáмо кад имају неку слабу и мршаву, па да не липче, и овчѣшину су слабо јели.
- овчина, ж.; в. овчѣшина.
- овчиња́к, м.; в. овчѣшина.
- овчица, ж., зоол., врста овчијег паразита (личи на малу коњску мушицу, али нема крила). — Овчице по некад пр'еђу и на свчарá.
- оглáгори се, повр., окроста се. — Дѣца се ч'есто оглáгоре, и никакв л'ек не помáга док красте самé не пр'ођу.
- оглеђува́ње, с., огледање (у огледалу). — Слушао сам кад бáба ви́кне унúке: „Дóста, Љубице, с т'ó твоје оглеђува́ње! Кад ћеш да плет'еш чарáпе за свекрву?”
- оглеђу́је се, повр., огледа се у огледало. — Ёбави дев'óјчићи вóле да се оглеђу́ју.
- огв'еви се, повр., сневесели се, снужди се. — Кад је дóшла из шкóлу, видим да се нешто огв'евíла.
- огњица, ж., једна овчја болест (добиају је овце лети од врућине). — Некад су овчари л'ечили 'овце од огњицу кад и зас'ечу једн'ó ўво, па га после шибају с неки прутíћ, да излáзи крв; т'ó су и „пуштáли крв.” — Изр.: Ударíла на огњицу (Добила огњицу [овца]). — 'Овце оће да удáре на огњицу и кад се мlóго јуре.
- ограише, непрел., претера у нечем рђавом (махом перф.: ограисао). — Оно има, има да чóвек не вáља, ал' 'он је ограисао.
- огри́зина, изр.: На лéба н'ема огри́зина (Од хлеба нема отпадака).
- огри́зољак, м., огризак (воћке). — Já не правим огри́зољци ни од јáбуке, ни крушкe, остáвим сáмо дршку.
- огрлáк, м., крагна (јака) кошуље. — Некад су се огрлци́ и тáслице закапчáли с кóпче.
- огрóздина, ж., дршка грозда без зрна. — То́кавци и бсе по некад поједу́ сáв гр'озд, па остáне сáмо огрóздина.
- огужáва, непрел., одуговлачи. — Ако му се дев'óјка свíди, мóмак не трéба да огужáва, него нека ју óдма прóси, да га не претéкне неки дрúги.
- одáпне, непрел., умре. — Мóре, мlóго ми билó лóше ноћас, не знам кáко нисáм одáпео.

- одбѣре, прел., одабере; издвоји. — Ујесен људи одбѣру по слабе ѓвце и отѣрају на пијац да продају. — Од њѣга више ништа не мѳже да се одбѣре (За њѣга више ништа добро не може да се каже).
- одбѣра, прел., одабира. — Кад се копа кукуруз, одбѣрају се најбољи струкови, па се ѳни остаѣе, а други се почупају.
- одбули се, повр., подигне мараму навучену на чело и очи. — Одбули се мѳло, Душѳнко, штѳ си се тѳлко забулила, кај да је завејала међаѳа?
- ѳдѳе (од две), прил., двоструко. — Склопи ѳдѳе коѳац, па му приши дѳгме на капут. — Изр.: Савиѳ се ѳдѳе (Јако омршавиѳ). — Штѳ се Бранко онѳк савиѳ ѳдѳе, кај да није јѳо лѣба.
- одвезуѳање, с., одвезивање. — Одвезуѳање ме дѳста замајѳло, па се краѳа уштркљѳла, искидѳла коѳопац и утѣкла у лут.
- одѳѳује, непрел., испашта. — Ђ, није тѳ ѳ ништа што га снашло од ѳ ѣркуѳ има ѳн тѣк да одѳѳује.
- одѳѳија, непрел., избегава, не предузима нешто. — Живѳјко одѳѳијаѳ, одѳѳијаѳ свѣ досѳд да плѳти дѳт, па више не мѳже.
- одѳѳије (се), повр., досади (се) — Ниѳкога нису одѳѳиле пѳре, неѳо чѳвек плѳћа што је дѳжан. — Трпѳо ју, трпѳо, па кад му се одѳѳило, пѳшо на јѳдну страну, па штѳ испѳдне.
- одврѣми се, повр., пролепша се време. — Чѣкамо да се мѳло одврѣми, па ѳѳемо да пѳчнемо да риѳамо за лѳка и компирѳ.
- одврѳне (кукуруз) (махом перф.: одврѳнуѳ), израсте донекле (кукуруз). — Отѳкад нисѳм билѳ на њѳву, прилично одврѳнуѳ кукуруз ѳли би требѳло сѳд да му се нађе киша.
- одврѳне (корѣње кукуруз), прел., истури (роди) клипове кукуруз. — Нашла му се киша кад је требѳло, па кукуруз одврѳнуѳ свѣ по двѳ и трѳ коѳена.
- одврѳне ѳду у градину, окрене ѳду из јаруге у градину. — Стѳниѳка ми нођѳс ѳзела ѳду из градину и одврѳнула у њѳјну градину.
- одврѳне се, повр., одмекне се (о хлебу). — Кѳлко је бѳи тѳрд кад сам га измѳкла ѳзогањ, поглѣдај кѳко се одврѳнуѳ што сам га завѳла у пешѳѳр.
- одглѣда, прел., испрати поглѣдом. — Дѣца ѳвек одглѣдају непознѳтога чѳвѣка док не изѳђе на вракѳѳѳцу.
- одгѳли, прел., открије, оголи. — Дѳѳѳе се нођѳс одгѳолило кад је заспѳло и осѣбло.
- одгѳради, прел., разгѳради ограду делимично. — Одгѳради мѳло овѳ трѳе, да прѳђѳем с кола.
- одѳѳѳѳи се, повр., отегне се; мрзовѳљан је (махом перф.: одѳѳѳѳи се). — Штѳ си се одѳѳѳѳиѳ, дѳ погѳраби мѳло.
- одѳѳѳѳе, с., ходање. — Тѳ одѳѳѳѳе свѳки дѳн на овѳм па на тѳм досадило ми.

- одигра, исмеје; изигра. — Миле Данку само одиграо, па ју истерао.
- одиграва, прел., исмејава, изиграва. — Он свакога одиграва, али ће да се нађе неки и за њега.
- одлагује се (на), повр., изговара се нечим. — Кад су били четници, неки људи су се одлагували на болес, само да не иду куд њи.
- одлају, прел. (махом аорист: одлајаше), лају пси за неким док не измакне. — Ружина пцета одлајаше у збру некога што је прошло по пут.
- одљука, прел., отера, истера. — Мати каже сину за снају: „Синко, одљукај т'о, није за тебе.”
- од'овде(к), одавде. — Од'овде до Ртањ има да се оди добар сат.
- одозг'ор, одозго, изнад, поврх. — Ноћас се чу нека пуцњава одозг'ор, од куд Лазину кућу, а ођутрос се прича да је Лаза утеко испред четничке пушке.
- одокле, одакле. — Кад непознат човек најђе у село, стрина га пита како му има и одокле је.
- од'онде, оданде; од тада. — Ишли смо пешки до Параћин, а од'онде седнемо на в'оз, па у Београд.
- одостраг, отпозади. — Није поштено да те неки нападне одостраг, кад га не видиш и кад се не надаш.
- од'отле, одатле. — Наша в'ојска је дошла до Мораву, а од'отле је био покрет за Крагујевац.
- одраб'оти, прел., одради (радом исплати). — Ја н'емам паре да ти платим за кукуруз, него ћу да ти одраб'отим колико је право и како се погодимо.
- одрина, ж., подњача на колима. — За одрине се узимају две јаке даске, па се одозд'ол за њи укову кушаћи.
- одртави, непрел., погрд., остари. — Још се он сили, не види да је одртавео.
- одсипе, прел., проспе мало из неког суда. — Шта си препунила ти судови, не можеш да однесеш, одсипи мало.
- ођутрос, прил., јутрос. — Деда отишо на појату ођутрос рано и врћа се тек ноћи.
- ожв'е, прел., пожње. — Мати до пладне ожв'ела јечам колико је остало од јуч'ер и отишла да полије градину.
- озвр'кне, непрел., трен., одскочи; одрасте. — Деца се бацала с кам'ење, па један камен озвр'кнуо у п'енџер на школу и разбио га. — Јуч'ер сам била у Плужник и видела сам да је наш кукуручић коца озвр'кнуо од последњу кишу.
- ос'ебе, осебне, непрел., озебе. — Причала је мати њему да се обукује, да не осебне, а он не слуша.
- осебне, непрел.; в. ос'ебе.

óсем, прил., са земље; о земљу. — Стојан Жикин је за једну годину премештан тринаес пут; он је имао само неки грнци, па кад га преместе, он óсем, óсем грнци и кад стигне у ново место, купи други, па кад га па преместе, он па такó.

оziда, прел., озидá. — Кóј ти озидáо овако криво комин?

ојé се, безл., не једе (му) се више (јер је то много, дуго јео); уз овај глагол стоји датив личне заменице лица коме се нешто ојело. — Кад нешто јéш стáлно, ојé ти се.

окајче, с., с. дем. од ока, земљан лонац у облику бокала од једне оке. — Нéкад су у окајчићи сипували вино и ракију, а сад су се изгубили.

оклáпина, ж.; в. мулéфина.

оклембеси (се), прел. (повр.), опусти (се), обеси (се) о нешто. — Оклембесио руке, па се не сећа да узне да повати нешто úруке. — Вíдео сам га: увео úдве и оклембесио се кај неки сáрац.

окљакави, непрел., постане хром, оћопави. — Он се згрбóсао, окљакавéo и остарéo, једва иде по пут.

óко, в. óчи.

оковíрка, гл., непрел., ојача, опорави се. — Нéка га мáло, нек се одмóри док оковíрка, па има кад да рáди.

око́ли, прел., заобиђе. — Боље је човек да око́ли и да иде по бо́љи пут, него да иде нáправо, па да слóми ко́ла ел да му се преврну.

окрви се (овцá), повр., оболу овца (од посебне болести) услед претераног гоњења. — Кад се овцá окрви, дéда ју мáло зас'ече једн'ó úво и пушти ју крв.

окривí, постане хром. — Нисáм скóро коваó крáве, па сбосéле и окривéле, мóра што прé да и ков'ем, да не упропáсте нóге.

окрúпи се, повр., осећа посебну мучнину услед претеране употребе неког јела или пића; има неко јело или пиће у изобиљу. — Кад смо били у Нéготин, имáла је рíба кóлко óнеш, па смо јели и окрúпили се.

óлалија, ж., ир., ватра, пожар. — Дéцо, немó да се играте сас шíбицу, да не направите óлалију.

óљига, ж., зоол., мали инсект маказичаста репа. — Штó ниси поклопи́ла бакрáч с мл'екó, видиш да ти упáле óљиге.

ома́гла, прел., скине лишће са мање гране шаком; в. нама́гла. — Милán има једну кóзу, па ју сави́ја гране да брсти и ома́гла лáсце и дáва ју да му ј'е из шáку.

омазу́ли се, повр. (махом перф.: омазу́лио се), смршави (јакó). — Не знам штá му је, омазу́лио се, смáко се кај да не ј'е лéба, не мóжеш да га препóзнаш.

омајцáк, цка, цко, омален, омањи. — Био је б'óлан од нéку бóлес кад је био д'етé и остáо је омајцáк.

- омакаљ, прил.; само у изразу: на омакаљ — омакнувши се. — Удари га камен на омакаљ, те га није млого убио.
- омашачки, прил., замахом, измашачке. — Мати није стигла да увати дете, него га закачи омашачки.
- омаши, прел., удари. — Деда је реко бабе: „Омаши, омаши ти њега кад треба, ништа неће да му буде.”
- омива (се), повр., умива (се). — Мати омива дете док је мајцко, а после га научи да се омива само.
- омије се, повр., умије се. — Парá баба Жива не учила да се омијемо чим се дигнемо и да одма узнемо нешто у уста (да појемо), да не неби преварило неко пиле, па да ни после целó лето смрде уста.
- оморина, ж., запара. — Три дана је билá оморина да није могло да се дува, ни ноћу да се спава до неко време.
- омуси се, повр., сневесели се, растужи се, натмури се, смркне чело. — Стојан се нешто омусио, кај да му нису све козе на бр'ој.
- он, изр.: Оно прво тебе поје, па тад ти њега (Каже се за предмет исхране који се тешко производи).
- она, она, он'о, пок. зам., онај, она, оно. — Ону девојку сам негде видела, само не могу да се опом'нем г'е.
- онад, онда, ономад. — Онад, не знам тачно кад, про'ошше по пут неки Јабланчани и питају к'ој има краве за продаву. — Изр.: Саd — онад (Сада — онда). — Наточи саd, наточи онад, и буре остало празно.
- онак, овако. — Кај што је Милица правила опанци, онак нико није умео да направи.
- онолички, а, о, дем. од онолки, онолики (мали). — Оноличко куче, па и оно насрћа на човека и бће да удави за ногу.
- онуд'ем, онуда, онамо. — Онуд'ем сам билá с овце и туј негде испала ми бритва у траву.
- онуд'емка, прил.; в. онуд'ем.
- опанци, изр.: Направи опанци (Умре). — Он ће скоро да направи опанци.
- опеко се, изр.: Опeko се на ова св'ет (Не може да умре; јако се мучи; предуго живи). — Тoлки млади људи помр'еше, а он се опеко на ова св'ет. — Млад'ен се опеко на ова св'ет, н'ема нико ништа да му помогне, све сам, ако може. — Тoлки његов богатлук, а опеко се за једну банку (Цицијаша, тврдичи).
- опељeши, прел., узме много; опљачка. — Добро га опељeшила ћерка: узела му све што је могла. — Један Мир'овац продао краве на пијак, па сврнуо у Изв'ор, и тамо га један Изв'орач опељeшио на карте.
- опељуши, безл., падне мало снега, обели (махом перф.: опељушио снег) — Зар је ов'о неки снег, видиш да је само опељушио?

- опењен, а, о, трп. (од оп'ени, који се сада не чује), превучен неким металом. — Њ'он прстен је само опењен, није сребрен.
- оплата, ж., цеп. — Старинске дрѣје нису имале оплате, па су људи у тканице имали цекуљице за паре и друге ситнице.
- оп'оји ноге, прел., наруши здравље својих ногу пијењем воде после заморног пешачења. — Деда Б'ој ни је више п'ут причао да је у рат с Турци оп'ојио ноге и сад га зими м'лого болé.
- опорња́к, м., јогунац. — С њега не можеш да се договориш, 'он је гол'ем опорња́к.
- оправан, вна, вно, може без сметњи да предузме нешто. — Нису р'ekli да ће сигурно да д'ођу јутре на копање, па нисам оправна да л' да спр'емам ручак ел да не спр'емам.
- опрег, м., вунена сукња с наборима. — Дев'ојке су носиле опреси с ласкавице и с опшиви.
- опрли, опали (ватром, копривом). — Кад жéне очупају заклану кок'ошку, опрле ју на пламен, да не остáне ни једн'о п'ерцé.
- Опрлија, ж., Огњена Марија (црквени празник у лето). — На Опрлију људи нису радели у поље, да и жéга не изгори 'усеви.
- опсења, ж., утвара, опсена. — Деца не воле пр'иче за некакве опсење, зато што и после стрá у тавнину.
- опсигује, прел., зарачуна, одбије неки износ при обрачуна. — Душан ми платио што сам му возио гр'еде два дана и опсиговао ми што ми дао кáпару.
- опсити се, повр. (махом перф.: опситио се), засити се. — Баба Љубица каже 'овце што н'еће да пасе него трчи у њиву: „Е, ћеркано м'оја, опситила си се ти, сад ћу ја да те затворим у трља́к, па ћу кад сунце буде на заод да те пуштим да пасеш.”
- опцује, прел., опсује. — У нашу кућу ни́кад нисам чуо да неки некога опцује.
- опшив, м., опшивена ивица тканине, поруб. — Што год н'ема опшив, м'ора да се орéса.
- орáсти, прел., сасече гране стабла или гранчице веће гране. — Овчар одс'ече пр'ут од др'ен и орáсти га, па т'ера стоку на појиште.
- орáче, с., дем. од орá, орашчић. — Трéба јутре рáно да се подбéре он'о орáче у Чуку док свиње не пој'еду орáси.
- орáчић, м., дем. од орá; в. орáче.
- Орáшје с., пољски потес у близини Малог Извора. — У Орáшје је слáба зéмља, рудинáва, али има добар клáданац.
- орáшник, м., пита (гибаница) с орасима. — Орáшници се прáве кад је п'ос.

- орђоше се, повр., разболи се (махом перф.: орђосао се); изговара се: о-рђоше се. — Нэ знам штá је Жив'ојку, од не́ко вр'еме се орђосао.
- орез, м., ороз (окидач на ватреном оружју). — Не ва́ља му она́ пушка, чим' пипнеш орез, па́ли.
- орéпина, ж., (рђава) вуна с репа и око репа овце. — Тражио сам од не́га да ми прóда ву́ну, а 'он ми избрáо не́ку орéпину; такву́ ву́ну ни́где досáд нисáм ви́део.
- орéса се, повр., рзатка се (ивица тканине). — Штó нисí порубíла рукавí, да ти се не орéсају.
- орéсољци, м., мн. (јд. орéсољак), расткана ивица тканине. — Исéчи ти орéсољци, па поруби и́вице, да ти се ви́ше не оресу́ју.
- орлови́ца, ж., зоол., врста ноћне птице. — Ноћас вика́ орлови́ца, мóра да ће да се пром'ени вр'емé.
- орóвина, ж., ораховина (грађа од ораха); кора ед жила, грана и плода ораха; употребљава се за бојење вунене пређе и вунених тканина црно и смеђе. — На́плати за ко́ла прáве се од јесенóвину и орóвину, а прéђа за сукно́ се чини у орóвину.
- ортáчки, изр.: Ортáчку коби́лу и ву́ци једу́.
- орш, узв., јао, ох (узвик за изражавање тренутног бола, на пример: кад се човек опече додиром врућег предмета). — Орш, орш, кáд се пр'е ўгреја ова́ острўшка?!
- осáвне, непрел., осване. — При́ча се да је кра́љ Милáн нар'едио да А́дам Богосáвљевић омр́кне, а да не осáвне.
- освóјак, м. (мн. осв'ојци), свитак ма́ње количине ручно увлачене вуне. — Ноћас сам испрéла двá осв'ојка за чарáпе.
- оси́љ, м., иглице класја у неких пшеница и јечма, осје. — Ми́ во́лимо пчени́цу што н'ема́ оси́љ, али је за ле́ба бо́ља с оси́љ.
- оси́љав, а, о (за класје), са иглицама, са осјем (класје). — Ћма и трáве оси́љаве, али је њíн оси́љ мéк, ни́је остар кај на пчени́цу.
- оси́љавка, ж., бот., осјача (пшеница која има класје са осјем); *Triticum vulgare aristatum*. — Оси́љавка се одáвно изгубíла, ви́ше ју ни́ко не сéје.
- оскубé, прел., очупа косу, вуну. — Кад 'овце пасу́ по Гра́пчину, оскубу́ се по трње и мло́го ву́на остáне нео́стрижена.
- Осмáк, м. живописно место (и потес) у северном подножју Ртња, са осам хладних извора и развалинама старог манастира (Светих Макавеја), где се одржава народни сабор 14. августа. — На сабор на Осмáк збирали су се одáвно м'омци и дев'ојке и стáри и младí.
- осоја́к, м., осој (северна страна неког брда коју слабо греје сунце). — Они́ имају дóста зéмљу иза Чу́ку, у осоја́к, па и не ра́ђа нај́ бо́ље.

- о́стар, тра, тро, оштар; жесток. — Није ти о́стра ова́ секире, дај да ју нао́стримо на то́цило. — Карађо́рђе је био о́стар кад је требало, али у́век пра́вичан и пошт'ен. — Изр.: О́стар кај ба́бини зу́би.
- о́стине, непрел. (махом перф.: остину́), лако озебе, тренутно осети хладноћу. — Изи́шо сам са́мо у кошу́лке, па сам остину́о.
- о́стрик, м., бот., оштрика (врста барске траве оштрих сабљичастих листова) (Сагех агенагиа). — О́стрик расте по ба́ре и прекај р'еке; од њега се пра́ве ка́нтари (покро́ви) за тр́мке.
- о́струшка, ж., кукаст жарач за огњиште. — Кад се бакра́ч на вери́ге загре́је, зака́че га с о́струшку и ски́ну о́догањ.
- о́ступ, м., повлачење непријатеља из освојене земље. — Изр.: На о́ступ (При повлачењу непријатеља из наше земље). — Неме́ци су на о́ступ уништава́ли све што су мо́гли.
- о́су́че, прел., начини узицу (од кудеље) или врвцу (од козине). — Де́да у́зне ви́то, па по о́вце о́су́че врвце за сви́ у ку́ћу.
- о́тави се, повр., израсте трава после косидбе; подигне се после неког тешког удара, опорави се. — Кад би те́ла да па́дне ки́ша по́сле кош'ење, па да ни се лива́де о́таве, да ко́симо и о́таву, било би до́бро. — Подг'о́рчани и Злоћа́ни су погорели́ све: Неме́ци су и попали́ли ку́ће и ста́је, и не́ће ла́ко да се о́таве.
- о́твори ч'ес, прел., покаже се лепо, понесе се часно; употребљава се и у ироничном смислу, када има супротно значење: нечасно понашање. — Пија́нка ни́где ни́је отвори́ла ч'ес. — Приміо́ га у ку́ћу да но́ћи, нарани́о га и напоји́о, а о́н се напи́о, па га пцу́је и још га удари́о с песни́цу по сбра́з, добро отвори́о ч'ес.
- о́тегне, прел., премлати, много истуче. — Ту́ко га, па га от'его́ од бо́ј.
- о́тегне папци́, прел., погрд., умре, отегне папке. — Ви́диш да једва о́ди по пу́т; не́ки дан ћеш да чу́јш да је от'его́ папци́.
- о́телo, с., бот., врста старинске винове лозе. — О́телo је до́бро за је́ло, ал' ни́је за вино́.
- о́тирчина, ж., и. аугм., отирач, крпа за прање посуђа и сл. — И о́тирчина мо́ра да се опе́ре кад се мло́го ума́же.
- о́тич, малочас, малопре. — Шта́ де́каш то́лко ту́ во́ду, о́тич си наврћа́о ку́пицу, жа́бе ће да ти прокр'ече́ у меши́ну?!
- о́ткапље (махом мн. перфекта: откапале), премрзну руке, уши, ноге. — Прегази́о р'еку по сн'ег, па му откапале́ но́ге.
- о́тклис, изр.: На о́тклис (Косо). — Исечи́ ми ови́ прүтови на о́тклис, да мо́гу да и побод'ем у зёмљу.
- о́ткли́сне, прел., одсече, отфикари. — О́ткли́сни сас секирче́ ту грану́, да не закачи́намо у њ'о́ кад го́д прође́мо ту́ј.
- о́тко́ли, прел., заобиђе. — Бо́ље да отко́лиш по пу́т да́ље, не́го да се а́каш по тр́ње и кам'ење на́право.

- откуд, предл., са стране. — Откуд мене, тебе, њега и сл. (Са моје, твоје, његове и сл. стране). — Ја би те молио да ме попуштиш мало у твоју њиву откуд мене, да имам куд да начиним уврат кад брем.
- отне, прел., отме. — Не може он док некому нешто не отне, па макар колико црно испод нокаат.
- отоди, непрел., одлази. — Ја вика по њега да не иде нигде по ову кишу, ал' он не слуша, него отоди, има да се намокри кај додола.
- отпре, прел., скине подупирач од врата. — Отпри врата на трљак, нека излазе овце да пасу.
- отпуди, прел., отера, најури. — Илија отпудио жену, па узео другу.
- отрадија, ж., чистина, чист ваздух; промаја. — Лети се укачимс на тован на шталу, па спимо на отрадију.
- отрни (од-трни), прел., уклони „врата” од трња, уклони ограду (препреку). — Јучер сам морао да пр'ођем преко твоју ограђу с кола, па сам одтрнио колико је требало да пр'ођем и па сам затрнио.
- отров, изр.: Кај да је отрови (Веома мршав). — Никако не може да се исправи, кај да је отрови.
- отсврне, непрел., сврати; скрене. — Кад је четничка бригада ноћу ишла преко шуму, Нешко отсврне у неко трње и утэкне од четници у партизани.
- отсича, прел., одсеца. — Нико неће да отсича од њиву за пут, па да село пролази с кола преко његово имање.
- отичи, прел., скине чичак са одеће; ослободи се нечега. — Стани да те стичим, г'е си се тако зачио? — Море, добро је кад се само отчила од њега, није она за његову кућу.
- оћопави, непрел., постане хром. — Треба да ков'еш краве, да ти, босе, не оћопавé.
- оћутава, непрел., избегава да говори с неким. — Од неко време видим да оћутава од мене, не знам шта му је.
- оћуткује, непрел.; в. оћутава.
- офајди се, тур., повр.; в. оасни се.
- офузне се, повр., оклизне се (на снегу). — Бисерка се зимус офузула и сломила руку.
- офуца се, повр., изанђа, исцера се. — Ј'евтине дрéје не трају млого, мало и носиш и офуцају се.
- оц-оц-оц, опа-опа-опа. — Заопао се, па оц-оц-оц преко моју градину, кај да му је туј пут.
- оцедан, дна, дно, оцедит. — Пченица неће на ниска места, она тражи оцедне њиве.
- оца, м., очух. — Душка с'ча чувао кај да му је син, али његове матер све није добро.

оч'епи, прел., отцепи грану са стабла, очесне. — У снѹ спрѣју сѣноћ ветар оч'епѣо један стѹп од нашу црѣшњу у Чѹку.

очѣска, прел., откине од стабла лист кукуруза, лука и сл. — Кад смо били дѣца, наши су не терали да очѣскамо кукуруз испред њѣ, а ѣни су по нас копали.

очѣсне, прел.; в. оч'епи.

ѡчи, ж., лице. — Ујутру, кад се дѣгнеш, нај пр'ѣ омѣ рѹке и ѡчи, па тад ѹзни нѣшто да ј'ѣш.

ѡчи (јд. ѡко), изр.: 'Он ће да му д'ѡђе дѡока (Он ће му дохакати). — Боли кај зѡочи (Страшно боли). — Ударио се по прс, па га бсли кај зѡочи. — Извадио зѡре ѡчи (Тобоже рано устао). — Ђ, млого рано се дѣгла, извадила зѡре ѡчи. — Вади ѡчи (Захтева; прекорева, грди; секиѣа). — Дао сам му кѡлко је тражио, нисам мого да га трпим да ми дѡвек вади ѡчи. — Кадар је да завади дв'ѣ ѡчи ѹглаву. — Не см'ѣш да му рѣкнеш: „Црне ти ѡчи” (Не допушта нико ништа да му рѣкне). — ѡчи да си поваде (Жестоко се свађају). — Нисѣ ми испѡо ѣзочи (Немам разлога да те много волим). — Не тражи од сл'епца ѡчи. — Ђ, тражиш од сл'епца ѡчи, видиш да н'ѣма за штѣ пас да га уј'ѣ.

ѡчи, прил., уочи. — ѡчи Видовдан Мѣлош Обилић се заклѣо да ће да убије тѹрскога цара Мѹрата.

ѡчинѣ, прел., истреби пшеницу за мељаву. — За два данѣ очинѣле смо пченицу, па ће мѹжи да тѣрају у воденицу.

ѡчинѣ се, повр., испусти боју услед влаге. — Потопѣла сам сѹкњу да опѣрем и глѣ како се очинѣла.

ѡчинсто (и очинстѡ), с., наслеђе по оцу, имовина коју отац остави деци. — Милан Радојку Гѡлубовому приграбио Мил'ентѣје кад је умрела и очинстѡ и матерѣнство.

ѡчѡб'ѡљ, м., болест ока. — Откад вучѣ нѣкакав ѡчѡб'ѡљ, стално му сѹзе ѡчи.

ѡчѡвѡдник, м., зао човек. — Видѡј Спасѣнин је био нај гѡри ѡчѡвѡдник у сѣло, с никога није мого.

ѡчѡвѡдница, ж., зла, опака жена. — Стѣница је билѣ ѡчѡвѡдница, имѣла је два мѹжа и није мѡгла ни с једнога.

ѡчѡвидно, очевидно, очигледно. — Кад до мрак није дѡшо, ѡчѡвидно н'ѣће да д'ѡђе.

ѡчѡка, прел., омлати, обије, изударѣ. — Иди, ѡчѡкај онѣ орѣси, да не појѣду свѣње кад опадну. — Буди мѣран, да ти не ѡчѡкам ѡвѣ прѹт ѡдглаву.

ѡчѡрља, прел., очерупа, рашчерупа. — Он не пѣзи како ѡди и за мѣло па ѡчѡрља ѡпанци.

ѡчѡрљан, а, о, трп. од ѡчѡрља, рашчерупан. — Изѹј т'ѣ ѡчѡрљанѣ чарѣпе и ѡѹј ц'елѣ.

ошаламути, прел., ошамути. — Ѐде по пѹт кај ошаламућен, не знам шта му је.

ошља́ми се, повр.; в. огла́гори се.

ошне, прел., зада удар глобом, одузимањем нечега. — Зёт и ћ'ерка су добро ошнули Т'му: ўзели му нај боље имање на п'ет м'есте.

оштрби́, непрел., остане без зуба, окрзуби. — Кад чо́век остарí, 'он и ослаби́ и оштрби́, па и па́мет изгуби́.

оштрби (се), прел. (повр.), окрзне се, оштети (се), окрњи (се). — Мо́ра да си био по кам'ење с ову́ секíру, кад ти се ова́ко оштрби́ла. — Добро га оштрби́о: ўзо му кра́ве, ко́ла, возни́ци и поја́ту у С'енци.

оштурí, непрел., опусти (остане пуст). — Чује се само у клетви: Ошту́рео даб'огда! — Оштурео́ му и огањ и све, кад н'еће да се запа́ли.

ошу́шка, прел., узме некоме нешто много. — Кад је по́шла од њега, добро га ошушкála, ўзела му све што је мо́гла да понесе́.

П

па, св., опет, поново; и; пак; затим, после; ипак. — Штó такó рано одла́зите? Д'е, па д'ођите па не́ки пѹт. — Она је билá злá, 'он па ни́је мо́го да ју трпí и растури́ли се. — Прво ћу да пожњ'ем жи́то, па ћу да побрем стрњи́ште, па ћу да кре́шем шу́му за 'овце.

па́вук, м., зоол., паук. — Кад ви́де па́вука да се спу́шта низ па́вучину ве́рују да ће да има́ју го́сти и не уби́вају га.

паву́н, м., паун. — Паву́ни у наш кра́ј н'е́ма ни́где, за њí смо чу́ли са́мо из наро́дне при́че и п'есме.

Паву́н, м., име човека. — Ѐме Паву́н у на́ше се́ло има́ју са́мо не́ки ста́ри Вла́си, а Срби ни́један.

павуни́ца, ж., зоол., пауница. — Пара́ ба́ба Жи́ва је имáла дв'е девојчи́це, кра́сне кај павуни́це.

па́вучина, ж., паучина. — У се́ло не уби́вају па́вуци, са́мо па́вучину же́не ски́ну с ме́тлу, а па́вук си ју па́ исплет'е́.

пади́на, ж., широка увала. — При́ча се да се на́ше се́ло не́кад звáло Ши́ро́ка Пади́на.

падинка́, ж., дем. од пади́на. — Ѐза коли́бу у Гра́пчину имáли смо једну́ падинку́; та́мо су на́ши сеја́ли куку́руз и 'ова́з.

падо́, па́дла, па́дло, р. пр. од гл. падне, пао, пала, пало. — Кад д'о́ђе ра́т, к'о́ј је не́поштен па́дло му је да се обогáти. — Изр.: Па́до на ме́чку ли́с, па она́ ров'е́ ли, ров'е́ (Тако се каже некоме ко преувеличава неку своју незнатну повреду или обољење).

- пазуке, мн. (јд. пазука), недра. — Закóпчи, Мíлко, пазуке, Да ти не испáдну јáбуке (н. п.). — Изр.: У пазуку (У недрима; у недра). — Нéкад људи нисú имáли óплате, па кад и се смрзну рúке, тýре и у пазуке, да се угрéју.
- пајáнта, ж., попречна гредица (између дирека) за коју се прикивају тарабе; стављају се по две или три. — За пајáнте се иц'éпају тање бúкове гр'еде, па се уковú на дирéци изна́поље (откуд међу).
- пајлúк, м., пакост, неприлика. — Изр.: Кај за пајлúк (Као за пакост). — Кај за пајлúк, ођúтрос не уз'е амрél, а, éве, пóче кíша.
- пáкосник, м., зао човек. — Ѐма људи пáкосници којí нíкому не мíсле дóбро.
- пáкосница, ж., зла жена. — Ѐма сна́је пáкоснице кој'е нíкога у куђу не почитају.
- пáлица, ж., окласина, кочанка (кукуруза). — Кад слáбо рóди гóдина, људи самéљу пáлице, па од њí и мáло трíce прáве јармú за говéду.
- паљ'ен, éна, éно, трп., јако угрејан. — Е л' ти паљéна црепúља, да тýрим лéба да се печ'е?
- пампúр, м., запушач од плуте; барска трава која се ставља међу дуге буради и каца, да би набрекла од воде, те да између дуга на цури вода или друга течност која се ставља у ове дрвене судове. — Одавно, кад нисú имáли пампúри, људи су затискачí правíли од толúзину. — Кад се расúши кáца, дéда узне пампúр и с брítву га угýра међу дýге, па кáца више не кáплe.
- панађурли́је, м. мн. (јд. панађурли́ја), учесници вашара. — Нас су р'етко водíли на пáнађур, па смо гледáли кáко панађурли́је отóде на пáнађур и кáко се врђају дóма.
- пандурíца, м., дем. од пандúр, ситна (пандурска) душа, улизица. — Мили́ја, пандúр, носио је голéму брадú и бíо је г'óрд кај да је бíо Никóла Пáшић, а звáли су га Пандурíца.
- панлúк, м.; в. пајлúк.
- панчé, с., дем. од пани́ца, мала земљана здела, зделица. — Тýри тóму детéту мáло сиренце у панчé, па нек ј'е и нек íде у шкóлу, да се не забáви.
- папарúша, ж., јело од пржена кукурузна брашна. — Нéки пúт су дéца млóго волéла кад и бáба ел мáти испр́жи папарúшу.
- папарчé, с., дем. од пипáрка, мала, јако љута паприка. — Дéда и нáна су млóго волéли да једу папарчíћи.
- пáпи, деч., прел., једе. — Пáпи, сíне, лéпца, дрúго н'éma сáд, а кно́ћи ће бáба да ти запрéће јајцé.
- паприкóвина, ж., стаблѝке паприке с којих је обра́н плод. — Кад жéне обéру паприку, мýжи пúште крáве да обр́сте паприкóвину.

- папříца, изр.: Мóre, на папříцу ће 'он да ми игра (Биће веома послушан, под неким притиском).
- папříчиште, с., земљиште засађено (или које је било засађено) паприком. — За папříчиште зéмљу изрíљају и саситне с матике, па напра́ве браздице и тад раса́де папříку.
- па́прљак, м., велика груба батина. — Исéчи та па́прљак, па да́ј овáм на óгањ, нíшта ти не трéба.
- папц́и, м., мн. (јд. папа́ц), погрд., велика груба стопала. — Папц́и му кај санц́и; тр́гни т́и папц́и мáло, штá си се рашири́о кај Стáнкул на трпéзу, видиш да н'éма г'é од њ́и да се пр'òђе!
- пара́ баба, ж., прабаба. — У нáшу фамíлију нáј старéја је билá нáша пара́ баба Жíва; св́и смо ју млóго почитáли; билá је млóго пáметна и дóбра.
- пара́ дéда, м., прадеда. — М'óј пара́ дéда Лазá имáо је тр́и с́ина и ћ'ерку; два с́ина су му погину́ла у тýрски рáт, једáн на Јéдрене.
- парамáн, парче, комад. — Кад смо бил́и дéца, ўзнемо парамáн лéба и сáмо т'ó јемó кад смо глáдни.
- параманчé (и парамчé), с., дем. од парамáн, комадић, парченце. — Нíје тéо да ј'é, ўзо је сáмо параманчé м'éсо.
- пáрица, ж., дем. од пáра, ситан металан новац ксји се као украс пришива на чарапице мале деце (одојчади); два израштаја под брадом јарића. — Кад се д'етé рóди, тéтка му исплет'é чарапкé и приши́је на њ́и по једну́ пáрицу. — Јáрићи с пáрице су крáсни и умиљáти.
- парлóг, м., запуштено земљиште. — Зéмљу н'éма к'óј да ни рáди, па смо готóво свé распрóдали; остáли ни сáмо нéки парлóзи што нису за нíшта.
- парлóжина, ж., с. аугм. од парлóг; в. парлóг.
- парл́ак, м., с. аугм., (велико) парче, комад. — На Нáјдину свáдбу му дал́и једáн парл́ак м'éсо и лéба и вино́ да пи́је.
- парчети́ше, прел., комада, исече на комаде. — Нé би тéо нíшта да парчети́шем, во́лим све да прóдам нáједно.
- пастр́ма, ж., свеже свињско месо. — Ўјесен, кад превр́и вино́, уби́јемо свињу́ и спр'émимо пастр́му, па рáнимо сто́ку и уз óгањ мáло одáнемо од лéтњи рáдови.
- пасуље́вина, ж., суве махуне пасуља из којих су узета зрна. — Кад жéне омлáте и овéју пасуљ, мўжи с пасуље́вину рáне крáве.
- пасуљ́ица, ж., бот., врста махунасте траве. — Кад на ливáду има пасуљ́ица, т'ó је дóбро за с'éно.
- пáте се, повр., множе се; муче се. — Сáмо нек се лўди пáте, па нек се и пáте за по нéшто.
- пáти се, повр., мучи се. — Наш нáрод је научи́о да се пáти и да трп́и, али кад плáне, 'он свáки јарáм стр'есé.

- пáтока, ж., слаба ракија која излази из казана на крају. — Кад на казан најбу мулације, њима даду пáтоку да пију.
- патрче, с., комад стабљике који вири из земље. — Кад се обере кукуруз и посече толузина, на њиве остáне сáмо патрче од кукуруз.
- патул, м., пласт сена или шаше или лисник, саденути на дрвету. — Да не би трулели нáзем и да и не би јела туђá стока, људи дéну с'éно, толузину и лисници на патул.
- пачáвра, ж.; в. отírчина.
- пeвице, мн. (јд. пeвица), чeтири девојкe које пeвају одрeђене пeсмe на свадби, при пол'евци (в.) и при увођењу невесте у кућу млади-жење. — Пример в. под кум'овскi барјак.
- пéда, ж., крив, витак прут којим се деца играју „на педу.“ — Кад се играју на педу, деца глeдају к'ој ће нај дáље да се добáци с педу. Пéда се увáти испод половину и удáри се с вр у зéмљу, па се пúшти и такó се óна пeдне, рипне, у дáљину кóлко којi играч ум'е.
- пéда се, повр., одскаче, одбацује се.
- пéдавац, м., зоол., врста малe голe гусенице која се креће скупљањем и опружањем тела (пéда се); отуда јој имe пéдавац. — Пéдавци су нај úбаве гусеничке.
- пeдне се, повр., одскочи, одбаци се. — Пéдавац се пeдне од травкú на травкú, кáко му је воља. В. и пéда.
- пéкља, ж., пeтља.
- пéкља, непрел., пeтља, бакће се. — Кáжи му нeка не пeкља више óко óгањ, није зимá (хладно).
- пéкља се, повр., мучи се; занима се нечим. — Чóвек мóра да се пeкља док је жив.
- пeљ'eши, прел., одузима много; пљачка. — Занатлијe сáд пeљ'eше нáрод, наплаћују кóлко óхе.
- пeљушáк, м., мали снег (који само побели земљу). — Ноћáс пáдо нeки пeљушáк и, éве, вeћ се тóпи.
- п'eна, ж., недостатак при клепању гвожђа, одвојак у виду танких листића. — К'ој је дóбар ковáч њему се испод чúk не одвáја п'eна.
- п'eндéк, м.; в. пaјлúk.
- пeњача, ж., бот., врста руже великог стабла са много ситних цветова. — Пeњаче се обично сáде уз кућу, уз врата и уз óграђу.
- пeњачица, ж., бот., дем. од пeњача. — Пeњачица н'eма јáк мiрис кај друге руже.
- п'eњка, ж., пeга. — Нeка жeнска дeца имају п'eњкe по лицe, а кад одрасту, п'eњкe нестáну.
- п'eњкав, а, о, пeгав. — Пúјкe нóсе п'eњкава јáјца.

- пéпе, с., пепео. — Парá бáба Жíва ми је пéкла јáјца у врућé пéпе, па кад јáјцé пúkне и у њéга уиђе пéпе, бáба Жíва кáже да је пéпе л'эк кад те боли мешíна.
- пепелиште, с., огњиште с пепелом. — Кад лúди пол'éгају по кúћу да спáвају, мáчке се укáче на огњиште и лéгну у пепелиште, и оне да спáвају.
- пепелíв, а, о, пепелáст, сив. — Жéне су плétиво чинíле пепелíво у дуњóвину.
- перáшке, ж., мн. (јд. перáшка), фарбана јаја. — Жéне су чинíле перáшке за Велигдан.
- п'ерје, с., зб. им., паоци воденичног витла; лукова пера. — Вóда из јерúгу пáда на воденично п'ерје и окрéће витло и воденички кáмен. — На пладнé нáна начéска п'ерје од прáзи лóка, најмíја га и посóли и мí по нéкад сáмо т'ó ј'емó с лéба.
- п'ерница, ж., крило од ћурке (или кокошке) којим се мету мрве са стола и сл. — Кад н'éма ћурке, дóбре су п'ернице и од кокош'е.
- п'ерó, изр.: Растé му п'ерó (Осећа се моћан кад му то неко даје за право). — Немó ти д'етé да брáниш, да му растé п'ерó, кад не трéба.
- перутíна, ж., перушина. — Над пл'ót се вíди нéкаква перутíна, мóра да је 'орáо изéо нéку кокошкy.
- п'ерцé, с., дем. од п'ерó, перце (од птице или живине). — Кад је бíо млáд, бíо је лáк кај п'ерцé, мóго је свúд да стíгне и да прескóчи.
- пéсица, ж., општа слабост малог детета. — Пéсицу су бáбе л'ечíле с бајáње и врачáње.
- пескаíв, а, о, песковит. — Њíве прекај Арнауту су пескаíве и кад је кíшна гóдина рáђају дóбар кукуруз.
- пéснација, м. ж., певач, онај који лепо пева. — У сéло се знá који су пéснације, и н'éма и мlóго.
- петíца, ж., доњи део сечива секире. — Петíца се на секиру нáј пр'é истúпи и истрóши, па мóра да се близничи.
- п'етка, свéта п'етка, петак (пети дан у недељи, када се пости и много шта не ради). — Дéда Бóгој је свáки п'етáк називáо свéта п'етка и постíо и знáо штá тáд не трéба да се рáди.
- Петкови́ца, ж., Света Петка (верски празник). — У Мáли Изв'ор Петкови́цу слáве сáмо Влáси.
- петл'éши се, повр., погрд.; в. кок'óши се.
- петл'иче, с., дем. од п'етáо, петлић. — На свéтога Илију сам заклáла п'етлá, а за кокошке сам оставíла он'ó нáј веће петл'иче (постоји веровање да петао не треба да преживи светог Илију, 2. август).
- петр'óвка, ж., бот., врста ране јабуке, петровача (име јој потиче отуда што стиже око Петровдана, 12. јул). — Ѐма петр'óвке јáбуке и петр'óвке крушкe (јечм'ёнке).

- петр'овски, а, о, који припада Петровдану, односи се на Петровдан, на пр.: петр'овски п'ос. — Петр'овски п'ос траје дв'е недеље.
- пећура, ж., пећина. — Уз Црну р'еку има неколко пећуре, плитке кај нека соба; у њи л'ети овчари остављају 'овце и краве у ладовину.
- печали, прел., зарађује, стиче. — Некад није имало куд сељак да отидне да печали, сем да неки дан иде куд другога на копање, ел да коси и да креше шуму.
- печес (п'ет-ш'ес), бр., пет-шест. — М'ој син је био добар војник, па га пуштили печес дана на ђсуство.
- п'ечес, бр.; в. печес.
- печеснаес, бр., петнаестак. — Деда није имао ништа кад се од'елио од браћу, ал, еве, досад се заимао: има две краве, кола и соплушку, печеснаес брава 'овце, кокошке, свињу и праџи.
- печиво, с., пеџиво (печено прасе или јагње). — Кад неки ж'ени сина, људи носе на свадбу печиво и поклон.
- пеш, изр.: Зинуо кај пеш (У смислу: зинуо као сом). — Шта си зинуо кај пеш, кажи и ти нешто!
- пешки, пешке. — Неки пут је в'оз био скуп, па су људи у Зајчер ишли све пешки.
- п'ива, ж., пиво. — Људи би у село могли сами да праве п'иву, али они т'о не знају.
- пил'ајка, ж., зоол., млада, недорасла кокошка. — Треба да в'идимо к'ој ће да убије једнога 'орла што се навадио на наше кокошке: мало-мало па ни однесе неку пил'ајку ел кокошку.
- пил'енче, с., дем. од пиле, погрд.; само у изразу: Ниси пил'енче (Ниси мали). — Шт'о морам и ја да идем с тебе, иди сам, ниси пил'енче.
- пилећина, ж., пилетина. — Кад зет иде у г'ости куд ташту, она му испеч'е кокошку ел спр'еми пилећину.
- п'ил, м., срж шупљих костију; кичма, срж кичме (кичмена мождина). — Стари људи се жале: „Заболела ме грбина, ч'ини ми се у п'ил ме боли.”
- п'ине, прел., попије (мало). — Сваки воли да п'ине, само све треба да буде с м'еру.
- п'ипав, а, о, спор, тром; посао у који се мора уложити много ситне пажње. — Ч'едо је п'ипав, али добар мајстор, шт'о ти 'он направи т'о мора да је добро, само мораш м'лого да га чекаш.
- п'ипавица, ж., жена спора у раду. — Зар си он'е п'ипавице далá да ти шије, она н'ум'е ни за себе да сашије љуџки?!
- пипарка, ж., бот., врста мале, јако љуте паприке. — Стари људи воле пипарке уз сирење и ракију.
- пипарче, с., дем. од пипарка. — Једн'о пипарче може да заљути ц'ело грне.

пиполи, непрел., ради споро и неспретно. — Њ'ојна свекрва ц'ело јутро пиполи по кућу и ништа се не види шта је уработила.

Пироћани, м., мн. (јд. Пироћанин), Пироћанци; дрводељски радници из пиротског краја. — Одавно су све Пироћани градили куће по с'ела.

писарица, ж., службеница. — Кад не волиш да копаш, што те маћи није далá да учиш за писарицу?

писарица, м., погрд., службеник (незнатан). — Лека је ц'ео в'ек био писарица и ништа није имао.

писарка, ж.; в. писарица.

писк, м., рачваст део волујских кола за који се везује процеп (в.). — Некад су људи писк правили од неку орову ел јесенову ракљу, а после су га састављали од два д'ела.

питије, ж. плт., пихтије; скуван и разливен боб (посне питије). — Посне питије се праве од б'об: б'об се свари и разлије се у таџири, па се прелије с запржен з'ејтин и ситну паприку.

пишљаци, м., мн. (јд. пишљац), кратки обли парчићи дрвета који се удубљују у рубове двеју дасака да би их саставили. — Пишљаци се ударају и кад се врата праве, иако има и кушаци, да се даске не би корубавиле.

пладн'ен, ена, ено, подневни (пладнено млекó — подневно млеко, које се помузе у подне). — Парá баба Жива пом'еша пладнено и веч'ерње млекó и подлије сирење.

платика, ж., зоол., врста плоснате речне рибе. — Платика је р'етка ситна риба. — Изр.: Кај платика (Мршав, гладан). — Краве му се направиле на платике, а 'он н'ум'е да и напасе.

платинара, ж., кошара од платина. — Кад сам био д'етé, чувао сам 'овце с баба Живу и живели смо у платинару; у половину ми, а у половину јáганци, а на средину билá једна л'еса.

платичас, ста, сто, плоснат; мршав; гладан. — 'Он ми нешто млого изгледа платичас, кај да је б'олан. — 'Овце су му стално платичасте, н'ема г'е да и пасе.

плачљивица, ж., женско дете које много плаче. — Ђути, плачљивице, не плачи, да те не изб'ијем, па да знаш зашта плачеш!

плачљивко, м., мушко дете које много плаче, плачљивац. — Ене га, видиш онога плачљивка: 'он мáло-мáло па плаче.

плашило, с., страшило. — Изр.: Кај плашило (У поцепаном оделу). — Кад жéне посéју конопље, у средину направе плашило, да пилићи не покљуцају семе. — Кад неки нóси голему рачупану косу, ел нóси иц'епане дрéје, каже се: иде кај плашило и добар је за у конопље, да се пуде пилићи.

плетилка, ж., игла за плетење. — Жéне што имају м'ужи и д'ецу трéба да имају игле плетилке и шићке, да плету и шију што трéба.

- плијав, а, о, тупоуман, глуп. — Не знам на кога се њон метнуо онако плијав, нико од његови није баш такав.
- плик, м., мехур; оток; в. мѣур. — Једну зиму баба Љубе се некако преврне бакрач с врелу воду и попари ју ступало и све ју се надигну пликови, па су ју доносили ону траву што расте у Мрљешево врело, да тура на изгоретину, да ју вади огањ из ногу.
- плићина, ж., плитко место у реци. — Док не научиш да пливаш, не иди у дибину, него се брчкај у плићину.
- пл'ов, м., јато риба. — Некад су р'еке биле пуне с рибу, па смо гледали како излази пл'ов један по другога, и пливају полако поср'ед р'еку.
- пл'овак, м., зоол., плован. — Кад смо били деца, па удари јака киша и над'ође поток, гледали смо како се купљу пл'овке: пл'овак напр'ед, а по њега пл'овке, па се само брчкају и траже нешто да нађу да једу.
- пл'от, изр.: Нисам грађен у пл'от (Нисам глуп, луд). — Нисам грађен у пл'от, да ме сваки обрћа како оће. — Замлаћен па у пл'от натеран (Веома ћакнут). — Он је замлаћен па у пл'от натеран, и да није нашо да се ожени далеко, у друго село, ниједна дев'ојка из наше село не би се удала за њега.
- Плочице, ж. плт., Грапчина (тако у селу Јабланици називају малоизворски потес Грапчину). — Зар није чудно што се у два села један исти крај различито виће; мене се чини да је име Плочице некако милостивно, а име Грапчина грубо и кај да има неко прокл'етство.
- пљака се, повр., погрд., умива се; пере се. — Деца воле ваздан да се пљакају.
- пб, прил., више (служи за грађење компаратива придева и прилога па и код именица (Он је по јунак од мене) и глагола (Он т'о по зна од мене). — Моја паприка по љута од твоју.
- побере, прел., покупи, сакупи. — Побери и унеси кошуље што си опрала, осушиле су се, да не горé на сунце.
- поберија, ж.; в. збирутаk.
- побивају се паре, гл., новац губи у вредности. — Кад се чује да ће да се побивају паре, људи купују к'ој шта стигне, само да и не пропадну паре, и тако се паре још више побивају.
- побије (говече ноге), прел., изубија непотковано говече папке (махом множ.: побила говеда ноге). — Треба што пр'е да ков'еш краве, видиш да су побиле ноге.
- побрљави, непрел., полуди. — Никола побрљавео од ситос и од нерад: јури жену и децу, не поштује стареји и иде у пропас.
- побрљави 'овца, непрел., разболи се овца од брљавштине (в.). — Скоро сваку годину у сваке 'овце побрљави по нека 'овца.
- побуја, непрел., разигра се; узбуја, разрасте се (бујно). — Краве побујале, па видиш како ритају; и људи кад се наједу, побујају. — Била кишна прплећ, па побујале и пченице и кукурузи, е освé ће добро да роди.

- побуткују се, повр., подгуркују се (подсмевајући се неком трећем). — Треба да мислиш шта радиш, да се не побуткују људи од тебе.
- поварђује (се), непрел. (повр.), пази (се). — Кад ће крава скоро да се отели, људи поварђују, да се теле не угуши. — Драгомир није баш здрав, па се поварђује и од јело и од пиће што му шкоди.
- повати, прихвати се неког посла, ради. — Њина снаја није научила да ради, па, иако је јуч'ер дошла у њину кућу, н'ће ништа да повати.
- пов'езач, м., узана марама којом жене повезују своју косу испод мараме (убрадаче). — Само жене су носиле пов'езач, а дев'ојке нису.
- пóверан, рна, рно, поверљив. — Т'о можеш да кажеш само поверному човеку.
- повиди, прел., посвршава (послове). — Жена ујутру повиди све што има у кућу, па тад иде на њиву да ради.
- повија ж., ред (шара) од дебљих крајева прућа на кошу. — Само кад се прúтови забáдају р'едом до прутци, доби́ва се повија, а ако се забáдају овде онде, повија н'ће да испáдне.
- повије се, повр., искриви се. — Дирéци се не дељу од тáнке греднице, да се не повију од тежину.
- повилице, прил., само у изразу: на повилице — на раменима о чобрњаку (носе, две особе). — Кад се ци́бан напуни с ракију, двојица га носе на повилице у подрум и сипују у буре.
- повишéтак, м., вишак, додатак. — Евé, ов'о ти је повишéтак, узни и нóси.
- поводњáк, м., поводац (конопац којим се води говече на улару). — Кад се упр'егну обе краве, поводњаци се в'ежу један за други, па жена ел д'етé воде краве, а баштá држи плуг.
- пов'ојница, ж., светковина (кућна) поводом рођења детета; дарови ново-рођеном детету. — Сад на пов'ојницу збéру пóла сéло на гóзбу и на вес'еље и сви гóсти донéсу пов'ојницу.
- поврз, прил., одозго, изнад. — Нéкад су жéне поврз кошуљу обукувале јелéче, па тад антерју.
- поврломети, прел., омете, спречи. — Мислели смо данас да бремо, али овá киша ни свé поврломети; сад не може да се загáзи у њиву, зéмља је мóкра.
- поврне се, повр., освежи се, живахне. — Кукуруз ће да се поврне мáло од овú кишу, а за пченицу је доцкан, пóчала је да зрí.
- поврња, непрел., поврања (бљује); противи се. — Нéки, кад преједú и препију, поврњају. — Млаћ'еј не треба да поврња старéјему кад га савéгују ел кад га кáра.
- повукује се, непрел., (за)остаје. — Немó да м'есиш лéба, кад има од јуч'ер, да ти се не повукује.

погађа, изр.: Погађа рибу уводу.

поган, м., зб. им., курјаци. — Одавно се поган млого котио и чинио грдну штету: н'ема кућа да поганци не узну овцу ел јагње сваку годину.

поганац, м., зоол., курјак (употребљава се кад се избегава да се каже вук). — Некад су имале млого овце, па су се поганци ранили колко су тели и нису насрћали на људи.

поганија, м. ж., зао човек (жена), злоћа. — Они су грдне поганије: никога не воле и само за себе гледају.

поганлук, м., злоћа. — Тв'ој поганлук нај више тебе шкоди; ти ћеш да одбијеш сви људи од себе.

поганштина, ж., с. аугм., врста краста на лицу, највише око уста; зао човек; в. љутак. — Поганштина искача нај више на децу, кад с нечисте руке једу и брчкају око уста. — Ђ, голема си ти поганштина, ал' од то н'ема вајда.

погле(ј), императив од погледа, погледај, гле. — Погле, сунце већ изгрејало, а ја још ништа нисам урадела.

поговедари се, повр., постане чувар говеда. — Ти си се, изгледа ми, поговедарио: сваки дан тераш говеду на попашу.

погол'еми се, повр., погорди се. — Обуко нове дрје, па се погол'емио кај да се само 'он обуко на светак.

погорј, прел., мало гори, кратко време гори; све изгори. — Кад је био рат, деда ни често викáo: „Нека лампа погорј док вечерате, па угасите, знатé да н'ема нигде гас да се купи; и дрва, ако трпате и што треба и што не треба, и погоритé пр'е вр'еме свé, нико н'еће да може да иде за дрва по ову међаву.”

пограби, непрел., пожури. — Жетвари пограбише да пожв'еду пченицу, да ју не стучé град.

погруби, непрел., поружни. — Бојка није млого погрубела ни кад је остарела.

погузина, ж., задњи део панталона (који покрива задњицу). — Неки пут, одавно, људи су носили чешире с голему погузину.

подава се, повр. (махом одречно: Не подава се), попушта. — Човек, док може да ради, не треба да се подава, али, кад остари, полако, полако, попушта.

подбељује, непрел., гледа искоса; безл.: разведрава се (небо) с једног краја (значи: опет ће киша). — Кад тражим од в'о нешто што ју се не свиђа, Зорка само подбељује с очи. — Узело је да подбељује откуд Ртањ, па ће киша.

подбере, прел., покупи; потера, спопадне, заокупи. — Кад се издизају, нека деца подберу ораси, да не пој'еду туђе свиње и пцета. — Подбрала ме моја ћ'ерка да ју дам ону моју гол'ему ливаду у С'енци, да прода, па да иде у бању.

- подбишега, м. ж., подсмевач, исмевач. — Нико не треба да буде подбишега; сваки мора неки пут да се нађе у муке, па зар тад неки да му се подсм'ева?
- подбуне, непрел. (махом перф.: подбунуо), поднадује се, отекне у лицу. — Што ли је Ј'еша подбунуо кај да су га изуједале пчэле?
- подбуткују се, повр.; в. побуткују се.
- подбутне, прел., потпомогне; заложи се храном. — Док те неки тв'ој не подбутне, не можеш да напредујеш. — Ја сам охутрос мало подбутнуо, сад могу три дана с гладни.
- подвати, прел., потера; спонадне; виче на некога; грди некога. — Подватио децу, па и, де, брe, кара; не може т'о само с вику, мора полако.
- подвати се, повр., предузме нешто, подухвати се. — Ако нађе некога да се подвати да га чува, он ће да му препише кућу и имање.
- подвезице, ж., мн. (јд. подвезица), узица од склопљене пређе за подвезивање чарапа испод колена. — Подвезице се по некад развију, па човек може да и настане и да падне.
- подвешке, ж., мн. (јд. подвешка), уске ткане траке за подвезивање чакшира испод колена. — Кад сам био д'етe, деда Марко је носио црвене подвешке.
- подглавач, м., јастук. — Неки пут је био обичај да се људи из далеко, кад најђу у село, у сваку кућу примају да преспavaju: да и се и вечера и простирач и подглавач, преспe, па јутре отидну по њин пут.
- подгрeзњује, непрел., подилази (влажи) вода (ливаду, њиву). — Ливада рађа добру траву кад подгрeзњује, и добар кукуруз се рађа на њиву што подгрeзњује, а жито н'еће такву њиву — удави га влага.
- подгрне, прел., окопа кукуруз по други пут. — Кукуруз мора да се окопа и подгрне, да га не удави травá.
- подгрња, окопава кукуруз по други пут. — У равницу људи већ подгрњају кукуруз, а ми тек сад копамо.
- подгрњање, с., огртање кукуруза, друго окопавање. — У подгрњање стигне и кош'ење, па човек не зна куд ће пр'е.
- под'ева, прел., изазива. — Деца кад иду у школу, под'евају пцету прекај пут, па се неки пас излети на пут и уј'е д'етe.
- под'евáлка, ж., изазивачица (жена која изазива свађу). — Анђелија је билá под'евáлка и карала се сваки дан с по некога.
- под'евáч, м., изазивач (човек који изазива свађу). — Немó да будеш под'евáч, па н'еће ни тебе нико да под'ева.
- подéне, прел., изазове; заподене. — Да ти ниси поденуо свађу, ништа не би било. — Кад му је син стигó за женидбу, он једну вечер подéне с њега гóвор како да га ожене.
- подсида, прел., подзида. — Мóраш да подсидаш тарáбе откуд пут, да киша не односи зeмљу на пут.

- подланица, ж., бот., врста житног корова (*Turgenia latifolia*). — Подланица расте у жито и, кад узри, ваћа се за чарапе и панталоне.
- подл'ева (сирење), прел., подсирује, сири (ставља сириште у млеко). — Кад људи направе бачију, прво музэ и подл'ева један па други.
- подлэвица, ж.; в. леваница.
- подлэжи, непрел., савије леђа да би се неко преко њега попео на нешто. — Кад деца не мџ да довате нешто високо, једн'о подлэжи, а друго му стáne на грбину, пружи руке и довати.
- подљуте, ж. плт., позлеђене красте; врста краста. — Поглé како се Драгџуб оглэгорио, т'о мѳра да су неке подљуте.
- подмáкне се, повр., додвори се. — К'ѳј знá да л' се 'ѳн није некому подмáко, кад за њега има сѳе.
- подмáши (се), прел. (повр.), примами (се); привуче; наговори; Баштá не трéба да подмáши д'етé на нешто рђаво. — Кад затвѳре стоку на гладнэ, деца се подмáше, па отидну у р'эку да ваћају рибу и да се купљу.
- подмири сýму, прел., фиг., наједе се. — Јá сам подмирио сýму, сáд мѳгу да кѳсим.
- поднѳви, прел., купи нешто, набави, дође до нечега. — Откако се оженио, Љубѳмир је мѳло штá поднѳвио: направио штáлу, купио дв'э њиве, подиго стоку.
- поднѳви се, повр., купи (обуче) нову одећу. — Глэ, тí си се поднѳвио с нѳве дрéје.
- поднѳшке, ж., мн. (јд. поднѳшка), врста педале којом се покреће пређа (оснѳва) у разбоју. — Поднѳшке има четири једна уз другу, па жéна што ткá притýска с нѳге нај пр'э дв'э, па пѳсле друге дв'э.
- подѳбрá, (махом перф.: подѳбрáло му), безл., добро му је. — Од неко вр'еме њима је подѳбрáло, свé и иде ѳдруке.
- под'ѳјче, с., јагње које је остало без мајке. — Пр'э неки дán вук ми одиѳо нај бѳљу гаљу и остáдоше ми од њ'ѳ двá под'ѳјчета. — Изр.: Кај под'ѳјче (Сви га одбацују). — Ѐшо је 'ѳн тáмо, али је прошо кај под'ѳјче: један га ћушка отуд, други одовуд; нико ништа н'ѳће да га помѳгне.
- подѳплáти, прел., пришије закрпу са унутрашње стране. — Кад видиш да ће нешто негде да ти се иц'эпа, немѳ да чéкаш да проглéда, него т'ѳ мéсто подѳплáти док се није иц'эпáло сасвím.
- подр'еди се, повр., среди се. — Откако је дѳшо извојску, 'ѳн се подр'едио: свáки дán нешто рáди и принѳси у кућу и на имáње.
- подрéпњак, м., каиш који се закачује коњу за реп; улизица, удворица, улагивач. — Кад нису имáли каиши, подрéпњаци су се правили од јакѳ кучињаво платнѳ. — Штѳ ја некого да мѳлим, штѳ да бýдем нечији подрéпњак?

- подскокас, ста, сто, висок и танак. — Д'ође ми њин с'ин некако подскокас, млого је нешто израсо.
- пóдсмаци, м., мн. (јд. пóдсмак), мотке које се подвлаче под навиљак да би се на њима превукао. — С пóдсмаци се навильци превучу на једн'о мéсто, па се здéну у с'éно.
- подубица, ж., бот., врста лековите траве. — Подубица је ситна травка, млого г'орка.
- подуспáли се, повр., повене услед врућине. — Кóлко печ'е свé док сунце не зађе, свé се трава подуспáлила.
- подуспáри се, повр., јако се загреје услед сунчане топлоте. — Откад киша није ишла, а припéкло да не мóже више, свé се кукурузи подуспáрили.
- пóс, м., појас. — Влáси се увáте за пóс кад играју и затвóре óро, па тр'есу ли, тр'есу.
- пóжега, ж., бот., врста јесење шљиве, пожегача. — Нéки пýт су имáли сливарí пóжеге, а сáд су се зáтреле.
- пóзем, прил., по земљи; на земљу. — Свé што óди пóзем óће да живí. — Воденичар самéље брашно, остáви врéће пóзем, па увáти р'éку да вáћа рíбу за вечéру.
- пóзујтре, прил., насутра (после три дана). — Штá ћéмо да рáдимо пóзујтре, нé знам, да бóдемо живí дотáд.
- појáта, ж., кућа у пољу; колиба (кошара) у пољу или шуми. — Одáвно је скóро свáка кућа имáла појáту не имáње.
- појатáр, м.; в. колибáр.
- покарабáси (се), прел. (повр.), поквари (се); преиначи. — Лáко се јá и ти договáрамо, ал' ако тв'óј баштá т'ó покарабáси. — Сáд је дóбро вр'емé за свé, ал' ако се покарабáси, кáко ћéмо тáд?
- поклóпица, ж., камена плочица којом се поклапа грне док се кува. — Свáко грне нáђе поклóпицу (Изр.).
- покрáвица (и покрóвица), ж., ткан вунен покривач. — Дóбри домаћини имáју покрáвице и за крáве, па и покрíју кад су нáпоље, да се не смрзну.
- покрв'лóше се, повр., погрд., посере се. — Нéка пцéта се ноћáс покрв'лóсала пред нáш пóдрум.
- покрк'љíш, м., нешто измешано и замршено; в. бућкуриш. — Јóш н'ум'е да гóтви, направíла некакав покрк'љíш, ни пцéта да га не једу.
- покрстице, ж., мн. (јд. покрсгица), везене шаре у облику ситних крстића. — Нéкад су жéне на кошуље, на огр'љак, на грúди и на тáслице, вéзле покрстице.
- покућíште, с.; само у изразу: кућа и покућíште — кућа и имовина у кући. — Нису волéли да рáде откáко су, свé су распрóдали, појéли и попили, па сáд н'éмају ни кућу ни покућíште.

- пола, ж., доњи део кошуље; уздужна половина поњаве, ћилима и сл., састављене из два дела. — Покровице се шију из дв'е поле. — Изр. Лупа се кај мокра пола од краћи (У смислу: Заноси се, уображава нешто без основа); в. двопољка, тропољка.
- полагачко, прил., дем. од полако, полако. — Кад д'ет'е прооди, оно прво иде полагачко, полагачко од једну столицу до другу, од један кревет до други, док научи да оди, па после трчи по собу.
- полак, полако, лагано, полагано. — Д'е, полак, полак, немб' одма да вицеш на д'ет'е, с викање се ништа не начини.
- полакачко, прил.; в. полагачко.
- полани, прил., претпрошле године. — Од полани, кад удари она град, ми више н'емам л'ојзе, град га натерао узем.
- пол'евка, ж., свадбени обред поливања главним сватовима водом да умију руке, при коме невеста полива, а певице (в.) певају пригодне песме. — На пол'евку младеневица дарује свекра и свекрву, а они њ'о даду поклони.
- пол'епи се, повр., избију јој (жени) пеге услед трудноће. — Ако се жена не пол'епи кад је т'ешка, требало би да роди мушко.
- поличка, ж., дем. од полица, доњи део јарма. — Поличку праве од јесеновину; она има са стране по једну рупу и у њи се ужагљују краве (спуштају се жагље).
- половин, прил., пола, половину. — Изломи му полови́н леба, па му дај да понесе, а ти узни другу полови́ну.
- полока, ж., земљана плоска од пола оке (за ракију). — Кад п'ођу на панађур, стари људи понесу у т'орбу погачу и полоку с ракију, па се ч'асте сас своји људи из друга с'ела.
- полокајче, с., дем. од полока. — Полокајчићи су згодни за нош'ење, па и овчари ту́ре у торби́че, па по 'овце пију кад ож'едне за ракију.
- пол'онка, ж., назив једног кола, поломка. — Сва бра се играју на десно ел на обе стране, само пол'онка се игра налево.
- полоче, с., дем. од полока; в. полокајче. — Изр.: Нисам га молио (да д'ође) с полоче.
- полошка, ж., бот., врста тврде сочне крушке. — Полошке су р'етке крушке и млого су слатке кад се устоје (неко време стоје обране).
- п'ољ (и пуољ), м., пухаљ, пепео на загашеном жару. — Раздувај п'ољ, па ћеш да наћеш жаравицу.
- пољачина, ж., глоба због пљске штете, такса у корист пољака. — Пољачину су узимале општине и од њ'о плаћале пољака.
- помести се, повр., пресели се. — Не можеш ти сад да га наћеш, он се поместио.
- помине се, повр., прође се без нечега. — Морс, засад ћеш да се поминеш и без но́ве др'еје.

- понада се, повр., узнада се. — Они су се понадали да ће Милева да г'ође за њинога сина, али она није тела.
- понапољ(е), напоље. — Нека деца су и зими цео дан понапоље. — Изр.: Иде понапољ (Иде да врши „нужду“).
- понед'еник, ., понедељак. — Некад су људи гледали да сваки рад почну у понеде'еник, да би и ишло уруку. — Изр.: Чистí понеде'еник (Први понедељак по Белим покладама). — На чистí понеде'еник жéне испосне сýдови и ложнице за велигдански г'ос.
- Пóнор, један шумски потес у атару Малог Извора. — Колски пút за Пóнор је млого нéзгодан: каменít је и íзвртан, и по њéга се млого пút кола изврну ел полóме.
- поношкúјe, прел. (махом перф.: поношкувао је), носи покаткад неку одећу. — Ов'е дрéје су ми нóве, сáмо сам и поношкувао.
- попадíче, с., дем. од попадија, попова кћи. — Нáше попадíче се úдало за учитеља у Јáбланицу.
- пóпара, изр.: Искусáо пóпару (Покварио односе с њим, посваћали се, изгубио поверење код њéга). — Ђ, они су искуса́ли пóпару одавно, не живé више кај пр'е.
- пóпаша, ж., паша (трава за испашу стоке); испаша. — Лéти свí тéрају 'овце на пóпашу на úтрину у Грапчину, а кад се обéре кукуруз, у пóље.
- поп'евка, ж., певање; песма. — Кад се м'омци и дев'ójке врћају од пáнађур, íде поп'евка, вíка и см'еј.
- попíнча, прел., диже тежак терет. — Штá попíнчаш г'о, кад не мóжеш?
- пспíшљив, а, о, незначајан, ситан. — Некад су нáднице бíле млого ј'евтине: за једну попишљíву бáнку људи су радéли цео дан.
- попишљíвица, ж., погрд., киша. — Кад кíша íде дán-íздан, па људи не мóж да радé ништа, они кáжу: „Ђ, овá попишљíвица не дá главу да подíгне чóвек.“
- попојатáри се, повр., живи стално „на појати“ (у пољу или у шуми). — Лéти се стáри људи попојатáре: изíћу с 'овце на појáте и тéк пред сн'ег се врну у сéло.
- попр́дица, ж., погрд., ситница, безначајност. — Немóј за свáку попр́дицу да пíташ дрúгога, него мáло и сáм мíсли и рáди.
- пóпре, прил., комп. од пре, (нешто) раније, недавно; махом у изразу: еј, пóпре. — Љупче је дóшло íзвојску еј пóпре и сад је нáмеран да се жéни.
- попúрка, ж., бот.; в. бобúnка.
- пóрасан, сна, снз, висок растом. — Сíн је бíо здрав и пóрасан, али је погинуó у рáт.
- порóђени, трп., деца рођена непуну годину дана једно за другим (од истих родитеља). — Милán и Дéса су имáли прво двá порóђена детéта, па су и се пóсле родíла још двá.

- посв'ојче, с., усвојено дете. — Неки п'ут су људи р'етко узимали посв'ојчићи, св'има се рађала деца.
- посел'ар, м., човек који се бави по селу (где дангуби). — Св'уд има по неки посел'ар што иде од кућу на кућу и не да на људи да раде.
- посел'ара, ж., жена која често иде у посету по селу. — Посел'аре узну кудељу ел крошњу и иду од једну ж'ену до другу и в'аздан р'азгов'арају.
- поси'ви, непрел., помодри. — Иди унутра, огр'еј се, видиш да си поси'вео одстуди.
- пос'итнице, ж., мн. (јд. пос'итница), ситне потребе, ситнице. — Баба Љуба кад год иде на пијац к'упи неке пос'итнице.
- поскур'ник, м., поскур'њак, дрвени или метални жиг за шарање поскурица (пшеничних хлепчића намењених мртвима). — Ми смо имали један месинган поскур'ник и он је стојао на п'ендерчић у кућу (у кухињи).
- посла'ђа, прел., једе помало, штеди јело. — Неки људи цео в'ек посла'ђају и никад ништа не ст'екну.
- п'ослуш, м. ж., онај који је послушан (има призывок тепања). — Ти си татин п'ослуш, тата ће тебе да к'упи пушку кад порастеш.
- пост'иљци, м., мн. (јд. пост'иљак), пелене. — Док д'ет'е м'ало не одрасте, м'ора сваки дан да се п'еру пост'иљци.
- постраш'ни, непрел. (махом перф.: постраш'нео), д'обије забрињавајућ изглед. — Јуч'ер сам видеела Драг'олуба: смршавео, па потавнео, па постраш'нео, да га човек не п'озна.
- п'остриг, м., вуна острижена с репа и око репа свце; постригује се нешто раније него остала вуна, да јагањцима не смета при сисању; ситнија је и лошија од остале вуне. — П'остриг ж'ене не пр'еду за сукно, него с'амо за чарапе.
- постригу'је, прел., стриже вуну с репа и око репа овце. — Д'еда је м'ого да постригу'је 'овце с'ам, да му и нико не држи.
- постриж'е, прел., ошиша вуну с репа и око репа овце. — Кад се 'овце пострижу', нападају и мује з'ато што и се одг'оле р'еп и око р'еп.
- постуди, безл., захлади се (време). — Тр'еба да г'ледамо да приб'еремо толузину док не постуди, да ни п'осле не с'ебу р'уке.
- пот'егне, прел., поправи кућу, стају и сл. (в. ст'егне); отиде; дигне се на пут; запне. — Л'ети, кад пожн'еду, људи пот'егну кућу, ол'епа што се разл'епило, прер'еде кр'ов и омалтер'ишу сид г'е је попуштио м'алтер.
- потк'ани, прел., понуди. — Кад се д'ет'е у љуљку насп'и, м'ати га потк'ани да с'иса, па га п'а усп'ава.
- потк'ачи, прел., дирне, задене, изазове, дотакне, захвати. — Њ'ега нем'о да потк'ачиш; п'осле не м'ожеш да се отр'есеш од њ'ега.

поткачи се, повр., погне се. — Деца се поткаче на тован, да ўзну ораси. потковé, изр.: Потковé опанци (Приреди нешто зло некоме). — Добро му потковао опанци: тужио га и глобио га, па сад мора грдно да му плаћа.

поткожучи се, повр. (махом перф.: поткожучио се), подигне се кора нечега. — У собе у стару кућу дувари се поткожучили на више места; тó свé трéба да се скине и да се поново замалтерише и окречи.

поткóсе се (ноге) (махом аорист: поткосише се), споје се и посрну (ноге). — Краве запéше да извучу тéшка кола ўзбрдо, па се Шарке поткосише нóге и она паде на предње нóге, па кола г'оћоше нiзбрдо.

поткúсас, ста, сто, ократак. — Откад носи један поткúсас капутић, већ му се сав просењо.

поткúси, прел., скрати, поткрати. — Врни шнајдеру тé панталóне, да ти и мáло поткúси, виш кóлко су ти дугáчке ногáвице.

потóчки, а, о, који расте поред потока, поточки, на пр.: потóчки граб (врста граба који расте поред потока). — Грабови расту по грапчине, али има и неки потóчки, што расту уз потóци, сáмо су они р'етки и мáло и íме.

потпéти (се), (не)прел., у ходу петом преклопи задњи део опанка. — Кад се опáнак потпéти, искíдају се зáкачке, па се óди на чарáпу и чарáпа се ицéпа; зáто трéба да се пáзи да се опанци не потпеђују.

потпéћен опáнак, опанак чији је задњи део у ходу преклопљен петом. — Немó да нóсиш потпéћен опáнак, него се сави па га изуј и исправи.

потпíра, изр.: Потпíра му кућу одозг'ор (У смислу: наопако га помаже).

пóтплит, м., венчић (појас) чарапе натплетен плетивом друге боје (која се разликује од основне). — Сáмо да довршим ова пóтплит, па ћу да оставим плетéње и да глédам дрúго шта има по кућу да се рáди.

пóтпре, прел., подупре. — Пётар плетé пл'от, по три прúта у пл'от, пóтпри, Пётре пл'от (народна изрека ради вежбања у брзом изговарању).

пóтпрња, ж., подупирач, потпорна греда у дуварима куће, у наслонима и сл. — Кад се пóтпрње удáрају, зарéжу се тéмељ и дирéци, и пóтпрње се на крајевима изрéжу кóсо, па се прикову́ и за дирéци и за тéмељ.

потпудáлка, ж., зоол., препелица. — Потпудáлке прáве гњéзда нáзем у ливáде.

потпúди (се), прел. (повр.), уплаши (се). — Тамán сам тео да пúцам у неке јеребице, кад нáиће један чóвек преко стрњиште и пóтпуди и и оне прнуше и утéкоше. — Кад нáиће вук, óвце се потпуде и збéру се у камáру, па и вук кóље кóлко óће.

потпулић, м., зоол.; в. потпудáлка.

посавије, прел., спонадне. — Ов'ó д'етé ме потсавило ц'ело јутро да му дáм да се облáжи, а јá не см'ém од деду; не знам штá да чиним.

- потси́ли се, повр. (махом перф.: потси́лио се), начини се важан, охол. — Док б'еше сирóма, био је ми́ран кај бубица; сад се ма́ло заима́о, па се потси́лио; ми́сли: к'ој кај 'о́н.
- потслизу́је, непрел., цури низ суд из кога се просипа (течност). — Тí никад не мóжеш да преси́пеш млекó да ти не потслизу́је.
- поту́љен, а, о, прид. (трп. од поту́љи се), приглуп, припрост. — Чувај се тí од овí поту́љени: не зна́ се шта́ од њí мóже да те сна́ђе.
- поту́љи се, повр., погне главу, свије се, иде погнут. — Шта́ си се поту́лио, што́ се не исправи́ши кај чо́век?
- поћ'ери, прел., усвоји женско дете. — Влади́мир и њего́ва жéна нису́ има́ли де́цу, па су поћ'ери́ли жéнину братани́цу.
- поћ'о́ка, прел. (махом перф.: поћ'о́као), попије, испразни попивши. — Овогóдња раки́ја н'ема́ више у буре, све су поћ'о́кали.
- поубáви, непрел., пролепша се. — Бúду нисáм скóро ви́дела, а јуч'ер пр'о́ђе по пúт, па ви́дим порáсла и поубавéла.
- поч'éпи се, повр., извитопери се; прозли се; измени се (на горе). — По нéки, кад остарí, поч'éпи се, па му ништа́ није дóбро, све му се зло чíни.
- почéска, прел., покида листове (пера) кукуруза, лука и сл. — Којá од вас пóческа ова́ лóка, кад јóш није стíго за ческáње?
- почíм, прил., пошто, будући да. — Почíм тí идеш с ко́ла у водени́цу, да турим и јá једну́ врећу на тво́ја ко́ла?
- почíта, прел., поштује. — У њíну кúћу се зна́ло к'ој је стар'éј и стáри су се почитáли.
- почовр́љи се, повр.: в. поч'éпи се.
- почуву́је, прел., чува, штеди. — Љúди почуву́ју лánско жíто док не стíгне овогóдишње.
- почу́диште, с., празн., неодређено митолошко биће; појављује се у бајалицама. — Уз мо́је огњиште н'ема́ мéсто за почу́диште.
- почу́ка, прел., покуца на врата; попије, пропије (потроши на пиће), проћерда. — Сíноћ нéки пóчука на врата и, док јá да се дигнем и да поглéдам к'ој, ви́дим да н'ема́ ни́ко. — Мíта је био́ такав: што́ сачу́ка, т'ó почу́ка.
- пошму́ља, прел., поједе халапљиво. — Кóлко гóд да му дáш, 'о́н свé пошму́ља.
- пошушња́р, м., погрд., луталица (који тражи нешто недозвољено, на пр.: самовласно у туђем дворишту или пас који иде из дворишта у двориште). — Шта́ има она́ пошушња́р да пролáзи прéко мо́ју авли́ју; зар му је ту́ја пúт?
- пошушња́ра, ж., погрд., жена која се креће по селу са сумњивим намерама. — Ене́ ју она́ пошушња́ра: куд год да мрднеш, свé на њ'ó најћеш.

- пошушњари, непрел., погрд., креће се са сумњивим намерама. — Он цео дан пошушњари, уместо да узне нешто да ради.
- пра (пр-а), непрел., лепрша, прха (птица). — Погле он'о врапче: не може да полети, него само пра.
- пракљача, ж., деф. од пратљача, висока незграпна жена; дугачка пушка. — За ону пракљачу мора да је билá кишна година: расла, расла, па се заборавила.
- прасећина, ж., прасетина. — На свáдбу неки воли прасећину, неки јагњeћину, домаћин мора да има и једн'о и друго.
- праћеније, ж., мн., празн. (јд. праћенија), чини, мађије; послани поклон (јабука, цвеће). — Од неко време све му наопоко иде; да н'ема неке праћеније? — Милан добио праћенију од дев'ојку: пратила му китку сѹмбул.
- праци, с., мн. од прасе, прасад, прасци. — Моји праци још нису стигли за печење, мора да купим ако ми затреба скоро.
- прачићи, с., дем. од прасац, мали прасци, мала прасад. — Треба да изм'енимо сламу у свињац, да не осебну прачићи.
- прачор, зб. им., прасад. — Три свиње му се опрасиле одједанпут, па сад има прачор да жени Цигани.
- прашач, м.; в. копачица.
- прашти, непрел., одјекује; јако се чује; виче. — Кад она довати маћуку па стáne да копа, само прашти. — Немó да праштиш на ту децу кад нису кривá, краве су се уштркљале, искидале конóпци и отишле у кукуруз.
- првак, м., првенац (ракија). — Кад печ'еш ракију, одвоји првак, да има за л'ек.
- првескиња, ж., првотеока (крава која се први пут тели). — Кад ти се тели првескиња, мораш да стојиш уз њ'о, да ју помóгнеш да се отели како треба да се не угуши теле и да га не угњáви и не згáзи крáва.
- прв'о, прил., ономад, пре неколико дана. — Ђј, туј, прв'о, најћу катранције у село с меови с катран на коњи, иду по пут и вичу: „Катрана, катрана, ево катрана!”
- прдák, м., део гајда од дрвета или тикве (чáше, в.), врста резонатора на гајдама. — Некад б'еше гајдар Рáнђел из неко сокобањско село, па је одио и по нáша с'ела; кад он надýва гáјде, њег'ов прдák само ј'ечи, а óро тр'есé ли, тр'есé.
- пребегне, изр.: Пребегне пупак (Спусти се стомак услед тешког рада). — Није се пазио кáко дýза гр'еде, па му пребего пупак.
- прдењак, м., звук прдења. — Неки Вáдој испуштио прдењак уљуди на м'олбу, па га прозвáli Прдлáјка, и т'о му остáло догод је био жив.
- прдоњак, м.; в. прдењак.

- пребради, прел., поправи мараму (на глави), поново се забради. — Дe, мори, пребради мaло тy крпу, видиш да ти се смáкла.
- пречучи (рaна), непрел., удари унатраг, стиша се, престане грозница ране. — Не б'ој се, за нeкoлкo дaнa тa рaнa ћe да пречучи, па ћe да ти пр'ође.
- превијoтина, ж., превој на телу, делу тела. — Дебeли људи имају више превијoтине не мршави.
- преволи, прел., преволи се од једногa другoгe, заволи другoгa. — Кад су ју Нeмци отерали м'омкa, Зoрка превoли другoгa, па се и удaлa за њeгa.
- превр'eми, непрел., носи више од девет месеци (кpaвa). — Мoјa Бyлка ћe, изглeдa ми, да превр'eми, трeбaло је већ да се отeли.
- превртoтина, м., м. ж., несигуран, превртљив човек (жeнa). — Ё, зар не знаш да је 'oн превртoтина; њeму не мoжеш ништа да вeрујеш.
- превучe (махом перф.: превyкo), препати; поднесе (мукe, терет). — Свaшта су oни превyкли у рaт, чyдo је кaкo су oстали живи.
- прeглaбица, ж., попречно улегнуће на путу. — На та пут има на нeкoлкo мeстa прeглaбице, па човек мoжe да полoми претоварeнa кoлa.
- прeгледан, дна, дно, прид., завидљив. — 'Oн је за свe прeгледан што нeки има дoбрo.
- прeгледно, прил., гледано са завишћу, прекорно, суревњиво. — Нeм кaкo oнa мoжe да живи с њeгa, кад ју је куд њeгa свe прeгледно: ако узне нeшто да ј'e, њeму се чини да ј'e млoгo, ако се обучe, њeму криво што је обyкла нoвe дрeјe.
- прeглeђује, непрел., завиди, глeдa попрeкo, глeдa суревњиво. — Њ'oјнa свeкрвa ју свe прeглeђује, и ако је узeлa да ј'e, и да се обучe, и ако је лeглa да се oдмoри.
- прeглoби, прел., ујeдe мнoгo (пaс). — Кад је ишo у шкoлу, Рaдoјeв пaс ујeо Бoшка, па га прeглoбиo. — Бeжи дaљe од њeгa; кад те уд'ри ћe да те прeглoби.
- прeгорí (oвцa, кpaвa), непрел., усахнe млeкo (у oвцe, кpaвe) ујeсeн. — 'Oвцe ујeсeн прeгорe, па се не музy док се пoнoвo не oјaгњe.
- прeгрби, прел., савијe кичму нeкoмe ударом; премлати. — Удариo га, па га прeгрбиo.
- прeгрми, прел., прође; издржи тeшкoћу, нeвoљу. — Кад је oнa прeгрмeлa ту б'oљкy, сaд н'eмa за штa да се боји.
- прeдњиштe, с., предњи деo одеће. — У сокобaњскa с'eлa жeнe и сaд в'езу прeдњиштa на кошyлe.
- прeдeрe, непрел. (махом перф.: прeдрao), промукнe. — Пиo студeну вoду на oву жeгу, па прeдрao.
- прeдругoјачи, прел., преиначи, измени. — Њ'oјнa ћ'eркa је гoлeмa мaнцикa, мoрa свe да прeдругoјачи, свe oнa нaј бoљe знa.

- пр'еђе грне, непрел., прекипи лонац. — Пази да ти не пр'еђе грне и да ти вариво утэкне пола у огањ.
- прежéни бра́та, прел., уда се сестра пре него што се ожени брат старији од ње. — У село р'ётко која сестра прежéни бра́та, али по нека и прежéни кад нађе добру прилику да се уда.
- прежми́ја, прел.; в. жми́ја.
- прежњ'ева се, повр., мења место са жетеоцем до себе; веровало се да ће онога ко се „прежњ'ева” болети леђа или ће се посећи српом. — Видим ја да ћеш ти да се пос'ечеш сас срп кад се прежњ'еваш.
- преси́да, прел., прегради зидом (начини зид преко неке просторије); растури и поново сазида нешто због дотрајалости. — Будимиру подрум био гол'ем, па га пресидао и сад има два подрума.
- прекај, прил. поред; уз. — Ѐди све прекај р'еку, па ћеш да наиђеш на јаз и туј има брв, па пр'еђи на другу страну.
- прекамуче (махом перф.: прекамукáо) прел., дуго захтева, кука, моли. — Ја ју нисам давала да се удава још, али, кад је прекамукáла, нека ју, нека иде, можда ју је таква судбина.
- пр'екла́д, м., велика, незграпна батина. — Он довати пр'екла́д и појури да стигне вука и отне му 'овцу, ал' ву́к утэкне у луг и изгуби се.
- прекла́па, прел., пресавија. — На пладне овчар прекла́па покровицу и простре под граб у ладовину, па легне да доспи што се ујутру рано диго да напасе 'овце по росу.
- прекло́пи, пресавије. — Ма́ти преклопи́ла на́две сукно́ што изатка́ла зимус, и пресéкла га, па по́ла дала́ једн'е ћ'ерке, а по́ла друге.
- преко́ље, прел., прикоље, закоље тешко болесног брва (да би се могао употребити за исхрану, што се не би могло да је липсао). — Данило прекла́о свињу што му се поболéла кад ви́до да не може да преболí.
- преконоси́ра, прел., пребацује, прекорева, кори. — Ниси свекрва, немóј ћ'ерке све да преконоси́раш, доста ће да ју буде кад се уда.
- преконо́ћ (и прекóноћ), прил., у току ноћи. — Остави́ла дреје на úзицу да се суше, па преконо́ћ ударíла киша и па и намокри́ла.
- пр'екóр, м., прекор. — Т'ó није билó за пр'екóр, ал' 'он је научио да некого́а све ко́ри. — Изр.: Говéда не липщју́ од пр'екóр, не́го од помóр.
- прекрати́, прел., скрати, пресече. — На́, прекрати́ ми ма́ло ову́ тоја́гу, дугáчка ми.
- прекóруку (преко руку́), прил., није (му) близу, на незгодном (му је) месту. — Та́ ми је њíва ода́вно билá прекóруку, па сам ју трампи́о с једно́га човéка за једну́ бли́жу.
- пр'екрúпа, ж., крупно самлевен кукуруз за исхрану стоке (за јарму). — На гладне године, кад је суша и кад се не роди довољно кукуруз, неки пр'екрúпу од палице (в.) изм'ешву́ с ма́ло јарму́ од кукуруз и давају сто́ке; смрт одгледí је и гóра.

- прекрúпи, прел., крупно самеље кукуруз или пшеницу (за јарму за стоку). — Деда отерао двé вреће кукуруз у воденицу, да прекрúпи за јарму.
- преку́си, прел.; в. прекрати.
- пр'е́лка, ж., прећица каиша. — Нађи ми дру́гу пр'е́лку, ова ми се поквари́ла.
- према́је, прел., склопи одве плетиво вретеном. — Ма́ти по 'овце према́јала сву пре́ђу за плетиво.
- премака́ри, прел., погрд.; в. предругојачи.
- премежда́није, с., велика опасност (услед болести или друге недаће). — По не́ки од нас имао је големо премежда́није, али је остао жив.
- преме́о, (само перф.), приметио. — Марá доцкан премела да ју ћ'ерка но́ћу излази у тавнину.
- преме́о се, повр. (само перф.), помео се, погрешно у нечему, преварио се. — Душа́н се преме́о: мислео је да ће син да му узне дево́јку из добру ку́ћу, вр'едну и па́метну, али није било такó.
- прему́чи се, повр., поднесе неку муку, незгоду. — Са́д ћеш да се премучиш да идеш у дрва са́м, а дру́ги пút ћу и ја да по́ђем с тебе.
- прена́да се, повр. (махом перф.: пренада́о се), изгуби наду (у некога да ће доћи, јер је каснио, а ипак је дошао). — Ми́ те чека́мо, чека́мо, па се и, пренада́мо; добро кад си и са́д сти́го.
- пре́оди, непрел., прелази; сели се. — Од понед'е́ник деда с 'овце пре́оди у Грапчину.
- пре́оди грне, непрел.; в. пр'е́ђе грне.
- препа́да се, повр., јако се уплаши, препадне се. — Ђ-еј, каква́ је она: за сва́шта се препа́да.
- прер'е́ди (кр'ов, ћеремиду), прел., препокрије кров. — Док још не почне киша трéба да прер'е́димо кр'ов, да ујесен не прокишња́ва.
- прерéкне, прел., урекне. — Немóј ти ништа унапред да погађаш, да не прерéкнеш, па по́сле да буде дру́кше.
- прерипи, прел., прескочи. — Кра́ве се уштркља́ле, па прерипиле ограду и утэкле у коша́ру.
- прерипне, прел.; в. прерипи.
- пресáд, м., калемљена воћка. — Гребóта је да се с'ече пресáд.
- пресамити се, повр., савије се (од бола и сл.). — Ене́ га, пресамити́о се, не мóже из мешину.
- пресв'етли́ (махом перф.: пресв'етлео), побледи, пожути. — Јели́ка се нешто поболела и пресв'етле́ла, и промени́ла се, кај да није она́ жена.
- пресéдлас, ста, сто, угнут, седласт. — По не́ки се рóди с пресéдлас н'ос.
- пресéк, м., преграда у амбару. — Гледáо сам у гáзде људи: у амбари имају по не́колко пресéка, па у једáн држе пасу́љ, у дру́ги л'ећу, у трећи бра́шно.

пресипне, непрел.; в. предере.

преслава, ж., летња слава (споредна), кад се не зову гости или се зове мање него кад је слава, која је обично с јесени или преко зиме. — Преслава је само један дан, а слава навечери и два дана.

пресолац, м., саламура. — Свињско м'есо се држи неколко дана у пресолац, па се тад окачи на мотке над огњиште, да се суши.

престрели (се), повр., претраши (се), много (се) уплаши. — Кад има некому нешто да се каже страшно, треба полако и издаље да га не престрелимо (махом перф.: престрелио (се)). — Није се престрелио кад су му рекли да га траже четници; узео пушку и торбу и отишо у партизани.

претегнуто, прил., претешко; само у изразу: тешко и претегнуто. — Кад су ју мужа потерали Немци, она помисли: „Еј, тешко мене и претегнуто — син ми отишо у шуму, мужа отерали Немци, а кој зна шта ће с мене да чине дражиновци!”

претел, м., снахин, односно зетов отац, „пријатељ.” — Иди, снајо, з'овни претели, да д'ођу кноћи на вечеру.

претера, прел., изгуби, упропасти; проведе дан, празник и сл. — Он ништа н'ум'е да сачува: што год има, претера, погуби, полóми, да некому, па му не врне, не спáстри, па му пропадне. — Како си претерала овó време самá у ту пустињу? — Кад би било сунце овí данови, па да претерамо свáдбу.

претера се, повр., умре (махом перф.: претерао се). — Живáne се два детета претерала, а тек треће ју остало живó.

претерује, непрел., проводи време; пролази. — Како ли Ружа сад претерује без децу кад су обојица увојску?

претитра, прел., претресе, претражи, претрчи (цело поље). — Изгубила му се једна овца, па претитрао цело поље за њó, али ју није нашо.

претич, само у изразу: упретич, прил., краћим путем, пречим правцем, претичући некога. — Кад види Немци на пут, máти трчи упретич преко поље да јави на децу да се склоне у шуму док Немци не стигну у село.

преткућа, ж., одељење куће испред кујне („куће”), отворено са две стране, које су са сводовима; в. ајет.

претргне се, повр., погрд., прекине се (тобоже) од рада. — Дé, дé, немó се толко жáлиш, ниси се претрго од рад.

претруп, м., део, парче врта, њиве. — Упролећ подэле градину на претрупи и изриљају, па у један расаде наприку, а у други копус, у трећи прáзи лúка, по крајеви патлицани, а у један претруп и комшири, а на крај конопље.

претрупи, прел., пресече, пререже тестером, секиром, ножем. — Дугачке грéде претрупе на два и три дирéка и одељу и укулаче дирéци.

- претуче се, повр., удари се неком алатком по руци. — Ковао тарáбе, па се претúко по прс.
- прец'епи (се), повр., преплаши (се), уплаши (се) јако. — Пази да ми не прец'епиш д'етé, па после да не знам штá да му чиним кад ми се трза у сáн. — Кад је чула да ју к'ерка ут'екла за м'омкá, прец'епила се и једвá се поврнула.
- пречáнка, ж., попречна шипка на лествама, пречага. — Пречáнке се прáве од јакó дрво: од дренóвину, јесенóвину, горунóвину.
- пр'ечáц, м., име једног ветра. — Лéти, кад стáне кíша, дúне пр'ечáц, па осуши зéмљу кај да кíша није ни билá.
- пр'чка, ж.; в. пречáнка.
- пржáлка, ж., кашика за пржење. — И кад íмају гвóздену ложíцу, жéне за пржáлку узíмају дрвену, зáто што се не загр'ева.
- пржено, с., јело које се справља пржењем јаја и празилука и паприке на масти. — Увечер напрáве качáмак и попрже пржено и вechера је за чáс готóва.
- пржуљ, м., приссј, суво, прегорљиво земљиште. — У Чúку је пржуљ и тáмо је дóбро сáмо за л'óже.
- прибíва шéгу, прел., подсмева се. — Немó да прибívаш шéгу човéку кад вíдиш да је у невóљу.
- прибишéга, м. ж., подсмевач. — К'óј гóд је бíо прибишéга, надокрáјку су се и њéму лúди см'ejали.
- прíбогу, прил., као например. — Ђ-éј, и јá сам доживео да живím сáм, кај прíбогу и онí што нисú ни чувáли дéцу.
- привáрди, прел., припази; причува. — Стáнко нóћу íде по туђé градíне, али ако га нéки привáрди, лóше ће да пр'óђе. — Привáрди ми 'óвце док íдем нáводу.
- привáти, прел., заложу се храном, поједе мало. — Сáд привáтите по мáло што íма, па ће скóро да бúде вechера.
- привíче, прел., повиче; наговори. — Кад гóд привíче на дéцу, она се упúде, па јóш гóре нéзнају штá трáжи од њí. — Баштá и мáти привíчу на к'ерку да се удá за кóга они óђе, и она, куд ће, г'е ће, послуша.
- приврши, прел., начини врх на пласту сена, лиснику и сл. — С'éно не знá свáки да приврши, зáто што се дéне висóко.
- прíдвечер, предвече. — Кад д'óђе сунце на забóд, прíдвечер, изиђи у Плúжник, па поли градíну.
- прíдноћ, прил., предноћ, к вechери. — Кад бúде прíдноћ, овчарí полáко, пáсом, пот'ерају 'óвце у сéло.
- прíкажња, ж.; само у изразу: за прíчу и за прíкажњу (за причу, чудно). — Штá су они тáмо свé направíли, т'ó íма да бúде за прíчу и за прíкажњу.

- прикамуче, прел., стане да моли, захтева. — Ћерка прикамуче мáтер да ју пушти на м'олбу, а мáти није имáла кúд него ју учíни на в'олу.
- приклапа, непрел., приговара, гуиња. — Не м'огу ништа да ти дáм без њéга, не в'олим да ми приклапа.
- прикукуљи се, повр., згрчи се, покуњи се; привије се уз нешто. — Кад се разданило, она истéра 'овце из трља́к, па се прикукуљи уз с'éно и греје се на с'унце. — Прикукуљио се, па ћутí, кај да му није нáј прáво што смо д'ошли.
- приложан, жна, жно, попустљив, онај с којим се може споразумети, савитљив. — М'ука ће они да спорéдују с њ'ó, она није приложна кај жéне, па да се м'ож договóри с њ'ó, него оће свé по њ'óјну в'олу.
- примршти, прел., пришије на брзину (површно, овлаш). — Узни íглу и кóнац, па му примршти мáло т'ó што му се рашíло, па ћеш дрúти пут б'оље.
- припечина, ж., сам. аугм., велика врућина, припека. — Кúд ћеш сáд по ову припечину, м'оже да те удáри углаву?
- припнс, прет., привежс. — Припни опáнци, па изиђи да растовáримо к'ола.
- припре (се), прел. (повр.), јакó (се) приближи; притера у теснац. — Припрели га, па н'éма кúд, м'ора да пристáне. — Штá си се припро уз т'ó кúбе, вíдиш да ће да ти изгорé колéна?
- припрли, прел., припече. — Припрлио м'окри наглавци уз óгањ, да се исúше, а не вíди да ће да му изгорé.
- припрто, тесксно. — Сви су у једну с'обу, м'лого и припрто.
- присáд, м.; в. пр'есáд.
- присáди, прел., калемí воћку. — Што г'од Влајко присáдио, свé се при-ватíло.
- присврдли, прел. (махом перф.: присврдлио га, ју), притесни, притисне, присили, доведе у незгодан положај. — Кад је уишо у кúћу, они га присврдлили и 'он и казáо свé кáко је билó, к'óј је посéко и отерáо грађу.
- притиска, ж., зоол., врста малог крилатог инсекта (који живи у земљи и избацује земљу пред кишу). — Притиске избацíле зéмљу, скóро ће кíша.
- притреба, прел., затреба. — Т'олке г'одине што г'од му притребáло, 'он éте ти га куд мéне.
- притрни, прел., загради мало трњем. — Јуч'ер смо притрнили мáло он'é л'éје да не наилази стóка прéко њí.
- причврљи, прел., прегори, препече; прегори а не испече добрó. — Јуч'ер причврљи́ла м'éсо на жáр, ал' остáло сíрово.
- причéљ, м., присој. — Нáша л'óјза су билá у Чúку, у причéљ, цéо дан и с'унце грејáло.

- причѐс, м., причешће. — Пред б'ѐј с Турци на Кóсово цар Лázар је сву в'бјску водио на причѐс. — Изр.: Кај за причѐс (Мало, као за причешће). — Мíра донéла гр'бјзе кај за причѐс.
- пришља́ми се, повр., прилепи се, дође непозван. — Г'е гóд се ј'е и пи́је 'он се пришља́ми.
- пришља́мчи се, повр.; в. пришља́ми се.
- пришју́шти се, повр., прибије се (уз некога или нешто). — Н' ум'е да се пришју́шти уз дѐцу, па да га чувају, а није свѐ кај да има рóзи, па не мóже с нíкога.
- пркне, непрел., избије из земље, никне, помоли се из земље (биљка). — Откако смо посејали кукуруз није му ударила киша, није ни чудо што досад није ни пркнуо.
- прљ, м., велика незграпна батина; дрвен млат за цепање дрва заглавицама. — Склóни тá прљ тáмо, да не пáдне на кúпицу да ју разбије. — Јутре да донéсемо прљеви, па да ц'епамо дрва.
- прљка, прел., плитко оре; чепрка. — Штá је мóгло нѐки пúт да се побре с дрвену соплушку и да се рóди, мóгло је сáмо да се прљка и товáн увек да бóде прáзан.
- прв́ица, ж., њушка, губица; фиг. (погрд.): нос у човека. — Удри тí свиђу по прв́ицу док ти нѐшто не довáти, а кад она узне у зуби, н'ѐнеш да ју óтнеш. — Напи́ли се, па се побíли и једáн дрúгому разби́ли прв́ице.
- прв́ос, м., надменост; јогунство. — Видиш штá је óна дочекáла с њ'он прв́ос: да не мóже ни сас снáју ни сас сíна.
- проб'еж́и нáпољ, непрел., изр., добије пролив. — Лѐти дѐца ј'еду зелѐне во́нке, па проб'еж́е нáпољ.
- проблáжи, непрел., отпочне јести мрсну храну (прекине пост). — Одáвно су се постíли свí постови, па кад д'óђе вр'еме да прблáже, дѐца се млóго рáдују.
- пробóди, м., мн., јаки унутрашњи тренутни болови (који се јављају на махове). — Пáсо крáве и лежáо на мóкру зѐмљу, па сáд осѐћа пробóди ўгруди.
- пробóјац, м., гвозден шилак затупаста врха за пробијање плеха, тањих плоча и шина. — Дáо сам пробóјац нѐкому, и јóш ми га није врнуó, а сáд ми трѐба.
- пробу́ни, непрел., проговори; поразговара. — Óћу да пробу́ним нѐколко р'ѐчи с њѐга, да вíдим да л' т'ó мóже кај што 'он мíсли.
- прóвара, ж., (слаб) „сир“ добивен искувавањем сурутке, фурда. — Нѐки пúт смо билí сиромáси, па преко лѐто чувамо 'óвце и ј'емó прóвару, а сíрење продавамо, да кúпимо зѐмљу.
- проврѐви, непрел., проговори; поразговара. — Знáм да одáвно не врѐве, мóжда су сáд проврѐвíли. — Јá ћу да проврѐвим с њí, да вíдим штá мíсле.

- повр'едни се, повр., постане вредан (радан). — Бађав се она повр'еднила у старе године, ништа сад не може да постигне.
- проглипа, непрел., прогази одјуженим снегом, расквашеним путем, земљом. — Како сте проглипали по овакву боду и блáто?
- пр'оглó, с., направа за хватање сојки. — Прави се тако што се савије прут са неког дрвета и на његов крај привеже омча од канапа која се провуче кроз рупу издубену у један колац, пободен у земљу у близини; тада се у омчу овлаш углави дрвце на које треба да стане сојка да би кључала клип кукуруза који се навуче на шиљак на крај дрвета; кад птица стане на дрвце, оно пропадне кроз омчу, ноге сојке упадну у омчу коју савијен прут заједно с птичјим ногама чврсто притегне уз колац и птица је ухваћена. — Кад сам ја био д'етé, нисмо правили пр'оглó, него смо пилићи ваћали на клопке од лудáје; тó је млого лáкше.
- пр'оглóби, прел., тешко повреди уједом (пас). — Људи су чувáли голему пцету, па кад удаве неко д'етé, они га пр'оглóбе.
- прóдава, ж., продаја. — Некад су људи за прóдаву имáли сáмо стоку. продиша, непрел., испушта ваздух (кад се надува). — Кад купујеш кúпицу од грнчарá, дúвај у њó да видиш да не продиша.
- продúва, прел., истера из шупљине дувајући; дува једно време. — Кад нађу р'óј у шупљину, провртé рúпу испод шупљину, принесу трмку, а кроз рúпу продúвају чурањ од крпе и истерају р'óј у трмку. — Нека продúва овá јут како је почео, па од сн'ег н'еће да остáне ништа.
- просíра се, повр., провиди се, види се кроз њега. — Видиш ко́лко је смршавео: просíру му се úши.
- просúкне, непрел., напукне; презри. — Штó држиш ов'е дáске náпоље кад имаш подрум; боље да и унécеш унутра, овако ће да ти просúкну. — Чекаó си да ти пúпољци просúкну, па сад нисú за ништа, што и нисú обрáо на вр'еме?
- прои́н, а, о, од кукурузног брашна, кукурузни. — Кад рáдимо у планину, правимо качáмак од прои́но брашно.
- проишáк, м., кукурузни хлеб, проја. — Кад се не рóди пченица, добро је да има и проишáк, да остáнемо живи.
- прој'е, прогризе; отпочне да једе (на пр.: после болести). — Миши ми пројели вр'еће с брашно; требáло да и одигнем на стеличкe, па да и мáчке лáкше ваћају. — Крава ми билá б'олна, па сад прсјела; náдам се да ће да оздрави.
- проклетíја, ж., проклетство; имовина остала иза породице која је делом или сва изумрла. — Њи потерáла нека проклетíја: једán по једán сви се затр'еш. — Немó да се грабите за њино имáње, тó је нека проклетíја.
- проков'е, прел.; само у изразу: проков'е некому главу (пробије некое главу захтевајући нешто од њега). — Е л' си чула: има да ти проков'е главу и мóраш да ју даш што је њ'óјно и да ти се н'еће.

- прокот, м., нужник. — До скоро се за прокоти нису копале рупе, па су кокошке разносиле нечистоћу на све стране.
- прокра, прел., пробије (преко снега, трња, густиша и сл.). — Ноћас најшо снег до колена, па једва прокрамо сас сана до браник да насечемо дрва.
- проладаца, ж., прохладно (свеже) време у доба жеге. — Неколико дана б'еше проладаца, па се кукуручић алис (готово) поврнуо.
- пролећ, ж., пролеће. — Зима прође, пролећ дође и ја не изатка моје сукоб. — Изр.: Упролећ. прил., у пролеће, на пролеће. — Кад се јеганци не изјагње зими него упролећ, лакше се очувају.
- пролећка, ж., бот., јара пшеница (која се сеје у пролеће), *Triticum vulgare*. — Кад не стигну јесен да посеју јесенку, људи су некад сејали пролећку, али је она ретко кад рађала због сушу.
- промакне се, повр., провуче се; избегне неко зло. — Засад смо се промакли сас с'ено што смо имали, али за после не знамо како ће да буде — Сад си се промако без б'ој, ал' други пут н'ћеш.
- промрда, непрел., покрене се, мрдне. — Кад смо ратовали преко Босну, Брана се разболи од тифус и болничар му једну вечер да те се нај.é и он занемогне и умре, па га изнесу у неку шупу. Ујутру два војника узну лопате и пијуци да га закопају. Били голи, а Брана имао добре шајачне дрее, па почну да га свукују да узну дрее. У т'о он отвори очи и промрда и види да оће да га закопају. „Шта оћете, другови?“ — пита и. Они се згледају и остаје га.
- промуљи, прел., промоли (на пр.: главу). — Стражар промуљи главу кроз п'енцер и види да Немци улазе у село.
- прониже, прел., пробије. — Колко пут је метак пронизао војнику груди и он остане жив, само ако није у срце.
- пропас, м., понор, бездн. — У наш атар има два пропаса: у Вртачу и у Понор.
- пропасник, м., пропалица, упропаститељ. — Слободан је добар човек, добар домаћин, а син му пропасник — н'ће да ради и воли да пије.
- пропасница ж., упропаститељица. — Рајна није била пропасница: иако је остала без мужа, очувала је дете и радела имање.
- пропева, прел., у песми намени девојку момку. — Пропевају момци дев'ојке. Еве једна пропевка: „А г'е ти је она прстен што сам ти га дала? Дала сам га куд златара да га позлати. Златар злати, Љупче плати, Милица га носи.“
- пропевка, ж., врста кратке народне песме у којој се помињу момак и девојка који се воле и треба да се узму. — У пропевку се м'њају имена момку и дев'ојке, друге р'ечи су све исте.
- пропљусне се, непрел. (махом перф.: пропљуснуле му се красте), избије водица из краста. — Све док није порасо, Славку су искачале красте, па се оглагори око уста, али за три-четири дана, па се пропљусну и осуше се, па му пр'оћу.

- пропра́ви јерушкú, прел., прочисти мало јаружицу. — Морáла сам прво да пропра́вим јерушкú, па тад да наврнем во́ду у гради́ну, млого ми се губила во́да у траву́.
- прóса, ж., просс. — Прóсу људи сасвим máло сéју: по не́ки р'ед на крај куку́руз, а мóгли би од њ'о да прáве мéтле и да прода́вају.
- пр'осéк, гвоздена алатка за дубење дрвета (у облику двостраног чекића са оштрим крајевима). — С пр'осéк се дубу́ рúпе за дирéци.
- прос'е́њи се, повр., похаба се (одећа). — К'о́ј има не́колко чивта́ дрéје, оне му дúже тра́ју, а к'о́ј но́си са́мо једн'е, оне се прос'е́ње и брж се иц'епају.
- прос'е́рка, ж., пролив. — Де́ца лéти једу́ зелéне во́нке, па доби́ју про-с'е́рку.
- прóслук, м., прслук. — Лéти, кад п'о́ђу на пана́ђур, људи су носили са́мо прóслуци прéко кошúље.
- прост'ирка, ж., слама, сено, лишће које се простре стоци у стаји. — Кад н'е́мају сла́му за прост'ирку, људи прóстру лисце од дрв'еће.
- простр'е́л, м., болест свиња (Hemorrhagia interna). — Кад се свиња́ побо́ли од простр'е́л, људи ју прикóљу да не ли́гче, па м'есо пој'еду́.
- прот, м., перут косе. — Жéне кáжу да се прот јáвља у ко́су кад се ко́са ч'есто пéре сас сапúн.
- прóтне (се), повр., увуче (се), провуче (се). — Нáше тарáбе су р'етке, па се пилићи прóтну кроз њи́ и изи́ђу на пúт и квóчка не мóже да и збéре.
- прóтока, ж., „бик” црног лука, лукова прорашљика. — Кад му израстé прóтока, п'е́рје од лúка ни́је више за јéло.
- протокá, прел., пусти протоку, прорашљику (лук.). — Лúка ти протокáо, трéба да му полóмиш прóтоке, да напра́ви глав'ице.
- проту́ра се, повр., проводи се. — Тв'о́ј с'ин ни́је забáкнут, него излáзи у људи, проту́ра се, не б'ежи од људи.
- прóтуран, рна, рно, сналажљив; онај који воли провод. — Сви́ су они прóтурни, одлáзе у људи и во́ле да и људи д'ођу.
- профúкњача, ж., развратница. — Има жéну и де́цу, а ју́ри се с не́ке профúкњаче.
- про́цеп, м., руда волујских кола (и сана); раније се градио од једног облог стабла које се на једном крају расцепи, па се у тај расцеп увлачи писк (в.), за који су даље била причвршћена читава кола; сада се гради из три дела који се гвозденим клином и шрафовима спајају у виду ракље. — Про́цеп се прáви од јесено́вину; она је јакá и ни́је млого т'ешка.
- прош'евина, ж., просидба девојке. — Кад мóмак и дев'о́јка напра́ве прош'евину, пúца се, да се чу́је у сéло да се дев'о́јка испросила.

- пр'ошке, ж., мн. (јд. пр'ошка), тарабе проше. — Некад су се пр'ошке ц'епале и дељале сас секиру, а сад се режу на стругару. — Ограђе су се правиле и од к'оље побите узем и при врови оплетено с пр'уће; т'о су биле пр'ошке.
- прошк'емби (се), пробурази, провали (се). — Кад крава ут'екне у д'етелину и нај'е се, па се напне да липче, к'ој ум'е, прошк'емби ју, те остане жива. — Дувари на стару кућу су ни се разг'епили и прошк'ембили, треба налето да и пот'егнемо.
- прошупљи се (зуб), повр., створи се руница на зубу. — Некад људи у с'ела нису опраљали зуби, него чим се прошупље и забол'е, иду куд Цигани да и изваде с кљ'еште.
- прпа, ж., хитња, страх, „зор.“ — Сад ж'еним с'ина па јмам прпу и не могу да ти помогнем ништа док не пр'ође свадба. — Деца су добра док имају прпу од некога, чим се не боје од никога, почну да раде шта оће.
- прпори, прел., пече зелену паприку у врућем пепелу. — Док прпориш паприку, пази да не пукне нека, па да ти жар прсне у очи.
- прп'орка, ж., бот.; в. пип'арка.
- прп'орче, с., бот., дем. од прп'орка; в. прп'орка.
- прск'ори (киша), безл., ромиња (киша). — Ако само овако прск'ори, н'ће да буде довољно за поље, како је било сув'о, треба да иде дан и н'оћ.
- прти се, повр., гура се, убацује се. — Докле ће 'он да се прти г'е му није м'есто?
- пртне, прел., угура, стави. — Кад затвориш врата, пртни кључ негде да га нико не нађе.
- пруда (само женски род), прид. тугаљива (овца која не допушта хватање за виме ради мужења). — Зрњка има мајцко виме и пруда је, не да да се муз'е.
- пруља се, повр., баца се, пружа се. — Једна змија изишла на п'ут, па се само пружа да ут'екне и утече у траву прекај п'ут.
- пруљи се, повр., баци се, простре се. — Чим је дошло из школу, д'ет'е се пружли на кревет, боли га зуб.
- пруљне се, повр.; в. пружли се.
- прутак, м., с. дем. од прут, штап који се ставља у жљеб ткачког вратила; за њега се везује основа при ткању. — Некакве бубе ми извртеле прутак.
- прчи се, повр., погрд., сили се. — Шта ли се прчи, кад види да није за ништа?
- пу, узвик којим се изражава пад неког тела на земљу. — Милојко н' ум'е да јаше, па се омакне од коња и п'у, на земљу.

пуа, непрел., дува јако; љути се. — Откад пуам у огањ, па н'ће да се разгори, мокро ми грање. — Нек пуа она колко оће, ништа н'ће да ју помогне.

пуало, с., бешика заклане свиње коју деца надувавају као гумени балончић. — Кад смо били деца, па су наши клали свиње, радовали смо се колко за м'есо, толико и за пуало.

пуаљ, м.; в. пољ.

пуаћ, м., зоол.; в. буаћ.

пувка, ж., бот., врста печурке у облику мале лоптице; кад се сасуши, унутрашњост јој се претвара у зеленкаст прах којег народ употребљава за заустављање крви при посекотинама; веровало се да се оглуви ако овај прах доспе у уши. — Пувка р'етко расте и мало ју има; кад н'емају суву пувку, људи настружу од каиш, па посипу посекотину.

пуди (се), прел. (повр.), плаши (се). — Нембј да ми пудиш децу с тога пца, него га в'ежи над кућу, да се не искіда па (поново). — Пуди м'ечку с решето (Плаши некога нечим чега се тај не боји). — Б'ој се м'ечке, па и м'ечкиному г'овнету (Зар да се бојим нечега што је заиста страшно, па и нечега што није?)

пуж'евка, ж., љуштурска пужа. — Одавно су дев'ојчићи низали пуж'евке и правили од њи манистра и везували на гушу.

пузд'ер, м., остаци стабљика конопље при одвајању влакна. — Кад је сув, пузд'ер је добар за потпалу, а шипке од конопље се пале уместо св'еће, да се нађе нешто на брзину. — Изр.: Кај пас на пузд'ер (Рђаво, тешко). — Живи кај пас на пузд'ер.

пуздра, ж., лоше, мршаво и жилво месо. — Од мршаве свиње н'ема много сушенице, него пуздра.

пујак, м., зоол., ћуран. — Шта си се нагушио кај пујак, шта ти је мало у празну г'орбу?

пујан, м., зоол.; в. пујак.

пуклица, ж., погрд., јело; обед. — Немб да ме в'ичеш сваки час, треба да ви спр'емим пуклицу. — Кажи нек д'ођу одма на пуклицу, па после нек работе до кноћи.

пуклоше, прел., погрд., једе. — Довуче се да пуклоше чим види да ми ј'емб, иако н'ће ништа да помогне.

пукот, м., пуцњава. — Прэдзору се здаде неки пукот как средсело и неке жене призап'еваше.

пуле, узв., узвик којим се терају овце. — Пуле, де мрдни се, нисі се зал'епила зазем!

пуољ, м.; в. пуаљ.

пуп, узв., узвик којим се изражава звук при удару или паду. — Д'ете не зна; баба му дала тојаче, а оно пуп бабу поглаву.

- пупољак, м., бот., диња. — Нај бољи су пупољци суви и кад се распукну.
- пупуљица, ж., плетеница косе. — Дев'ојчићи, кад п'ођу у школу, науће се, па си самí сплићу пупуљице.
- пупунак, м., зоол. (птица) пупавац (Урира ерорс). — Пупунци су шарени и украшени, али и мало има.
- пури, изр.: Пури угљен, па ћути (Буди задовољан постојећим стањем, јер може да буде и горе).
- путина, м., аугм. од пут. — Разврћа се по путине од сабајле, кај да н'ема штá да ради.
- путпудáлка, ж., зоол.; в. потпудáлка.
- путпулић, м.; в. потпудáлка
- пући се, повр., љути се. — Њ'о је лако да се љути и кад н'ема зашта. — Изр.: Пући уснице (Мргоди се). — Штá пућиш уснице, кад ти нико не чини ништа?
- пуцуглавац, м., зоол., пуноглавац. — Видиш ти: жаба м'ора прво да буде пуцуглавац, па после жаба.
- пућица, ж., дем. од пушка, пушчица. — Ђ, што сам имао једну немачку пућицу, за шаку краћу и м'лого лакшу од карабин али морáдо да ју предам кад се заврши рат.
- пуши се, повр., љути се. — Њему је лако да се пуши сваки час, кад су га тако размазили његови.
- пцѐта, зб. зоол., псета, пси. — Зими се пцѐта зберу на скућницу, па иду по путине, да човек не см'е да иде по пут од њи.
- пцетија, зб. им., погрд., фиг., зли људи. — Они су пцетија: никому не мисле добро и свакога мрзѐ, само ако је бољи од њи.
- пц'овка, ж., псовка. — Од стари људи р'етко кад чујеш пц'овке пред децу.
- пцује, прел., псује. — Није добро кад деца слушају пц'овке, па се и она науће да пцују.
- пченичиште, с., њива на којој је била засејана пшеница. — На пченичиште над пругу ћемо упролећ да посејемо кукуруз.
- пченичка, ж., дем. од пченица, пшеничица. — Пшеничка је почела да ница, ал' сад трѐба да ју се нађе киша.
- пчѐшки, а, о, пасји, псећи. — Они воде пчѐшки живот: нити су се најели, ни напили, нити се наспали; само трчѐ да раде и свѐ и је мало.
- пчѐшки др'ен, м., бот., пасјаковина (пасји дрен), *Rhamnus catharticus*). — Пчѐшки др'ен растѐ по потоци и прѐкај р'ѐке и н'ема га м'лого.
- пчѐштина, м., с. аугм. од пас, погрд., врло зао човек, „пас.“ — Немó да задѐваш ту пчѐштину, н'ѐћеш да можеш да се отр'есѐш од њѐга.

Р

р, узвик којим се гоне свиње (обично у склопу: Р! Уш! Тута!). — Р! Уш! Тута! Куд ћеш ова́м у кућу?!

рабо́та, изр.: Има рабо́ту (Има муке с нечим; заузет је послом). — Пови́ди рабо́ту (Посвршава послове у кући). — Уљу́ди рабо́ту (Учини нешто, наопако [махом перф.: уљу́дио рабо́ту], пропадне, настрада). — Ђ, о́ни ће да имају рабо́ту док изведу сву де́цу на пу́т. — Немó да га ви́чеш ра́но — има рабо́ту. — Ми́лојко уљу́дио рабо́ту: кра́ве му се искидале и попа́сле кукуруз.

рада́ква, ж., бот., ротква. — Рада́кве су сади́ли са́мо по не́колко стру́ка по гради́не у Плужник.

радика́лка, ж., назив једног кола. — Радика́лку су води́ли радика́ли, а демократи́ско ко́ло демократи́.

радни́к, п. и., врло вредан човек. — Док је био мла́д, Душа́н је био радни́к, а сад је остареó и ослабеó и ни́је за ништа.

Радо́ј, м., име човека. — Радо́ј, бра́т мо́јему де́де, погинуó је у српско-ту́рски рат 1912. године.

Радо́јко, м., име човека. — Де́да Радо́јко је био и рибар и ловци́ја.

раже́ни се, повр., разведе се (човек); махом перф.: ражениó се. — Че́до се ожениó и већ се ражениó.

ра́з, прил., осим, сем. — Ни́ко т'ó ни́је мо́го да узне до ра́з о́н. — Изр.: Она се и обуку́је и разговára ра́з људи и све́ иде ра́з људи (не као људи).

разазна́ (д'етé), прел., отпочне да сазна́је (дете). — Ђ, док д'етé разазна́, по́сле ће да бу́де ла́кше.

раза́ка, прел., растури, начини неред (по кући). — Јуч'ер сам ју пушти́ла у ку́ћу, багим да ми не́што помо́гне да ср'едимо, а она још ви́ше разакáла.

раза́ка се, повр., разигра се. — Она́ се де́ца разакáла, па ди́гла ку́ћу наглаву.

раза́кан, а, о, трп. од разáка, растурен, у нереду. — Њ'ојна ку́ћа је увек разакáна, не зна́ се шта́ је г'е.

разáтка, прел., растка. — Погр'ешила у ткање надокра́јку, па мо́ра ма́ло да разáтка и да попра́ви.

разбеленí се (махом перф.: разбеленеó се), разигра се, отпочне да лудује (дете). — Шта́ су се разбелене́ла та де́ца, не мо́гу од њи́ну ви́ку да разбе́рем шта́ ми при́чаш.

разбора́ви се, повр., разабере се; освести се; пробуди се. — Заспаó, па не мо́же да се разбора́ви.

разбра́ди (се), прел., повр., развеже, скине мара́му (себи). — Кад пр'о́ђе го́дина не́кому мртво́му, же́не разбра́де црну́ крпу, па забра́де зелéну.

- развала, ж., раскид; само у изразу: Није у развалу (Није с раскида); в. није завѣћан. — Питаш га е л' пије вино? Пије, није он у развалу.
- разв'енчају се, повр., разведу се (махом перф.: разв'енчали се). — Они су се досад и по два пут в'енчали и разв'енчали.
- развидели се, безл., сване. — Кад се добро развиделило, они натоваре вреће с житом и отерају у воденицу.
- развидељује се, безл., свиће. — Петлови попевају, развидељује се, дигните се и опраљајте се на рабóту.
- разврне воду (у градину, њиву), прел., окрене воду (из јаруге у башту, њиву). — Увечер разврнем воду у градину, а Ѓита узне, па разврне у њ'ојну градину и ујутру, кад погледам, моја градина сува.
- разврћа се, повр., окреће се; стоји беспослен. — Ако нешто мислиш да урадиш данас, немó целó јутро да се разврћаш на там, па на овам, него пограби шта имаш да радиш.
- разврца, прел., исцела (тканину). — Закачио на неки клин, па разврцао панталóне.
- разговетан, тна, тно, пријатан, благ (јело). — Кад те боли мешина, немó да ј'еш пасуљ, него јеђи нешто разговетно: ч'орбу, кисело млекó.
- раздене (иглу; пласт сена, лисник), прел., извуче конач из игле; растури пласт сена, лисник (ради превоза); започне употребу пласта сена, лисника. — Истрошила сам конач, па сам разденула иглу, да узнем дужи конач, па да поново уденем иглу и да шијем. — Зими, кад се направитина и не иде ништа изнебо, упр'етнемо сана, разденемо лисник и натоваримо на сана, па возимо у село да ранимо овце. — Мијајло разденуо и трећи лисник, а зима тек што је почела; неће да има са шта да изими овце.
- раздене се (игла), повр., изиђе конач из ушију игле; растури се пласт сена (лисник, навилјак) од ветра или олује. — Баба Љубица не види добро, па кад узне нешто да шије, раздене ју се игла, па мuku мучи док ју удене. — Јуч'ер после пладне дувáо ветар и разденуо грдни навилјаци по ливáде.
- раздере, прел., распара; запара. — Закачио с руку на неки чепар, па раздрао и раскрвавио длан.
- раздере се, повр., завиче, повиче; одживи свој век, дотраје; проживи. — Чим најђе, раздере се, па ј'ечи село од његову вику, кај кад је само он на ова св'ет. — Изр.: На ч'ем воденица промелје, на г'ем се и раздере (Како нешто започне, тако се и заврши). — Да се раздери по сунце и по ветар (Да свој век проведу лепо, благослов који младенцима на свадби дају најближи сродници).
- раздрапа се, повр., рашчеша се, разгребе се чешањем. — Шта си се раздрапао пред људи кај да си вашљив? — Раздрапа се, па се све раскрвави г'е се чеша.

разлѐвиште, с., место на коме се река разлива (плићак). — Лѐти, кад је сýша, р'ѐке на разлѐвишта пресýше, на 'овце, кад пролазе прѐко њи, направе прашину кај на пýт.

разласт, а, о, кракаст, дивергентан. — Кад д'ођеш у Радованьску Р'ѐку, тамо има два пýта и они иду разласто, један д'есно, други л'ѐво; ти п'ођи л'ѐво.

размакне (махом перф.: размако), прел., поцепа (одећу, опанке); одвоји и удаљи једну ствар од друге. — Њѐму ништа не траје: размакне опанци за дв'ѐ три нѐдеље, па иде б'ос, дрѐје исто такó, ц'ѐпа кај наогањ. — Кад му покривали кýћу, размакнули цр'ѐп, па му сад кр'ов прскиш-њава.

разману се (махом перф.: разманули се), повр., одустану од нечега што су намеравали. — Мислѐли да иду јýтре у др'ва, па ударила киша и они се разманули.

размѐтне, прел., прошири обим чарапе уметањем још једног реда плетѐњем. — Сад трѐба да размѐтнеш, па пóсле да плет'ѐш све такó.

размину се повр. мимоиђу се. — Панађур био гол'ѐм, па се нѐгде разминули и нисý мóгли да се нађу и да нѐшто кýпе заједно.

размињују се, повр., мимоилазе се. — Сви шире авлије на пýт, па пóсле кола н'ѐмају г'ѐ да се размињују.

размири се, повр., разрати се, отпочне рат. — Кад се Никодија ожениó, размирило се и отишо у рат, па погинуó на Јѐдрене.

рази́гра се, изр.: Разигра́ле се три́це по поли́це (Тако се каже за онога ко се много развеселио, разиграо, махом за децу).

разгýши, прел., ослободи густиша, грања (биљку). — Истрси трње, па разгýши јабуке, видиш да ће трње да и угýши.

разломани, прел., растури грање (шибље); начини неред у стварима. — Разломаниш куд кој'ѐ по кýћу, па пóсле не мóжеш да нађеш што ти трѐба.

разми́ца (се), прел. (повр.), цѐпа (се). — По камењар и трње по Грапчину опанци се разми́цају кај наогањ.

разми́ча (се), прел. (повр.); в. разми́ца (се).

размр́да се, повр., отпочне кретање, покрене се. — Отоплиó се, па се размр́дали мр́ави и пчѐле се разлетѐле.

размр́ка, прел. (махом перф.: размр́као), разбије. — Нѐко д'етѐ га уда-рило, па му размр́кало н'ос.

размр́че се 'овца (махом перф.: размр́кала се 'овца), повр., затражи овца овна ради парења (ујесен). — Пред крај лѐто 'овце се размр́чу, и ако се мр́чу óдма, ојагње се зими, па се т'ѐшко чýвају јаганти; зато је бóље да се мр́чу ујесен, да би се ојагњиле упрóлећ.

раз'орли се, повр., развесели се, разигра се (махом за децу). — М'ој син збраó децу, па се раз'орлили и испретурали свѐ по кýћу.

разрати се, повр.; в. размири се.

разровé се, повр., расплаче се (гласно). — Кад је чуо да су му продали јагње, разровао се па није могао да га умири.

разуда се, повр., разведе се (жена). — Милка се лани удала, а сад се већ и разудала. — Изр.: Удала се и разудала се (Брзо се удала, брзо се и развела).

рајна невестица, ж., зоол.; в. невестица.

ракитар, зб. им., м., бот., густиш раките (врсте врбе), ракитик. — Сваку јесен деда отидне у ракитар уз Арнауту и насече пруће, па плете крошње и кошџи.

ракла, ж., дрвен троугао који се ставља свињама на врат, да се не би провлачиле кроз ограду. — На гушу туре свиње раклу, да не изиђе из авлију, а на њушку б'енчуг, да не рије.

ране, ж., мн. (јд. рана), ватра која се пали у спомен умрлих на Беле покладе увече. — За ране се спреме сувџе цепанице, па се збоду кај шиљка и у средину се туре сувџе грање и слама, па се потпали. Ране се пале на онј што су умрели ту-годину.

раник, м., раоник, лемеш. — Неки пут се орало сас сопушку; на њо је билó све дрвено, само раник гвозден, па деда, кад ујесен побре, скине раник и закопа га у њиву и раскопа га упролећ, кад па треба да бре.

расавњује се, повр., свиће, раздањује се. — Кад узне да се расавњује, људи прежају кола и одлазе у планину да насечу грџе за продаву.

расађа, ж., саднице повртарских биљака. — Одавно су жене правиле расадници за расађу за паприку, копус и патлиџани.

расвѣсти се, повр., освети се. — Бугари су у Врбовац стрѣљали једнога човека с два сина, али један син је остао жив, па се ноћу расвѣстио и одвуко се полако на колибу и тамо лежао док му нису прошле ране.

расјај, прел., распали, загреје (пећ, црепуљу) до усијања. — Увечер маћи подмѣси леба, па ујутру рано расјај црепуљу и тури леба да се пече.

скантају се (махом перф.: раскантали се), повр., посвађају се; разиђу расе (више се не слажу). — Дотле билá њина валá: већ се раскантали.

раскисне се, повр., омекша (у води), размекша се. — Постопи кожу да се раскисне, па да ти ујутру направим опанци.

раскишка се, повр., размекша се. — Ноћас целу н'оћ ишла киша, па се напоље све раскишкало, не може да се иде по пут.

расклати, прел., учини да нешто забодено не стоји више чврсто (колац, зуб и сл.). — Ма колко да забијеш колац узем, свиња, в'езана за њега, вуче, вуче и расклати га, па га извуче и отидне у штету.

расклати се, повр., не стоји више чврсто (колац, дирак, зуб и сл.). — Ограђу смо правили одавно, дирџи се подјели и расклатили, тарáбе се снавиле; мора да се прави друга ограђа.

раскомбџсан, а, о, трп. од раскомбџше, искидан. — Свиње му довати́ле капут, па га нашо́ на́зем раскомбџсан.

раскомбџше (се), прел., (повр.), раскине (се), искида (се). — Њему́ опанци́ ништа не тра́ју, за крџтко вре́ме и раскомбџше. — Књџге не чу́ва, па му се свџ раскомбџсале.

раскрџља, прел., расплете умршене конце, пређу и сл. — Кад она́ нешто замрси, нико́ не мо́же да раскрџља. — Прича се да су некад, у ста́ро вре́ме, кућани из не́ку голе́му фами́лију ујесен седџли уз огањ на огњџште и тако́ закрџљали но́ге да ви́ше нису́ зна́ли којџ́ су чијџ́ и оста́ли тако́ к'о́ј зна́ ко́лко, а нису́ зна́ли како́ да си помо́гну и раскрџљају но́ге. Били́ су већ о́чајни због му́ку у коју́ су запџли. На њџну срећу, најџе свџти Са́ва и, кад и ви́ди да су невесели и у невџљу, запи́та и штџ ра́де и штџ су жа́лосни. Они́ му одговџре: „Ете, се́дли смо да се ма́ло гре́јемо пре́кај огањ, али смо замџшали но́ге, па сад не зна́мо којџ́ су чијџ́, и никако́ да т'о са́знамо, и не мо́жемо да се ди́гнемо!“ Свџти Са́ва и та́д пи́та: „Штџ ће́те да ми да́те да ви помо́гнем да раскрџљате но́ге?“ Они́ му одговџре: „Ако́ ни т'о помо́гнеш, ће́ ти дамо́ она́ џуп с ду́кати што стои́ у про́зор.“ На т'о свџти Са́ва изи́ђе на́поље, на́ђе једну́ мо́тку, у́зне ју у ру́ке и уи́ђе у ку́ћу. Поди́гне мо́тку у́висин и замџне с њ'о́ да уда́ри по но́ге фами́лију у́зогањ, али и не уда́ри, него́ са́мо спу́шти мо́тку до њџне но́ге. Они́ џтро повучу́ сва́ки сво́је но́ге и порџпају сви́ о́сем. Били́ су срећни што су надокра́јку раскрџљали но́ге. Домаћџн бџзна како́ благода́ри свџтому Са́ве, пре́да му џуп с ду́кати, а свџти Са́ва и раздџели сирџтиње.

раскр'о́те се (о́вце), повр., разреде се и мирно пасу на чистини (овце); махом перф.: раскр'о́теле се (о́вце). — Су́нце изгреја́ло, о́вце се раскр'о́теле, о́вчџр на́пео дуду́к, а па́с Ша́ра се́до на р'џп и упрео о́чи у о́вчџра.

раскр'о́ти, прел., запасе овце на ливади. — Чика́ Ви́дој је има́о обичај да натџра о́вце у туђу по́пашу и да и раскр'о́ти кај да је у своју́ ливаду.

раскрџпи, прел., размрси; рашчисти. — Ни́кад не́ће о́ни да раскрџпе штџ́ су свџ умџшали́ између њџ́.

раскрсје, с., раскршџе. — У т'о се́ло на сва́ко раскрсје́ има бунџр сас студџну во́ду и ко́ву.

расџница, ж., расџ (чорба из суда у коме́ је кисеџ купус). — По не́кад чџвеку́ д'џђе да се напи́је расџницу, па да ле́гне да спи́.

распла́ти, прел., расече уздуж; рашчеречи рибу, свињу, прасе и сл. — Де́да ни́је теџ ништа да ко́ље, него́ му не́ки дру́ги зако́ље бра́ва, а о́н га по́сле са́м распла́ти и срџди.

расповртџ́ (се), размахне (се); разбесни се, да́ (плати). — За Ми́рка ни́шта ни́је било́ да расповртџ́ на свирачи́ ст'о́ ба́нке. — Де́цо, сми́рите се та́мо и у́зните не́што да ра́дите, да ви се не расповртџ́м с јџдан прут́!

располу́ти, прел., располови. — Живџна́ располути́ла бра́ту имање, па о́н па́ остаџ жив, а она́ и њ'о́н му́ж све распрџдали, и ку́ћу и пџпе, и са́д и ни́где не́ма.

- распрчка, прел., растури, разбаца. — Драгóљуб истерáо жéну и распрчкаó свé што имáо око сéбе.
- распút, прил., изван пута (не путем, не по путу). — Кад су утéкли из лóгор, óни п'óђу свé распút и нóћу, док нису нáшли партизáни, па стúле у óдред.
- растабáши се, повр., раскомоти се; разузури се. — Кад намири стóку, дéда сéдне уз óгањ, растабáши се и пíта сíна и снáју шта су урадéли данáс.
- растáљају се, повр., разводе се. — Мóгли да живé тóлке гóдине, а сад се растáљају.
- растојí се, повр., размекша се биљка (услед стајања у води). — Кáко се не растојé трáве којé расту у вóду?
- растури се, изр.: Растури́ли се кај манасти́рске мáчке (Нестали; разишли се).
- расхúшка, прел., растури, рашчепрка. — Нémци д'óђу у авли́ју, расхúшкају му дрвник и нáђу му пушку, па га одвéду и стр'éљају.
- расúче, расплете конопац, узицу и сл.; расúче óбге, начини коре за гибаницу. — Конóпче на гоздењáк се расукáло, мóже да се искíда, па да гоздењáк пáдне у вóду и да íмамо мýку док га извáдимо. — Недéљом бáба Љубица расúче óбге и напрáви увијáнке, па да си прсти пој'эш.
- расфр́ља, прел., разбаца. — Ја збéрем алáт и спáстрим све на свóје мéсто, да мóгу да нáђем кад ми нéшто затрéба, а дéца се íграју па расфр́љају куд кој'é.
- расфр́ца, прел., расцепа, исцепа. — Вóја се качио на дрв'éће по гв'éзда, па расфр́цаó панталóне.
- расчупáви, прел., раскуштра косу. — Нóћу ју се кóса расчупáви, па ју ујутру мрзí да се очéшља, него íде расчупáвлена, да ју глéдају уредне жéне.
- ратíка, ж., бот., пољска биљка јака мириса (*Tanacetum vulgare*). — Ратíка растé висóка, цвэти жутó и íма дóбар мíрис.
- ратóс ти (билó) — Нека иде до врага! Дођавола! Доврага! — Ратóс ти билó и богатлук и имáње, кад н'éма здрáвље у кúћу!
- раћушка, прел.; в. расхúшка.
- рацавти́, прел., фиг., разбије. — Био нéмиран, па му рацавтéли главú.
- рачвáри (раз-чвари) се, повр., озноји се (јáко) по лицу. — Штá си се припрó уз тá óгањ; видиш да си се рачварíо?
- рачеп'éна, п. п., трп. од рач'éпи (в.), девојчица. — Дáј ми овáмо тú рачеп'éну, да вíдим што ми јури кокóшке.
- рач'éпи (раз-ч'éпи), прел., растргне, раскречи. — Не знáм шта íде ноћу íспланину; није га стрá да га рач'éпе вúци. — Милíвој научио да рач'éпи óвце по тућу пóпашу, а по његову не да нíкому.

- рач'ѣпи (се), прел. (повр.), раскречи (се), раскречи ноге; испречи се. — Рач'ѣпи се с његова кола на пут, па не може човек да пр'ође од њега.
- рачобрља, прел., рашчепрка. — Негине кокóшке ми рачобрљале л'је, па сад мóрам поново да садим лúка.
- рачоврати, прел., расцепи; разнесе; направи велику рану. — Ударио га с úши од секíрче и рачовратио му чéло.
- рачоврти, прел.; в. рачоврати.
- рачупáви, прел.; в. расчупáви.
- рашкобáн, м., несташко (прибл.). — Ђј, рашкобáне, не дáј 'óвце у жíто.
- рашлòка, прел., рашири; спљеска. — Нéко д'етé се бацíло с кáмен, па му рашлòкáло н'óс.
- рашлòкан, а, о, трп. од рашлòка, раширен, спљескан. — Їде у нéкакви рашлòкани опáнци кај да није мóмак.
- рашлòпан, а, о, трп. од рашлòпа; в. рашлòкан.
- рашпòњци, м., мн. (јд. рашпòњац), дугачки јаки прутови, нарочито зашиљени на оба краја, којима се разапиње одрана свињска кожа ради сушења; кожа се разапиње и прикивањем на дувар ексерима. — Кад се кожа разáпне на рашпòњци, мóже да се помíча и окрéће как óгањ, да се пр'е осуши, а кад се разáпне с ексéри, не мóже.
- раштумí се, повр., распадне се, поцепа се сасвим. — Од овú слóту ми се раштумéли и опáнци и наглавци и úвек ми мóкре нóге.
- рѓне, непрел., стругне, отпочне бежање. — Кад кúче п'ође как тéбе, ти немó да рѓнеш да б'ежíш, óно ће јóш више да трчи по тéбе, него тí њéга појúри.
- рђáва бóлес, ж., падавица (епилепсија). — Цвéтина ћ'эрка, јáдна, имáла рђáву бóлес од детéта и, кад стíгла дев'óјка, úмрела.
- рђáвац, м., зао, незгодан човек; човек коме се ништа не свиђа. — Вíдој је бíо нáј гóри рђáвац: мрзéо је свáкога и није с никóга вревио и нíкому није давáо да пр'ође преко његово имáње ни лéти ни зíми. — Рђáвому брáву рђáва пáша не гíне (Онај који пробíра изабере најгоре). — Рђáвому брáву и рунó т'эшко (Слабome је све тешко).
- ребéће се, повр., погрд., смеје се. — Штá ли се ребéће, кај да је сáмо њ'ó см'эшно?
- р'еди, кука, нариче; наређује. — Нéки пут су дéца млóго умирáла, па мáти свáки дáн јúтру зап'ева и р'еди, да је т'эшко и да слúша човек. — Увечер домаћин р'еди штá ће к'óј јúтре да рáди.
- р'едњíчина, ж., аугм. од р'едњá, епидемија, раширена болест. — Дéцу уватíла нéка р'едњíчина, па кáко кој'е ослабéло и није вéсело.
- р'еђа, прел., повређује (повреду). — Пáзи да не р'еђаш ту рáну, да ти се не подлúти.

- реже, безл., веома је хладно. — Напољ дува ветар, изведрило се, па мраз реже.
- р'ез, м., оштрица, сечиво (секире, ножа и сл.). — Не знам шта је радéo с ову секиру кад ју овако иступио р'ез.
- р'еза, ж., запорница (део браве који затвара врата). — Ноћу удари р'езу на врата, па ћути унутра и не отварај никоу.
- резíли, прел., тур., брука (се). — Гледај шта радиш, да те нико не резíли. — Човек се сам резíли кад не пази шта ради.
- р'езне, прел., трен., засече, одсече. — Д'етé дељао нешто с бритву, па се резнуло по прс.
- р'езни, безл., рези; штипка за уста (пиће). — Винó још није преврело, још р'езни.
- рем'ење, с. плт. (јд. рем'ен), каиши за завијање око ногу (преко наглавака). — Сестра исплет'е и нав'езе брату наглавци, а 'он завије рем'ење и поведе оро, па само кршћа с ноге, а жéне и дев'ојке гледају у његови наглавци.
- репоња, м., погрд., глупак. — Мани да гледаш репоњу, гледај шта чине паметни људи.
- р'еса се, повр., разаткава се по ивици. — Све док и не порубиш, покровице ће да ти се р'есају.
- р'еска, ж., зарез, црта. — Некад људи нису били писмени, па су правили рабоши и бележили р'еске.
- р'еткиш, м., разређено јело; ретка тканина. — Однела на косачи неки р'еткиш, н'еће да издрже да косе ни до пладне; има да попадају од глади.
- р'ечало, с., врста сиротињског јела од у врућој води ретко приметеног пројиног брашна које се добро посóли. — Р'ечало се прави кад се креше шума у планину и има само брашно и вода.
- р'жан, а, о, ражан (од ражи). — Некад су људи на рудине сејали рж, па кад се роди, жéне су м'есиле ржан леба.
- рженица, ж., бот., трава слична пшеници. — На слабе ливаде израсте и рженица, али није добра за с'ено.
- ригла, ж., нем.; в. реза.
- риљач, м., ашов; онај који риља (човек). — Кад се риља нека тврда земља, излóми се риљач. — Ујесен риљачи риљају на позáјмицу, данас твоје, јутре моје.
- рипа, непрел., скаче. — Кад íдемо с кошéви у рибу у Арнауту, млого пút се у к'ош наакају жабе, па кад подигнеш к'ош, óне само рипају.
- рипне, непрел., трен., скочи; устане, дигне се. — Прэдзору, кад је чýо пукот у село, Бора рипне из кревет, довати пушку и излети напоље.
- ркање, с., хркање. — По неки рче целу н'оћ, кај да тэра свиње; нико не може да спава од ркање.

- рклица, ж., мршава њушка. — Изр.: Кај рклица (Јако мршав, о свињи). — Милосав тѣра свиње на сваки пијац, ал' к'ој ће да купи он'е рклице.
- ркмаче, ж., мн. (јд. ркмача), два отвора на предњем делу чакшира (као ценови без поставе). — Кад је зимá, људи туре руке у ркмаче, да и не измрзну.
- рнци се, повр., љути се. — Кад д'етé свí у кúћу млого пáзе, оно не зна за штá се рнци.
- рња, ж. (мн. рње), поздрва. — Ўјутру, кад се омíвају, деца исплáкну и рње, да не шмркóре.
- ровања, ж., урвина, вододерина. — У нáш áтар н'éma ровање зáто што су свé кóсе странé обрáсле у шúму.
- ров'е, непрел., погрд., плаче, кука, кука на сав глас. — Штá ров'е кад га нíко не пíta за нíшта? — Изр.: Пáдо на мéчку лís, па óна ров'е ли, ров'е.
- р'овница, ж., трап (за узимљавање поврња, воћа и сл.). — У нáша с'ела у р'овнице тóрају по нéки сáмо компíри, и дрúго нíшта, зáто што свé íмају по мáло, па н'ема штá да и се уквáри.
- рогóжа, ж., асура. — Одáвно, кад нисú правíли крévети, људи су прости-рáli рогóже нáзем и спавáli на њí.
- р'огљи, прел., гледа на рогаљ, гледа попреко. — Од нéко вр'емé 'он р'огљи óчи на мéне, не знам шта óће.
- рóзан, зна, зно, ружичаст. — У нáше градíне íма нáј вíше рóзне рúже и по нéка црвéна.
- ројáк (и р'ојáк), млад рој пчела. — По нéкад ројáк утéкне из трмку и усéли се у нéко шúплје дрво.
- рокопан, пна, пно, opak, зао; несташан (дете). — Не знáм штó су њíна дéца тóлко рокóпна, кај да н'емају нí баштú нí мáтер.
- ропст(в)о, с., заробљеништво. — По нéки је бíо злоср'ећан да га от'ерају у ропсто и у први и у дрúги рат.
- ропче, с. (махом мн. ропчићи), пет каменчића величине лешника (којима се деца играју „на ропчићи"). — Кад се овчарчíћи заíграју на ропчићи, занéсу се, па и 'óвце утéкну у штéту.
- роспíја, ж., тур., зла жена. — Ене ју она роспíја Влáдина што се завáдíла с ц'елó сéло.
- рóчић, м., дем. од р'ог, рошчић. — Нéки јáганци íмају рóчићи, а нéки н'емају.
- рóшка, ж., зоол., рогата овца. — Рóшке по нéкад бодú 'óвце без рóзи.
- рóшкaс, ста, сто, рогат (овца); глуп. — Од рóшкaсте 'óвце су се узимáli рóзи за кóрице за брítве. — Г'е нађе онаквóга рóшкaстогa мýжа? рубé, прел., гризе, жваће, уз резак шум. — Иáко држíш затвóрена úста кад ј'еш, чýје се кáко рубéш.

- рубина, ж., изношена кудељна кошуља. — Дај му неку рубину, нек се пром'ени, н'ће да иде на оро.
- рудинскi, а, о, са особинама рудине, слаб (земља). — За рудинску земљу треба мало, мало, па да иде киша, да може нешто да роди.
- рудињав, а, о, в. рудинскi.
- ружило, с., ружноћа. — Не знам г'е нађе Љупче он'о ружило, кај да није имала друга жена за њега. — Изр.: Ружило кућу чувало (Нелепа девојка — добра жена, супруга).
- рујан, јна, јно, зарудео, незрео (пшеница, грожђе и сл.). — Пченицу ћемо да жњ'емо, иако је мало рујна; може да се сасуши и на крстине — боље, не да ју стуче град.
- рујка, ж., зоол., крава црвенкасте длаке. — Уочи рат смо продали нашу Рујку за шес'ет банке.
- Рујкан, м., исти дан у који је био Божић, само четврте недеље по Божићу; веровало се ако је тај дан сунчан, година ће бити неродна; зато се каже да је боље тог дана видети вука него сунце. — Стари људи су знали и за Рујкан и за много шта друго, а сад се све т'о заборавило.
- рукавице, изр.: Да имаде рукавице, ћаше да га уватиш (Каже се некоме кад нешто невешто не ухвати).
- руковаљ (и руковољ), м., руковет (жита). — Кад се жњ'е жито, деца налагају руковољи, а стари везују снопови.
- румé, прел.; в. рубé.
- рум'енка, ж., назив једног кола (оро). — Рум'енка је старинско оро и сад се р'етко игра.
- рунат, а, о, доброг руна, са доста вуне. — Ако се овце добро ране и поје, морају да буду рунате.
- рунскi, а, о, рунски (од вуне из руна, а не са репа и око репа, која се одвојено и раније стриге и лошија је). — Од рунску вуну се спр'емају дарови за ћ'ерке, а од постриг се плету чарапе за сваки дан.
- рупа, изр.: Рупа нанебо (Велико зло). — Ако је дете разбило купицу, није рупа нанебо, купицу ћемо да купимо другу.
- рупавица, ж., бот., врста трешње крупна и тврда плода црвенкасте боје. — У наша планинска с'ела има доста рупавице и оне стијају чак улето.
- рупáја, ж., бот.; в. рупавица.
- рупта, ж., погрд., грубијан, неотесанко. — Кад је Вла лош човек, вичу га рупта.
- рус, м. (множ. русје), трун. — Ако је рус, немó да је Немац (игра речи). — Изр.: У поклопљено грне не пада русје.
- руси, прел., труни. — Вóду и м'екó увек поклопи, да ти и не русе миши од тован.
- русá, ж., врста кожне болести лица (красте). — Некад су деца много патила од русу.
- Русáница, ж., Духови (црквени празник). — Русáница траје три дана, па се млади људи један дан зберу у једн'о, други дан у друго, трећи дан у треће село.

рускалица, ж., рскавица. — Деца воле да рускају рускалицу, па траже од стари да и даду.

рустић, м., дем. од рус, мали трун (трунић). — Они не даду ни рустић да падне на њино дете.

рутав, изр.: Ни моја уста нису рутава (на пр.: за лудјаник) (И мени се једе, на пр. тиквеник).

руца, непрел., рида. — Коса је, сирота, сваки дан руцала кад ју је умрео муж.

рушти, непрел., шкрипи. — Од студ рушти снег под ноге.

рцне, прел., убоде, боцне. — Рцнуо га мало с нож, па ако му не буде ништа, добро ће да буде.

рче, непрел., хрче. — По неки јак човек рче толко да се чује чак напоље, па збира шћету и лају му свуноћ око кућу.

рче се, повр., усскњује се. — Није уљудно да се човек на улици рче у шаку.

рчка, прел., боде; изазива; заповеда свађу; игра се опасношћу. — Лети узну к'ош, па загазе у реку и гурну к'ош у чкаљу, и рчкају с тојагу у чкаљу, да натерају рибу и раци у к'ош. — Буди миран и не рчкај никога, да не пр'ођеш лоше. — Рчка га ђаво да остане без руке (на пр. ако лови рибу динамитом). — Изр.: Рчкају га паре (Не дају му паре мира).

рчкају се, повр.; в. бутају се.

С

саборник, в. зборник.

савнуће, с., свануће, освит. — У савнуће најћу партизани у село и заметну борбу.

саг, сад(а). — Нико саг не може да зна шта је нај боље.

сад'ење, с., сађење. — Зима је била дугачка, па је одоцнила сад'ење лука.

сидиљка, ж., кратак, кукаст, дрвен штап, зашиљен на доњем крају, којим се у земљи праве рупе за сађење садница поврћа (паприке, празилука, купуса и сл.), садница. — Овчар по овце направил десетину сидиљке, па кад се једна изгуби, има друге.

- сазида, прел., сазида. — Ни́ко скóро ни́је мóго да сазида дóбар сід без мálтер кај Или́ја Л'éпин.
- сајка, ж., саја (дугачка дечја вунена хаљина коју су уместо панталона носила и мушка мала деца). — Ё, срéћно ли дóба б'éше кад смо носили сајке; што сáд то вр'еме не мóже да се врне?!
- са́ка се, повр. (махом перф.: сака́о се), премори (се), сломи се (од умора). — Сака́о и кра́ве и 'он се сака́о: не мóже да се одмóри три дána.
- саку́та, прел. (махом перф.: сакута́о), сакрије. — Људи су жíто сакута́ли да га не ўзну Нёмци.
- салау́вице, ж., мн. (јд. салау́вица), зулуфи (коса). — Не́ки пут су дугачке салау́вице по с'ела носили са́мо Цигани, а сáд и носе и други.
- самáр, изр.: Лáкше ко́њу без самáр.
- самíти, а, о, исти, сушти, сами. — Сви́ кажу да је нег'ов сáн самíти башта́.
- самогла́ван, вна, вно, тврдоглав, самовољан, својеглав. — Не ва́ља да је чо́век самогла́ван, т'ó му се св'éти.
- самогла́вник, м., тврдоглавац, самовољник. — Самогла́вници ни́кога ништа не слўшају, ни́кога ништа не пíтају, мисле да су нај пáметни, а ни́ко ни́је нај пáметан.
- самогла́вница, ж., тврдоглавица. — Мило́жкова самогла́вница ни́је пíтала ни ма́тер ни башту́ кад се удава́ла, и утэкла у дру́го с'ело, али сáд се не ва́ли.
- саморáслица, ж., бот., лук, пшеница и други усеви који никну идуће године из расту́реног семена (несејани). — Саморáслица оће да никне нај ви́ше од б'ели лу́ка, а жíто кад га уби́је гра́д.
- самосв'ém, прил., целе памети, паметан, само у изразу: Ни́је самосв'ém (Ни́је целе памети, ни́је сасвим паметан). — Мóре, 'он ми изгледа да ни́је самосв'ém.
- самсóв, м., погрд., глупак, неотесанко. — Ёј, бр'е, самсóве, гл'едај шта́ ра́диш, ви́диш да ћеш да ме згáзиш!
- санáц, м. (мн. санци́), салинац; санци́, фиг., крупна, незграпна стопала у човека. — Јуч'ер сам претовари́о сáна с дрва, па ми пу́ко санáц, мóрам да правим дру́ги. — Шта́ си се рашири́о уз та́ огањ кај Стáнкуљ на трпéзу; згр'чи ма́ло ти тво́ји санци́, да се још не́ки огр'еје.
- сани́це, ж. плт., санке (с коњском вучом и само за превоз људи). — У на́ше с'ело не́ки п'ут ни́ко ни́је има́о ни сани́це ни ко́њи.
- сáнца, ж. плт., дем. од сáна, дечје санке. — Кад сам ја́ био д'ет'е, свá де́ца су има́ла сáнца, а по не́ко и тра́гле.
- сáпет, а, о, трп. од сáпне, спутан; несналажљив. — Кад н'éма к'ој да и чу́ва, сáпете кра́ве пуште да пасу́, да не иду далéко. — 'Он св'е ни́шта не мóже да р'éши, кај да је сáпет.
- саплет'é (се), прел., повр., спотакне се. — Кад су Нёмци појурили једно́га партизána, жељезничар Цв'етко га саплет'é с но́гу и 'он пáдне, и док се дíго, стíгну га Нёмци и увáте и пóсле га обéсе, а Цв'етка

- после десет дана увате и стрéљају партизани. — Зимус, чим сам изишо напоље, саплет'ем се и паднем на грбину; не знам како се нисам поломио.
- сапне, прел., трен., укочи кола; веже говечету (или коњу) једну предњу ногу другим крајем улара (да би им се ограничило кретање). — Низбрдо сапни кола и води краве, и пази да кола не јурну на тебе.
- сапуњавина, ж., сапуница. — Кад се омиваш сас сапун, може сапуњавина да ти уиђе у очи.
- сапуњача, ж., бот., врста биљке чији цвет се пени кад се њиме и водом трљају руке; расте на речној спруду. — Неки пут, кад смо се купали, сапуњавили смо руке сас сапуњачу.
- сас, предл. с, са. — Сас добру р'еч и сас рад све може да се постигне, а сас силу ништа.
- сасипе се, повр., претера у раду; премори се; упропасти се. — Док је био млад, сасипао се од рад, а сад је клонуо и не може кај некад да ради. — Боље је да човек ради по мало, а не да се сасипе за кратко време, па после да не ваља док је жив.
- сасипује се, повр., наваљује на рад, много ради, премара се. — Не воли сваки да се сасипује у рад.
- сатлук, м., мала флашица из које се пије ракија, сатљик. — Неки пут се ракија пила из сатлуги, а сад су се они изгубили.
- сатлуге, с., дем. од сатлук. — Сипи деде ракију у сатлуге, нек пије, па нек пушти овце да пасу.
- сачука, прел., укуца; заради. — Расклимала се столица; узни па сачукај клинци што су искочили из даске. — Неки мајстори су такви: што сачукају т'о почукају. — Изр.: Сачукају се рози у главу (Да се некое нешто избије из главе). — Њему би требало да се сачукају рози у главу. — Што сачука, т'о почука — Све што заради попије.
- св'етак, м., празник. — Лети ни се не зна ни св'етак ни п'етак, кад се сустигну и кош'ење и подгрћање и к'ој зна шта све још.
- св'ети, изр.: Т'о му св'ети душá (То веома воли да учини). — Св'ети му душá да не седи куд куће, него да иде по село цео дан од једнога до другога.
- светиња, ж., дем. од светиња, мршавко, кржљавко, слаботиња. — Омршавео, па ослабео, па се направио на светињу.
- светоник'олци, м., мн., они који славе светог Николу. — Неки пут су у наше село били нај више светоник'олци.
- свија се, повр., устручава се, снебива се. — Такав је 'он откако је: од свакога се свија, и такав ће довек да буде.

свињка, ж., врста игре (деце, младића). У земљу се ископа рупа величине капе; то је „свињац”. Око ње се укруг ископа мањих рупа колико има играча. Сви играчи имају велике штапове и настоје да њима утерају један омањи камен („свињу”) у „свињац” (рупу у средини), што један играч брани својим штапом („свињар”), штитећи „свињу” од удараца и утеривања у „свињац”. „Свињар” настоји да уграби рупу било ког играча стављањем врха свог штапа у његову рупу кад је штап овога изван ње, чиме се „свињар” ослобађа обавезе чувања „свиње”. Кад успе да утера камен у средњу рупу, настаје „м’ењка,” тј. сви играчи мењају своје рупе, а и свињар настоји да уграби једну рупу; онај ко остане при овоме без рупе постаје „свињар” и игра се тако наставља. — Свињка се игра упрелећ и ујесен док је земља влажна и кад се овчари зберу, а поље је још слободно.

свињлук, м., свињарија, безобразлук. — С његов свињлук ‘он је досадио целому св’ету.

свињштина, ж., свињетина. — Људи по наша с’ела зими једу свињштину, а лети једу шта буде: пасуљ, компири, сирће, закољу и по неку кокошку.

свирајка, ж., свирала. — Лети деца направе свирајке од дршке од лудјин лис.

свирка, ж., свирање; коло које се свира. — Паун Дудуљ је живео цео в’ек од свирку. — Дај на свирачи банку, да ти свире једну свирку.

свирка, непрел., звиждуће. — Увечер, кад напасе ‘овце, ‘овчар тера ‘овце у село и свирка.

свит, а, о, шкрт., трп. од свије (стегне). — Нем на кога се метнуло т’о њино д’ет’е да толко расипује, кад су сви његови свити и чувари.

свитка, ж., зоол., свитац (*Lamprugis postilusa*). — Кад увечер почну да лет’е свитке, стигло жито да се жн’е.

свитка, непрел., светлуца. — Гледам на врата и видим: свитка неки с фињ’ер кроз сливари.

свитне, трен., засветли, сине. — Сваки дан, док се још није савнуло, Најдин п’ендер свитне нај пр’е од сви у село: т’о ‘он полази на р’ад у рудник.

свраке, ж., мн., две дрвене ручице којима се задња осовина волујских кола везује за „р’еп” кола. — Кад иде с празна кола, човек седне на свраке и вози се.

свракуље, ж., мн.; в. свраке.

сврстују, непрел., слажу се, живе пријатељски. — Не знам докле ће они да сврстују овако, а засад и је много добро.

сврти, прел., сачува, заштеди. — ‘Он је такав: ништа не може да сврти.

сврти се, повр., задржи се, остане. — Не може никако да се сврти на једн’о место, све негде иде.

- сврџиште, с., станиште, пребивалиште, стан. — Сваки мора да има неко сврџиште, да има г'е да потслони главу.
- сврџава се, в. сврџи се.
- сврџује се, повр.; в. сврџи се.
- свѣноћ, прил., целу ноћ. — Свѣноћ крадо, мале, свѣноћ крадо, И дев'ојку не украдо, мале (н. п.).
- сѣбне се, повр., тргне се; уплаши се. — Кад најђе туђ пас, крава се сѣбне и искида конопац, па отидне у туђ кукѣруз и начини штету. — Сваки би требао неки пут да се сѣбне и да п'ође по прав пут.
- С'евдѣја, ж., име жене. — С'евдѣја имала сина Витомира и 'он оставио м'атер, па се оженио и отишо на кѣћу.
- с'евлин, м., бот., врста миришљаве баштенске биљке. — С'евлин је старинско цв'еће; сад је р'етко и скоро се изгубило.
- севтаише, прел., учини први пут нешто (махом обуче нешто први пут). — На Велигдан дев'ојке севтаишу нове дрѣје.
- сед'ечки, прил., седећи, седећке. — Сед'ечки се ништа не постиза, него стој'ечки.
- сѣјанице, ж. плт., мекиње, трице. — Кад год м'еси лѣба, баба просѣје брашно, па сѣјанице остави за јарму за краве и 'овце.
- секирљив, а, о, онај који се много секира. — Не ваља да је човек секирљив т'о само њему шкоди.
- секирче, с., дем. од секира, секирица. — Пред крај лѣто људи изостре секирчићи, па крѣшу шуму, да ране 'овце назиму.
- сѣкне, непрел., трен., пресахне, усахне (извор, река); тргне, повуче. — У Грапчину један кладанац увек сѣкне ујесен, а упролећ поново изв'ира. — Кад види туђега човека, пас сѣкне узицу и искида се, па налетѣ на човека да га удави.
- семењача, ж., бот., зрео краставац из кога се вади семе. — Жене ујесен и семењаче тѣрају у туршију и, кад се укиселе, и оне су добре за јело.
- с'ѣмка, ж., семенка. — Никад ниси пробао да посадиш с'ѣмку од јабуку, да видиш да л' би никла.
- сенина, ж., с. аугм. од с'ѣно, старо, накисло, лоше сено; отпаци од сена којима се не храни стока, него се покривају кошаре, простире се крупној стоци и сл. — На јакѣ зимѣ, кад н'ема друго с'ѣно, гл'адна стока ј'е и сенину; смрт је и г'ора.
- сѣња, прел., трља ознојену крупну стоку сеном. — Ако се уморне и зн'ојне краве не сѣњају, измрзну и поболѣ се.
- с'ѣњка, ж., сенка; слаб, мршав, болестан. — Прича се да мѣчка на Срѣтење изиђе из пећуру напоље, и, ако види своју с'ѣњку, врћа се натраг и настава да спава, а ако не види с'ѣњку, значи да је прошла зима и мѣчка се више не врћа у пећуру. — Био је м'лого болан, остала само с'ѣњка од њега.

- с'ёрњак, м., неред, ђубриште; само у изр.: Направили с'ёрњак. — Направили сте с'ёрњак у ову собу, свашта сте навукли у њ'о.
- с'ецкалица, ж., сечка (направа за сечење кукурузовине и друге сточне хране). — Миле Благојев је некад одавно сам направио с'ецкалицу за шуму од кукуруз.
- с'ечина, ж., део шуме са кога је посечено дрвеће. — Ако се у с'ечину не пуштају козе, она поново урасте у шуму.
- с'ечко, м.; само у изр.: гол'еми с'ечко, м., јануар мали с'ечко, м., фебруар. — Мали с'ечко каже: „Срамота ме од баћу, а ја би грне следио од једну страну, иако му она друга от куд огањ ври!” Тако се прича да каже мали с'ечко.
- сигурá се, повр., верује да је нешто учињено или да ће бити. — Немóј 'он млого да се сигурá да ће да бóде тóпло нáзиму, него нека спр'ема дрва док је рáно.
- сиклá, непрел., жестоко се љути, свађа, сикће. — Св'о јутро сиклá на ону жéну, кај да му она нешто кривá што 'он н' ум'е да направи жарáм.
- с'или се, изр.: С'или се кај цр'евó на угљен.
- сингурило, м., син (израз који садржи прекор). — Ђ, сингурило ти м'ој, сед'ечки се ништа не рáди.
- сињац, м., врста тврдог модрикастог камена. — Кóпају бунáр, па најшли на сињац, к'ој зна кáд ће да д'ођу до вóду.
- сињило, с., вешплав, плавило. — Одавно жéне б'елé кошуље потóпе у сињило, па кад се осуше, млого су ч'исте и б'елé.
- сињница, ж., модрица. — Синоћ се саплет'ем по тавнину и пáднем, па гл'е кóлка ми сињница на чéло.
- сипкав, а, о, растресит, порозан (диња, крушка и сл.). — У л'ојзе у С'енци су ни се рађали сипкави пупóлци, крупни и слáтки, кај н'икад дотáд ни пóсле.
- с'ира, ж., влага (прљавштина) која избија из коже овце у њену вуну. — Л'ети, кад се 'овце окупљу у р'еку, с'ира нестáне, а 'овце поб'елé кај сн'ег.
- с'ираив, а, о, промочен сиром (в. сира). — С'ираиву вуну жéне нај пр'е испáре у врућу вóду, па ју пóсле исп'еру у р'еку. На двá кáмена се подигне гол'еми бакрáч с вóду, па се вóда проври и у њ'о се испари вóна, а кад се олáди, тóри се у к'ош, па се у вир исп'ере и б'елá је кај б'ели облаци над вóду упролећ.
- с'ирење, с., сир. — Л'ети смо слáбо јели с'ирење, пунили смо чабрóви за прóдаву и за нáзиму.
- сириштáнка, ж., бот., врста траве од које се некад справљало сирниште (стављањем у јагњеће „сирниште”). — Сирништáнка је ситна травица и растé између кам'ење по Грáпчину.

- сирутка, ж., сурутка. — Деда је дробіо пройн леба у сирутку и јео по пун воган.
- сируша, ж., бот., врста кругне сочне траве маљавих листова. — Сирушу смо по њиве брали за теоци.
- сисавац, м., бот., врста биљке са слатким соком у цвету. — Кад у ливаду најћемо на сисавац, исчупамо му цветић и сисамо сладак с'ок из њега.
- сисанче, с., с. дем., одојче. — Кад год смо ишли у село, деда је пеко по неко јагње сисанче.
- сисата (само ж. род), развијеног вимена, дојки. — Ми смо увек имали по неку козу, али никад нису биле много сисате.
- сиска, ж., с. дем. од сиса, отвор на земљаним судовима на који се пије сисањем. — И ракију пију стари људи на сиску из кондири.
- сит, изр.: Сити гости мјука се госте.
- ситниш, м., нешто ситно. — Кад закоље кокошку, баба ни је варила ч'орбу од ситниш.
- ситњар, зб. им., м., густиш ситногорице. — У ситњар не пуштамо ни овце ни краве, да га не брсте и да се што пр'е подигне у шуму.
- сицима, ж., узица од кудеље, канап. — Сициму су људи сукали на руке, сас шилак и на вито, кад оће да имају дугачку узицу.
- сицимка, ж.; в. сицима.
- сјагњена, прид. (само ж. род), овца која носи плод у утроби. — Сјагњене овце се не јуре по пут, да се не би изјаловиле.
- скаламүти, прел., уради нешто на брзину и површно (несавесно). — Не волим кад видим да човек неће да уради нешто како треба, него гледа само да скаламүти.
- скамарішу (се), повр., нагомилају (се), скупе (се). — Кад овчар изнесе јарму, овце се скамарішу око њега, само што га не оборе.
- сканатори, прел., с муком скупи, прибави, стекне. — Неколико године сам се мучио док сам сканаторио да направим кућу.
- скапље, непрел., намучи се, пропадне (махом перф.: скапао). — Скапао док је та два детета очувао и подиго без матер.
- склев'еси, прел., уради како било, површно. — Склев'есио кољко да није до њега.
- склонопад, м., дотрајала зграда. — Бабина кућа је склонопад; боље да ју развалимо, не да падне и да убије некога.
- склопка, ж., полукружна хваталка у гвожђа (кљуса). — Кад склопка ст'егне лесіце ногу, она ју одгризе и утекне.
- склопчина, ж., с. аугм., вртача обрасла густим високим растињем, увала, теснац, дубодолина. — Знам једну склопчину у Лукинско брањиште у Грапчину.

- склупчи се, повр., савије се у клупче, јако се скупи, згрчи. — Куче се зими склупчи на пуздёр и тури н'ос под р'еп, а лети се истегне и рашири се колко може.
- скљока се, повр., падне, сруши се, свали се. — Чим је стіго из планину, скљокао се од умор и лего под багрена.
- скџбица, ж., скоба, гвоздена шипка савијена на оба краја и увучена у врата да би кроз њу пролазила кључанка (в.). — Морам да направим другу скџбицу, ова ми се сломіла.
- скобрља (се), повр., скотрља (се). — Пр'е дваестину године овчарчићи скобрљали кам'ење на пругу и зауставили в'оз. — Упролећ, кад се топи сн'ег, кам'ење из страну се скобрља на пут и у р'еку.
- сков'е клинци (махом перф.: сковао клинци), прел., изр., смрзне се. — Отишо по 'овце без нагрудњак и по ову кишу има да сков'е клинци, киоћи н'еће да може да се нагр'еје.
- сков'е се, повр., јако се стврдне (махом перф.: сковао се). — Штá износиш ова л'еба; видиш да се сковао кај тован, од њега може само попара да се надроби.
- ск'овла, ж., погрд., псина; злоћа, зао човек (жена); пас. — Ёне, она ск'овла Драгутинова се па искидала, па ће некога да уј'е.
- ск'овласта, прид. (само ж. род), само у изр.: Ск'овло ск'овласта! (Псу псећи!)
- ск'ок, м., крш, камењар; каменито земљиште.—Куд пон'орску ћуприју Црна р'ека се пробила кроз некакав грдан ск'ок.
- скокар, м.; в. ск'ок.
- скок'енчи се, повр., смрзне се, згрчи се од хладноће, премрзне. — Војници л'оже огањ, али т'о је напоље, па се скок'енчили.
- ск'омина, трпкост, нелагодност у зубима од незрела воћа. — Кад смо били д'еца, јели смо зелено тр'ње, па по неколко дана ос'ећамо ск'омину.
- скопни, непрел., ослаби, смршави. — Десина ћ'ерка била б'олна, много скопнела; остала само кожа и коске.
- ск'орњача, ж., зоол., корњача. — У наша с'ела се одавно нису јеле ск'орњаче, а сад чујем да и њи негде ј'еду.
- скоруша, ж., бот., оскоруша. — У наш крај скоруше су р'етке; ја знам само за једну у цео атар.
- скотури се, повр., склупча се, згрчи се. — Овчари подигну једну плочу, кад под њ'о скотурила се змија.
- скрама, ж., копрена, мрена. — На рану што га удавило куче детету се уватила скрама; кад се она осуши и прелушти, рана ће да зарасте.
- скрде се, повр., сложе се; навикну једно на друго (животиње). — Кад се пом'ешају 'овце, оне н'еће баш одма да се скрде, треба да пр'ође мало време.

- скр'ежи се, повр., стврдне се (блато), ухвати се танак лед или кора по површини. — Ноћас је билó студено; барице по пút се скр'ежиле.
- скрипа́ц, м., бот., врста крупне гљиве која расте на дрвећу; ружна капа (качкет). — Само од један скрипа́ц може да се свари добра ч'орба. — Кад смо почели да носимо качкети, м'ој деда и назвао скрипци́.
- скр'кља, прел. (махом перф.: скр'кља́о), склепа. — Мита Банкин је био ковач, али је знао да скр'кља и цибан и лулак и капак за ракијски казан, а свирео је и у кланет.
- скр'онфи́ца, ж., зоол., врста птице која гради гнездо у камену (у гомилама камена). — Деца не траже гв'езда од скр'онфице; боје се од змије да растурају кам'ење.
- скр'отина (скр'отина), ж., с. аугм., погрд., дотрајала зграда (склона паду). — Нико не може да борави у скр'отину, да му се не скра на главу.
- скр'цка, безл., шкрипи. — Ноћу, кад дува јак ветар, чује се како скр'цају гр'еде у дувари.
- скр'цне, безл., шкрипне. — Кад деда седне на његову стару столицу, она скр'цне, кај да зна да т'о 'он с'еда на њ'о.
- скр'чи, непрел., шкрипи; гунђа; у добро (ново) одело обучен. — Подмажи мало та врата, да не скр'че толко. — Милорад је љут, цело јутро нешто скр'чи. — Милош се увек добро носи, све на њега скр'чи.
- скубавина, ж., чупана вуна од овце коју је заклао вук или је липсала. — Од скубавину неће жене ништа да пр'еду за кúћу, него даду неке Циганке кад најђе у село.
- скубé, прел., чупа. — Баба Живу било жао да скубé нашу гаљу кад ју удавио вук, него смо ју закопали сас вуну.
- скука се, повр., погрби се услед јаке омршавелости. — Жене по наша с'ела млого раде, па кад остарé, осуше се и скукају се.
- ску́тан, а, о, трп. од ску́та (сакрије), скровит, сакривен. — Кад се деда врнуо из рат, његова пушка је билá ску́тана све док једну ноћ нису најшли партизани, па ју дао њима.
- ску́та се, повр., сакрије се. — Од себе и од смрт нико не може да се ску́та.
- ску́цка, прел., тражи; моли, кука. — Леба не бацај, да не д'ође време да ску́цкаш за њега.
- скупни́ца, ж., скуп(љање) паса ради парења. — Скупнице се збирају кад зима д'ође пред крај.
- слабоду́шан, шна, шно, слабуњав; кржљав; болешљив. — Кад је дете једно, сви га пазе, али оно остане слабодушно кај да није имало шта да је.
- слаботи́ња, ж., дем. од слаботи́ња, слаб, кржљав човек. — По неки се тако роди и остане добек слаботи́ња.

- слабуња́в, а, о, слаб, болешљив. — Отка́ко га знам Бо́шко је у́век би́о слабуња́в.
- слав'е́јче, с., дем. од славуј, зоол., славујчић. — Слав'е́јче је нај у́баво да се слу́ша кад поп'е́ва у зору, кад се људи наспе́ и по́чну да се бу́де.
- слада́ц, м., бот., врста врло слатке летње крушке. — Ми́ имамо у лива́ду над пру́гу један слада́ц ста́р пре́ко ст'о го́дине.
- сладни́, непрел., има сладак укус. — Упромећ овчари́ зас'е́чу тврда́к, па из њега теч'е води́ца што сладни́.
- сладњи́кав, а, о, слаткаст (донекле сладак). — Цре́шње су сладњи́каве, још нису́ зреле.
- сла́мњача, ж., шешпир од сламе. — Вла́јко ум'е да плет'е сла́мњаче.
- сл'е́в, м., врста длета полукружне оштрице. — Сас сл'е́в се дубу́ катра́нице и ведричк'е.
- слез'е́нка, ж., с. дем., слезина. — Кад смо билі́ де́ца, па су на́ши кла́ли свињу́, пе́кли су ни слез'е́нку на жа́р.
- сл'е́п, изр.: Сва́ки да́н л'е́п, на до́бар да́н сл'е́п.
- сл'епа́к, м., врста коша врло уска отвора којим се лови риба тако што се у њега стави мамац, па се спусти у вир, те риба улази у њега, а не може да изиђе, јер око излаза има више шиљака окрнутих унутра. — У сл'епа́к риба но́ћу уи́ђе сама́, а чо́век д'о́ђе ра́но у́јутру, па извуче к'о́ш из во́ду и изва́ди ри́бу.
- сл'епа́ц, м., погрд., пуки сиромак; проклетник. — Кад н'е́ће и н'ум'е да ра́ди, чо́век ће да бу́де сл'епа́ц. — Ви́диш шта́ је ураде́о сл'епа́ц, упропасти́о и ку́ћу и фами́лију
- сл'е́пи к'о́ш, м.; в. сл'епа́к.
- сл'е́пкиња, ж., слепица; проклетница. — Не́ки пу́т су сл'е́пкиње води́ле по па́нађур не́какву сакату́ де́цу и проси́ле; при́ча се да су о́не кра́ле де́цу, па су и ломі́ле но́ге и ру́ке и с њи́ проси́ле.
- сл'е́пча, м., погрд.; в. сл'епа́ц. — Ђј, сл'е́пчо, сл'е́пчо, до́кле ћеш све́ да ра́диш на́поко?!
- слива́р, м., шљивар. — Не́ки пу́т су се у сливари́ сади́ле по́жеге, кита́новке, муља́че, бели́це, турго́ње, ра́нке, а сад су оста́ле само ра́нке, све́ дру́ге су се затр́ле.
- слив'о́в, сливо́ва, сливо́во, шљивов (од шљива). — Ста́ри људи ка́жу да је сливо́ва раки́ја нај бо́ља; не́ки печу́ и дре́нову и дудо́ву раки́ју.
- слизи́, непрел.; в. кичи́.
- слика́рница, ж., фотографски апарат. — У на́ше се́ло је ода́вно има́о слика́рницу са́мо Живо́рад.
- слободи́ја, ж., велика слобода. — Ста́ри људи су на́шу земљу́ зва́ли Срби́ја слободи́ја.

- слоја̀ни се (јело), повр., стегне се (маст у јелу). — Бла̀жна је́ла се је́ду док су вру́ћа, кад се ола́де, слоја̀не се.
- сло̀ши се, безл., смучни се, позли. — Гани́нци су сви до једно́га месари́ и је́ду и слани́ну, не зна́м ка́ко и се ни́кад ни́је слоши́ло.
- сло̀шки, сложно. — До́бро је кад кра́ве нау́че, па вучу́ сло̀шки.
- слу́њка се, повр., бесци́љно тумара. — Го́луб н'е́ма шта́ да ра́ди, па се слу́њка по се́ло од једно́га до дру́гога.
- слу́пи, прел., спљеска. — Да́ва бакра́чи на сви́ње, па све иц'е́па и слу́пи.
- слу́пи се, повр., скупи се (смршави) од глади. — Ба́ба је ч'е́сто кори́ла де́ду: Шта́ ра́диш с т'е 'овце, слу́пиле ти се кај плати́ке?!"
- сма́гља, прел., скине лишће с гранчи́це једним потезом шаке, смакне лишће. — Кад пу́штим ко́зу да пасе́, сма́гљам ли́сје, па ју да́вам да ми је́ из ша́ку.
- сма́же (уши), прел., изби́је (прутом по ушима). — Бу́ди ми́ран, да ти не сма́жем у́ши, па ћеш да па́нтиш док си жи́в.
- сма́је, прел., склопи предиво о́двје вретеном. — Вр'е́дне же́не и́ду по 'овце и сма́ју плéтиво за чара́пе.
- сма́мка, ж., обоље́ње десни зуба. — Сма́мка не боли́ мло́го и ла́ко пр'о́ђе.
- смандр́ља (се), повр., прел., скине (се); си́ђе; уради на брзину (површно), аљкаво. — В'о́з се за час смандр́ља од Бо́љевци до Арнау́ту. — Немо́ј ње́га ни́шта да те́раш да ти ра́ди, 'он све смандр́ља ка́ко бу́де.
- сма́ши, прел., почисти метлом, помете. — Сна́ја у́јутру нај пр'е́ сма́ши со́бу, па оти́дне на́воду.
- сма́чка, прел., згужва; згњечи. — Смачка́ли му ка́пу кај да су ју гази́ли. — Немо́ да да́ваш на де́цу т'е цре́шње отпр'е́ не́колко да́на, ви́диш да су сма́чане.
- сме́је се, изр.: Сме́је се кај лу́д на бра́шно.
- смеља́ви, прел., смрви; згњечи. — Ома́ко се једа́н ка́мен, па му смеља́вио но́гу.
- сме́тне, прел., стесни чарапу хватањем иглом две петље одједном. — До́ста си плéла тако́, сад у́зни па сме́тни.
- смо́љав, а, о, млитав, мек; неуредан. — Отка́ко га зна́м био́ је смо́љав, ни́је умео ни да ра́ди ни да се́ди.
- смо́љча, м., погрд., мекушац, млитавко. — Ђј, смо́љчо смоља́ви, кад ћеш да се ма́ло растр'есе́ш?
- смрдља́к, м., јак смрад. — Осе́ћа се не́какав смрдља́к, не зна́м отку́д дола́зи.
- смрдљива́ча, ж., бот., камилица. — Смрдљива́ча тасте́ свуд по ру́дине, али лу́ди не зна́ју да је лековита́.
- смок, м., зоол., смук (змија). — При́ча се да се смо́к уви́је кра́ве око но́ге, па си́са из ви́ме.

- см'олница, ж., смоница (земља). — У наше поље мало има см'олница, нај више је рудина.
- смрзнутак, м., зимогрљив човек. — Деде је увек било зима, био је смрзнутак.
- смрдí, изр.: Г'е смрдí, там и мерíше.
- смудí, безл., бриди, гори од бола. — Г'е 'он удáри, смудí трí дана.
- смúкне, непрел., плане (ватра). — Овчарí наложили óгањ уз једн'ó с'ено, па пламен довати с'ено и смúкне и изгорí ц'елó с'ено.
- смúца, непрел., пламти (ватра). — Кад се пáли с огњило и трúд, мúка је док óгањ смúкне, а пóсле 'он сáм смúца у слáму.
- снавíја, прел., наговара; тражи, захтева; наваљује. — 'Он снавíја да му прóдам онú њíву до њéга, ал' кáко да му прóдам кад ми трéба.
- снажáли (се), прел., повр., пожали, смилује се; сажали (се). — Кад чóвек остáне сáм, н'éma к'óј ни да га снажáли ни да му помóгне. — Кад је Душáнке погинуó сíн, свí су се снажáлили и помóгли ју да прибéре поље.
- снежаíв, а, о, присут снегом. — Уз врата у кућу стојала мётла, па к'óј гóд д'óђе сас снежаíве нóге отр'есé сн'ег.
- снов'é, прел., приређује пређу за разбој, снује; фиг.: креће се. — Мí смо имáли сновáлку, па су и друге жéне сновáле на њ'ó. — Жéна цео дáн снов'é по кућу, па кад увечер поглéда штá је урадéла, нíшта се не вíди.
- сновутáк, м., основна пређа, тј. која је навијена на сновáлку, одн. на ткачко вратило. — Вратило сас сновутáк се тóри на стáтива, па се пређа увóди у нíти.
- сњúше се, прел., погрд., сложе се; договоре се; здруже се; спанђају се. — Кад се пр'е нађóше, кад се пр'е сњушíше?
- собáрају се, повр., рвају се, обарају се. — Ујесен, кад се пушти поље, па се 'óвце запасú, овчарí се собáрају, да вíде к'óј је нај јáчи.
- сов'ёлка, ж., чунак за ткање. — У сов'ёлку се тóри ц'евка с п'óтку, па се ткá. — Изр.: Кај сов'ёлка (Јако мршав). — Не знам што је Селíнка онако ослабéла — направíла се на сов'ёлку.
- соларчé, с., и. дем., округло дрвен сланик (израђује се на коловрату). — Ујутру мáти тóри детету лéба и печéни компирí и соларчé у торбиче и испрáти га по 'óвце.
- сóлдаци, м. плт., војска, стални кадар. — Кад је Драгутíн пóшо у сóлдаци, оставíо је у сéло жéну с два детéта.
- с'о-лéба, м., суви хлеб (т. ј. само хлеб без других јела) којим се храни сиротиња. — Нéкад је у наше сéло билá и сиротиња којá нíје имáла ни с'о-лéба.
- с'óвне, прел., трен., наспе мало соли (или нечег другог ситног). — С'óлни ми мáло мл'екó сас шић'ер, да бóде бóље.

- соплушка, ж., ралица. — Одавно су у село сви орали сас соплушке. сопча, с., дем. од соба, собица. — Некад је у сваку кућу имала преткућа, кућа, соба и сопча.
- спањé, с., спавање. — Лéти, кад су млого уморни, људи и не вечерāju, него одма íду на спањé.
- Спасéна, ж., име жене. — Баба Спасéна је имала мýжа Мårка и сина Вíдоја.
- спåстра, ж., смештај ствари покућства и других. — Вíдиш каквá ти је спåстра: што гóд тражиш, не мóжеш да нађеш, не знаш г'е си оставила. — Изр.: Рђáва спåстра — готóва зåтра (Што се ложе смести — пропадне).
- спåстри, прел., уредно смести ствари (сваку на своје место). — Чóвек трéба да спåстри свé г'е штá има да стоји, па и у тавнину да мóже да нађе.
- спељекáни, прел., с муком прибави; в. сканатóри.
- спеч'е се, повр., стврдне се; јако омршави. — Лéтос, кад је билá суша, зéмља се спéкла кај цигла, па није мóгло ништа да се рáди док није ударила кíша. — Штó се Вукадín онако спéко — направío се кај сýчка.
- спитијóше се, повр., направи се на (постане) пихтије. — Блáжно јело, кад се олáди, спитијóше се, па мóра да се подгр'ева.
- спл'ёт, м., бот., вилина косица (*Cuscuta europa*). — Од нéко вр'емé спл'ёт не напада сáмо дётелине, него и дрýгу траву по ливáде.
- сплúне се, повр., угне се; испусти ваздух (мешина), смежура се. — Кад гајдár остави гајде, óне се полако сплúну. — Ёј, каквá је билá Мýлка, сáд су се сплунули в'óјни образи.
- спљéска, прел., спљóшти ударцем. — Овчár, кад најђе на змију, довати кáмен и спљéска ју главу.
- спљýска, прел., потроши неразумно. — Мýле и Мýлка прóдали свé што имáли и спљýскали, па се иселили из село.
- спљýска, прел.; в. спљýска.
- сповóди се, повр., посрђе. — Цéо дáн грабим да окóпам кукуруз, па се увечер сповóдим по пут.
- сподбíје се, повр., нагне се напред у журби. — Сваки дáн зор'ом п'óђе на њíву, па не глéда ни тáмо, ни овáмо, него се сподбíје да стíгне што пр'е и да уради што мóже више.
- спóмен, м., надгробни споменик. — Кад нéки умре, трéба да му се подигне спóмен за гóдину.
- сп'óран, на, но, јак (храна), хранљив, заситљив. — Некад су сматрáli да је проин леба сп'óран и добар за здравље и да држи ситос млого.
- спорéдују, непрел.; в. сврстују.

- спорéжу се, повр., удруже се (махом перф.: спорезáли се), ради неког заједничког посла у који улажу и једнаке суме новца. — Милутин и Драгутин су се спорезáли и направили копачицу, па и један и други прáше кукуруз.
- спорéкну се, повр., споречкају се, посвађају се (махом перф.: спорéкли се). — Заједно копáли кукуруз, а кад требáло да д'еле, спорéкли се.
- спрásна (само ж. род), прид., супрасна свиња: може се употребити и у средњем роду: Е л' ти спрásно т'ó прáсе? (Мисли се на малу, младу свињу). — Милан Галин је чувáо добре свиње, па кад су спрásне, опуште мешáне дóзем.
- спр'ема, зб. им., опрема за рад, алат. — Кад чóвек н'ема спр'ему, не мóже да напрáви што му трéба.
- спрíја, ж., јака летња олуја, ураган. — Зачáс је дунуó ветар и нáнео óблаци над сéло и спуштíла се стрáшна спрíја.
- спрте се, повр., збију се, сабију се, стесне се. — Спртíли се свí у једну сòбу, па већ н'емају куд.
- спрти, прел., угура, набије. — Спртíли ц'елу фамíлију у стáру кућу, а нóву чувају сáмо за гóсти.
- спруд, м., земљиште са шљунковитом подлогом. — Спрудови су прéкај р'еке, па и вóда ч'есто плáви.
- спузне, непрел., смршави (махом перф.: спузнуó). — Кад стоку јуриш, а не рáниш кáко трéба, óна спузне, па се сповóди по пút.
- срáмотно, изр.: Врéви срáмотно (Говори стидне, вулгарне речи). — Пред дéцу нé би трéбало нíко да врéви срáмотно.
- срба, прел., срче. — Немó да србаш врéлу ч'орбу, него дúвај, да не квáриш зúби.
- србне, прел., сркне. — Жéне, док гóтве јéло, србну од једн'ó, србну од другó и засíте се, па пóсле и не рúчају.
- срдáлце, с., с. дем., дрвена шипчица у сов'ељки (в.) на којој стоји ц'евка с потком. — Срдáлце се прáви од дренóве гранчице.
- срдíна, ж., средина (меки део хлеба). — Срдíну једу бáбе што н'емају зúби.
- средња́к, м., бакрач средње величине (око 15 литара). — Жéне ўзну два средња́ка на кобíлку, па íду нáводу на бунáр.
- ср'едњéви, м. плт., даске у дну бурета (каце). — Ср'едњéви се прво истру́жу, па се углаве у буре и стéгну с óбруч.
- средопóсје, с., средина поста. — Кад д'óђе средопóсје, п'ос је лáкши.
- срдáк, м., зоол., срндаћ. — Кад се чóвек упуди, б'ежí кај срдáк, па прерíпне што нíкад не би прерипнуó.
- српк'ов, óва, óво, отворено жут. — Нéкад су жéне чинíле прéћу српк'ово у српáк.

- срце, с., стомак; средишни делови стабла. — Кад сам чувао ђвце с баба Живу, она ми запрехе јајце у жар, па кад оно пукне и упепељиви се, баба каже да је пепе добро за срце (стомак). — Мајстор скине белут и од срце прави главине.
- срча, зб. им., ж., стакларија (посуђе). — Неке жене су несмóтрене, па сваки дан разбивају срчу.
- срче, с., стакло; парче стакла. — Дању очисти́мо срче за лампу, да се увечер не туцамо по тавни́ну. — Кад лети́ идеш б'ос, пази да не нагазиш не́ко срче, да се осакатиш.
- срчоб'ољ, м., срдобоља (дизентерија). — Некад су деца млого умирала од срчоб'ољ.
- ста(в)ља трпезу, прел., даје помен (даћу) умрломе. — У наша с'ела стаљају трпезу на субóту, на четерес дана, на пола годину и на годину.
- ста́вни се, безл., смркне се, смрачи се. — Лети се ра́ди откад се савне па док се не ста́вни.
- ста́вор, м., зоол., врста великог миша који живи у камењару. Изр.: Смрдí кај ста́вор.
- ста́кло, с., флаша, боца. — Кад идемо с ђвце у Грапчину, понесемо и ста́кло с во́ду, за́то што та́мо н'ема во́да.
- стан'овни́к, м., (камен) станац. — Стан'овни́к ка́мен се не ва́ди с трнокóп и ћускíју.
- ста́пка, прел., згази, изгази. — Или́ја Радíсавље́в се наљутио на Славка́, па му пр'ети да ће да га ста́пка.
- ста́рка, ж., мајка (у птица и живине). — Ако деца ч'есто гледају гњ'ездó, ста́рка га оста́ви.
- стародíја, ж., старудија. — Деца збíрају свакакву стародíју по путíне и по поља́не.
- стар'óјка, м., стари сват. — За стар'óјку се узíма младожењин ел' младе-невестин у́јка.
- стар'óјкиница, ж., старосватица. — Кум и кумíца и стар'óјка и стар'óјкиница су нај глávни свáтови.
- старунчé, с., најстарије јагње једног пролећа. — Једну́ годину ву́к ни угра́би старунчé.
- ста́сина, ж., споредна зграда у којој се држи одећа, разбој и друга опрема. — Ста́сину је парá де́да дао де́де кад се од'елио од њéга.
- ста́тива, ж. плт., разбој за ткање. — Жéне сэдну у ста́тива у́јутру, па се дíгну кад се смр́кне.
- ст'эгне (кућу или неку другу стају); в. пот'эгне.
- ст'эгне се, повр., обуче се. — Жéна се у́јутру дíгне, ст'эгне се на брзíну, па иде на́воду и приста́ви грнци да гóтви ручак.

- ст'егнут, а, о, трп. од ст'егне, добро обучен; шкрт; поправљен (кућа). — Деда Бóгој је ишо ст'егнут и кад је остарео и није био ст'егнут кад је требало некому да помóгне, и кућа и друге стаје су му увек биле ст'егнуте.
- ст'ежа, ж., бот.; само у изр.: травá од ст'ежу — биљка која зауставља пролив. — Јá знам да је сéме од з'еље ст'ежа.
- ст'ежа, прел.; в. пот'егне.
- ст'ежа се, повр., облачи се (одело). — Треба сáд да се научиш да се ст'ежаш брж, па кад отиднеш у в'óјску, да н'емаш мýку.
- ст'елна, прид., само ж. род, стеона (крава). — Óбе крáве су ми ст'елне и скóро ће да се отéле, па сад, за не́ко вр'еме, н'емам са штá да рáдим. — Може се употребити и средњи род овог придева, ако се каже: Он'ó твоје јуниче ст'елно.
- стеља́ви се (вуна), повр., збија се, изгуби растреситост (вуна). — Кад се пре́ко чéшљану вýну тýрају дрéје, она се стеља́ви.
- стени́ца, ж., зоол., жу́та сићушна мушица око грожђа и воћа при пре-вирању. — Мéне је увек чудило откúд да се ствóре стени́це, кад се бéру гр'óзе и сли́ве.
- ст'есни, прел., смањи ширину, сужи. — Војник који је кичош да дрéје да му ст'есне, па кад д'ође на óсуство, сви глéдају у њéга.
- сти́за, непрел., доста је, довољно је. — По не́кому не сти́за ни цео једáн леба данáс.
- сти́псар, м., тврдица, ци́ција. — Ни́ко од њéгови није био сти́псар; на кога ли се 'он изметну́о?
- сти́ска, прел., штеди, тврдичи. — Не мóже чóвек дóвек ни да сти́ска, мóра једанпúт да се распóложи и да отвóри кéсу.
- стисни́ца, м.; в. стипсар.
- сти́снут, а, о, трп. од ст'исне, шкрт. — Не ва́ља чóвек да бóде сти́снут кад не трéба.
- стовани́ше се, повр., стврдне се јако. — Од ову́ сушу гради́на ми се стовани́сала, па ће свé што сам расади́ла да ми се осу́ши.
- ст'овна, ж., ћуп. — Не́ки пúт су ст'овне биле дóбро пéчене и нису́ пропушта́ле, а сáд р'ётко која не пропу́шта.
- стоја́њан, ћна, ћно, стојећи, празнични (одећа). — Сáд м'óмци, кад п'óђу у в'óјску, обучу́ стоја́њне дрéје и весéле се, а не́ки пúт су полази́ли у в'óјску у ста́ре и иц'епане дрéје.
- стоја́њне дрéје, зб. им., ж., празнична одећа. — К'óј óће да има стоја́њне дрéје не нóси и сва́ки дáн, него сáмо кад је св'етáк.
- стој'ељка, ж., део на коме стоји предњи део процепа (в.); део на коме стоји витао којим се пређа са канура намотава на коленике (в.) и ц'евке (в.). — Стој'ељка за ко́ла прáви се од целéзо, а стој'ељка за ви́то од др́во.

стојечки, прил., у стојећем ставу, стојећке. — Моја ма́ти ни́кад ни́је сѣдла да ј'е, кај људи, ни́је има́ла ка́д, него је је́ла све стојечки́. сто́пли, прел., згреје; угреје, утопли. — Увечер сто́плим sóбу, па лѣгнем чим вѣчѣрам.

стотиња́к, м., човек (врећа) од сто кила. — У сѣло н'ѣма стотиња́ци, кад се ра́ди сва́ки дан од у́јутру до увечер. — Кад је био мла́д, Душа́н је мо́го ца́к стотиња́к да понесе и да натовари на ко́ла.

сто́чан, чна, чно, онај који предано гаји стоку. — По на́ша с'ѣла са́д има мло́го сто́чни људи.

стра́ни, непрел., држи равнотежу на обрамици или у рукама. — Же́не во́ле да но́се у обе ру́ке по не́што, да би и стра́нило.

страшњи́ци (и страшњи́ци), м. плт., страх, преплашеност. — По не́ки то́лко ви́че на де́цу да увате страшњи́ци од њѣга. — Изр.: Увати́о страшњи́ци (Страх му је ушао у кости).

стрџи, прел., растура, просипа, троши. — Вози́о с'ѣно и ни́је до́бро в'еза́о, па стрџи́о по пу́т. — Сва́ки н'ум'ѣ да чу́ва што има, него стрџи на све стра́не.

стрвни́к, м., велики кош од прућа облепљен говеђом балегом у који се смешта пшеница. — Ми смо има́ли једа́н стрвни́к, али са́д не зна́м г'ѣ је, не ви́дим га ви́ше у по́друм.

стрво́љ, м., стрв, отпад. — Кад вук уда́ви овцу́, оста́не не́ки стрво́љ, а кад чо́век украде́, не оста́не ни́шта.

стр'ѣлка, ж., (лук и) стрела. — Кад смо били́ де́ца, правили́ смо стр'ѣлке и гађали́ ме́ту.

стрижѣ́ (се), прел., повр., шиша (се). — Упролећ овчари́ стрижу́ 'овце прво око р'ѣп, а по́сле, кад се до́бро ото́пли, стрижу́ сву́ ву́ну. — Не́ки пу́т су се људи стригли́ с но́жици и нису́ се брија́ли.

стри́нка, ж., с. дем. од стрина. — Мо́ја стринка́ Миланка́ је била́ мло́го добра́ и вр'ѣдна́ же́на.

стри́цка, прел., реже ситно маказама. — Д'ѣте, не стрі́цкај арти́ју с ти́ но́жици, да и не исту́пиш.

Стрња́к, м., име једног шумског потеса у атару Малог Извора. — У Стрња́к, има́мо једа́н брани́к, и та́мо смо ода́вно правили́ ли́сник кад смо има́ли 'овце.

стрт'ора́к, м., бот., баштенска биљка затворено црвене боје (боје „труле вишње"). — Стрт'ора́к не вѣне, па и зи́ми мо́же да тра́је.

стрт'ори́ се, повр., јако се осуши (махом за биљке). — Ниса́м сти́гла да поли́јем гради́ну, па ће да папри́ка да ми се стрт'ори́.

струга́нке, ж., мн. (јд. стрга́нка), танке иверке које настају при стругању дрвета. — Струга́нке су до́бре за по́тпалу, али не ва́ља да па́дне не́ка жи́шка у њи́.

стружѣ́ даске, прел., реже даске. — Не́ки пу́т су људи на́руке струга́ли даске.

- стружница, ж., стругара. — Иако имамо шуме, у наше село је имала само једна стружница на воду.
- струња, ж., торба од козје длаке (струња т'орба). — Стари људи су неки пут, кад п'ођу на панађур, узимали струње т'орбе.
- струсѐ, прел., стресе, омлати шљиву и сл. — Воћке не треба да се млате, него само да се струсу, да се не би ломиле гранчице.
- струсѐ се, повр., угрува се (скоком, падом). — Кад је био д'етѐ, Брана је падо од крушку и струсо се, али му није било ништа.
- стручка, ж., мали вунен покривач за дечју љуљку (в.); тка се лепше од свих других покривача; део њиве. — Моја маи и сад чува стручку с коју је мене покривала. — Остало ни да окопамо још једну стручку, па да докопамо.
- стрчи, непрел., вири изнад нечега, стрши. — Све што стрчи треба да се скрати; људи не воле нико да стрчи, ни добро, ни лоше.
- стршељ, м., зоол., стршљен. — Милорад Радин запалио кошару да изгорѐ стршељи.
- ступало, с., стопало (ноге, чарапе). — Рипао преко пл'от, па му мрдиуло ступало. — Заплѐла сам чарапе и исплѐла сам пола ступало.
- ступка, непрел., иде полако. — Ошишано прасе по градину пасѐ, Отуд баба ступка с кудѐљу га лупка (н. п.).
- стуца, прел., уситни притиском неким тврдим предметом (на пр. шећер, со и сл.). — Кад имамо крупице, с'б, стуцамо у чутору.
- стучка, прел.; в. стуца. — Треба да му стучкам главу, кад н'ѐће да слуша.
- сува се, повр., пружа руке за нечим, суне се. — Ћте како је у њину кућу: снаја се не сува за ништа, свекрва ју заштићава и не да ју ништа да ради.
- сувомразица, ж., хладноћа без снега и кише. — Сву зиму је била сувомразица, а сн'ѐг н'ѐма.
- сугаре, с., касно јагње. — Сваку годину имали смо по неко сугаре.
- сугарчѐ, с., дем. од сугаре. — Сугарчѐ добро д'ође да се испечѐ кад други јаганти одрасту.
- сугрѐби, м., мн. (јд. сугрѐб), трагови пасјег гребанја ногама; болест коже свраб. — Пас, кад се нешто сили пред другога пца, баца сугрѐби. — Каквѐ су ти т'ѐ красте; мора да си нагазио на сугрѐби.
- сугрѐк, м., зоол., црв испод коже говечета. — Сугрѐци, кад нападну слабо говече, испроваљују му кожу.
- суђенице, ж., мн. (јд. суђеница), жене божанске моћи које одређују судбину људи у часу рођења (митска бића). — Тако су ми суђенице одредиле и нико не може да ми помогне.

- суклета, ж., погрд., велика, незграпна, презрена, омрзнута жена. — Ене ју, иде она Јованина суклета.
- суклиман, м., деран. — Ђј, суклимане, д'ођи овамо да ти дам нешто.
- сукљача, ж., погрд.; в. суклета.
- сукне се, повр., пружи руку грубо према нечему, посегне грубо за нечим. — Мирко се сукну как мене, да ме довати за груди, али се ја измако.
- сулудничав, а, о, сулуд. — Н'емај послу с такви, они су сулудначави.
- сумне се, повр.; в. сплуње се.
- сумпур, м., сумпор. — Ујесен спр'емамо бурићи за вино, па запалимо сумпур и унесемо у буре, да га сумпуришемо.
- суне се, повр., пружи руку за нечим; потегне да удари некога. — Он је поган; његова деца не смеју да се суну ни за јабуку ни за крушку, за ништа. — Да се он на мене сунуо да ме удари, не би се више сунуо на никога.
- сунчоглад, м., бот., сунцокрет (*Helianthus annuus*). — Не знам што наши некад нису сејали сунчоглад; нису ни знали да се од њега цеди з'ејтин; понеки су цедили з'ејтин од ораси.
- супре (махом перф.: супрло га), прел., притесни, притисне, присили. — Кад човека супре нека невоља, он не пита кољко има да плати што му треба.
- супртан, тна, тно, тескобан. — Супртна ти је ова твоја собица за сви гости што ће да ти д'ођу.
- супурдише се, повр., сатре се од умора (махом перф.: супурдишао се). — Супурдишао се на орање, па није мого ни да вечера, него је одма лево да спава.
- сучке, ж., мн. (јд. сучка), суве гране за ватру. — Кад идемо по 'овце, наберемо сучке, па заложимо огањ и печемо печурке.
- сушенице, ж., мн. (јд. сушеница), танки, дугачки комади свињског меса који се суше на моткама изнад огњишта. — Сушенице су нај боље м'есо и не треба ни да се печу.
- сүшина, ж., строгост. — Терај ти њему сүшину док је д'ете, да буде човек кад порасте.

Т

- тавнина, ж., мрак, помрчина. — Доста си радео за данас, немој више да туцаш по ту тавнину, има и јутре дан.
- тавнин'ом, прил., врло рано, још за јутарњег мрака (фосил б. падежа без предлога). — Док је био млад, тавнин'ом је одлазио с кола у планину за гр'еде.

- тавњан, м., тамњан. — Не палите ми тамњан ни од вошак св'еће.
- тавњаника, ж., бот., тамњаника (врста мирисног грожђа). — У л'ојзе у Чуку смо имали белину и тавњанику.
- таг, тад, тада. — Кад порастеш, трéба да идеш у в'ојску, па таг да се ожéниш и да правиш кúћу.
- такће, непрел., штекће. — Пред рат људи су пóчели да праве гвóздена кóла, па кад упрéгну и потéрају, кóла сáмо такћу.
- талán, прил.; само у изр.: на талán — натенане. — Ўвечер на талán спр'еми кóла и свé што ти трéба за јутре и нарани крáве, па јутру п'ођи у планину.
- талије, ж., мн. (јд. талија), врста ексера. — Кúпи мертéчки ексéри и талије, нек се нађу у кúћу.
- там, тамо. — Ђј, там, прéко планину, има равница кóлко вíдиш с óчи.
- тамг'ор, тамо горе. — Тамг'ор у С'енци смо имали зéмљу што ни дáо дéда Лазá, па смо свé изм'ењали и пренéли у Арнауту.
- тáндара, узв., узвик којим се изражава шум (жубор) говора и котрљање неког предмета који је пао. — Иду двојица по пúт и чујем разговáрају нéшто, тáндара-тáндара, ал' и ништа не разбíрам. — Тáман су били издигли мертéци на товán, да праве кр'ов, кад се омакоше нéколко гр'еде, па, тáндара-тáндара, пáдоше нáзем; дóбро кад нíко нíје бíо озд'ол, да га убију.
- тáндара-мáндара, узв., узвик којим се означава ништавило, безначајност. — Свé т'ó што 'он мíсли да ваља, т'ó је тáндара-мáндара и сед'ење бађав.
- тáслице, ж., мн. (јд. тáслица), прошивањем наборане манжете мушке кошуље. — Тáслице су жéне правíле на мúшке кучињаве кошуље.
- татаба, ж., зоол., стеница. — Дóвољно је једну татабу да донéсеш од нéгде у кúћу, па не мóжеш д? се очистиш од њí.
- татабе, с.; в. татаба.
- татабица, ж., с. дем. од татаба; в. татаба. — Кад је рат, навáле и вáшке и татабице, па етé ти бóлести и невóље кóлко оћеш.
- тврдајка, ж., бот., врста јабуке тврда плода. — У д'олњи плац смо имали једну тврдајку; рађала је ситне јабуке и осушила се.
- тврдак, м., бот., врста дрвета (које с пролећа засецају те сакупљају и пију његов слатки сок који се назива муса). — Тврдак растé по каменито зéмљиште и р'етко је дрво.
- тврдоглавштíна, м., тврдоглавац. — Дóкле ће тв'ој сáн да бóуде тврдоглавштíна и да не мíсли шта рáди?
- тевá, св., не би ли, е да би, можда, како би, да ли. — Кáчи се, кáчи на тá ора, тевá ћеш паднúт нéкако.

- тежа́, непрел., притиска тежином, тежи; вуче. — Штá вучéш то́лке дра̀нголи́је по це́пови, да ти тежа́ју?
- те́к, бр., непар; чив — те́к (пар — непар).
- тек, св., већ, него. — Ђу да зам'енимо лива́де, тек немó да ми тра́жиш лива́ду у Плужник.
- телóвина, ж., бот.; в. отéло.
- т'ем, зам., 7.падеж од т'о. — Изр.: На т'ем (Све исто тако, непромењено). — Ка́ко је д'етé, има л' не́што бóље? — Н'ема — све на т'ем. — На ч'ем водени́ца промéље, на т'ем се и раздéре (Како нешто почне, тако се и заврши).
- т'ема́ц, м., празн., вампир. — Дигне се у ниједно вре́ме, па т'уа по ку́ћу кај не́ки т'ема́ц; не да на људи да се одмóре. — Ма́рко живи́ кај т'ема́ц — ни му к'ој до́ди, ни 'он иде не́где.
- тенéћка, ж., лимени суд, кантица. — Ујутру помузé 'овце, па у тенéћку одне́се млéко у сéло.
- т'ентá, ж., нерасположење, сета. — Не зна́м штá ми је ођутрос, увати́ла ме не́ка т'ентá.
- тéпавац, м., бот. (махом мн.: тéпавци), врста крушке. — Тéпавци су се ода́вно посуши́ли, не зна́м да л' има не́где не́ки да је још оста́о.
- тéповац, м., бот.; в. тéпавац.
- тэра, прел.; у изр.: Тэра дес'эту гóдину (Десета му је година). — Ја ћу да тэрам ова́ко док мóгу (Поступаћу овако док будем могао).
- тестайв, а, о, умрљан тестом; суд у коме је било тесто; са траговима, остацима, теста. — Ру́ке су ми тестайве, па не мóгу ништа с њи́ да повáтим док и не опéрем.
- тетин, м., теча (теткин муж). — Цéо в'ек од тетина нисмó имáли ми́рку; ста́лно је тражи́о да му да́вамо ми́раз уз тётку: те њиве, те лива́де, те брани́ци, па́ре.
- т'ешкá (само ж. род), прид., трудна; може се употребити и у средњем роду ако се каже: Он'о његово дев'ојче што се лани ўдало т'ешкó. — Јовáна Драгути́нова сва́ку гóдину т'ешкá.
- те штá?! изр.: свеједно; шта је с тим; нека. — Кáжеш да још ни́је поорáо и посеја́о? — Те штá ако ни́је поорáо и посеја́о?
- ти́ње, с., талог, мутљак (у течности, у реци). — Лéти Арнаўта пресу́ши, па и што оста́не на ви́рови, вода је пу́на с ти́ње.
- ти́пав, а, о, јако поцепан. — Иáко има ўшта да се обучé, Ра́нко ста́лно иде у не́какве ти́паве дрéје.
- ти́пац, м., бот., врста космате густе траве на посном и каменитом земљишту. — Сто́ка н'еће да пасé ти́пац кад узри́ и осу́ши се, него док је мла́д и зел'ен.

- типољци, м., мн. (јд. типољак), дроњци; старе и поцепане тканине. — Штó ли Стојанка стáлно износи неки типољци нáпоље?
- тиши́на, ж., мирна, дубока вода у реци. — У тиши́не има риба, а и добро је за купање к'ој ум'е да плива.
- тиштí, непрел., лешкари, одмара се; (по)стоји (још неко време) у пећи или пепелу (хлеб). — Блáго Десе кад је куд мáтер, па јутру мóже да тиштí у кревет ко́лко оће. — Нека леба, нек тиштí још мáло у вруће пепе.
- тлајí, непрел., пламиња, тиња. — Кад сеч'емо шúму за лисник, увечер заложимо óгањ и лéгнемо да спáвамо, па глédамо како óгањ тлајí у тавни́ну.
- тмура́ц, м.; в. гмура́ц.
- тобољак, м., дењак папирног новца; много новца. — Лáко је Мíлету кад је гáзда: 'он извáди тобољак, па плаћа на свирачи́ да му свíре три са́та.
- товáн, м., таван. — Једну́ зиму дéда се по тавни́ну качио на товáн, па се омáкне са свé стубу и слóми но́гу. — Изр.: Кај товáн (Веома твр́д, нпр. хлеб).
- товани́ше, прел., укуцава даске на таван куће. — Док не стíгнемо да товани́шемо ста́ју, не мóжемо да дíзамо с'ено на товáн.
- товања́че, ж., мн. (јд. товања́ча), таванице (греде у тавану куће). — Товања́че за ста́ју насéко сам у Сре́дњу Р'еку, прáве кај пушка.
- товáран, рна, рно, онај који нешто носи на леђима, натоварен. — Вр'едни људи су увек товáрни, увек нешто нóсе.
- тојашкá, ж., дем. од тоја́га, мала тојага. — Бáбе, кад п'ођу на панађур, понéсу си торбичку и тојашкú.
- токмáт, а, о, в. дегмéчас.
- то́лки, а, о, толики. — Милéна сваки дáн тучé ону њ'ојну дéцу, то́лки б'ој нисáм ви́дела нигде.
- то́лкује, прел., саветује, поучава, придикује. — Нíко не во́ли да му неки стáлно нешто то́лкује.
- толúзина, ж., шаша, кукурузовина. — За нáзиму сам за мóју сто́ку спр'емíо с'ено, лисници, толúзину.
- тоња́в, а, о, спор, тром. — Не вáља кад је чóвек тоња́в; ништа не мóже да постíгне.
- топоља́р, м., топољак. — У м'ој топоља́р ћу да ис'ечém једну́ топóлу, да изрéжем за дáске и да ми Цíгани издубú не́ко корíто.
- то-пр́в, прил., још, као из почетка. — 'Он мíсли да ви́ше ништа нíје дужан! Има 'он то-пр́в да дáва.
- торбиче, с., дем. од т'орба. — Неки пúт, кад су људи полази́ли у рáт, узну сáмо торбиче прéко грбíну и леба за два дáна.

- торина, ж., овчје ђубре. — Упролећ истерамо торину из трљаќ, расту-
римо по њиве и забремо.
- торледа, ж., припл. враголанка. — Ђј, ти, торледо, не пуштају се овце
у туђу ливаду.
- т'орник, м., уторак. — У т'орник ћемо да косимо деда Лазину ливаду
у С'енци.
- тоуз, м., незналица; само у изр.: Не зна ништа кај тоуз.
- тоцило, с., округао камени брус који се окреће при оштрењу гвоздених
алатки. — У наша с'ела р'етко к'ој има тоцило, него секире и ножјеви
остре с брус.
- травка, ж., дем. од травá, травица. — Упролећ пилићи праве гв'езда
од травке, сламке и п'ерца.
- трављив, а, о, обрастао травом, закоровљен. — Л'ојзе не см'е да остане
трављиво, него се копа и по три пут преко лето.
- травуљаќ, м., груба густа трава. — Увечер пуштим краве да пасу у
травуљаќ до колена, па легнем у траву да спавам.
- трагле, ж. плт., овеће дечје санке у облику малих правих сеоских санки.
— Деца млого воле да имају трагле, али и р'етко кој'е има.
- траќа, прел., погрд., прича; звоца. — Неке бабе млого траќају, али и
слабо к'ој слуша.
- траќалица, ж., стара дотрајала волујска кола. — Ова моја траќалица
има да ми служи још неку годину, док не направим гв'оздена кола.
- траќори, прел.; в. траќа.
трапав, а, о, неспретан; гломазан; здепаст. — Смрзли ми се прсти, па
видиш како су ми трапави; не могу ништа с њи да уватим. — Немој
њега ништа да тераш да ти гради, видиш какав је трапав; добар је
само нешто да ти поквари. — Он се такав родио трапав, и не може
да буде друкши.
- трапавко, м., неспретњак. — Ђј, ти, трапавко, де мало потрчи, да те
не чеќамо.
- трв'ељи, м. плт., врста старинског уређивања женске косе. — Кад сам
био д'ет'е, чуо сам за трв'ељи, али и нисам видо, зато што су били
одавно нестали.
- тр'есак, м., гром. — Нисам чуо да је у наше село некога убио тр'есак знам
да је запалио једн'о с'ено и убио једну краву.
- триф'ој, м., врста траве. — По наше рудине расту мл'еч, пог'онац,
триф'ој, паламида, подланица и друге траве.
- трице, изр.: Разиграле се трице по полице (Тако се каже за некога ко
је претерано весео). — Пути кај миш у трице.
- трледа, ж.; в. торледа.

трлица, ж., ракла са причвршћеним дрвеним ножем за обијање конопље; фиг.: брбљивица. — У наше село ја сам видо само једну трлицу; све жене обивају конопље на обичан процеп, а трлице су се изгубиле. — Еј, трлице, много ти причаш; како те не заболé уста?

трља (жене), прел., врши побачаје. — Одавно је у свако село имала по нека жена да трља жене.

трља се, повр. (махом перф.: трљала се), побачује. — Њојна ћерка се скоро трљала, па виш како је бледá и жута.

трља́к, м., обор за овце. — Трљаци су били исплетени од грабово грање и ниски, па су вуци могли да упадну у њи и да искóљу óвце.

трљање, с., побачај. — Она ће с то́лко њојно трљање да си откине главу.

трмчаник, м., пчеланик. — У наш трмчаник уишло теле, па оборило неко́лко трмке.

трн, м., бот., врста шљиве округла мала плода, ценерика. — Трн рано узри́ и од њега нај прé мо́же да се испечé ракија.

трн, изр.: Од трн, па на гл'ог (Са зла на горе).

трнободина, ж., место на нози или руци из кога је извађен трн. — Етс, трн сам ти извадила, сад ти је остала само трнободина.

трња́р, м., трњак (густиш од трња). — Истрси ти она́ тв'ој трња́р и изри́љај га и посади лубенице, па ћеш да видиш какв'е ће крупне да буду; има само да се искотрљају.

трња́т, а, о, трнат (који има бодље), трновит. — Багрен је трња́т и, ако се не ра́сти, распу́шти гра́не, па не мо́же да се пр'ође кроз багрења́р.

трње, изр.: Беспослен п'оп крсти трње (и: Беспослен п'оп крсти јарићи).

троја́ни, донесе на свет (роди, окози, ојагњи, отели) три младунчета. — Дóбре ко́зе скóро сва́ку годину троја́не.

тро́је, ж., мн. (јд. трóја), мрве; веровало се да мрве треба скупљати и јести, да би се рађала лепа деца. — Ми не ба́цамо трóје, него и изне́се́мо на пи́лићи (гугутке, врапци́).

трок'еља́, непрел., клопара. — Кóла му се расуши́ла, па трок'еља́ју, али су још дóбра.

тро́пне (на врата), непрел., наиђе изненада (на врата), бане. — Ку́ћу трéба ўвек да држи́ш помéтену и ўредну, не зна́ш к'ој ће да ти трóпне на врата и да ти затéкне ку́ћу неустр'ебљену.

троп'олка, ж., поњава из три дела (пóле). — Ѐмам двé троп'олке, једну прости́рам, а с дру́гу се покривам.

трорóга (вила), ж., вила са три шилка („рога"). — С трорóгу ви́лу хо́пкамо, а с дворóгу дéнемо с'éно.

трóскавац, м., бот., трокот (*Polygonum aviculare*). — Трóскавац растé прéкај пу́тови и сви́ње во́ле да га пасу́.

- трошошкас, ста, сто, незгодан, зао. — Сви су они трошошкasti, и с њи се г'ешко излази на крај.
- троши кукуруз, прел., круни кукуруз (ручно). — Зи́ми у́вечер му́шки трóше кукуруз, а жéне пр'еду́ и плету́.
- трошке, ж., мн. (јд. трóшка), дем. од трóје, мрвице хлеба. — Јуч'ер цео дан ни трóшку нисам тури́ла у уста.
- трпне (свѣ на њѣга), прел., натовари (све на њѣга). — Нај лакше је да трпнеш свѣ на некога, али није прáво ни убаво.
- трпне се на мѣне, повр., спопадне ме. — Трпну́о се на мѣне, па дѣ, брѣ, да му дам и што љмам и што н'ѣмам.
- трси, прел., вади трње из земље, крчи ситније шибље. — Ујесен, кад се прибѣре поље и удари киша, људи трсе ливáде и склáдови.
- трти се, повр., гузи се; узалуд се труди. — Млóго се они трте, ал' и ништа не помага. — Дóста си се тртио сам, сáд нѣка се мláђи нѣшто заму́че.
- тртичњак, м., тртица (у живине). — Бáбе кáжу да дѣца не једу́ тртичњак од кокóшке, да не бóду послéдњи.
- тртка, ж.; в. тртичњак; кићанка од плетива за дечју капицу или чарапе. — Тѣтка донѣла детету чарапкѣ и кáпицу с тртке.
- труља́к, зб. им., м., труло дрво; трулина (мн.: трула́ци). — Нѣки људи за óгањ с'ечу́ сáмо труља́к, а здраву гóру чувају.
- трунта́ш, м., зоол., трут. — Пчѣле лѣти избáце трунташи́ из трмку, да и не рáне кад ништа не рáде.
- труњóше, прел., погрд., подиже, носи; злоставља ношењем. — Д'ѣте, немó да труњóшеш ту́ мáчку, да те не огребѣ.
- трупа, непрел., лупа ногама; пада снег. — Нѣки трупа на врáта, види к'óј. — Сн'ѣг од јутрос трупа ли, трупа, до јутру ће да бóде до колѣна.
- трупáц, м., одсечено дебло. — Бýкови трупци́ ћемо да изрѣжемо за тарáбе, да се оградимо.
- трупáчко тестѣре, с., ручна тестера за пресецање трупаца. — Ми́ смо имáли трупáчко тестѣре, па смо га далí некому и сáд не знáмо г'ѣ је.
- трупелáс, ста, сто, в. дугмѣчас.
- трупѣ, прел., ш. и., једе (много). — Вíдиш како д'етѣ, кад му не трпаш сíлом да ј'ѣ, сáмо трупѣ ли, трупѣ.
- трупка, непрел.; в. трупа.
- трупне на врáта, прел.; в. трóпне на врата.
- трусѣ, прел., тресе (воћку). — Људи трусѣ слíве, а жéне и дѣца збíрају.
- труска, непрел.; в. дрúска.
- трусне, прел., стресе воћку. — Трусни ми мáло слíве, да набѣрем за јело.

- ту́, узв., их (узвик огорчења). — Ту́, брѐ, какви́ сте, не мо́же чо́век од вас да се одмóри ни да́њу, ни но́ћу!
- ту́а, непрел., дуго тражи по кући, тумара. — Штá ту́аш по ку́ћу, д'о́ћи ова́мо ма́ло на разго́вор.
- ту́ари, непрел.; в. ту́а.
- туга́, ж., нелагодност. — Изр.: Туга́ Вла́у у га́ће.
- тудѐм, ту, овде, отуда, туда; отприлике. — 'Овце су ми биле́ тудѐм, не зна́м куд су оти́шле. — Мо́же да има́ триестíну го́дине — тудѐм.
- тудѐмка, прил.; в. тудѐм.
- туђíнац, м., несродник, стран човек. — За мене́ и за мо́ју ку́ћу ти ни́кад неће́ш да б́удеш туђíнац.
- Туђíца, ж., назив једног потеса на тремеђи Малог Извора, Илина и Мирова. — У Туђíцу има́ јак кла́данац који се исто́ такó зовѐ Туђíца.
- тулба́к, м., бураг, стомак (погрд.). — Кад оти́днеш у туђí људи, немóј да ј'еш да ти прсне тулба́к; т'ó је срамóта.
- тумара́ц, м., патрљак сакате руке (ноге). — Има́ли смо учите́ља без д'есну ша́ку, па је био́ ђа́ци с она́ тумара́ц.
- тумбас, м., мали простор између зидова испод пода коша (амбара). — У тумбас испод општински к'ош смо се кутáли кад смо се игра́ли на жму́рку.
- ту́п, а, о, о, глуп, ограничен (умно). — Док је био́ мла́д, није́ био́ то́лко ту́п, а како́ остару́је, све ви́ше се ви́ди да је ту́п.
- тупа́к, м., нешто тупо (нож, бријач и сл.). — Оста́ви та́ тв'о́ј тупа́к, ви́диш да је о́стар кај ба́бини зу́би.
- тупа́н, м., бубањ. — Немó да се закачи́њаш за њѐга, да те не напра́ви на тупа́н. — Изр.: Кад се сирóма заже́ни, и тупа́н се иц'ѐпа.
- тупанци́ја, м., бубањдија, бубњар. — Пау́н Ду́дуљ је био́ кланецíја, а њѐг'ов сáн Ми́ле тупанци́ја.
- ту́пне, прел., лупне, удари. — Тупну́о га с тоја́гу по главу́ и 'он па́дне кр́вав на́зем.
- ту́пне се у гру́ди, повр., тврдо се зарекне. — Тупну́о се Бра́на у гру́ди да ће да се освѐти Ви́доју.
- турго́ња, ж., бот., врста летње шљиве крупна плода. — Не́ки пу́т су по на́ши сливари́ имале́ и ра́нке, китанóвке, турго́ње, муља́че, бсли́це, по́жеге, а сад се све посуши́ле, оста́ле са́мо ра́нке.
- ту́ри се, прел., повр., спопадне некога, навали на некога. — Турíо се на мене́ да му про́дам ону́ њíву до њѐга, па де́, брѐ, иа́ко мене́ ни́је за дава́ње.
- турло́, с., прашина (дигнута). — Де́цо, не ди́зајте турло́ по со́бу, да ве не́ би истерáли на́поље на ова́ мрáз.

- Турско, с., име државе. — Није овде. Турско, да неки чини с људи шта му је воља.
- тут-тут, узвик којим се пуздају пси. — Тут-тут, Шаро, држи вука, Шаро, да не однесе јагње!
- тута, узв., узвик којим се гоне свиње. — Ўш, тута, куд ћеш овамо, у кућу?!
- тутав, а, о, неспретан, глуп. — Од тутавога немó да тражиш ништа, боље уради сам, да ти не уквари што му даш да ти оправи, па да те после је мýка.
- тутавко, м., неспретњак. — Ђј, тутавко, што си тако ујет, кај да н'емаш рýке!
- тући, прел., нађе, затекне; ухвати. — Ако те тућим у мóју ливáду, добро ћеш да се пр'ођеш.
- туца, непрел.; в. тýа; туца по кућу — ради нешто по кући.
- туца, прел., удара; ситни со (паприку) туцањем у чутори (в.). — Немó никога да туцаш у главý кад гóд óће нешто сам да уради, да не зату-тави, па после да ништа не мóже сам да уради. — Кад ни нестане с'ó, дéда узне чутору и сéдне íза врата и туца с'ó, а кад туца паприку, изиђе напоље.
- туцак, м., тучак. — С туцак жéне туцају грумице шић'ер кад прáве колачи.
- туцне, прел., удари главом (ован). — Једанпýт, кад сам чуваó 'óвце, 'ован ме туцнуó, па сам се поклопиó назем.
- туцну се, повр., ударе се главама. — По неки пýт дéца, кад се играју, туцну се с главе, па се увáте за главý и заплáчу ел' се см'еју.

Ћ

- ћар, м., тур., добит. — Сваки глéда да од свýд има неки ћар, а т'ó није баш дóбро.
- ћари, прел., тур., добије, заради; добије више него што да за то. — Баш кад глéда нешто да ћари, чóвек мóже да изгýби.
- ћéбав, а, о, сабијен, набијен, нерастресит (вуна). — Ако претýскаш вýну с дрéје, она ће да ти бóде ћéбава, па мóраш да ју пречéшљаш.
- ћéбави (се), прел. (повр.), сабија (се). — Тánко ткање н'éће да се ћéбави, него дéбело.
- ћ'ев, м., жеља, прохтев. — Мéне нíкад није ћ'ев кад вíдим у дрýгога што јá н'éмам.
- ћел'ер, м. мала соба, собица. — Одáвно су нáше куће имáле сóбу, кућу и ћел'ер.

ћенáран, рна, рно, ланен. — Мáти спр'е́ма ћенáрну пр'ећу за ткањé. ћерkáна, ж., ш. и., ћерка. — Лáко је тéбе, ћерkáно мóја, док ти је мáти живá.

ћипа, ж., крпа. — Нéки пút су óни били богáти, а сáд су пропáли, па íду иц'епани, крпа на крпу, ћипа на ћипу.

ћипав, а, о; в. т́ипав.

ћóк, м., дрвен суд у коме косач носи брус и воду за оштрење косе; привезује се уз леву ногу испод колена. — Косачи в'ежу ћóк за нóгу и кад и се кóса истúпи, стáну, па óстре кóсу.

ћóкавац, м., зоол., кос (птица) (Turdus). — Ђóкавци трчé пóзем и сáмо кáд, кáд л'етну. — Изр.: Испéко ћóкавца (Пропáо).

ћопав, а, о, сакат. — Павúн је у рáт с Тúrци остáо ћопав у једну нóгу и носио је дрвену.

ћóпка, ж., дењак скресаних грана (за лисник), гомилица сена што се може понети на вили. — Зими дéда растури нéколико ћóпке на óвце, па се врне у сóбу и грéје се уз огањ.

ћóпка, прел., ставља у мале гомиле (ћóпке, в.) сено, скресане гране у дењке ради сушења лишћа. — Јутре ћемо да ћóпкамо шúму у Грапчинку, што смо кресáли јуч'ер.

ћóпча, м., погрд., ћопавко, хромац, богаљ. — Жив'óјка, шнајдера, су звáли ћóпча зáто што је био крив у једну нóгу.

ћ'óra, непрел., ради нешто при слабој светлости; слепи. — Штá ћ'óраш, морí, по тó тавнину, што не упáлиш лáмбу кај лúди?

ћóравица, ж., погрд., слепица; жена која не отвара добро очи при неком раду; несмотреница. — Ђóравице ћóрава, штó не отвóриш мáло óчи, да видиш штá рáдиш, видиш какву си штéту направíла?!

ћ'орна, ж., погрд.; в. ћóравица.

ћ'орча, м., погрд., слепац, онај који не види (не гледа) добро. — По нéкога, кад млáд нóси цáкле, зову ћ'орча.

ћóшкас, ста, сто, рогласт, угласт. — За кúћу су свé гр'еде ћóшкасте, и тéмељи, и дирéци, и товањáче, и маíје.

ћúk-ћúk, узвик којим се вабе кокоши. — Ујутру бáба вíкне: „Ћúk-ћúk!“ и намáми кокошке, па и разбáца кукуруз, да и нарáни.

ћúка, ж., хип., кока, кокица, кокош (петао). — Кад нéки воли нéку кокошку ел' п'етлá, зов'е и ћúка.

ћуkáвац, м., зоол., ћук. — Кад сам íшо у сéло, волéо сам нóћу да слúшам ћуkáвца.

ћúkне, безл., чује се; писне; само одречно: н'éма ни да ћúkне — нема нида се чује (нема ни да писне). — Из кúћу излázим нóћу у нијéдно вр'емé, кад је свé мíрно и н'éма ништа ни да ћúkне.

ћулав, м., погрд., тур., неугледна, лоша капа. — Дóкле ћеш да нóсиш та иц'епан ћулав, да ти пада на óчи, да не видиш да идеш по пýт?

ћунак, м., сулундар. — Иде зима, трéба да очистимо ћунци и да намéстимо кýбе.

ћуне, безл., падне на памет; прохте се. — Óн не мисли мlóго, штá му ћуне, т'ó рáди.

ћупи, прел., трен., дохвати, узме, зграби, пограби. — Кад је чýо да у сéло наилазе Нémци, Милán ћупи пýшку, излетí напоље и увáти шýму.

ћупина, ж., аугм. од ћупá, (стар) ћуп; девојчица (хип.), глава (погрд.). — Ђј, тй, ћупино, óвце ти отóше у жýто. — Имаш ли ти ч'орбу у тý твоју ћупину? (Имаш ли памети у својој глави?)

ћуприја, изр.: Óн је за све ћуприја (Све се тражи од њега).

ћупчé, с., дем. од ћуп, мали ћуп, ћупчић. — Напунíла сам ћупчé с кисело мл'екó за нáзиму.

ћупче, м., мастионица од стакла. — Нéкад су ћаци носíли у шкóлу ћупчићи с мастíло.

ћýс, узв., узвик којим се одбија напад овна. — Ћýс, наkáзе, штá бијеш т'é óвце?!

ћусíло, м., погрд., ован; глупак. — Бáш си нéки ћусíло, нíшта не мислиш.

ћут, узв., куш (ћути!). — Ћýт, не причај више, вр'еме је да се спáва!

ћушка, прел., гура; отура, одбацује. — Слáбога свáки ћушка и остáвља острáг.

У

ý, узв., ух, узвик запрепашћења. — Ý, зар је дóгле дóшло да се браћа бију и тэрају по сýдови?

уајмáни се, повр., проневаљали се. — Кад је бíо д'етé, бíо је мlóго дóбар, а кад је порáсо, уајмáнио се и нíшта не вáља.

уáли (се), прел., повр., размази (се). — Уáлили га баштá и мáти кад је бíо д'етé, па сад нíшта не мóже да бýде од њéга. — Дéца се нáј више уáле кад и се свé чíни по вóљу.

уáљен, а, о, трп. од уáли, размажен. — Кад је д'етé уáљено, за њéга нáј не вáља.

уáчка (се), прел. (повр.), упрља се, умаже се. — Немóј да уáчкаш панталóне, знаш да н'émаш дрýге да обучéш. — М'óј сíн се уáчка чим изíђе напоље, па мóрам да га пресвукýјем.

убавачак, чка, чко, дем. од убав, леп. — Мíлица оженила сíна; убавачка ју снáја.

- убав'енко, м., лепотан (махом иронично). — Е, убав'енко м'ој, тако би ти тео, ал' тако н'еће да може.
- убавило, с., лепота. — Убавило је за време, пошт'ење је за в'ек.
- убавица, ж., лепотица (махом иронично). — Видиш т'и шт'а је тела Десика
убавица: да завади мене и тебе; ал' н'еће да може скоро.
- Убавка, ж., име жене. — Зорка Убавкина је имала три х'ерке, па ју нај стареја умрела дететом.
- убивотина, ж., убој, телесна повреда настала ударом тупог оруђа. —
Нашли га само што је жив: поглаву и свуд по снагу имао је убивотинс
и сињице.
- убрашњиви, прел., стави брашно у торбу, врећу, сандук и сл.; умрља
брашном. — Брашно за појату сипи у врећу што си убрашњивила,
немој у чисту.
- убрложљиви, прел., забрложи, нанесе смеће. — Ова дечурлија мало,
мало, па убрложљиве собу, по неколко пут надан морам да мет'ем.
- убуклучави, прел.; в. убрложљиви.
- увајди се, повр.; в. оасни се.
- уварди, прел., сачува; примети. — Овце мораш да увардиш да ти не
утекну рано на овна, па да ти се јагње рано зими и да ти липцују
јаганци. — Данас сам у градину увардила кртину и убила сам ју с
трнокоп.
- уваћи св'ет, непрел., отиде у свет (махом перф.: уватио св'ет). — Неде-
љом ов'и наши м'ужи од јутру увате св'ет и н'ема и нигде цео дан.
- увијанка, ж., врста гибанице код које се свака кора увија као цигара. —
Неки пут су жене често правиле увијанке, а сад не праве.
- уврат, м., мали простор на крају њиве који се оставља непооран, те се
на њему окреће запрега при орању, да се не би газила суседова њива;
кад се пооре њива, пооре се и уврат или се остави непооран. — Добри
домаћини увек остаје уврат, да не газе туђу земљу.
- уврата, ж.; в. уврат.
- уврћка, прел., упреде предиво. — Пређа треба добро да се уврћка кад
се пр'едэ.
- угагричи се, повр., добије жижак (пшеница, пасуљ). — Чим му пр'ође
година, пасуљ се угагричи.
- угасайви, прел., наспе гас (петролеј) у неки суд; испрља гасом. — Гас
немој да сипујеш у ч'ис суд, кад има стакло само за гас, да не угасайвиш
сви судови р'едом.
- углавње (у-главње), прил., украј огњишта. — Углавње ни је стојала
једна ћупа сас сирће.
- угњет'е (се), прел., повр., погрд., увуче (се), угура (се). — Не видим
кад ми се мачка увечер угњет'е у кућу, па ми ноћу начини штету.

уг'ови се, повр., снужди се, ућути се. — Адамова ћ'ерка се нешто уг'овела, мора да је б'олна.

уг'ови, прел., зготови (јело). — Ујутру нај пр'е уг'ови ручак, па после пушти 'овце да пасу.

угреван, вна, вно, који се добро греје (земља у присоју или рудина). — На угревну земљу можеш да садиш све, а по ладовину ништа н'ће да роди.

ударен, а, о, трп. од удари; в. дрнут.

удари на виме, прел., изр., оболу на вимену (овца, крава и сл.); махом перф.: ударила на виме. — 'Овце, кад н'емају јангаци, треба да се измузују, да не ударе на виме.

удари на полуд, изр., полуди (махом перф.: ударио на полуд). — Пио, пио, пио, није знао колико му доста, па ударио на полуд.

удари се у груди, изр.; в. тупне се у груди.

удве (у-две), прил., изр.: уведе удве — пропадне, ослаби; омршави (јак); махом перф.: увео удве — јако ослабио. — Нисам га скоро видео, а јуч'ер га ск'обим, па видим увео удве.

удрами, прел., смири, умири. — Кад му ву'к одн'ео јанг'е, д'ете је плакало то'лко да нико није мо'го да га удрами.

удрви (се), прел. (повр.), укрути (се); наљути се. — Удрве пушке, па цео дан иду по село, не може од њи да се пр'ође по пут.

удува се, повр., загреје се сопственим дахом испод покривача. — Увечер, кад не мрзи да л'ожимо огањ, покр'ијемо се, па се удувамо и заспим'о.

ужбл'о, узвик којим се гоне курјаци. — Кад види ву'ка, деда викне: „Ужбл'о, држи га, Шаро, да не одн'есе 'овцу!”

ужв'атољи, прел., ижвака (крава); скуп, згужва. — По не'кад крава довати неку танку др'еју од узицу, па ју ужв'атољи, да после није за ништа. — Само си ми проми'ла кроз воду и ужв'атољила кошуље, а ништа и ниси опрала.

уждр'гне, непрел., погрд., пробуди се, устане (рано). — Шта си уждр'го још ноћас, кај да те чекају непо'бране њиве; не даш на људи да спавају.

узаман, прил., увек, у свако доба. — У њину кућу узаман има г'ости. Исп. заман.

узвр'едни се, повр., постане вредан (марљив, радан). — Шта си се узвр'едни'ла зор'ом, кај да су ти деца гола и боса?

узгуза, непрел., успуза се. — Стражар на крај село узгуза на јовину и скута се у гр'ане, па гл'еда да не наиђу Немци.

узејти'ави, прел., наспе зејтин у неки суд; упрља зејтином. — Зејтин сипи у ста'кло што сам ја уз'ејти'ави'ла, немој да узејти'авиш др'уго ста'кло.

узем /у-зем(љу)/, прил., у земљи; у земљу; мртав. — Боље врзасем не узем (Боље на земљи него у земљи). — Тури ти шта имаш узем, па чекај да видиш шта ће да никне, а ако не туриш узем, н'ема шта да се надаш.

узв'ери се, повр., унезвери се; уплаши се; забезекне се; збуни се. — Не ваља да се вице на децу, да се узв'ере, па да не знају ништа.

узида, прел., узида. — Војвода Г'ојко је дозволио да му невесту узидају у Скадар на Бојану.

ујет, а, о, погрд., неспретан, несналажљив, неспособан. — Ништа горе н'ема него кад је човек ујет, па није за ништа.

укалаши се, повр., припитоми се, смири се (махом за животиње). — Полако, док те упознају, па ће да се укалаше и н'еће да б'еже од тебе ни 'овце, ни козе, ни краве.

укатрањиви, прел., умаже катраном. — Док си подмазувао кола, укатрањивио си таслице на кошуљу.

укачи (се), прел., повр., попне (се). — Кад д'ође свадба од в'енчање, деца траже да и укаче на нека кола, да гледају шта чини младевеста, а нека се и сама укаче на неке таробе, па гледају шта се ради.

уквари се, повр., добије килу, исклави се. — Не зна како се укварио, да л' је дизао нешто т'ешко, да л' је рипнуо негде, ништа не зна да каже.

уковитли, прел., спонадне некога, притесни. — Деца га уковитлила да и под'ели имање док је жив и морао је да и послуша.

ук'олчи се, повр., укочи се, укрути се. — Св'о јутро стојим на мраз с ов'е краве, па сам се ук'олчио одстуди.

укотур, прил., около, округ. — Јурио га укотур око с'ено док га није уватио и оборио назем, па га истуко.

укотуру се, повр.; в. скотуру се.

укочања се, повр., стврдне се. — Н'ема к'ој да ј'е, па ни леба стоји и укочања се.

укркла, прел., умрси, замрси. — По некад ми се пређа укркла, па не могу да ју размрсим и д'ође ми да све баџим у огањ.

укркла се, заплете се; предузме нешто што не одговара његовим снагама. — Почео млого шта, па се укрклао и к'ој зна да л' ће да може да искочи на крај.

укулачи, прел., углави дирек крајевима (кулацима, в.) у лежишта на темељу и таваници; начини кулаке. — Сви сам дирекци укулачио; сад треба да и подигнем и да правим дувари.

укутур, прил.; в. укотур.

улегне, непрел., уђе. — Он лако улегне у кућу, ал' мука излегне; њему време није скупо.

- улегне се, повр., угне се. — Док се зёмља не осуши, не треба с кола да се прелáзи преко њиве, да се зёмља не улегне.
- улединчи се, повр. (махом перф.: улединчила се), постане ледина (њива, градина) услед необрађивања. — Кад се зёмља не ради, улединчи се, па кад се побре, може добро да роди.
- ули (на бóга), прел., неосновано се жали; говори криво (неистинито), хули. — Не треба да улиш, није ти млого лоше, а за боље треба више да радиш.
- улије (се), прел. (повр.), покваси водом; полије се водом. — Никад не може да пази, па да не улије свú собу (под). — Деца воле да се играју с вóду, па се свá улију.
- улогне се, повр.; в. улегне се.
- улóндра се, повр., јако се испрља нечим житким. — Г'е си се такó ул'он-дрáо, кај да си блáто л'епио?
- улуби, прел., угне ударом. — Рáтке се једну н'оћ бáци на Милáна с кáмен и улуби му чéло, једвá остáо жив.
- улу́жи (се), прел., испрља (се); укаља (се). — Деца с'едају свúд р'едом пóзем, па улуже панталóне острáг. — Мáти кáже детету: „Штá си се улужио кај прáсе?”
- уљу́ди, прел., уреди. — Снáје у́јутру уљу́де ку́ћу и спр'еме ручáк, па иду на њиву. — Изр.: Уљу́ди рабóту (Упропасти нешто, махом перф.: Уљу́дио рабóту). — Он је уљу́дио рабóту, н'ећеш више да се сéтиш ништа да га тéраш да ти уради.
- уљуљајка, ж., зоол., врста ноћне птице, јејина. — У нáш ора се уселила нека уљуљајка, па ноћу кáд, кáд викне: „У-у-у!”
- ум, изр.: Штó на ум т'ó на дру́м.
- ума́ца (се), прел. (повр.), умаже (се), испрља (се). — Деца, кад остáну самá, ума́цају се кај прáци, па мáти мóра да и пресвукúје.
- умáшка (се), прел. (повр.), умаже (се), испрља (се). — Умáшкао си браду́, обрúши се. — Штá си се умáшкáла кај прáсе; иди се омí, па д'ођи овáмо.
- умéт, м., велика метла од грабова или брезова прућа. — Овчарí направе умéти, да мету́ трљáци.
- умéтри, прел., сложи у кубике дрва исечена у комаде од по један метар. — Исéко сам и умéтрио дрвa за ц'елу́ зíму.
- уми́љача, ж., жена која се умиљава. — Зóрка је на изглед умиљача, ал' к'óј знá штá мисли.
- умне се, повр., угне се (земља). — Кад се отóпи гол'ем сн'ег, зёмља се на неке мéсте умне.
- умре пчéла (трмка), изр., утине пчела (кошница). — Ову́ зíму пчéле нису́ имáле дóвољно м'ед, па ми једнá трмка умрела.

умртви, прел., убије. — Био га, био, па га умртвио.

умршка се, повр., испрља се око уста и по лицу (неким воћем). — Све си се умршкала, иди да се омијеш, немóј таква да идеш међу децу.

умудри се, повр., ућути се, ћути. — Шта си се умудреó; кажи нешто, да ти видимо зүби.

у́незнан (у-незнан), прил.; само у изр.: Падо у́незнан (Онесвестио се). — Кад је чуо да му изгорела појата, падо у́незнан.

упарлóжи се, повр., запусти се (земљиште). — Чим н'ема к'óј да ради, земља се упарлóжи: освóји ју трње и крупéжина и почну на њ'ó да се кóте змије.

упепелјиви, прел., запрља пепелом. — Милка је стáлно уз огњиште, а никад не упепелјиви дрéје.

упи́че сунце, изр., пригрева сунце. — Тék што је искочило, сунце већ упи́че.

уплéска, прел., убије; убије киша орање, набије. — Кад сам имáо дéсет гóдине, у нáше сéло уплéскали прéседника. — Ако се њíва побре и завлáчи, па пáдне киша, она уплéска зéмљу.

упретич, прил., претичући некога пречицом, попреко. — Кад сам вíдео да за Милáна íду Нémци, ја удáрим упретич, па стíгнем пр'е Нémци и кáжем Милáну да се склóни куд знá.

упржáк, м., парче земље јáко изложено сунцу. — На она́ нáш упржáк у Чүку рађáло је дóбро гр'óзје.

упүди (се), прел. (повр.), уплаши (се). — Качамáче, бра́че, изиђи из трњáче, па ме упүди. — (Тако је говорио неки наиван човек кога су препредењаци наговорили да баци свој качамак, преваривши га да недалеко, иза брда, има свадба са печењем и пињем, на које позивају сваког пролазника). — Кад ју је муж био у воденицу, неки зачүка на врата и жена се упүди, па до јүтру није заспáла.

у-пут, прил.; само у изр.: Не íде ти т'ó у пут (Није то лепо од тебе, не треба тако).

упүши се, повр., упува се. — Нéзгодно је кад се некому омáкне, па се упүши међу лүди.

урéжњаци, м., мн. (јд. урéжњак), отпадни делови основе на крају ткања који настају пресецањем основе. — Урéжњаци су крáтки к'óнци, с њí мóже нешто да се пришíје и закрпи.

урéкне се, повр., обећа, да реч. — За јүтре сам се урéко да óрем куд Јóвчу, а зáјутре би мóго да п'óђем куд тебе.

урни́ше, прел., упропасти. — Твојeга брата ће пијánка да урни́ше.

урóдица, ж., бот., врста житног корова. — Ако се пчени́ца не трије-рише, урóдица се пренóси из гóдину у гóдину.

- уродичав, а, о, сметљив (са житним коровом, уродицом). — На́ша пче́ница ни́је уро́дичава, али ако се врше́ по не́ку туђу уро́дичаву пче́ницу, уро́дница ће да се изм'е́ша и с на́шу чисту пче́ницу.
- урочи, прел., празн., урекне (нађе да је неко леп и тиме му нашкоди да се разболи). — Урочи́ла ми д'етé, па сад ста́лно пла́че и ни́је му дóбро.
- урче (се), прел. (повр.), умаже (се) слином усекнувши се. — Не глéда како се рче, па урче и не́кога прекај њéга. — Кад има кивавицу, урче се по дрéје.
- урша (недеља), ж., трећа недеља пред Беле покладе (друга је „шарéна,” јер се у њој по један дан мрси, а сваки други се пости, а прва је „б'éла,” јер се свих дана у њој мрси). — У уршу недељу ћемо два дана да идемо у грéде у плáнину.
- усврдли, прел., притисне, принуди некога; доведе некога у незгодну: ситуацију. — Усврдлио ме и нисáм имáо кúд, него сам му дао пáре што је тражио од мéне, па сад како бóде.
- усврдли се (махом перф.: усврдлио се), повр., уплаши се, нађе се у незгодном положају. — Усврдлио се и ни́је му бáш лáко кад се свé тражи од њéга.
- усићи се, повр., укурти се, укочи се услед болести. — Осéбо сам но́ћас, па видиш како сам се усићио.
- уси́ча, прел., заилази, улази (земљиште). — Мо́ја ливáда уси́ча у негóву њíву.
- ускáчи се, повр., успење се, попне се; в. поткáчи се.
- ускрајак, м., окрајак (хлеба). — Одлóми му једáн ускрајак док је врућ, па нек íде по 'бвце.
- ускрајка, ж.; в. ускрајак.
- ускрајче, с., дем., од ускрајак. — Одлóми си сам ускрајче, па си глéј шта́ имаш рабóту.
- услáди се, повр., веома му се допада нешто (махом перф.: услáдило му се). — Услáдило му се да запов'éда, па дé, брé, наређу́је.
- успéрак, м., комад хлеба. — Кад смо били дéца, даду́ ни успéрак лéба, па идемо у шкóлу.
- усправкé, исправно. — Та́ тво́ја вракњи́ца не стоји́ бáш усправкé, видиш да се мáло накривила.
- устеља́вен, а, о, трп., од устеља́ви (се), сабијен (вуна, памук). — Од кад нóсим овá грúдњак, вуна у њéга ми је одáвно устеља́вена.
- устеља́ви (се), повр., сабије (се) (вуна, памук). — Вуна се устеља́ви, па ју на́ши не́ки пúт зáто нисú ни турáли у јесту́ци, него су ви́ше волéли слáму.
- устоб'óљ, м., болест уста у стоке, устобоља. — На́ша сто́ка је ишла по на́ше чисте шúме и мí за устоб'óљ нисмó ни знáли.
- устоја́ва, прел., угађа. — Док мóгу, ја́ ћу да устоја́вам свíма, а кад ви́ше не мóгу, немóјте ни́шта од мéне ни да тражите.

- устоји се, повр., стајањем дозри воћка (убрана). — Има неке добре крушке којé, док се не устојé, нису за јéло.
- устребан, бна, бно, уредан (у кући). — Дéда је бiо млóго устребан; свé што је имáо знáло му се мéсто.
- устрéби, прел., поспреми у кући; рашчисти. — Сваку недéљу жéне претр'есу и устрéбе свé по кúћу. — Дéцо, устрéбите т'é дранголије, вiдите да од њi не мóже да се пр'ође.
- ушрупац, прил., из места (прескочити). — Нéки пут сам мóго ушрупац да рiпнем млóго, а сáд не мóгу.
- ушрупачки, прил.; в. ушрупац.
- устúкне се, повр., тргне се; врати се на прави пут. — Кад iде у в'óјску, па се в'рне, и он ће мáло да се устúкне.
- усúкан, а, о, трп., од усúче, незгодан (човек). — Ђ, знáш тi њéга кáко је усúкан, па сáмо за сéбе глéда.
- усúче, прел., искриви, оде у страну; упреде узицу вишеструко. — Кад смо стiгли на кривину, крáве усукáше једнá на једну, дрúга на дрúгу страну и полица од јарáм прсе. — Прекóзиму овчáр усúче в'рвце за ц'елу кúћу.
- утапка, прел., утаба, угази. — Кóлко пролáзе кад ја нисáм тúј, утапkáли ми пúт прéко градíну.
- утапкан, а, о, трп. од утапка, угажен, утабан (земљиште). — Не знáм откáд је нéкому пúт прéко мóје л'éје, сáмо вiдим да ми је једнá л'ејá утапкана.
- ут'енчи се (óгањ), повр., угаси се (ватра); охлади се. — Нисáм билá овдé да га подстíчам, па ми се óгањ ут'енчио.
- утéчница, ж., овца која се ојагњила много пре осталих из стада (јер је пре осталих утекла овну на оплођење). — Мi нисмó имáли утéчнице, зáто што смо на вр'еме одвајали овнá од óвце.
- утипчи се, повр., обрасте типцем (в.) и другом ситном травом. — Кад се ливáда не коси и не пасé, она се утипчи.
- уторáк, м., други рој пчела из једне кошнице. — Лáni ми се једán уторáк измáко и утéко у шúму.
- уто́ри буре, прел., уреже дуге бурета за смештање дна. — Мáјстор úзне кривó рéнде да уто́ри буре.
- утрámчи (се), утрапи (се), натура (се), утрпа се. — Утрамчио ми да нóсим и његово мл'екó на лúди у варош. — Утрамчио ми се да вóдим и њега на свáдбу.
- утр́гне, безл., засуши (локва; краста која цури); махом футур: ће да утр́гне). — Кад сам бiо д'етé, ч'éсто су ми искачале крáсте óко úста, áли су за нéколико дána утр́гле.

- уфајди се, повр.; в. оасни се.
- уфџкља се, повр.; в. проб'ежџ напољ.
- уфркести, прел., притесни, притисне. — Милија довео дру́гу жéну, па ју уфркестио да није мógла да мрда, и, кад је ви́дела да не мóже да иде л'éво-д'éсно, остави́ла га и оти́шла.
- уá, узв., још како (изговара се: У-ха!). — Да л' ће да ви б́уде дóста једáн лéба за данáс? — Ухá, и млóго је.
- уцело, прил., у целини. — Кад íдем на пíјац, во́лим да прóдам крóшњу с јáјца уцело.
- учезни́ (лубени́ца), безл., усахне (лубени́ца). — Лубени́ца ни́је за стоја́ње; ако се óдма не разрéже, учезни́ и изгуби слáс.
- учи́, безл., хучи, бучи. — Зíми смо слушáли кáко ветар учи́ náпоље.
- учитељка, ж., учитељица. — Нáша учитељка Христíна ни́је била нијед-но́га ђáка.
- учопрчи́ (се), подигне (се); предузме нешто. — Штá си учопрчи́о т'é ви́ле, кај да ћеш сáд да идеш да денеш с'éно? — Штá ли се учопрчи́о кај да сам мóже не́што да учíни?
- учу́ка, прел., укуца; ушкопи (бика). — На д́увар над шпóрет смо учука́ли ексéри, да закачу́јемо чарáпе да ни се с́уше. — Кад не прóдају б́ика, учу́кају га и прéжају.
- ушар'ени, прел., ушара, нашара. — Штó си такó ушарени́ла óпрег; зар ни́је билó бóље да си га учини́ла у једну́ фáрбу?
- ушвољак, м., громуљница (грудвица) брашна у качамаку. — Ако óћеш да ти качáмак н'éма ушвољци, трéба стáлно да м'éшаш б́рашно док прáвиш качáмак.
- уши, изр.: Уши ми се не ви́де од рáботу (Веома сам заузет радом). — К'óј те б́ио по ўши да прíчаш свáшта?
- уши́не, безл., заболи; махом перф.: ушинúло ме (у грб́ину) — заболело ме (у леђима). — Човéка óће да уши́не у грб́ину и кад не́што т'éшко подíгне.
- ушља́ми се, повр.; в. оглáгори се.
- ушља́па (се), повр., упрска (се) блатом (или другом прљавштином). — Кад је блáто, кóлко полáко да óдиш, мóра да се ушља́паш. — Свé си ушља́пао панталóне; кад се осу́ше, истрља́ј и си скíни блáто.
- ушмрку́је, непрел., шмрче; плаче, цмиздри. — Кúм ўвек ушмрку́је, не знá да т'ó ни́је згóдно ўљуди. — Брáт одлáзи на завéћину, а сéстра оста́де да ушмрку́је што не повéде и њ'ó.
- уштéти се, повр., уквари се јело; искилави се. — Лéти не вáримо млóго, да ни се јело не уштéти. — Иáко д́изају свáшта т'éшко, људи по с'éла се не уштéте.
- уштíпче, с., дем. од уштíпак, хлeпчић. — Нéки пúт смо волéли да ни мáти испеч'é уштíпче у пéпе.

уштркља се, повр., разобада се (говече). — Кад се краве уштркљају, оне кйдају конопци, ваде к'оље и гáзе свé испред себе и б'еже у шуму и у кошáру.

ушум'ета, прел., помеша, побрка; направи неред. — Штá си ми тí овдé свé ушум'етáла, да не мóгу да се разбéрем?

Ф

фáка, ж., зоол. (махом мн.: фáке), стара, мршава крава. — Ёте, кáко ти је т'о с краве: тели ти се и прéжаш ју дóкле гóд мóже да óди, а кад постáне фáка и пóчне да се сповóди по пýт, тí ју извэдеш на пíјац и прóдаш.

фáли се, повр., хвали се. — К'óј се фáли, сáм се квáри.

фáмилија, изр.: По фáмилије (Наследно). — Њíма је по фáмилије да су вр'едни и чуварí.

фédремез, м., деф. од Federmesser, нем., ножић, перорез. — Já у једну пукóтину испуштим једán фédремез, и више нисáм мóго да га извáдим.

фérма, прел., уважава, цени. — Нíко нíкога не пóштује, нíко нíкога не фérма.

фíкса, ж., маст за обућу („ималин"); препарат за чишћење пећи и шпoрета. — Војник си свáки мéсец кúпи фíксу за цíпеле.

фињ'ер, м., тур., фењер. — Нéки пýт су лúди самí правíли фињ'ери од дрво и стáкло, па туре унутра лáмпу ел' св'ећу.

фирóнге, ж., мн. (јд. фирóнга), нем., завесе (за прозоре). — По нáша с'ела су од скóро пóчели да тóрају фирóнге на п'енцери, а одáвно су се турале покровице, и т'ó сáмо зíми, кад студ'ен ветар пóчне да фури унутра.

фитиљáш, м.; в. витиљáш.

флýс, узв., плус. — Р'еч-дв'е, па флýс, домаћице шамáр.

флýскавица, ж., шамар. — Нéкад су жéне у сéло ч'есто добивáле флýскавице од мýжа.

флýсне, прел., плусне, ошамари; бризне (вода). — Прича се да су нéки пýт кáплари, кад војници п'ођу из в'óјску, питáли којí војник нíје добио шамáр, па кад се нéки јáви, óн га флýсне, сáмо да не отíдне из в'óјску нéбит.

фофлýза, ж., погрд., лоша жена; ништак (човек). — Остáви ту фофлýзу, штá ти се тíче шта рáди.

фрáјла, ж., погрд.; в. áмшица.

фр'ља, прел. баца. — Фр'љај ту цигáру из úста, да не добијеш једну флýскавицу!

фрљи, прел., баци. — „Фрљите пушке!” — викне наш командир. — Изр.: Фрљи лесково, ўзни дреново (Тако се говори тек ојагњеном јагњету које покушава да стоји на својим још несигурним ногама; а и неком болеснику, кога тим речима позивају да оздрави).

фрпће, прел., гласно куса (чорбу и сл.). — Немó да фрпћеш кад кúсаш, не вучеш кола.

фртáлка, ж., стаклен суд (флаша) од четврт литра. — Кад ћ'ерке д'оће баштá у гóсти, она му наточи фртáлку вино и нареже му сушенице.

фрц, узвик којим се изражава цепање тканине. — Док је прескачаó пл'от, заkáчи у неки чв'ор и, фрц, нога̀вица му се иц'епа.

фрцка се, повр., прави живе покрете при ходу. — Она ће да се фрцка док је младá, ал' ћу да ју пита́м шта ће да ра́ди кад остари́.

фрцне (ши́пку), прел., кресне (шибицу). — Кад су ўноћ најшли у кућу, ма́ти фрцне шипку и упáли св'ећу.

фрцне се, повр., учини жив покрет телом при ходу (млада жена). — Ка́ко ви́де нас, она се ди́же, фрцну се, óтиде не́где и до́несе једну студéну лубени́цу.

фужди́, безл.; в. вужди́.

фу́за се, повр.; в. ву́за се.

фуза́лка, ж.; в. вуза́лка.

фузни́ца, в. стру́чка (2).

фука́ра, ж., погрд., в. а́мшица.

фу́кне се, повр., погрд., уђе, угура се. — Он се фу́кну у по́друм и до́несе једну кро́шњу јабуке.

фу́к та́м — фу́к ова́м, сад тамо — сад овамо. — За́јац кад се нађе у тес-кобу, ргне фу́к та́м, фу́к ова́м, ако мо́же да утэдне.

фури́, безл., провирује ветар. — Лéти је ла́ко, мо́жеш свúд, ал' ћу да те пита́м ка́ко ћеш на́зиму, кад ўзне да фури́ од сва́ку страну.

фу́ртом, прил., сасвим, све, у целини. — Кад је по́шо у рат, кај да је знаó да не́ће да се в́рне, оставио је сéстре и ку́ћу и има́ње фу́ртом.

фуру́на, ж., пекара. — Од скóро су пóчели ле́ба за свáдбе да печу́ на фуру́не.

фу́те, ж., мн. (јд. фу́та), погрд., танка, похабана и поцепана одећа. — Т'е фу́те што ви́диш на њéга, т'ó му свé што има́.

фу́тери, м., мн. (јд. фу́тер), оквир врата (прозора). — Не́ки пúт, кад су ку́ће билé ниске, у фу́тери за п'енцери су тура́ли колени́ке, а сад колени́ке не турају́.

футóљине, ж., мн. (јд. футóљина), аугм. од фу́те; в. фу́те.

фу́ћне се, повр.; в. фу́кне се.

фушља́лка, ж., с. дем. од фузни́ца; в. фузни́ца.

Ц

цагрице, ж., мн. (јд. цагрица), семенке од зрна грожђа. — Неко гр'бјзе има више цагрице, а неко мање.

цак, узв., узвик којим се изражава звук удара тврдог предмета у стакло или у металан предмет. — Кад се уватио мрак, нешто учини цаk у п'ендер.

цакле, ж., мн., наочари. — Одавно су само по неки школовани људи носили цакле, а сад и носе и деца.

цаклен, а, о, стаклен. — Неки пут п'ендери нису били цаклени, него од артију и зал'епљени с т'есто.

цакли се, повр., блиста, светли. — Кад је сунце, срче се цакли од далеко.

цакло, с., стакло. — Деда Душану сам наточила једн'о цакло ракију.

цакне, непрел., произведе звук као ударом у стакло или металан предмет, звекне. — Кад се упалена лампа изнесе на студено, бће да цакне и да прсне.

царичица, ж., бот., врста траве поземљуше са жутиим цветићима. — У нашу Грапчину царичица расте између кам'ење.

царке, ж., мн. (јд. царка), три полутке танког стабла, дужине око 10 см, са којих није скинута кора; служе за дечју игру „на царке“; игра се тако што се царке бацају увис, па, ако падну са кором горе, онај који их баца је „пас,“ ако падну једна с кором, а друге са оном другом страном, онај који их баца је „краљ,“ а ако су све без коре горе, онда је цар; баца их док не постане „цар.“ — Кад сам ја био д'ет'е, нисам ни чуо за игру „на царке.“

царска круна, ж., бот., врста баштенског цвећа са цветовима у облику великих црвенкастих звончића. — Царска круна је некад билá р'етка, а сад се сасвим изгубила.

цацори, непрел., какоће (кокошка). — Кок'ошка цацори кад се негде нађе самá, па кај да самá сас себе разговара.

цвелика, ж., бот., врста крупне биљке (траве). — Цвелика је ц'еваста, и од њ'о смо правили свирајке.

цвеликар, м., зб. им., густиш цвелике. — Цвеликар је вис'ок и у њега ноћу може да се скута неки кому је невоља.

цв'ик, м., танка посна сурутка. — С цв'ик п'јимо свиње, а с'уртку в'аримо за пробару и др'обимо уместо мл'ек'о.

цв'окне, прсл., погрд., пољуби, цмакне. — На свадбе м'ужи у шалé цв'окну један дру'гому ж'ену.

ц'евка, ж., цев. — Од голог'узу ујесен ис'ечемо ц'евке за ракију.

цевур'ина, ж., аугм. од ц'ев, погрд., пушка. — Шта сте приметили те цевур'ине на грбину кај овчари тојаге?

целина, ж., нетакнут (непашен) пашњак са изврсном травом. — Целина се чува за јаганти, кад мало порасту и почну да пасу.

целцит, само у изр.: цео целцит, целá целцита, целó целцито, прид., сасвим цео, нетакнут (наглашено). — Кад је ођутрос пошо у планину, турила сам му у т'орбу цео целцит леба, а он га увечер врнуо неначет.

цепанка, ж., цепљика. — Што одиш б'ос, може нека цепанка да ти се забод'е у табан?

цепне, прел., нацепа мало дрва; скупо наплати; одере (ценом). — Жена каже човеку: „Немо да се изгубиш у село, док ми не цепнеш дрва.“ — Он уради некако, а цепне како оће. — Ја знам да они што цепну човека да панти, и не ураде човеку како трéба.

церјик, м.; в. церјак.

церјак, м., млада церова шумица (густиш). — Откако н'ема козе, а и овце су се прор'едиле, подиго се церјак и по пољанке што су некад биле голе.

церов, изр.: Кај церова к'орка (Груб, рапав). — Кад човек остари, лице му д'оће кај церова к'орка.

церовак, м., церов прут (за батинање). — Наш учитељ је од једнога ћака тражио да му донóси цер'овци, па га после бије с њи.

цер'овац, м., бот., врста диње. — Цер'овци су водљиви и слатки п'у-пољци и не пуцају кад узрe.

церозубас, ста, сто, ретких зуба. — Боље је да се церозубас човек смеје него нецерозубас да скрчи с његови г'усти зуби.

цивково п'ерје, зб. им.; само у изр.: набере цивково п'ерје (смрзне се, измрзне). — Кад нису тели летос да беру дрва, они ће сад да наберу цивково п'ерје, кад морају по снег да иду за дрва у планину.

цивун, м., излазни део букве кроз коју тече вода на воденични витао. — Изр.: Дува кај на цивун (Дува много хладан ветар).

циганско м'лeкó, с.; само у изр.: кај циганско м'лeкó, несигуран, несигурно; краткотрајно. — Има прича да је Циганин испросио мало м'лeкó, тек толко да му је прекрило дно од кантицу у коју му га сипали. Кад је стиго дома, наложио је јак огањ и турио канту над огањ, да свари м'лeкó. На пламен је м'лeкó ускипело и почело да се нагушује. Циганин се радовао и мислио да његово м'лeкó расте, па реко: „П'уни, бóже, п'уни! Т'и знаш да је м'оја ч'ерга п'уна с Циганчићи што н'емају шта да једу!“ Али м'лeкó се убрзо излило преко канту у огањ и унутра није остало ништа. „Е, бóже, бóже! Брж га даде, брж ми га узе!“

циганчи, прел., просјачи, захтева. — Научио да циганчи, па човек не може да се откачи од њeга.

Цигањ'ор, зб. им., Циганчад, Цигани. — Неки пут је било такó: Цигани нарађају Цигањ'ор, а не мисле шта ће толка деца да једу и да обукују и г'е ће да бораве зими.

— јадиковáo је Циганин, покуњен што му млекó утэкло. — Отуда изрека: Кај циганско млекó (којом се изражава нешто несигурно и нестално).

цигуља́в, а, о, танушан, мршав. — Де́ца, док расту́, цигуља́ва су, а, кад одрасту́, попу́не се и поста́ну људи.

ци́ма, прел., сиса. — Овчари́ не дава́ју да ја́ганци ци́мају о́вце ц'ело́ ле́то, него и одби́ју, па музу́ млекó за сире́ње и к'исело млекó.

циме́нта, ж., лимена канта; фиг.: глава (погрд.). — Пара́ баба Жи́ва узне у цимéнту млекó и понесе у Бо́љевци га́зде чијé смо има́ње радéли на́поле, па пове́де и мене. Ша́ра ни́кад ни́је и́шо с нас, да не настра́да у ва́рош, а и о́н је био о́пасан за у́луди. — „Слу́шај ти, брe,” ви́кне Драгута́н Мија́јлу, „немо́ј да причаш сва́шта, да те не уда́рим по цимéнту, па да па́нтиш док си жи́в!”

ци́нка се, повр., плаче без суза (дете). — По не́кад се дете́ са́мо ци́нка, а ма́ти му се секира́, ми́сли да га не́што боли́, па пла́че.

цици́љ, м., киселина (јака); укварено сирће. — Кад се сирће прек'исели и пр'еђе у цици́љ, ни́је ви́ше за ни́шта. — Изр.: Кај цици́љ (Веома кисео). — И за вино́, кад се ук'исели, ка́же се да је кај цици́љ.

цо́кла, ж., доњи део зида, обојен масном или другом бојом (различном од боје горњег дела). — Не́кад су у се́ло цо́клу шљипали с р'етак ма́лтер, који је, кад се осу́ши, био ра́пав и чврс и до́ста траја́о.

цр-цр-цррр, узвик којим се маме кокоши. — Же́не у́јутру ма́ме коко́шке: „Цр-цр-цррр, пи́ли, пи́ли!” и ба́це и куку́руз, да и на́ране.

црвен, м., унутрашњи део стабла који је тамније боје од белута (в.). — Кад чо́век о́ће не́што да гра́ди од дрво, о́н пр́во оде́ље бeлут, па од црвен на́прави шта му трéба, за́то што црвен и буба ма́ње је.

црвени́ло, с., средство за црвењење лица. — Ода́вно дев'о́јке нису́ тура́ле црвени́ло на лице́.

црвени́ца, ж., црвена земља. — Црвни́ца је сла́ба зeмља и не ра́ђа до́бро.

црв'енка, ж., бот., црвенка (врста пшенице загаситог зрна, „румунка”). — Не́ки пу́т су у на́ш кра́ј сеја́ли црв'енку и бели́ју.

црвења́к, м., здрав човек румена лица. — Погледа́ј кака́в је црвења́к: да га уда́риш у же́дан обра́з, она́ дру́ги би му пу́ко.

црве́њаче, ж., бот., мн. (јд. црве́њача), рудњаче (печурке). — Ми́ смо ода́вно зна́ли са́мо за црве́њаче; дру́ге печу́рке нисмо́ сме́ли да бе́ремо, а нису́ ни има́ле око на́ше се́ло.

црвљивача, ж., бот., врста планинске траве отровна корена; жиле су јој као оједене богињама (отуда име црвљивача). — Од црвљивачу су људи правили́ отров и трова́ли пцету́, да не же́ду куку́руз на њиве.

црвљивко, м., погрд., проклетник; употребљава се у клетви: „Црвљивко црвљиви!”

- црвљивица, ж., проклетница (употребљава се у клетви). — Дóкле ћеш да ме ј'еш, црвљивице црвљива?!
- црвски, прил., мученички; изр.: пиштí црвски (страховито се мучи). — Кад му је умрела жена и изгорела му кућа, остаó је с два детета под ведро небо и црвски пиштéo да очува децу и одрани и и усправи на ноге.
- цр'ембуш, м., бот., врста дивљег лука широких дугуљастих листова са мирисом белог лука (*Allium ursinum*); расте на планинском хумусу. — За ракију ти не треба ништа дрúго кад имаш цр'ембуш, само мáло с'ó.
- цр'ен, м., дрвена попречна дршка бургије. — Цр'ен се прáви од неко тврдо дрво, од горунóвину и граничевину и од јесенóвину.
- црепуља, ж., округао плитак земљан суд (у облику тепсије) за печење хлеба у жару и пепелу; хлеб се стави у црепуљу, па се покрије врелим пепелом и жаром (или се стави у празну црепуљу и покрије се сачом, на који се стављају врео пепео и жар). — Сад црепуље прáве само грнчари, а некад су и правíле и жéне по с'ела.
- црепуљан, м., погрд., кукурузни хлеб из црепуље. — Кад је сýшна гóдина, људи кажу: „Мóре, добро ће да бóде док има црепуљан, зло ће да бóде кад нестáне.”
- црешња, ж., бот., трешња. — Треба да изóремо око нáшу црешњу у Чуку, да се не осуши.
- црешњар, м., бот., врста белог пасуља са црвенкастим пегамa, трешњак. — Нéки пút су жéне сејале свáкакав пасуљ, и црешњар и кулаш, а сад саде само нéки бео.
- црешњ'ов, óва, óво, трешњев, од трешње. — Карађ'орђе и Ајдук Вéљко су тóкли Турци из црешњови топови, и, да нису погинули, ми би били слóбодни мlóго пр'е.
- црешњовача, ж., ракија од трешања, трешњевача. — Црешње се мýка бéру, а и мáло рађају, па се ракија од њí р'етко печ'е.
- црешњовина, ж., трешњевина (грађа од трешњева дрвета). — Од црешњовину људи ништа не прáве зáто што су црешње р'етке и што су воћке, па је греóта да се с'ечу.
- цркавица, ж., пара, новчић. — Свáки трéба да сачува нéку цркавицу за стáрос, кад не мóже више да рáди, да дá некому да му нешто помóгне, ако н'ема своји да га глeдају.
- црква, изр.: Ако је црква голéма, ти се крсти само у једán крáј, немó по ц'елу цркву (Иако можеш нешто више, ипак не претеруј).
- црквено, прид., оно што се обуче кад се пође у цркву (ново). — Изр.: Т'ó ми је и црквено и мртвено (То ми је једино одело и сл.).
- цркнице-пукнице, с., бот., љутић (*Ranunculus*). — Цркнице-пукнице цавтí жутó и дóста је р'етка травкá.

црнка́, црнкó, прид., хип., црна, црно (само ж. и с. род). — Н'éma ни ју она́ црнка́ кокóчица, бојим се да ју није однеó јастреб. — Он'ó црнкó јагње се научило, па иде по деду у кућу.

црн'óјке, ж., мн. (јд. црн'óјка), бот., врста конопље загасита влакна. — Жéне лéти прво обéру бел'óјке, па тад црн'óјке, óне стíзају мáло пóсле црпац, м.; в. крстáш.

црца, непрел., цркава, јако се секира. — Нéка га, нек црца од мýку, кад ни́кому не мисли дóбро.

црч, м., веома јак мраз, цича зима. — К'óј ће сáд, по овакáв црч да иде за вóду? Да сачéкамо да мáло попушти.

цртáк, м., велики комад пљоснатог гвожђа (око 0,75 м), на једном крају растањен у шакасто сечиво; ставља се на плуг испред раоника, те просеца земљу одозго, да се бразда не би распала; цртало. — С цртáк се туче и с'ó и папрíка и орáси за з'éтин.

цўпка, непрел., подскакује. — Кад је зимá, ћаци цўпкају пред школу, да загреју нóге.

Цўра, ж., име жене. — Бáба Цўра је имáла два мýжа: Добрóсава и Ми-лбóрада.

цўца, ж., хип., израз тепања женском детету. — Тí си бáбина цўца, па ћеш, кад порастéш, да нóсиш бáбе вóду.

цўцка, ж., хип.; в. цўца.

цуцурајка, ж., хип.; в. цўца.

цуцура́н, м., хип., израз тепања мушком детету. — Бáба ўзне унўка на колéна, па га мýлује и кáже му: „Тí си бáбин цуцура́н, па кад порастéш, тí ћеш бáбс да крáтиш дрва, да се не смрзне.”

Ч

ча́ (махом увишестручено: Ча-ча-ча!), узвик којим се упрегнута говеда гоне да скрену. — Ча-ча-ча, Бўла! Дáј д'éсно!

чавўра, ж., чаура (топовска); погрд.: глава. — На Ђурђевдан баштá напўни једну чавўру с барўт и цўглу и тўри фитиљ, па, кад се испеч'é јагње, запáли и она грўне кај тóп и забије се у зéмљу, па ју пóсле вáди с трнокóп. — Имаш ли ти нéшто у тў твоју чавўру?

чавури́ца, ж., с. дем. од чавўра, чаура (пушчана). — На стр'елиште, кад лўди пўцају, дéца збíрају чавури́це.

чаклўиза, м. ж., онај који заједа; чангризало. — Ё́, она је чаклўиза, никад не мóже да ју се досáди да те клўца г'е те нáј боли.

чактáр, м., бот., врста високе круте траве. — Чактáр није за с'ено, али су дóbри кáнтари за трмке од њéга.

чалдáн, м., сталак за свећу (са уређајем за спуштање и подизање свеће). — Кад је св'ећа голéма, спушти се у чалдáн, а кад се скрати, подигне се.

чамбúра, ж., извор захваћен већим издубљеним деблом (да се извор не би заројавао). — У наше сéло смо имáли једну чамбúру испод шкóлу.

чамúга, ж., батина са главичастим задебљањем на једном крају. — Нéки пút су чамúте носили овчари, да се бране од туђу пцету.

чамушкá, ж., дем. од чамúга. — За чамушкú се узима дрво с кóрен кај главица.

чáнтра, ж., кожна футрола за пиштољ и сл. — Одáвно су се пиштољи носили зáпојас, а сад се носе у чáнтру.

чáп, м., мера за растојање летава за цреп на крову. — Кад се не направитáчан чáп, цео кр'ов се покрије пóгрешно, па ветар обáра цр'еп.

чаралúк, м., батина. — Немóј да се закачињаш за њéга, да те не омáши с онá чаралúк што носи.

чарапíне, ж., мн. (јд. чарапíна); в. назуваљке.

чарапóсан, а, о, трп. од чарапóше; в. дрнут.

чáрка, прел.; в. чáрне.

чáрне, прел., дирне. — Да га ниси чарнуó за т'ó, óдма се лúти.

чатí, прел., гуиња; говори; саветује. — Цео дан чати; кáко ју се не досáди? — Дóкле ћу ја да чатим, а ви да ме ништа не слúшате?

чаћка, прел., дира, чачка. — Немó да чаћкаш никакву крáсту, да ти се не подлúти.

чáче, с., дем. од чаша. — У наше пóље на свáки клáданац је стојáло по једн'ó чáче, кад чóвек најће, да има из штá да пије вóду.

чáше, ж., бот., мн. (јд. чáша), врста тикве чији се плод изрезује и употреб-љава као чаша за хватање воде. — Чáше се сáд р'етко сéју и слáбо се лúди слúже с њí.

чáшка, ж.; в. чáче.

чвáка, прел., масти качамак месом на ражњићу за време печења на ватри. — Чвáкан качамак узимамо с прсти и јемó, а кад нестáне чвáкан, узимамо печéно м'есо.

чвóкне, прел., куцне, удари; каже нешто глупо (лупне). — У прву бóрбу Даринкинога сина чвóкне óлово у чéло и она остáне самá. — Кад д'ођеш међу лúди, немóј да чвóкнеш нешто, па сви да ти се см'еју, него размисли штá ћеш да кáжеш.

чврáв, а, о, чворноват, кврáв. — Његова гóра је чврáва и није за гр'еде, него сáмо за дрва.

челѣнка, ж. (прибл.: колајна); само у изр.: Добио челѣнку (Добио по глави, повређен је). — Рѣкла сам ја њѣму да пази да не добије челѣнку, ал' он мене не слѣша.

челѣбина, ж., доња вилица, челѣуст. — Опили се, па се побили, и неки му разбио челѣбину.

чѣмбер, м., страна косе насупрот оштрици. — Чѣмбер је кај неки в'енац уз целу косу и заштићава рѣз да се не слѣми.

чѣпар, м., одломак прута или гране (махом оштрих крајева); има и зб. им.: чѣпарје. — Збѣри чѣпарје на дрвник, па залѣжи ђгањ и турѣ воду за качамак. — Изр.: Кај да си му забио чѣпар у нос (Веома љут).

чѣпи се, повр., криви се; криви уста на некога; руга се; плази се. — Немѣ да се чѣпиш на никога, да не останеш ичѣпљен.

чѣс, м., част, честитост; поштење. — Изр.: У газде глас, а у сиротинѣу чѣс. — Вѣди чѣс некому (Има обзира према неком). — Такав је он: не вѣди чѣс никоу.

чѣсан, сна, сно, частан, честит. — Док је био жив, био је чѣсан и поштен.

чѣска (кукурѣз, лука), прел., (с)кида пера кукуруза (при окопавању), лука (ради употребе за јело). — Наши су копали, а ми, деца, смо чѣскали кукурѣз испред њи, да се они не би мајали да чѣскају.

чѣтали, непрел., пусти више изданака из једног корена (на пр. пшеница). — Кад је година, сваки струк пченица чѣтали, па је њива густа кај чѣтка.

чѣтвѣри, прел., упрегне два пара говеда у једна кола или плуг. — Кад су кола пуна, па трѣба да се извучу љзбрдо, мѣра да се чѣтвѣри; једнѣ краве не би мѣгле да извучу.

чѣтвѣрка, ж., четворопрег (говеда или коња). — Једанпут ми се кола заглибе у једну валѣгу на пут, али, на моју срећу, најђе с кола један Јабланчанин, па направимо чѣтвѣрку и извучемо.

чѣвртас, ста, сто, квадратан, четвороугаон. — Кад се прѣви кућа, свѣ грѣде се издѣљу чѣвртасто, исечу се дирѣци и одвоје нај вѣће грѣде за тѣмељи и мајје.

чѣширко, м., онај који носи чакшире (Говори се у шали деци). — Еј, ти, чѣширко, д'ѣћи овамо да ти дам нешто.

чѣшљигар, м., зоол., штиглиц (врста птице, *Carduelis carduelis*). — Чѣшљигар је рѣтко пиле и иде на цвѣт од боцу.

чѣшљигарка, ж., зоол.; в. чѣшљигар.

чѣшљикѣвина, ж., бот., чѣшљика (*Dipsacus silvester*). — Чѣшљикѣвина растѣ по ладѣвине по потѣци.

чѣшма, ж., чесма. — Ми смо доносили вѣду од бунар и од чѣшму; бунар је био ближи, а чѣшма ни је билѣ далѣко.

- чибе**, узвик којим се одговори пас. — Чибе, да те не ударим с ову тојагу, па да ти потрајаје.
- чів**, два, пар; **чів чарапа** — пар чарапа; **чів волóви** — пар волова; два **чівта опанци** — два пара опанака (двоји опанци); двоји, двоје, двоја. — На јесéњи панађур смо прóдали чів волóви.
- чивтé**, ж. плт., пар задњих копита (у коња); баца чивтé, рита се (коњ). — Сваки млад и јак к'ош баца чивтé и мóра да се пáзи да не убије некогога.
- чилé**, с., канура памука (предива). — Трéба да ткáм платнó, па сам купи́ла дéсет чилéта паму́к.
- чиља́в**, а, о, шкрт. — Чóвек не трéба да бóде чиља́в прéко мéру, т'ó се свé њéму осв'éти.
- чиља́вко**, м., погрд., тврдица, шкртац, циција. — Чиља́вко чу́ва пáре, а у ку́ћу н'éма што му трéба.
- чиљавштина**, ж., погрд., тврдичлук, цицијашење; тврдица. — Чиљавштина нíкому не корíсти, него сáмо шкóди. — Жíван је цео в'éк бíо чиљавштина, али нíје млóго постíго.
- чиљка**, прел., задиркује, изазива. — Немó да га чиљкаш сваки чás, кад 'он тéбе не зад'éва.
- чíни**, прел., боји, фарба. — Прéћу за сукнó чíнимо у жíле и у кóру од ораси.
- чиноштéта**, ж., штеточина. — Кóза је голéма чиноштéта, и бóље је да ју чóвек н'éма него да ју има.
- чиноштéтан**, тна, тно, штеточин, штетан. — Млóго је дóбро што смо уништíли чиноштéтне кóзе; сад имамо шуме дóнебо и тáмо г'е су, док су билé кóзе, стојале голé пољáne.
- чивá**, прид., изразвијена вимена (те незгодна за мужење, овца); само ж. род (Може се употребити и средњи род ако се за овцу употреби израз средњег рода). — Сáмо сítне и загрчавéле 'овце су чипé и мýка се музú и н'éмају ни мл'екó. — Он'ó твóје двиче што се ојагњíло чипó је и н'éма скóро нíшта мл'екó, не знам кáко ће да одóји јáгње.
- чистáлка**, ж., направа за чишћење обуће од блата. — Ујесен пред свáка врата трéба да има чистáлка да лóуди очíсте блáто од нóге.
- чíшенице**, ж., мн. (јд. чíшеница), три жице пређе у канури: десет жица чине мало, а двадесет голéмо пáсамце. — Кад су бáба и мáти уводíле прéћу у нíти, слóшао сам кáко су бројíле жице на чíшенице.
- чкáља**, ж., жиле дрвета у обали реке (у којима се крије риба), чкаљ. — Лéти завучéмо к'ош у чкáљу и рчкáмо сас тојагу у жíле, па кад подíгнемо к'ош, нађемо рíбу у њéга.
- чколáр**, м., ученик, ђак. — Чујем бíје свóно, чколáри трéба да íду у чкóлу.
- чкóлује** (се), повр., учи (се). — Нéки пýт је р'éтко к'óј мóго да чкóлује дéцу, а ако се нéко д'етé дóбро чкóлује, давáли су га у гимназију.

- чмавало, с., дремљивко; онај који много спава. — Мој брат је био чмавало; ујутру га маји једва разбуди, а увечер легне с кокошке.
- чми, непрел., погрд., спава. — Лего си да чмиш, немó више ништа да причаш.
- чмрљив, а, о, тупа и спљоштена носа; тупонос, затупаст. — По неко дете, док не порасте, има чмрљив нос, а по некому и кад порасте остане чмрљив.
- чмрљавица, ж., жена тупа носа. — Моја сестра од ујку је чмрљавица, има краћак и туп нос.
- чмрљавко, м., мушкарац тупа носа. — Ђе, чмрљавко, кад ћеш ти да порастеш?
- чобанка, ж.; в. овчарка.
- чобанка, ж., бот., жаворњак (врста биљке лепих плавих цветова; расте у житу). — Чобанка цврти кад се жњече пченица.
- чобрља, прел., чепрка (кокош). — Кокoшке чобрљају целу годину, па ископају рупу до рупу.
- чобрњак, м., чабрењак (јака мотка на којој на раменима двојица носе чаброве наповилице в.). — Чобрњак се провуче кроз уши на чабар, па људи увате за по један крај и дигну на рамена.
- човања, ж., велика дрвена кашика за брашно. — Човање су правили Цигани, коритарџи, а продавале су и Циганке.
- човест(в)о, с., човештво, човечност. — Карађорђе је на сваки корак отварао човесто.
- човрдало, с., батина. — Понеси ово човрдало да се одбраниш, ако те налетџи неки пас.
- човрљи, прел., искривљује, криви. — Кад сам ишо у школу, често сам човрљио опанци, па сам одио на закаче и кидао сам и.
- човрљуга, ж., зоол., шева. — Лети се човрљуга диза на крила у небо и погјева.
- чока, прел., куца, удара. — Чујеш ли, неки чока на врата, види кој је.
- чокетало, с., парче дрвета, везано за сандук са житом у воденици; упира у горњи воденички камен, те при његовом окретању потреса жито и истреса га из сандука у доњи камен, где се меље. — У једну народну причу каже се да је чокетало измислио Свети Сава. Еве ју та прича:
- Један ђаво је направио воденицу, али за чокетало није знао, па је жито с руку вуко из сандук у камен да се меље. Тако је морао стално да седи уз камен. Једанпут наиђе у воденицу Свети Сава и рекне: „Шта ћеш ти мене да даш, да ти ја направим нешто што ће само да ти обара жито у камен?” Баволу се већ било досадило да седи дан

н:оћ уз камен, одговори да ће да га прими за ортака у воденицу. Свети Сава пристане и договоре се да он ступи у воденицу одма, и да остане док на дрв'еће буде лисје, а да ђаво ступи у воденицу кад лисје опадне, Тад Свети Сава уиђе у воденицу и отпочне да меље жито за народ у та крај.

Прошла је пролећ, прошло лето и почела је јесен. Опало је лисје од дрв'еће у долину г'е је била р'ека и воденица, а Свети Сава је још седео у воденицу и млео брашно. Тад у воденицу д'ође ђаво и каже Светому Сава: „Дe-дер, одлази из воденицу, дошо је м'ој р'ед, лисје је опало од дрв'еће!” „Погледај Ртањ,” рече му Свети Сава. Баво погледа и види да се ј'еле на Ртањ још зеленe, њино лисје још није опадало. Баво није имао куд, него остави Сава у воденицу и даље, нађе једну голему бургiju, издeље једну т'орбу дрвени клинци, укачи се на Ртањ и поче да се качи на ј'еле и да врти рупе у њи и да набива дренoви клинови у рупе, да би се ј'еле посушиле те да и лисје од њи опадне. Али ј'еле се нису посушиле, него су клинови у њи урасли, а лисје је на њи и даље стојало зелено.

Тад ђаво узне једну мотку и уиђе у воденицу да с мотку истeра Светога Сава напоље. Али, како је воденица била ниска и тескобна, ђаво је с мотку закачињувао час у тован, час у дувари, и није мого никакo да удари Светога Сава, а Свети Сава је, да би се одбранио од ђавола, доватио од полицу качамило и ударао ђавола поглаву кољко год му је било воља. Кад ђаво више није мого да издржи б'ој, рече Светому Сава да пром'ене батине. „Оћу,” рече Свети Сава, али да изиђемо напоље!”

Баво да Светому Сава мотку, а узне од њeга качамило и изиђу пред воденицу. Туј, у ширину, Свети Сава отпочне с мотку да млати ђавола, час поглаву, час по грбину, а ђаво п'ође с качамило как Светога Сава да га удари, али качамило је било кратко, а Свети Сава му с мотку није дао ни да му приђе и није престајао да га удара. Кад ђаво више није мого да подноси батине, бацио је качамило и утеко у воду испод воденицу. Такo Свети Сава остане једини господар у воденицу, млео је жито на људи који су имали, а ујам од мељау д'елио је сиротиње која није имала ни зeмљу ни жито.

чoкне, прел., куцне, удари. — Чoкне два пут у п'енцер, па дeда изиђе напоље и увeде га у кyћу.

чoлама, ж., каша од пшеничног брашна и белог меса од живине или од зечјег меса. — Баба Љубица је ч'есто правила добру чoламу од кокошиње б'ело м'есо.

чoљтине, ж., мн. (јд. чoљтина), погрд., подерани (дотрајали) опанци (чарапе). — Изуј т'е чoљтине и закачи над oгањ да се исуше до ујутру, да имаш јутре шта да обујеш.

чoпке, ж., мн. (јд. чoпка), пуцке од кукуруза. — Ми тyримо зрна од кукуруз у канту, па канту држимo над пламен, и тако испуцамо чoпке. — Изр.: Кај чoпка (Ванредне белине; многобројан). — Исплела сам му и изб'елила чарапе кај чoпка. — Гусенице напуниле јабукy кај чoпка.

- чорне, прел., удари. — Буди миран да те не чоренм с ову грану, па да пантиш док си жив.
- чорнут, а, о, трп. од чорне; в. дрнут.
- чудило, с., чудо, ругоба (услед необичног одевања или косе). — Какв'о је он'о чудило што се не од'ева кај људи?!
- чук, м., чекић. — Треба да узнем чуку и да разбијем кам'ење и да прострем у бла́то пред подрум, да не каљамо ноге.
- чука, ж., голо брдо. — У нашу чуку расте божур, па ју зато зов'емо Божурова чука.
- чука, прел., куца; лупа. — Ноћас ми неки чукао на врата; нисам смела да отворим.
- чукар, м., голо, каменито брдо, чука. — У наш атар има један чукар према Тимок.
- чукер, м.; в. чукар.
- чукљан, м., чланак на нози. — Мршави људи имају већи чуклјани него дебели.
- чукне, прел., куцне, удари. — Ујутру рано, кад п'ођеш у шуму, чуќни ми на п'енџер, да идемо заједно.
- чукне се упамет, повр., изр., опамети се, тргне се. — Кад ли ћеш ти да се чуќнеш упамет?!
- чуљ, а, о, делимично или сасвим откинута уха. — Кад је био д'етé, омако се у огањ и једн'о му уво изгорело, па је сад чуљ.
- чуљни уши, прел., ћули уши, напреже слух. — Наше куче, чим чује да нешто шушка, чуљни уши да распозна шта је т'о.
- чунгарí, м., мн. (јд. чунгáр), суве криве стабљике дрвећа; веома чворновато мање дрво. — Ови чунгáри нису за ништа, сем да печ'емо ракију на њи.
- чуп'ерак, м., прамен неуређене косе. — Дев'ојка се обукла за оро и извукла чуп'ерци под крпу на чело.
- чурањ, м., дим. — Кад ујутру од Чуку погледам село, видим да из сваки комин иде чурањ унебо.
- чури, прел., пуши (дуван); пуши (дим). — Чéда није ни пио ни чурио, док је био млад, а кад је остарео, почео је и да пије и да чури.
- чури (се), повр., пуши (се). — Немци су рано дошли у Подгорац и попалили га; над село се цео дан чурио чурањ.
- чурило, с., висока, незграпна особа. — И он'о Зоркино чурило се удало у Јабланицу.
- чурка, прел., разбија грудвице брашна у врелој води (за качамак) или кида коприве које се кувају чуркалом (в.); задиркује, изазива. — Док врí вода надогањ, чуркам брашно за качамак. — Немó да чуркаш кучку кад има кучићи, мóже да те раскине.

чуркало, с., гранчица од тврдака или клена са више рачви; служи за разбијање грудвица брашна при прављењу качамака (и за раскидање коприва при кувању). — Лѣти нас'ечемо чуркала, па имамо за ц'елу годину.

чўтора, ж., трешњева ступа за туцање соли, паприке, ораха (кад се од њих прави зејтин) и сл. — Ми смо имали неколко чўторе, ал' сад не знам г'е су. — Изр.: Не можеш да га зг'одиш у чўтору (Не може му се никако угодити).

чўче, с., хип. од јастуче, јастуче, јастук. — Влајње нису турале детету чўче под главу, па су детиње главе у љагане биле у једну страну равне.

чучи, непрел., деч., седи. — Чўчи туј, уз огањ, па ће баба да ти надроби м'екце.

чўчка, ж., јастук (обично пуњен сламом, ређе вуном). — Кад се дев'ојка удава, она понесе и вежене вунене чўчке.

чўчка, непрел., чучне (више пута). — Кад сам пролазио кроз кукуруз, најшо сам на једну жењу г'е чўчка и тура нешто у т'орбу; мора да бере траву за свиње.

чучуљајка, ж.; в. астраган.

чучуљаќ, м., купаста главица затупаста врха. — Чучуљци су мања брда, стрма и с заравњен вр.

чучуљаќ, а, о, купаст. — Одавно је сваки по стар човек имао чучуљаќу капу од јагњећу кожу.

чучуљаќа капа, ж.; в. чучуљајка.

Ц

цабајше, прел., дигне руке од нечега; напусти нешто. — Кад сам видо колко морам да чекам да ми плате, цабајсао сам и паре и имање.

цабалўќ, м., јевтиноћа, багатела. — Неки пут је пченица била цабалўќ: динар кило.

цабе, прил., бесплатно; узалуд; јевтино. — Општина ни дава цабе земљу у планину да садимо компири. — Цабе сам чувало децу кад сад н'ема ниједн'о да ми нешто помогне кад сам остарео. — Кад је нешто много јевтино а добро, ми кажемо да је цабе.

цава, ж., галама, граја. — До неко време ноћас чула се некаква цава по пут.

цавала, ж., граја, бука. — Синоћ се одједанпут здаде нека цавала на пут испред нашу вракњицу и неки се побеше с тојаг'е.

цавка, непрел., кевће. — Кад је уморан и мрзи га да се дигне, пас само цавка.

- цака, прел., захтева, иште, тражи; говори; брбља; галами. — Не може она док нешто не цака од другога. — Милуника ти поручила да има нешто да цакате. — Анђелија свашта цака, ал' ја ју не верујем све. — Маргита св'о јутро цака, само да ју не стоје уста затворена.
- цапа, се, повр., рита се; противи се; опире се. — Коса научила само њ'о неки нешто да дава, па кад се од њ'о нешто тражи, она се цапа и не да.
- цара, прел., дира. — Рекла сам ти да је најбоље да т'о не цараш никако.
- царне, прел.; в. чарне.
- цвокне, прел.; в. чвокне.
- цгањ, зб. им., м., ситна деца у једној породици. — Шта је нараћала оволки цгањ, кад н'ема са шта да и рани?
- цгањ'ор, зб. им.; в. цгањ.
- цекуљица, ж.; в. кесуљица, деф. од цакуљица, врећица (која није у употреби).
- целезап, зна, зно, гвозден. — Дан издан стојим ја наноге, па не могу више, нисам целезна.
- целезо, с., гвожђе. — Да је човек од целезо, не би могло све т'о да издржи.
- целез'ор, зб. им., м.; гвожђурија. — У подрум, по неке ведрице и крошње, има свакакав целез'ор у који неки пут може да се нађе нешто корисно.
- целџа, с. плт., гвожђа за хватање птица, мишева и сл. — Деца ваћају на целџа и свраке и врране, ал' целџа поломе ноге на пилићи, па само направе штету.
- целудица, ж., желудац (бубац) у живине. — Баба каже да деца не ваља да једу целудицу, да и не посиње уснице. — Изр.: Уста су му кај целудица (Уста су му помодрела од хладноће).
- целутка, ж., дем. од целудица. — Иако бабе кажу да деца не ваља да једу целутку, ја сам јео и нису ми посињела уста.
- церима, ж., проклетство; проклетница. — Умори ме, церима, ова грозница, па не могу да стојим наноге.
- церимац, м., проклетник. — Дува ова север, церимац, па л'еди крв у жиле.
- церилица, ж., проклетница. — Обрнула кошава, церилица, па носи снег, не може човек очи да отвори.
- цериМСки, а, о, проклетнички. — Ова церимска кашљица неће да ме мане целу зиму.
- цецавац, м., онај који цецји (окапава чекањем). — Неће цецавац да седи дома, него цецји по село од једнога до другога.
- цџиј, непрел., чека, дрежди. — Ене га, још одођутрос цџиј куд Мијајде на казан.

цибан, м., дрвен суд од дуга за воду и за ракију кад се пече у казану. — Вода се у цибан лети не грее. — До пладне сам истерао три цибана ракију.

цигла, м. ж., мршавко, мршавица. — Ђј, ти, цигло, кад ћеш мало да се угодиш?

цигла, непрел., расте (шикла у висину). — Док су деца, циглају, а кад порасту, попуне се.

циглав, а, о, мршав; танак; висок (млад човек). — Сад је још циглав, а кад мало зађе у године, он ће да одебља.

циглас, ста, сто; в. циглав.

цида се, повр., бацака се; рита се. — Риба, кад ју узнем из кош, па ју баћим на суво, цида се и тражи воду, док се не замори.

цици, непрел.; в. цецци.

цл'езда, ж., жлезда. — Од како се родио мршав је, па му се виде вратње цл'езде.

цока, ж., незграпна жена. — Цоко, цоко, кад ћеш ти да напредеш и наплетеш све што ти треба?

чорнут, а, о, трп.; в. чорнут.

чувала, ж.; в. цавала.

цугл'евље, зб. им., с., цомбе (на путу), стврднуто блато. — Куд ћеш ноћу по то цугл'евље; спавај ноћас овде, па јутре иди куд оћеш.

цудила, с., мн. (јд. цудило), погрд., велике (грубе) ноге (стопала). — Њему не трају ни наглавци ни опанци, на његова цудила кај санци све се размакне.

цукљеви, м., мн. (јд. цукаљ), чукљеви ногу. — Искочили му цукљеви колко је мршав.

цуњи, непрел., цоња, дрежди. — Научио да цуњи у мејану, иако н'ема царе да пије; г'е двојица, он је трећи, па му по неки да нешто и да попије.

цупри, непрел., погрд., (дуго) седи или стоји уз нешто; чека. — Није га мрзи да цупри по ову мејаву уз туђ казан.

Ш

шајачан, чна, чно, од шајака (врсте сукна са пругама у боји различитој од основне). — Шајачне дрее су носили млађи, а сукнене стареји људи.

шалција, м., шализац (онај који се радо шали). — Милан П'ерсин је шалција откако га знам, а кад је био млад, био је и песнација.

- шалџиџа, ж., шалџивица (жснa која се радо шали). — Све жџне су шалџиџке кад се збџру на влачиџлке.
- шанџав, а, о, болестан; болешљив. — Вџле Мџте Вџнкиному је остџо шанџав из рџт, и док је бџо жив, мучџо се.
- шапџи, м., мн. (јд. шапџац), погрд., ноге, шапе, велика стопала. — Прџжи ти шапџи овџмо, да ти обџјем чџрапе, да се не смџзнеш.
- Шџара, м., зоол., шарен пас, Шарко. — И мџ смо имџли једнџга пџџ Шџару; ја сам га мџло го волџо.
- шарениџкаџав, ква, кво, ниџкаџав (непостојеџи). — Кад неџкога пџтају за неџто што неџма каквџ о је, он одговџри: шарениџкаџво; значи: неџма ниџкаџво.
- Шџарка, ж., зоол., шарена крава. — Мџло го пџт смо имџли Шџарке, оне су билџ мџло го дџбре и џбаве кџраве.
- шџашав, а, о, безуман, џакнут. — За џџега кџжу да је одџвно шџашав-шџашавџло, с., лудовање, бесовање; лудило. — Дџкле ће да га држџ тџ џегово шџашавџло?
- шџашавџња, м. ж.; в. лудиџчина.
- шџашавиџца, ж., фиг., лудакиџња. — Ёј, шџашавиџце, штџ си се натовариџла тџлко, кад знџш да не мџжеш да нџсиш?
- шџашавко, м., лудак (фиг.). — Ене га шџашавко: тучџ онџ дџцу кај свџти Илиџја.
- шџашавлџк, м., прен., лудило, бес. — Дџкле ће Мџту да држџ џегов шџашавлџк?
- шџашкџн, м., шџашаџац. — Шџашкџане, немџ да тучџш ту стџку, кад ти ниџе ниџта кџривџ.
- шџашко, м.; в. шџашавко.
- шџашџџла, м. ж.; в. лудиџчина.
- шџаџџли, прел., чешка (нежно), шџакџла. — Немџ да ме шџаџџлиш по тџбани, не мџгу да трпџм.
- шџврџња, прел., погрд., шџара, пише; лута, шџврџа. — Цџео дџн шџврџња по неке артиџе, па пџсле ни сџм не зна да прочџта. — Научџо се да шџврџња од врџу до врџу, гџе има да се јџе и пиџе.
- шеварџка, ж., бот., шевар (барска трава), *Arundo arenaria*. — Шеварџка је дџбра да се покрџвају кошџре с џџо и да се праве кџнтари за трџмке.
- шеџга, ж., подсмех. — Немџј да биџјеш шеџгу ниџкому.
- шџени, непрел., стоји на задњим ногама (домаће животиџе); пузи (чџвек). — Пџс мџже да се научи да шџени, а чџвек не би трџбало да шџени ниџкому.
- шџестџор, м., тканице (појас). — Неџкад су свџ опасувџли шџестџори, и жџне су ткџле кџрасне ткџниџце, а сџд и скџро ниџко не нџси.

шиб, м.; в. реза.

шиљ, прел., прави (реже) врх (коцу, писалки). — Зими људи шиље к'оље за л'ојзе за упролећ.

шиљка, ж., кошара (латинара) у којој су живели овчари; има у основи круг. — У шиљку бораве само људи, и она је т'есна, а у кошару половина је за људи, а половина за јаганци.

шиљка, ж., бот.; в. пипарка.

шиљкаш, м. мршаво свињче (са шиљастом губицом). — Онога шиљкаша морамо да продамо — неће да се гоји.

шимшава, ж., вожић за резбање. — Људи сас шимшаву изрежу шаре на кудеље за младе жене.

шиндра, ж., једна у другу ужљеблене даске којима се некада прекривао плафон соба (у ижућнијим кућама). — У баба Живину кућу имала шиндра; штета што се шиндра сад не прави.

шипкиње, ж., бот., мн. (јд. шипкиња), шипци (плод шипка). — У наше село не беру шипкиње и не користе и за ништа; не знају колико су добре за здравље.

шир'ок, широка, широко, лаком, грамжљив. — Није добро да је човек шир'ок за туђе, него треба да се труди да има своје.

ширча, м., погрд., лакомац, грамжљивац. — Еј, ширчо, кад ћеш ти да се наситиш и награбиш?

шист'ор, м.; в. шест'ор.

шиће, с., шивење. — Милица Миланова је умела да пије, а није много узимала за шиће.

шише, с. (мн. шишићи), највише парче долме (в.) које се не може ужљебити међу дирекe од товањача (в.), већ се отвара жљеб и прикива се за дирекe. — Између свака два дирeка под товањачу мора да има по једн'о шише.

шкeмб'ат, а, о, трбушаст, велика стомака. — У село нема шкeмбати људи, зато што они раде много, па се не гоје.

шк'орње, ж., мн. (јд. шк'орња), незграпне ципеле, опанци). — Кад ћеш да оставиш т'е шк'орње, да ти не глођају ноге?

шк'рапља, ж., зоол., врста гусенице (у живим бојама, с рошчићем на носу). — Баш би волео да видим лет'ерка што се претвори од шк'рапљу.

шљајпик, м., новчаник. — Некад су и жене имале купени кожни шљајпици.

шљакавица, ж., шака; шамар. — Има жене што знају шта је шљакавица од м'ужа.

шља́м, м.; отпад; шушањ; ситни безвредни људи, олош. — Упролећ људи зберу с гребуљу шља́м по градину и запале. — У село сваки мора да ради, па зато нико не може да иде у шља́м.

- шља́ми, прел., погрд., ждере, једе халапљиво (много и не пробира). — Кóлко Воја мо́же да шља́ми, т'ó н'éma близо.
- шља́па, прел., гази незграпно по блату. — Са́д мо́раш да шља́паш но́ћу по бла́то, кад нисы́ теó да погра́биш, па, за ви́дело да идеш на поја́ту.
- шљекóше, прел., ошамари. — Жéна не трéба да повр́ћа му́жу, óн има óбичај и да ју шљекóше.
- шље́па, прел., говори бесмислице; лупа, трућа. — Кад се напи́је, чо́век во́ли свáшта да шље́па.
- шљепанáк, м. (мн. шљепанци́), широк, пљоснат, неугледан опанак (капа). — Изу́ј тй шљепанци́ и ту́ри над огњи́ште да се сýше, видиш да ће да ти се раштумé. — Дóкле ћеш да нóсиш та шљепанáк на́главу: штó не кúпиш кáпу кај љу́ди?
- шљы́па (по бла́то), прел., гази по блату; удара, бије. — Ка́ко те ни́је мрзй да шљы́паш но́ћас по бла́то из једáн крај сéло у дру́ги; шта не лéгнеш да спáваш кај чо́век? — Мáти óће и да шљы́па д'етé по дýпе кад трéба.
- шљы́пне, прел., удари лако шаком. — Шљы́пне óна вéга кад гóд је мло́го нéмиран.
- шљы́пнут, а, о, трп. од шљы́пне; в. дрнут.
- шљы́пча, м., несpretњак. — Ёј, шљы́пчо, шљы́пчо, кáд ћеш тй једангýт да се узврéдниш?
- шмáкља, м., погрд., онај који се аљкаво одева. — Кáд ли ће шмáкља Вláста да закóпче ногáвице?
- шмакља́н, м., погрд.; в. шмáкља.
- шмокља́н, м., погрд.; в. шмáкља.
- шмрклýвица, ж., кијавица. — Овá шмрклýвица н'éће да ми пр'óђе дéсет дáна.
- шмрклýца, ж.; в. шмрклýвица.
- шмркутлýв, а, о, кијавичав; онај који много шмрче. — Не мóгу овакáв шмркутлýв у́људи, мо́рам да остáнем дóма док ми не пр'óђе.
- шмркутлýвица, ж.; в. шмрклýвица.
- шмркутлýвко, м., човек који много шмрче. — Док си такáв шмркутлýвко, не излáзи на међáву, да ти не бýде још гóре.
- шмрче, прел., погрд., претерано пије алкохолна пића, шљоче. — Сýнко, сýнко, дóкле ћеш да шмрчеш; пијáнка нигде ни́је отвори́ла ч'ес?!
- шмýгне, непрел., побегне. — Кад се стражáр окрену́о на дру́гу стра́ну, да запáли цигáру, Мйта рипне и шмýгне у тавни́ну.
- шму́ља, прел., халапљиво једе. — Тр́па у у́ста с óбе рýке и сáмо шму́ља.
- шнáјдерка, ж., нем., шваља, кројачица. — Одáвно је свáка дев'óјка у сéло тéла да бýде шнáјдерка.

- шњ'ева, прел., сања. — Да ти причам каква сам чу́да шњ'евао но́ћас.
- шњ'евање, с., сањање, сан. — Намучило ме неко шњ'евање но́ћас.
- шобур, м., цев на чесми кроз коју истиче вода. — У наше село има само једна чешма с два шобура.
- шобура́, непрел., тече млазом. — Упролећ вода на чешму шобура́, а ујесен пресуши, па само слизи́.
- шодер, м., шљунак. — Кад смо правили пут, сви смо возили шодер и растурали по пут.
- шоки́ц, м., врста врло живог народног кола. — Шоки́ц је тешко бро и не знају сви да га играју како треба.
- шопка (се), прел., повр., деч., купа (се). — Ма́ти шопка д'ет'е у ко́рито. — Неко д'ет'е во́ли, а неко не во́ли да се шопка.
- шта, узв., узвик за одзивање. — Де́да ви́че уну́ка: „Љу́пче, Љу́пче!“
Уну́к се одзи́ва: „Шта́ је? Шта́ ме ви́чеш, де́до?“
- штиво́ли, прел., чупка (пасе) траву (овца, говеда и сл.). — Чим се залади, пу́шти кра́ве, не́ка штиво́ле око коли́бу ко́лко има.
- штíм, м., вуна која остане на гребену при гребенању. — Од штíм се не преде пре́ђа за ткање зато што је ситан и пре́ђа од њега је слаба.
- штимна́ (само ж. род), прид.; в. штíм. — Од штимну́ ву́ну се плету́ чара́пе.
- штирки́ња, ж., неплодна крава (која се не тели). — Ми́ никад нисмо́ имали кра́ве штирки́ње.
- што́ мо́ж, прил., што год може; из све снаге. — Биро́в ста́не на чу́ку иза општину, па ви́че што́ мо́ж, да га чу́ју сви́ у село.
- штра́п, узвик којим се изражава шум при стављању стопала на земљу. — Но́ћу се чу́је само како љу́ди прола́зе испод п'енџер: штра́п, штра́п, штра́п.
- штра́па, непрел., погрд., гази, ступа. — Не́мо да штра́паш по́зем у чара́пке, не́ће да има к'о́ј да ти исплет'е чара́пе кад и иц'епаш.
- штра́пка, ж., траг стопала (стопа). — Око ку́ћу се ви́де штра́пке по сн'ег и од љу́ди и од сто́ку.
- штра́пне, непрел., стане ногом, нагази. — Зи́ми, кад има сн'ег, око трља́к се ви́ди г'е је штра́пну́ ву́к.
- штр'б, а, о, прид., онај који је остао без зуба. — По не́ки ни́је штр'б ни кад остари́, ако му тра́ју зу́би.
- штр'бне, прел., чупне траву (стока), одгризе, пасе. — Овча́р не во́ли овцу́ што штр'бне овде́, штр'бне онде́, па јурне у њи́ву.
- штр'ек, м., страх. — О́ни живе све́ на штр'ек, и не вр'еди и ни́шта што имају, кад сва́ки ча́с мо́рају да се тр'есу́.
- штр'екне, изр.: Штр'екне му у́срце (Уплаши се). — К'о́ј је не́што скриви́о, мо́ра да му штр'екне у́срце кад гóд се пове́де разго́вор за њего́ву кри́вицу.

штрецање, с.; в. прободи.

штрѣне се, повр., тргне се, уплаши се. — Увек се штрѣнем кад ми ноћу неки чоќне на врата.

штрицка, прел.; в. стріцка.

штрќљица, ж., зоол., врста инсекта који напада говеда, услед чега се она разобада; обод. — Кад говече осѣти штрќљицу, чуна колац, кида конопац, дїза р'ѣп увисин и б'ежи љсвет, у кошару, у луг.

штрќљице, ж. плт.; в. трагле.

штрќне, прел., (по)музе; помузе мало млека; музне. — Штрќни млекѣ од краву, да ј'еду ова дѣца, па да іду у школу.

штрпка, прел., одгриза траву, пасе по мало. — Ђвце штрпкју траву на пољану, а овчар се навалио на тојагу, па се замислио, а пас чути пред њега и гледа га у очи.

штрпча, м., човек без зуба; штрбац. — К'ѡј разбива ораск сас зуби мора да буде штрбча.

штрумента, ж., труба (музички инструмент). — Мијало Циганин је свирио у штрументу, а његов брат Видој је био тупан.

штукне, погна натраг упрегнута говеда, устукне; нестане. — Говеда се науче, па іду напред и штукну натраг. — М'ѡј син штукне негде сабајле јутру, па д'ѡже увечер, на коматић.

штурне, непрел.; в. штукне.

шубарка, ж., бот., карпот (врста цвећа); *Votirnum opulus sterile*. — Шубарка је ретка по наше градине, и већ се изгубила.

шума, зб. им., лишће; шаша (кукурузовина); лисниковина; планина, гора. — Кад немају сламу, људи јесен зберу шуму позем, па простирају на краве. — Кад оберемо кукуруз и исечемо шуму, бремо за печницу. — Кад се направи пртина, морамо да возимо шуму за ѡвце. — У шуму је добро да се живи лети, а зими је тешко.

шуман, м., грм. — Ишли смо преко поље, кад рипну један зајак и утече у један шуман.

шумање, зб. им., с., грмље. — Одједанпут је дунуо страшан ветар и савијао шумање дозем, а град је туко и набивао траву узем.

шумарица, ж., бот., танка стабљика храста, цера и сл. — На Чуку су израсле неколко шумарице и порасле у границе и ц'ерови.

шумат, а, о, брснат. — Јутру насечемо шумато грање и оставимо у јасле за нашу козу.

- шумѐр, м., шумица, густиш. — У Грабовде има ђвде, ђнде по неки шумѐр, а ђвде, ђнде су поља̀не.
- шумка, ж., листић. — Ујесен, кад узри шума, једна по једна шумка падају назем и прекривају узрелу траву. — Изр.: Ко́му шумку шуми (Ко је сумњив обзире се).
- шумне, непрел., полуди, скрене с ума. — Шта смо све препатили преко ратови, добро нисмо шумнули.
- шумнут, а, о, трп.; в. дрнут.
- шумрљика, ж., бот.; в. шумарица.
- шумрљица, ж.; бот.; в. шумарица.
- шупаљ, изр.: Добио шупаљ н'ос до очи (Није добио ништа).
- шупеља́к, м.; нешто шупље (празно); само у изр.: шупеља́к-дупеља́к (ништа).
- шупља́р, м., шупљина у дрвету. — Ноћу изиђе ћукавац из шупља́р у наше брањиште у Чуку, стáne на неку грану и виче: „Ћук! Ћук! Ћук!”
- шупља́ка, ж. (махом мн. шупља́ке), празнине на плетеном раду од пре-дива. — Ско́ро све што се плет'е има шупља́ке.
- шута, ж., зоол., коза без рогова. — Ми смо увек имади по неку шуту, и ђне нису правиле штету, зато што су живеле с ђвце у шуму.
- шутило, м., зоол., ован без рогова; глупак. — Да не би ђвнђви тукли децу и жене, људи остављају ђвна без рђзи, шутила. — Чђвека који не мисли ништа зђву шутило.
- шутка, ж., зоол.; в. шута.
- шућурка, ж., бот., врста ситне украсне тиквице. — Жене у наша с'ела р'етко сеју шућурке, зато што су ђне ситне и само за украс. — Изр.: Кај шућурка (Леп, округао). — Кад је неко дев'ђјче ђбаво, кажу да је кај шућурка.
- шућурци́, м., мн. (јд. шућура́ц), углачано речно камење. — На суну годину и на слабу земљу лубенице се направе кај шућурци́ (мале, закржљале).
- шуш, узв., пст! тишина! Ћут! — Шуш! Да нико није писнуо док пр'ђжемо ћуприју!
- шуш-муш; само у изр.: Има неки шуш-муш међу њи (Има нешто [не-часно] међу њима).
- шускеља́, прел., шускета. — Кад је остарео, погубио је зуби, па је мо́го само да шускеља́.
- шусља́ив, а, о, нечист (жито), уродичав, са земљом, снетљив. — Кад се оврше пченица, трђба и да се тријерише, да остáne само зрно, да не бђде шусља́ива.

шушљак, м., смеће, шушањ (суво лишће и трава на земљи у шуми). — Дивље свиње зими зберу шушљак и завучу се у њега, да се не смрзну.

— Изр.: Потерао му шушљак (Притеснио га, принудио на нешто).

шушњари, прел., погрд., претура; тражи. — Шта Илија има да шушњари око нашу кућу?!

шуставан, вна, вно, болешљив; слабуњав. — Живојин је одувек био шуставан и није живео ни триес године.

шумумига, м. ж., погрд., несолидна особа, некарактеран човек. — Иако није прос, он је шумумига и ништа не може да му се верује.

НАРОДНЕ ИЗРЕКЕ И ИЗРАЗИ ИЗ ЦРНЕ РЕКЕ

Ако је за вајду, доста је, ако је за штету, млого је. Ако је кућа т'есна, људи нису б'есни. Ако је црква голема, ти се не крсти по ц'елу цркву, него само у један крај. Ако не знаш какав си, зајени се, па ћеш да чујеш. Ако сам реко, нисам посеко. Ако си пио, памет ниси попио.

Бађав крава напуни бакрач с м'екó, кад се ритне, па га исипе. Баџи лескóво, узни дренóво (У смислу: Одбаџи болест, узми здравље). Бежáнова мáти не плаче, него Стојáнова. Б'ери ко́жу на шиља́к (Спремај се за нешто веома непријатно). Беспóслен п'оп крсти тр'ње. Бистра водíца, м'ирна главíца. Биће гаће, само не знам кад ће. Б'ој се м'ечке, па и м'ечкиному г'овн'ету. Боли га п'ета за тебе. Боље да је родила једн'о клупче к'онци, да се закрпи (И: Боље да је родила један камен, да претисне коп'ус). Боље да си казао некому „Дóбро јутро!“ него што си т'о од њега тражио. Боље сам него срам. Бољи од тебе н'ће да те оговара, него гóри. Б'ујау се п'аре у њега (Нема пара).

Баљене јагоде — празна крошња (Хваљене јагоде — празна корпа). Ва́шка на д'упе (Човек без икакве вредности). Вла́си се на крај да́ве. Војска б'ој бије (Више људи брзо и добро обави велики посао). Во́ли га (ју) кај квóчка узицу. Вр'ев'те, уста, да нисте пу́ста. Вр'едан кај д'олњи воденички камен. Вр'едан, само с'ело није големо, па н'ема к'ој да га ва́ли. Вуч'еш ј'ежа у сви́лу, 'он б'ежи у тр'ње. Вучу се кај свињска г'овна.

Г'е смрди, туј и мерише. Г'е су ти биле мратиње ноћи и петрóви да́нови? Гладан рт и кисељке ј'е (Гладан хрт и дивље јабуке једе). Гладни кај да су дошли од робију. Гледају се кај мачкóви. Гл'ув два чује. Гов'еда не липчују од пр'екор, него од п'омор.

Да га удариш по један образ, она други би му пуко (Тако се каже за човека који је једар, здрав). Да имаде рукавице, ћаше да (га) уватиш (Каже се некоме кад нешто неспретно не ухвати). Да је бóгу на путу (Да хоће да учини нешто што други жели). Дај ми, бóже, гóста, да је и

мене доста. Дај пшћу кобасицу — 'он каже крива му. Да ми се не скита вечера (Да вечерам сасвим мало). Два ручка се не карају. Девет бабе сурлице (Далеко, тобожње, сродство). Добар и будала браћа. Добило куче срам (Постидео се бестидан). Добио чел'енку (Неко га је ударио, повредио или истукао). Добио шупаљ н'ос до очи (Није добио ништа). До једанпут ће да му буде (Једном ће сигурно да испашта за своје поступке). До сад су ручали и они што су 'овце изгубили. Дошо д'онде (Пропао). Дошо му дан (Дошло је време да умре). Држ' се пројо, на свадбу сам био! Дува кај на цивун (Цивун је цев на крају воденичког бадња, из кога вода удара у воденичко витло). Дуг на гњиви (Дуг не пропада).

Баво не оре и не копа (него зло мисли).

Жива ти маџи (Каже се ономе ко наиђе кад други обедују). Живи кај б'ос по трње. Живи кај пас на пуздэр. Жуті жутују, црвени путују (Каже се кад неко, наоко здрав, напрасно умре, за разлику од неких болесних који, и поред болести, настављају да живе).

Зави здрав прст, па г'ођи кроз село: док стигнеш на крај, ће да испадне да ти је рука откинута. Завија закрпџине (Изналази неосноване разлоге). За кљуш и за смрт нем'ој да молиш б'ога (Оне и без молитве долазе). Замакоше иза бр'ег (Каже се кад неко, само што му је саветовано да нешто не чини, наставља по старом). Замлаћен, па у ш'от ватџан. Затвори врата, да не жије прасе. Због Ник'олу мрзи и свџога Ник'олу. Збрали се у грунцџе кај Мир'овица. Здрав си, Осмаше, тебе што оставе! Зџмља свашта рани. Зими без леба, лџти без капут (не иди). Зло ни на в'ојску не гњис. Зови ме и грне, само нем'ој да ме разбијеш.

И бројене 'овце кољу вуци. И говџда се на зајам лџжу. Иде му отпамет (Успева). Иде на три колета (Не пази шта ради). И дупе ти смрдџи, па га носиш. Извадио зоре очи (Тобоже рано устао). И куче кад тражиш, глџдаш какви су му башта и маџи. Има да жџниш Цџгани (Има много). Имаш ли ти нешто у ту твоју чавуру?! Имаш ли ти ч'орбу углаву?! (Обе изреке значе: Имаш ли ти памџти?!). И моја би нава гџбу гџбала, кад би имала (И ја бих себи приређивао много шта добро, кад бих могао). Искусали попару (Замерили се један другом или неком трећем). Испџко хокавца (Пропао). Иц'епало га кај свиња моџкру кошуљу.

Јак кај баџин гужњаџ. Једна душа — једна гуша.

Кадар да завади две очи у главу. Кад би моџо, 'он би се посрџо, па би се обрнуо да га пој'е (Велики циџија). Кад би свџка бџба браља м'џд, бумбар би највише. Кад видим коња, заболџ ме ноге. Кад н'џма киша, добар је и град. Кад прдне мртав (Никад). Кад се жџни сирџме, и тупан се иц'џпа. Кад њџму бџг с врџћу, он ће тебе с шаџку. Кај да га рани ц'џло село (Напредан растом). Кај да га (јело) фрља иза грџину (Мршав). Кај да је јџла кокошиње ноге (Не може да ћути о ономе што зна). Кај да је 'отрови (Веома мршав). Кај да си га уватио на црпаџ (Ружан).

Кај да си му забио чепар у дупе (Веома љут). Кај да ти је срце до дупе (Много се брзо и лако љути). Кај циганско млекó (Несигурно и кратко-трајно). Како сам са надála, добро сам се údала. Капу могу да ти кúпим, али пáмет не могу. Кáтанку ће да ми игра (Принудићу га да буде веома покор н). Кíша, сýша — бри, с'еј! Кліма кај к'оњ на прázно јáсле. Клічка (По некој рђавој особини личи на свог оца). К'óј вíдео, и вíче и не вíче, а к'óј није вíдео, и дупе одéре. К'óј га нађе, 'он га зађе. К'óј га не зна, скупо га плаћа. К'óј има в'ек, има и л'ек. К'óј је јуч'ер умрео, данас ће да се покáје (Каже се кад је јуче било јакó лоше, а данас одједном врло лепо време). К'óј рáди, б'ог не брáни. К'óј се чува, и б'ог га чува. К'óј слýша, 'он и окуша. К'óј те бíо по úши (да кажеш нешто што није требало рећи)?! К'óј те пíта брíја л' се владíка? Кóму шумка шумí (Ко је нешто крив, он и без стварне опасности преза). Криво сéди, а прáво бесéди.

Лáкше коњу без самáр. Липцала му вáшка зáврат (Веома је сиромашан). Лúпа се кај вóда од брéгови. Лúпа се кај мóкра пóла од кра́ци.

Магáре у Царíград, магáре из Царíград. Мајцко грн'енцé — слáтко вар'енцé. Матер'ешка (По некој рђавој особини личи на своју мајку). Мéчка игрáла пред свáчију кућу, па ће и пред твоју (Невоља редом иде). Мíло ме за јáре, жáо ме за пáре. Мúдре глáве једн'ó óко дóста. Мúка се учи стáро магáре.

Набраó м'ед кај пчéла на бру́с. Накањúје се кај глáдан на срањé (Неодлучан). Накривíли му (Настојали да му науде, а у ствари су му учинили добро). На кривóга б'едá (Кривога окривљују). Нáпео се кај к'ош (Много се наљутио). На пóклон се зúби не глéдају. Напрéдује кај рáк на брзáк. На пут мóжеш да му стáнеш, а на срећу не мóжеш. На ч'ém воденица промéље, на т'ém се и раздéре. Начинíли ни пцéта да не једú. Нáшла снаја тúцањ иза врáта (Нашао нешто што није ни било тешко наћи). Нáшо, па зáшо. Нáшо се у недрана лíка (Нашао се у неприлици). Нáшо цркву г'é ће да се прекрсти (Обратио се за нешто некое од кога то неће доботи). Не вр'еде му ни кóжне гáће. Не вр'еде му ни кóжне панталóне. Не дá ти ни кáмен да си разбíјеш глáву. Не дá ти ни кáмен úзуби. Не грéје ме сунце нíкако (Не видим да ће бити добро). Не дíрај г'овна, да ти не смрдé. Не зна вампíр да мóри дéцу. Не зов'е те да те гоји, него да ти рéбра брóји. Нек иде вóда у Морáву (Не секирај се за то). Н'ема двá дóбра. Не мáжи нóге на дебеле гýске. Н'ема сáмо од пóпа брадá. Н'ема ни за л'ек. Н'ема ни за причéс. Н'ема од г'овна ч'óрба. Н'ема ни до пладнé. На пример: Н'ема од нéга чóвек ни до пладнé. Не мóжеш да га згóдиш у чóтору (Не можеш му ничим угодити). Немóј да ми завíјаш закрпéтине (Немој да околишиш, него се изјасни отворено). Немóј сам да си забáдаш трн у здраву п'етú. Не сéцај, нисí из Јáбланицу! Не см'еш да му рéкнеш: црнé му óчи. Н'еће бру́ка у говéду, него у људи. Н'ећеш да ми нóсиш душú у крошњу (Нећеш да ми узвратиш неким ретким добром). Нíзбрдо се и г'овно вáља. Нíје завéћан (Нíје с раскида). Нíје кóму рéчено, него кóму сýћено. Нíје

му ч'ис в'осак (Нешто је болестан). Није но́ж под гу́шу (Није хитно). Није па́мет у ка́пу, него у гла́ву. Није шу́ да пљу́не у ду́пе. Није ру́па на́небо (Није најстрашније). Није ти та́мо в'езан башта́ (да толико настојиш да стигнеш тамо)! Није у ра́звалу (Није с раскида). Није ши́ја, тек огу́лен в'рат. Ни́ко није сунце, да огре́је це́о св'ёт. Ни́ ми у т'о́р, ни́ ми из т'о́р. Ни́ му бле́ји, ни му вр'ечи́. Ни́ му кр'ечи́, ни му вр'ечи́. Ни од г'овно́ дирéк, ни од зéта чо́век. Ни па́с к'о́с гло́ђа, ни дру́гому да́ва. Ни простира́ч, ни подглава́ч (Ништа нема у кући). Ниса́м га зва́о с букли́ју. Ниса́м гра́ђен у пл'о́т (да бих био толико глуп, колико се претпоставља). Ни́ се се́дла, ни́ се ја́ше (Незгодан човек). Нисы́ ми испа́о изочи́. Нисы́ пил'енче́. Ни́ у тикву́ суд, ни́ у Вла́ дру́г. Ни́шта бо́ље од свето́га ми́ра. Н'ум'е́ ни мрсо́љ да си обри́ше (Веома је млад и неук).

Њему су свé три ли́тре у о́ку (Њему је све свеједно).

Од до́бро и не ва́ља. Од ко́га је и мло́го је. Од ле́ба н'е́ма огри́зина. Од невéшта и го́ра пла́че. Од пија́нога и лу́д б'ежи́. Од са́д до́век мло́го је. Од трн па на гл'о́г. Од шта́ бо́лес, од т'о́ и л'ék. Од шта́ те стра́, т'о́ ће те сна́ђе. Од штéту вајда́ н'е́ма. 'Он ће да му д'ође до о́ка (Он ће да му дохака). Оно́га ко́га тре́ба да мо́лиш, немóј да л'утиш. Оно́ прво́ тебе пој'е, па та́д ти њéга (Каже се кад се неки производ за исхрану добија тешким радом). Опасан кај 'овца́ на петро́ву жéгу. Остар кај ба́бини зу́би. Отво́ри четво́ре о́чи. Оти́де кај по́сран голу́б (Обрукан).

Па́де на ме́чку ли́с, па она́ ров'е́ ли, ров'е́. Па́ла Ма́ра, па́ла Са́ра (Свеједно му је). Пасу́љ ца́рство држи́. Пија́нка ни́где ни́је отвори́ла ч'ес. Писмен по грбину́. Плива́ кај црта́к (Не уме да плива). Појео си сре́ћу (Много лако́м). По ки́шу и а́љине (не требају). Покло́пљено грне се не ру́си (У поклопљен лонац не пада прашина). Покóпај онí што си доса́д поби́о, па та́д убива́ј дру́ги (Каже се ономе ко прети нечим што не мож остварити). Посóли да се не усмрди́ (Каже се некоме кад лаже у приповедању). Потпи́ра му ку́ћу одозг'о́р. По́шо кај свира́ц на сва́дбу (без свира́јку). Пронóси води́цу (Разноси вести). Пу́ди ме́чку с решéто. Пу́ри уѓљен, па ху́ти. Пу́шти свињу́ под со́вру, она́ ће и на со́вру.

Разби́о му гла́ву (Учинио му нешто добро без разлога). Разигра́ле се три́це по поли́це (Веома је весео). Раки́ја је са́мо у бу́ре ми́рна. Раскишкáo се кај ба́лега (Много се размазио). Расте́ му п'ерó (Осећа се сигуран, јер има нечију подршку). Растури́ли се кај манасти́рске ма́чке. Рашири́о се кај р'ђа у туђу́ ку́ћу. Рашири́о се кај Стáнкуљ на трпéзу. Р'ђава спа́стра — гото́ва за́тра (Р'ђаво смештена ствар пропада). Р'ђав за до́брога ни́кад н'е́ће до́бру р'еч да ка́же. Р'ђавому бра́ву р'ђава па́ша не гíне. Рéкни лудо́му да прдне, 'он ће и да се усéре. Рóди ме, ма́јко, сре́ћнога, па ме и на бу́њиште ба́ци. Ружико́ ку́ћу чува́ло (Жена која није одвећ лепа добра је супруга и домаћица).

Са́мо се у водени́цу два́пут казу́је. Сас сво́јера је́ћи и пи́, али не тргу́ј. Сачу́вај ме, бо́же, од до́бри, а од зли́ ћу и са́м да се чу́вам. Сва́ка вре́ћа на́ђе закрпу́. Сва́ки дан л'ép — на до́бар дан сл'ép (Ко радних дана носи

нову одећу, празничних дана биће у старој). Сваки се ва́ли с он'о што н'ема. Свако грне на́ше покло́пицу. С в'езаного рта за́јци се не лове. Све́ има ре́д и кра́ј. Св'ој ле́б ј'е, туђу брѝгу во́ди. Сетѝла се прѝља за кудељу́ уочи недељу́. Си́ли се кај цр'ев'о на у́гљен. Си́лом ба́ба у ра́ј не ѝде, Си́рома чо́век — гот'ов љаво. Си́ти го́сти му́ка се го́сте (Си́те госте није лако угостити). С једн'о́ око гле́да у Ртањ, с дру́го у Ма́линик (Разрок). Сла́бе 'овце́ и руно́ т'ешко. Сла́гају се кај ра́ци у т'орбу. Сла́гају се кај ро́зи у вре́ћу. См'еја́ла се ку́ка криво́му др́вету. С р'е́д и с кра́ј (Умерено, уљудно). Стѝсо се кај дв'е́ па́ре у ке́су (Тврди́ца).

Тео́ би и да стѝсне и да прѝдне. Те́рај ко́ла у авли́ју (Не секирај се). Ти́ га крѝстиш, 'он прѝди́. Ти́ пу́шти ме́не кад си са́м, ја ћу те́бе у срáм (Загонетка: прдеж). Ти́ ћеш да избучи́ш очи, ал' ће до́цкан да ти бу́де (Увиде́ћеш, али ће бити касно). Т'о́ је за љу́ди с мло́го па́ре, с ма́ло па́мет. Т'о́ ми је и цркв'ено и мртв'ено. Т'о́ му св'ѝти душá (То особито воли да чини). Т'о́ се са́мо б'о́лни пи́тају. Тра́жи Вла́ лу́лу, лу́ла му у у́ста. Тра́жи ум'ешено, па обѝшено. Тре́ба да се уда́виш г'е ба́бе пи́шају. Трпа́ с'е кај вре́ћа на ту́ђа ко́ла.

Те́ да доби́је но́ге (Украшће га). Те́ да истѝгљи́ у́ши (Биће дуго без хране). Те́ да му потков'е́ опáнци (Учиниће му неко зло). Те́ да му прѝда Ртањ (Нема шта да му прода да би наплатио дуг). Те́ да набѝре ци́вково п'ѝрје (Смрзнуће се). Те́ да напра́ви опáнци (Умреће). Те́ да сков'е́ кли́нци (Смрзнуће се). Те́ да ме м'ѝсиш ти́ од бла́то, ал' н'ѝћеш да ме на́ћеш. Те́ му поје́ду у́ши (Утрошиће му много хране). Т'ѝрку ка́ра, сна́је приговáра. Те́ те боли́ мешѝна. Те́ те рѝтне мага́ре (Обе изреке значе: Неће ти поћи за руком то што желиш). Те́ ти врне́ на Кукуљ'ѝвдан (Никад). Ђути́ кај ми́ш у три́це.

Убава ја́, убав ти́, а шта́ ћемо за вечѝру? Убо́ се у качáмак (Каже се кад неко настрада онде где нико не страда). Увати́о за́јца (Пао у блато и искаљао се). Увати́о страшњѝци (Ухватио га дуготрајни страх). Уве́о у́две (Много ослабио). Удари́о у г'ѝрњи пра́г (Доспео у велику неприлику). Ужива кај б'ос по трње. Ужива кај па́с на пудѝр. Уљуди́о рабо́ту (Учинио нешто наопако). Умиља́то ја́гње дв'е́ ма́јке си́са. Упали́ле му се га́ће (Доспео у велику неприлику). У сва́ки буљу́к мо́ра да ѝма по једн'о́ брљѝво бравчѝ. У сва́ко грне мироди́ја. У́ста су на ме́коту (Устима се може свашта рећи). Учи́ш ста́рца да квáша ја́јца.

Цѝганке црн'о́ образ, али пу́на т'ѝрба. Црв'ѝн кај крајѝнски врѝг. Цр'ѝп грне прекори́о (да се разбило, а и он сам је разбијен).

Чети́ри се бра́та вáздан јуре́, а ни́како да се стѝгну (Загонетка: точкови на колима). Чети́ри се сѝстре вáздан јуре́, а ни́како да се стѝгну (Загонетка: игле којима се плету чарапе).

Шта ви је мало у празну кућу? Шта ви је мало у празну т'орбу?
Шта ми је дан, т'о ми је н'оћ (Све ми је свеједно). Што на ум, т'о на друм.
Што просило не д'елило. Што сачука т'о почука (Што заради, то потроши).
Што си човек сам начини, нико не може да му начини. Шума, вуна —
само да је рупа пуна (Не треба бити пробирач у јелу).